

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ένα άρθρο
συναρπαστικό

ΟΙ ΝΤΕΤΕΚΤΙΒ
ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

★

ΝΟΜΠΕΛ ΚΑΙ ΕΛΛΑΣ

★

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Άπό τόν Γαλιλαίο
έως τόν Πώλιγκ

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

59

Μέ το Φερικόσιο

ΚΑΤΗΓΟΡΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΙ

Ο ΛΑΪΝΟΥΣ Πάλιγκ, ο διάσημος 'Αμερικανός επιστήμων — τιμημένος με το βραβείο Νόμπελ — που κλήθηκε να δώσει λόγο στην υποεπιτροπή αντιαμερικανικών ενεργειών της 'Αμερικανικής Γερουσίας, με την κατηγορία ότι ήγειται της κινήσεως για την κατάργηση των πυρηνικών δοκιμών, δημοσίευσε τον περασμένο μήνα ένα βαρυσήμαντο άρθρο του σε 'αμερικανικό περιοδικό. «'Αγαπάω — γράφει — αυτό τον κόσμο που ζούμε, 'Αγαπώ τους ανθρώπους, αγαπώ τα ζώα, αγαπώ τα βουνά, αγαπώ τα μέταλλα που ο άνθρωπος ανασύρει από τα έγκατα της γης. 'Αγαπώ τον κόσμο και δεν θέλω να καταστραφεί...».

Ξέρω, γράφει ο Πάλιγκ, πως είναι δυνατό, μετά ένα, μετά δύο χρόνια, να ξεσπάσει ένας πυρηνικός πόλεμος. Και ξέρω πως τα έποθέματα βομβών που υπάρχουν, είναι αρκετά για να καταστρέψουν αυτό τον κόσμο... 'Εκφράζει όμως την ελπίδα πως αυτό δεν θα γίνει. Κι' ελπίζουμε κι' εμείς μαζί του πως, πραγματικά, δεν θα γίνει, γιατί ο Πάλιγκ δεν είναι μόνος του στον κόσμο. Γιατί έκτος από τις μ η τ έ ρ ε ς όλης της γης, και οι άλλοι άνθρωποι όλου του κόσμου, οι λαοί, που δεν βρίσκουν κανένα νόημα σ' αυτή την καταστροφή, θ' αντιτάξουν την άγάπη τους και την άφοσίωσή τους στο σκήνωμα αυτό που από αιώνες πολλούς τους δόθηκε κάτω απ' τον ήλιο.

Ο Πάλιγκ, όπως ξέρουμε, αρνήθηκε να παρουσιαστεί στην 'Επιτροπή» που τον κάλεσε. Να απολογηθεί; Γιατί; 'Επειδή έμπρακτα διακήρυξε ότι αγαπάει αυτό τον κόσμο, τους ανθρώπους του, τα ζώα του και τα βουνά του. 'Η γή είναι η πατρίδα όλων μας και το δίκαιο της γής είναι υπόθεση όλων μας. Μπορεί να φαντασθεί κανείς εύκολα το διάλογο που δεν έγινε. Το διάλογο μεταξύ του κατηγορουμένου και των κατηγορών του. Θα ήταν περίπου ο εξής:

— Κατηγορείσθε ότι ήγεισθε της κινήσεως έναντι των ατομικών δοκιμών και κατ' επέκταση έναντι του ατομικού πολέμου και σε τελευταία ανάλυση έναντι του πολέμου. 'Εν όνόματι τίνος το κάνετε αυτό;

— Κατηγορούμαι γιατί αντιτίθεμαι στο ένδοχομένο της καταστροφής του κόσμου. 'Εν όνόματι τίνος μου απαγορεύεται να μιλά για τη σωτηρία του;

— Το ζήτημα είναι πολιτικό, δεν είναι της δικής σας αρμοδιότητας. — 'Ο,τι υπάρχει πάνω στη γή, σε πρόοδο και σε πολιτισμό, είναι δημιουργήματα του πνεύματος. Τα δημιουργήματα του πνεύματος τα εκμεταλλεύεται η πολιτική. Σήμερα

η έμπιστοσύνη του πνεύματος προς την πολιτική, άρχισε να κλονίζεται. 'Αμφιβάλλει για την καλή διαχείριση των δημιουργημάτων του. 'Η υπέρτατη ευθύνη για τη σωτηρία της ανθρωπότητας αυτή τη στιγμή όνκει στο πνεύμα. Σεις είσατε οι κατηγορούμενοι.

— 'Εμείς;
— Μάλιστα. Πρέπει να τεθείτε υπό περιορισμόν και υπό αυστηρά επίτηρηση. Δεν το έχετε για τίποτα, ν' απλώσετε το χέρι σας, να πατήσετε ένα κουμπι και οι πόλεις που στερεώθηκαν με ιδρώτα και αίμα, ν' αρχίσουν να σκορπίζονται στον αέρα σαν τραπουλόχαρτα. — 'Αν αυτό είναι ανάγκη να γίνει...

— 'Εν όνόματι τίνος πλανήτη ποιās δυνάμεις ενεργείτε; Γιατί, ασφαλώς, δεν μιλάτε αυτή τη στιγμή σαν αντιπρόσωποι αυτού του πλανήτη. 'Η παραφροσύνη σας αρχίζει από τη στιγμή που μάς απαγγέλλετε αυτή την κατηγορία. Μας κατηγορείτε ότι θέλουμε να υπάρχουν και στο μέλλον πόλεις, να υπάρχουν και στο μέλλον άνθρωποι και ζώα και βουνά και λουλούδια. Κάμετε ένα δημοψήφισμα ανάμεσα στους ανθρώπους κι' αν προτιμούν την αυτοκαταστροφή από την αυτοσωτηρία, τότε εμείς οι σοφοί, δεν θα έχουμε κανένα λόγο να μπρεδευόμαστε στις υποθέσεις σας. Τότε θα παραδεχτούμε πως εμείς δεν είμαστε απ' αυτό τον κόσμο, θα παραδεχτούμε πως δίκαια μάς κατηγορείτε, όπως ο Σατανάς και τα διοικητικά όργανά του θα κατηγορούσαν μια πλειάδα αγγέλων που τρύπωσαν στην κόλασή του και ζητούν να ανατρέψουν τους σκοτεινούς νόμους του...

— 'Αλλά ο Πάλιγκ δεν καταδέχτηκε ν' ανταλλάξει καμιά κουβέντα μαζί τους. Γιατί τότε θα ήταν σαν να έπαιρνε στα σοβαρά τους κατηγορούς του και σαν να δέχονταν την κατηγορία τους σαν μια κατηγορία τουλάχιστον συζητήσιμη. Γιατί η κατηγορία σε τελευταία ανάλυση δεν αφορά προσωπικά έναν άνθρωπο, τον ίδιο τον Λάινους Πάλιγκ. 'Αφορά ολόκληρο το ανθρώπινο γένος. Αυτό το αδάμαστο γένος, που αντιμετώπισε τις υπέρτερες δυνάμεις της φύσεως, στις προαιώνιες αέναες επιθέσεις της. Μια χούφτα κατηγορούμενοι απ' όλο τον κόσμο — ή περίπτωση αποτελεί θέμα για κωμωδία — στήνουν ένα δικαστήριο και το έγκαλουν.

— 'Αλλά ο μεγάλος κατηγορός — το ανθρώπινο Γένος — υπό τα χειροκροτήματα και των πέντε ήπτερων της γής, τους γυρίζει τις πλάτες, συνεχίζοντας την άνοδό του προς τους άλλους πλανήτες, προς το άγνωστο φώς.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

— Καλὸ τὸ μυθιστόρημά σου, ἀλλὰ δὲν κατάλαβα γιὰ ποῖο λόγο τὸ τιτλοφορεῖς: «'Η ἐπιστροφή».
— Γιατί, ὡς τώρα μοῦ τὸ ἔχουν ἐπιστρέψει ὅλοι οἱ ἐκδότες!

— Τὸ μυθικὸ τῆς μακροζωίας εἶναι νὰ τρῶς κάθε πρωτὶ ἓνα ὀλόκληρο σκόρδο!
— Ναί. 'Αλλὰ ἔλα ποῦ δὲν κρατιέται...μυστικὸ τὸ ἄλλιο!
— 'Εμεῖς οἱ γυναικες ἔχουμε πολὺ πιὸ καθαρὲς γνώμες ἀπὸ σὰς τοὺς ἄνδρες.
— Καὶ δέβαια. 'Αφοῦ τὶς ἀλλάζετε διαρκῶς!

Κάποιος εἶπε μιὰ μέρα στὸν Δουμὰ γιου:
— Εἶναι τρομερὸ γιὰ μιὰ φιλάρεσκη γυναίκα, ὅταν καταλαβαίνει ὅτι ἔπαψε νὰ εἶναι νέα...
— 'Ασφαλῶς! ἀπάντησε ὁ διάσημος συγγραφέας. 'Ακόμα ὅμως πιὸ τρομερὸ εἶναι ὅταν δὲν τὸ καταλαβαίνει!

— Γιατὶ μιλάς πάντα γιὰ τὸν καιρὸ μὲ τὸν κουρέα σου, ὅταν σὲ ξυρίζει;
— 'Αμ! τί θέλεις; Νὰ συζητήσω πολιτικὰ μαζί του τὴ στιγμή που κρατᾷ τὸ ξυράφι στὸ χέρι;

Τὸ τραῖνο ἔχει καθυστέρηση καὶ ἐκεῖνοι ποὺ πρόκειται νὰ ταξιδεύουν, ἀνυπομονοῦν.
— Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, λέει ἓνας ἀπ' αὐτοὺς στὸν σταθμάρχη, τί τὰ θέλετε αὐτὰ τὰ δρομολόγια ποὺ ἔχετε γραμμένα ἐκεῖ στὸν πίνακα...

Καὶ ὁ σταθμάρχης ἀφελέστατα:
— Μὰ, ἂν δὲν τάχαμε γραμμένα, πῶς θὰ ξέραμε πόσο καθυστεροῦν τὰ τραῖνα;

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς στὴ Γαλλία, ἓνας Γερμανὸς ἀξιωματικὸς εἶχε ἐγκατασταθεῖ σ' ἓνα γαλλικὸ σπίτι. 'Εκεῖ ὑπῆρχε ἓνας παπαγάλος ποὺ εἶχε τὴ συνήθεια νὰ φωνάζει συνεχῶς: «Θάνατος τοὺς Γερμανοὺς!»

Μόλις τὴν πρώτη μέρα τὸν ἄκουσε ὁ Γερμανὸς ἀξιωματικὸς, κάλεσε τὸν οἰκοδεσπότη καὶ τὸν ἀπειλήσε:

— 'Αν τὸ δρωμο-πουλί σου τὸ ξαναπεί αὐτὸ, θὰ σὲ στείλω σὲ στρατόπεδο συγκεντρώσεως!

'Εντρομος ὁ οἰκοδεσπότης, πήρε κρυφὰ τὸν παπαγάλο καὶ τὸν ἔβαλε μ' ἓναν ἄλλον, ποὺ ἀνῆκε στὸν παπὰ τῆς ἐνορίας.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Γερμανὸς πλησίασε τὸ κλουβὶ καὶ περίμενε. 'Αλλὰ ὁ παπαγάλος δὲν ἔβγαζε τιμωδιά. 'Όταν πέρασε λίγη ὥρα, χάνοντας τὴν ὑπομονή του ὁ Γερμανὸς, τοῦ φώναξε:

— 'Εμπρὸς λοιπόν! Γιατὶ δὲν λὲς καὶ σημερα «Θάνατος τοὺς Γερμανοὺς»; Πές το, πές το! «Θάνατος τοὺς Γερμανοὺς»;

Καὶ ὁ παπαγάλος τοῦ παπὰ, τοῦ ἀπάντησε μὲ γλυκεῖα φωνή:

— 'Αμήν, τέκνον μου! 'Ο Θεὸς νὰ δώσει!...

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 59

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Εκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Επιμελητής ὕλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεῖα — Τυπογραφεία
Πατησίων 63β τηλ. 813.180
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4
ΑΘΗΝΑΙ

12 — 19 'Ιουλίου 1960

Η ΚΥΠΡΟΣ καλεῖται ν' ἀντιμετωπίσει τὴ νέα φάση τῆς ἱστορικῆς τῆς ζωῆς κάτω ἀπὸ συνθήκες, ἀληθινὰ δύσκολες, καὶ μὲ ἐμπόδια ἀπροσμέτρητα. Καλεῖται νὰ σταδιοδρομήσει μὲ τὸ ἰδιότυπο καὶ ἐντελὲς τεχνικὸ καθεστῶς ἀνεξαρτησίας, ποὺ καθιέρωσαν οἱ συμφωνίες τῆς Ζυρίχης καὶ τοῦ Λονδίνου. Μὲ ἐκτεταμένες περιοχὲς ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένες στρατιωτικὲς βάσεις τῆς Μ. Βρετανίας, μὲ διευκολύνσεις πρὸς τὰ ἀγγλικά στρατεύματα ποὺ διηκτυνῶνουν ὀλόκληρο τὸ κυπριακὸ ἔδαφος. Μὲ παρουσία ἑλληνικοῦ καὶ τουρκικοῦ στρατοῦ στὴ Νῆσο. Μὲ πολιτικὴ διάρθρωση ἀπὸ στοιχεῖα ἀντιτιθέμενα καὶ συχνὰ ἐχθρικά, μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς ὑποτονικῆς καὶ ἀποικιακῆς οἰκονομίας. Πῶς τὰ ἐμπόδια αὐτὰ θὰ ξεπεραστούν, ὥστε νὰ ὀργανωθεῖ πολιτικὴ ζωὴ ἐλευθερίας καὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης γιὰ τὸν πληθυσμὸ, εἶναι δύσκολο νὰ προβλεφθεῖ καὶ ἀπὸ σήμερα. Τὸ μόνο στήριγμα τῆς Κύπρου εἶναι τὸ ἀγωνιστικὸ ἦθος καὶ ἡ ἐξάρση τοῦ Κυπριακοῦ 'Ελληνισμοῦ, ποὺ ἔχει ριζωμένη τὴ συνείδηση ὅτι συνεχίζει μὲ ἄλλη μορφή τὴν ἐπική του πορεία γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἐλευθερίας του.

ΠΟΤΕ ἴσως ἡ νεοπολιτικὴ ἀντίληψη στὸν τόπο μας δὲν εἶχε τόσο προκλητικὴ καὶ ὀνότη ἐπίδειξη, ὅσο μὲ τὸ Φεστιβάλ Λαικοῦ Τραγουδιοῦ, ποὺ ὀργάνωσε τὸ 'Εθνικὸ 'Ιδρυμα τῆς Ραδιοφωνίας. Κι' ὅχι, φυσικά, γιὰ τὴν καθιέρωση ἑνὸς μουσικοῦ διαγωνισμοῦ, ἀλλὰ γιὰ τὸ ὕψος τῶν χρηματικῶν ἐπὶδόλων ποὺ ἀπενεμήθησαν τοὺς τυχεροὺς. Βραβεῖα ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὶς 45 χιλ. δραχμῶν, τὶς 25, τὶς 17 γιὰ

ν' ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα ἀξιόλογα ποσὰ τοὺς ἐνδιάμεσους συνεργάτες τῶν βραβευσθέντων, εἶναι ἄγνωστα γιὰ τὸν τόπο μας. Καὶ γνωστὰ μονάχα στὴν 'Αμερική, μὲ τὸν μυθικὸ χορὸ τῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Γιὰ τὸν προκλητικὸ αὐτὸ χειρισμὸ τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτος, δὺο εἶναι οἱ σωστὲς ἐξηγήσεις: Πρῶτο, ὅτι ἡ 'Ελλάδα πλέει μέσα σὲ ὡκεανὸς εὐδαιμονίας καὶ ὅτι γιὰ νὰ μὴ προσβληθεῖ ὁ ὀργανισμὸς τῆς ἀπὸ τὴν ἀσθένεια τοῦ χρυσοῦ, οἱ προνομιοῦχοι τὸν διανέμουν μὲ γενναϊοδωρία. "Αν αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθινόν, κι' ἀντίθετα μάς δέρνουν ἡ πείνα, ἡ ἀρρώστεια κι' ἡ ἐξορία, τότε ἡ κατασποτάληση τῶν χρημάτων ἀποτελεῖ προσχεδιασμένη πρόκληση πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴ στοιχειώδη ἀξιοπρέπεια τῶν 'Ελλήνων.

ΙΑ νὰ γίνει ἀντιληπτὸ τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς νεοπολιτικῆς προκλήσεως, πρέπει νὰ ὑπενθυμίσει κανεὶς τὴν περίπτωσιν τῶν λογοτεχνικῶν βραβείων. 'Επειτα ἀπὸ μιὰν ὀλόκληρη σκαυροφορίαν πνευματικῶν σωματείων καθιερώθηκε ὁ θεσμὸς τῆς ἀπονόμης λογοτεχνικῶν βραβείων, τὸ μεγαλύτερο ὕψος τῶν ὁποίων μόλις φθάνει τὶς 20 χιλιάδες δραχμῆς. Τὸ κράτος θεωρεῖ ἱκανοποιητικὸ τὸ ποσὸ αὐτὸ γιὰ ἓναν καθιερωμένον ἄνθρωπο τῶν Γραμμάτων, βραβεύοντας, γιὰ μιὰ μονάχα φορὰ κάθε δέκα χρόνια, ὀλόκληρο ἔργο ζωῆς. 'Ενὸς τοῦ κράτος — γιὰ τὸ 'Εθνικὸ 'Ιδρυμα Ραδιοφωνίας εἶναι κρατικὸς ὀργανισμὸς — ἀπονέμει 45 χιλιάδες στὸν τυχερὸ ἐνὸς μουσικοῦ διαγωνισμοῦ! Κι' ὁ τελευταῖος τόσο πολὺ λογάρισε τὴν ἀξία τῆς νίκης του, ὥστε νὰ χαρακτηρίσει τοὺς ἀντιπάλους του ἁμοιους μουσικῆς μορφώσεως, ποὺ σημαίνει, ὅτι, στὴν οὐσία, δὲν ὑπῆρξε διαγωνισμὸς. Σ' ἓναν τόπο ὅπου ἓνας συγγραφέας, ποὺ πλουτίζει τοὺς πνευματικούς ὀρίζοντας τοῦ λαοῦ μὲ πολὺμοχθο ἔργο μιᾶς ὀλόκληρης, πικρῆς καὶ στερημένης ζωῆς, δὲν ἀξίζει εἰκοσι χιλιάδες δραχμῆς, ἐνῶ ἓνας μουσικοσυνθέτης — καλὸς ἢ κακὸς ἀδιάφορα — ποὺ γιὰ ἓνα τραγουδάκι εἰσπράττει πενήντα χιλιάδες, κατὶ σάπιον ὑπάρχει, κι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐμπνέει γενικὴ ἀνησυχία. Τὸ δυστύχημα εἶναι ὅτι αὐτὸ τὸ αἶσθημα τῆς ἀνησυχίας δὲν τὸ διαπιστώσαμε νὰ ρυτιδώνει τὴ δημόσιὰ μας ζωὴ. 'Αντίθετα ἐκδηλώθηκε θαυμασμὸς κι' ἀκούστηκαν χειροκροτήματα

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

'Ενα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ἔργα τοῦ Βίσεντ Βὰν Γκόνγκ «οἱ δάσες», ὅπου ὁ ἐντονος χρωματισμὸς ἐφαρμόζεται ἐπιτυχῶς, δραματικὸτητα τῆς ζωγραφικῆς τοῦ μεγάλου ζωγράφου τοῦ Βέλγου τῆς φρενιᾶ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ Φρ. Τ. Σιδερά
ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92
ΑΡΙΘ. 45573

ΣΤὸ ΣΗΜΕΡΙΝΟ (εὐχολ)

«'Ηλιοθεραπεία»: ἓνα ἐξαιρετικὸ ἄρθρο ποὺ συνοψίζει τὰ τελευταῖα συμπεράσματα τῆς ἐπιστήμης γύρω ἀπὸ ἓνα ἐπίκαιρο δέμα.

«Οἱ ἐφημερίδες τῶν ἀρχαίων» μάς πληροφοροῦν γιὰ τὰ μέσα ἐπικοινωνίας στὴν ἀρχαιότητα.

★ ★ ★

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Επικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Κατηγοροὶ καὶ κατηγορούμενοι Σελ. 2
ΕΙΔΙΚΟΥ: 'Ελευθερία καὶ 'Επιστήμη. ('Η περίπτωση τοῦ Λάινους Πάλιγκ) » 4
ΠΑΥΛΟΥ ΚΡΙΝΑΙΟΥ: 'Ο Στρατὴς Μυριόκλης (Τὸ Νόμπελ καὶ ἡ 'Ελλάς) » 7
ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΪΛΒΜΑΝ: 'Η θανατικὴ ποινὴ πρέπει νὰ καταργηθεῖ » 19

'Επιστήμη καὶ Τεχνικὴ

★ 'Η δυσληψία » 13
★ 'Ηλιοθεραπεία » 24
ΚΛΩΝΤ ΜΠΕΡΚ: Ντετέκτιβ τῆς θάλασσας » 26
Φ. ΠΙΖΕΤΤΙ: 'Όταν μάς κυριεύει ἡ ψυχικὴ κατάθλιψη » 39
ΑΛΛΕΝ ΛΑΡΖ: 'Εντομα ἐναντίον ἐντόμων » 40
★ 'Ο τέτανος » 44

'Ιστορία καὶ Τέχνη

★ Οἱ ἐφημερίδες τῶν ἀρχαίων » 14
ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Δημοσθένους Βουτυράς » 22
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Τὰ δράματα τοῦ 'Ιψεν » 34

Διάφορα ἄρθρα

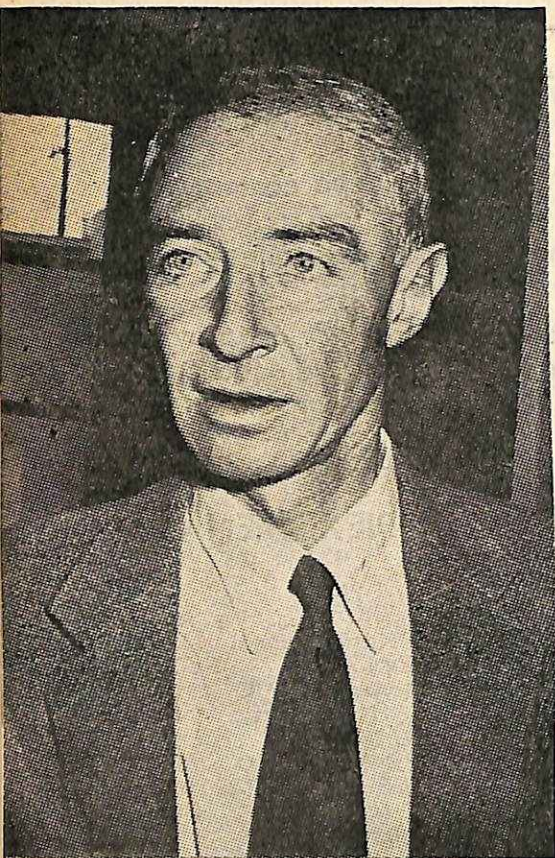
ΚΛΩΝΤ ΠΑΣΣΕΡΕΛ: 'Η ἀντίληψη τοῦ περιστεριοῦ » 10
★ 'Ενα δευτερολεπτο γυμναστικὴ κάθε δὺο μέρες! » 17
ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ: 'Ο θρίαμβος τῶν γηρατειῶν » 33
★ Τράπε φρούτα » 42

'Αναγνώσματα

Δ. Κ. ΤΖΑΡΒΙΣ: Λαϊκὴ 'Ιατρικὴ (4. Διαταραχὲς καὶ θεραπείαι) » 11

Μυθιστορήματα

ΑΡΘΟΥΡ ΚΟΝΑΝ ΝΤΟ-Υ-ΛΑ: 'Ο Χαμένος Κόσμος » 29
ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Μουλὲν Ροῦζ » 37
ΟΥΪΛΙΑΜ ΣΑΡΟΓΙΑΝ: Τὸ καλοκαίρι τοῦ ὁμορφου, ἀσπρου ἀλόγου (διήγημα) » 45

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΪΝΟΥΣ ΠΩΛΙΓΚ

‘Η’ επιστήμη είναι ή μεγάλη πολιτιστική δύναμη της εποχής μας. Αυτή άλλαξε τη μορφή του κόσμου, αυτή προετοιμάζει ένα καλύτερο μέλλον — αρκεί να μείνει ελεύθερη στην ανθρωπιστική αποστολή της. Είναι όμως άδεσμευτη; Μπορούν σήμερα οι επιστήμονες να σκέπτονται και να μιλούν άνεμπόδιστα, αν και οι ιδέες τους δεν έχουν την «έπιστημη» έγκριση; Μπορεί να υπάρξει επιστημονική αλήθεια — και αλήθεια γενικότερα — αν δεν υπάρχει απόλυτη ελευθερία σκέψης και λόγου; Και υπάρχει αυτή σήμερα; Μια πρόσφατη περιπέτεια, με θύμα το μεγάλο βιοχημικό δρα Πώλιγκ, γεννά πολλές άμφιβολίες.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Οί μόντρες του ανθρωπίνου πνεύματος από τον Γαλιλαίο έως την εποχή μας.

Έρευνα του ΕΙΔΙΚΟΥ

ΡΟΜΠΕΡΤ ΟΠΠΕΝΧΑΪΜΕΡ

Διώχθηκε, γιατί δεν θέλησε να συνεργήσει στην ομαδική εξόντωση της ανθρωπότητας.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ — επιστημονική, πολιτική, ήθικη — κι’ ή ελευθερία υπήρξαν πάντοτε αλληλένδετες στην ιστορία του πολιτισμού. ‘Όπου στραγγαλίσθηκε ή ελευθερία, εκεί ή αλήθεια δεν μπόρεσε να βγει στο φώς. Τα τυραννικά καθεστώτα χρειάζονται το σκοτάδι, γιατί μόνο σ’ αυτό μπορούν να υπάρξουν. ‘Η ελευθερία της σκέψης και του λόγου — το θεμέλιο της ελευθερίας — δεν είναι ανεκτή σ’ αυτά. ‘Από το Γαλιλαίο και τον Τζιορντάνο Μπρούνο ως σήμερα, οι μεγάλοι επαναστάτες στην περιοχή των ιδεών, ήσαν άνθρωποι που αγωνίσθηκαν για την ελευθερία της σκέψης και του λόγου, γιατί μόνο μ’ αυτήν ήξεραν ότι ή κατακτούσαν την αλήθεια. ‘Ο Καρτέσιος, ό Βολταίρος, ό Χόμπς, ό Τόμας Πάιν, ό Ούγκώ, ό Ζολά, ό Ντοστογιέφσκι, ό Χαϊκελ, τόσοι άλλοι, ως τον Μπέρτραντ Ράσελ και τον ‘Οππενχάϊμερ, διώχθηκαν για τις ιδέες τους, αλλά δεν τις άπαρνήθηκαν. Τό ήθικό τους ανάστημα έγινε προμαχώνας της ελευθερίας. Και γιατί ό Σωκράτης προτίμησε να πεθάνει παρά ν’ άποκηρύξει τις ιδέες του, γιατί ό ‘Ησούς προτίμησε να σταυρωθεί παρά να άπιστήσει στη διδασκαλία του, γιατί ό Γαλιλαίος επέμεινε ότι «και όμως κινείται», γιατί ό Μπρούνο θυσίασε τη ζωή του, γιατί ό Βολταίρος, ό Ούγκώ, ό Ζολά προτίμησαν την εξορία από τον συμβιβασμό, γιατί ό Ντοστογιέφσκι άντίκρυσε τό έκτελεστικό άπόσπασμα, γιατί ό Ράσελ πήγε φυλακή για τις γνώμες του κι’ ό ‘Οππενχάϊμερ έβαλε την

‘Ο καθηγητής Λάινους Πώλιγκ. Τό τελευταίο θύμα του διωγμού της «άδέσμευτης επιστήμης».

Α έλεγε κανένας ότι οι ιδέες δεν είναι πλέον σήμερα άπαγορευμένο είδος, ότι οι περιπέτειες των Γαλιλαίων, των Μπρούνο και των Βολταίρων άνήκουν μόνο στο παρελθόν. ‘Η πραγματικότητα είναι άλλη. ‘Ο αιώνας μας έχει κι’ αυτός τα πνευματικά θύματά του. Δεν πρόκειται μόνο για την άπάνθρωπη περίοδο του φασισμού - νασιισμού, όταν όλα τα ελεύθερα πνεύματα της Γερμανίας και της ‘Ιταλίας — ό ‘Αϊνστάιν, Λίζα Μάϊτνερ, ό Τόμας Μάνν, ό Τσβάϊχ, ό ‘Ενρίκο Φέρμι, ό Τσκαβίνι και τόσοι άλλοι — είχαν άναγκασθεί να πάρουν τό δρόμο της εξορίας κι’ όταν στις χώρες αυτές ή σκέψη ήταν δέσμια. Πρόκειται για τη σημερινή εποχή, που ή επιστήμη έχει γίνει ή μεγαλύτερη δύναμη του κόσμου κι’ ή ανάζητηση της αλήθειας είναι ή πρώτη επιδίωξη του πολιτισμού. Είναι δυστυχώς γεγονός ότι ή σημερινή εποχή δεν είναι πολιτικά λιγότερο άνελεύθερη από τα σκοτεινά χρόνια που ή ‘Ιερή ‘Εξέταση πίεζε τό Γαλιλαίο να τάψει να διακηρύξει ότι ή Γη κινείται. ‘Η πολιτική θέλει σήμερα ή επιστήμη να την υπηρετεί, να είναι όργανό της. ‘Η τεράστια πρόοδος της πυρηνικής φυσικής υπήρξε δυνατή γιατί ή πολιτική έδωσε στους πυρηνικούς επιστήμονες όλα τα μέσα που χρειαζόνταν. Γιατί, όμως, τά έδωσε; Για να κατασκευασθεί ή ατομική βόμβα — όχι για να πραγματοποιηθούν καθαρά επιστημονικά έπιτεύγματα. Τό ίδιο με την άστροναυτική; ή πολιτική την δόησε με κάθε τρόπο — αλλά για να κατασκευασθούν τεχνητοί δορυφόροι και σπούτνικ - κατάσκοποι, όχι για να προχωρήσει ή ανάζητηση της επιστημονικής αλήθειας.

Και όταν, πριν από λίγα χρόνια, ό πατέρας της ατομικής βόμβας, ό Ρόμπερτ ‘Οππενχάϊμερ, που τον βασάνιζε αίσθη-

μα ένοχής για τη Χιροσίμα, άρνήθηκε να υπηρετήσει τις άνάγκες της πολιτικής και να κατασκευάσει τη βόμβα ύδρονόου, άντιμετώπισε την άχαριστία, τη συκοφαντία και τό διωγμό. ‘Όπως πριν από αιώνες στο Γαλιλαίο, έτσι άπαγόρευαν τώρα και στον ‘Οππενχάϊμερ να είναι επιστήμονας, αφού δεν δεχόταν να έκτελεί έντολές. ‘Η ελευθερία της σκέψης και του λόγου γνώριζε και πάλι τό διωγμό στη «δημοκρατική» εποχή μας.

Έννεα χιλιάδες επιστήμονες

ΕΙΝΑΙ τόσο γνωστή ή περιπέτεια του ‘Οππενχάϊμερ, ώστε δεν χρειάζεται να την ύπενθυμίσουμε. Έίχε, όμως, και μιαν εύχάριστη συνέπεια: την όμόφωνη αντίδραση όλων των επιστημόνων του κόσμου. ‘Όλοι πήραν τό μέρος του ‘Οππενχάϊμερ — έκτός από ελάχιστους που είχαν ταυτίσει την τύχη τους, όπως ό Τέλλερ, με την πολιτική — και ύποστήριξαν την άποψη του ότι ή επιστήμη δεν μπορεί να έκπληρώσει τίμια τον προορισμό της που είναι να συμβάλει στην ευημερία της ανθρωπότητας, αν δεν άπαλλαγεί όριστικά από τον έλεγχο και τις πιέσεις της πολιτικής. ‘Αμερικανοί, ‘Αγγλοι, Γερμανοί, ‘Ιταλοί, Ρώσοι, ‘Ιάπωνες επιστήμονες πήραν μέρος σε μιá παγκόσμια σταυροφορία για την ελευθερία της επιστήμης, άρχισαν ν’ ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες και έβαλαν τά θεμέλια για μιá διεθνή επιστημονική συνεργασία, χωρίς την όποία ή επιστήμη χάνει τον παγκόσμιο, τον πολιτιστικό χαρακτήρα της.

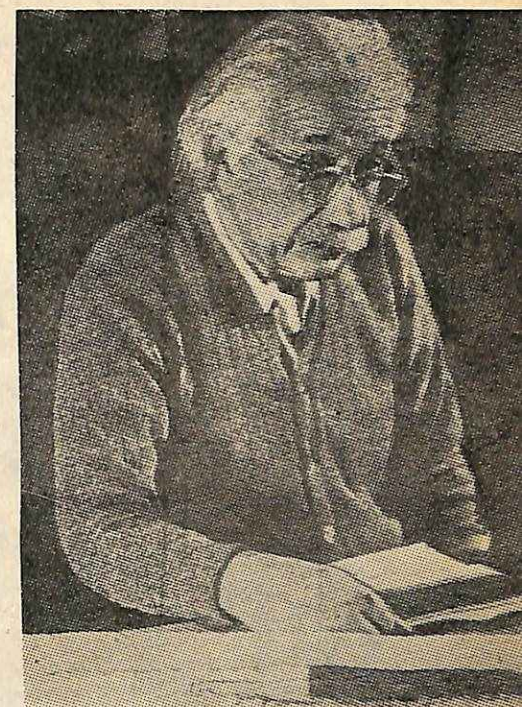
‘Ηταν ή εποχή του μακαρθισμού — του άμερικανικού νασιισμού. ‘Ο μακαρθισμός — όπως κάθε εφιάλτης — έσθισε, αλλά ίχνη του υπάρχουν ακόμα, όπως άποκαλύπτει μιá νέα ύπόθεση ‘Οππενχάϊμερ, ή περίπτωση Πώλιγκ.

‘Ο καθηγητής Λάινους Πώλιγκ είναι ό μεγαλύτερος βιοχημικός του καιρού μας, βραβείο Νόμπελ. Βαθύτατα ανθρωπιστής, πιστεύει ότι άποστολή της επιστήμης είναι να υπηρετεί την ευημερία όλκλη-

ρης της ανθρωπότητας. ‘Όταν άρχισαν οι πυρηνικές δοκιμές, ήταν ό πρώτος που κατήγγειλε τον φοβερό κίνδυνο από τις συνέπειές τους. Λογάριασε — κι’ ήταν ό ειδικότερος να τό κάνει — ότι οι δοκιμές αυτές θα κάνουν 200.000 ανθρώπους καρκινοπαθείς κι’ ότι 20.000 παιδιά θα γεννιούνται με στίγματα κάθε χρόνο. Και άρχισε έναν θαρραλέο άγώνα έναντίον τους. Πριν από δυό χρόνια, τό 1958, είχε αναλάβει μιá σημαντική πρωτοβουλία: μάζεψε τις ύπογραφές 9.000 επιστημόνων από 49 χώρες κάτω από μιá αίτηση προς τά ‘Ηνωμένα Έθνη, που ζητούσε να σταματήσουν οι πυρηνικές δοκιμές. ‘Η αίτηση αυτή είναι ένα από τά σπουδαιότερα κείμενα στην ιστορία της επιστήμης και σημειώνει πραγματική επανάσταση: διεκδικεί την άνεξαρτησία της επιστήμης, την άπαλλαγή της από τις πιέσεις της πολιτικής και καταδικάζει την πολιτική γιατί χρησιμοποεί τους επιστήμονες για τους σκοπούς της.

Τό όχι του Πώλιγκ

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ του Πώλιγκ είχε τεράστιο ήθικό αντίκτυπο. Οι πιό ύπεύθυνοι επιστήμονες προειδοποιούσαν κατηγορηματικά ότι ή ανθρωπότητα κινδυνεύει από τις πυρηνικές δοκιμές. ‘Η πρωτοβουλία αυτή, όμως, ένοχλούσε τά σχέδια της πολιτικής και τά όργανωμένα συμφέροντα που άποκόμιζαν τεράστια κέρδη από τις πυρηνικές δοκιμές. Κινητοποιήθηκαν, λοιπόν, τά ύπολείμματα του μακαρθισμού και, έπειτα από συστηματική προετοιμασία, κατώρθωσαν να παρυσώσουν την έπιτροπή της Γερουσίας για την έσωτερική ασφάλεια σε μιá ένέργεια, που θυμίζει τις μαύρες μέρες της παντοδυναμίας του Μάκ Κάθου. ‘Η έπιτροπή κάλεσε πριν από είκοσι περίπου μέρες τον δρα Πώλιγκ — που διδάσκει τώρα στο περίφημο Πολυτεχνείο της Καλιφορνίας — να έμφανισθεί μπροστά της και να καταδώσει τους ‘Αμερικανούς επιστήμονες που τον δόησαν να συντάξει τό 1958 την πολύκοτη αίτησή του στα

ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΑΪΝΣΤΑΪΝ

‘Η κορυφαία διάνοια του αιώνα μας. Έίχε άναγκασθεί να έγκαταλείψει τη Γερμανία, όταν ό Χίτλερ κατήργησε την ελευθερία της σκέψης και του λόγου.

‘Ηνωμένα Έθνη — ώστε να διωχθούν παράλληλα με τον ίδιο. ‘Ο δρ. Πώλιγκ — που έχει άρχίσει την έκστρατεία του κατά των πυρηνικών δοκιμών από τό 1945 — κατηγορείται από την έπιτροπή της Γερουσίας ότι άνήκει στην «άριστερά του Κέντρου», πράγμα που άποτελεί έγκλημα από τη σκοπιά του μακαρθισμού. ‘Ο δρ. Πώλιγκ είχε διωχθεί και άλλοτε: τό είχε άπαγορευθεί να ταξιδέψει στο έξωτερικό. ‘Όταν όμως πήρε τό βραβείο Νόμπελ, τό Στέϊτ Νητάρμεντ άναγκάσθηκε να θεωρήσει τό διαβατήριό του, γιατί φοβήθηκε τις αντιδράσεις της παγκόσμιας κοινής γνώμης. (Τό βραβείο Νόμπελ τό δόθηκε για την άνακάλυψη δυνάμεων που ένώνουν την πρωτεΐνη με άλλα μόρια).

‘Ο δρ. Πώλιγκ κράτησε άντρίκια στάση μπροστά στη γερουσιαστική έπιτροπή. ‘Αρνήθηκε κατηγορηματικά να καταδώσει τους επιστήμονες που τον δόησαν να συντάξει την αίτησή του, γιατί — όπως είπε — δεν έχει καμιά διάθεση να τους έκθέσει σε «άντίποινα». Καί, έπειτα, από κατηγορούμενος έγινε κατήγορος. Κατήγγειλε δριμύτατα τό έγκλημα των πυρηνικών δοκιμών, άδιαφορώντας για τις συνέπειες που μπορεί να του έπιφέρει ή στάση του. Είπε κατόπιν ότι ή αίτησή του στα ‘Ηνωμένα Έθνη έπεδίωκε τον ίδιο σκοπό που επιδιώκει τώρα ή άμερικανική έξωτερική πολιτική: άφοπλισμό

Σπουδαίοι επιστήμονες έπεσαν σε δυσμένεια ή και καταδιώχθηκαν άκόμα, έπειδή άρνήθηκαν να συνεργήσουν να επαναληφθεί τό άπάνθρωπο έγκλημα της Χιροσίμα. (Στη φωτογραφία διακρίνονται, κάτω από ένα άπανθρακωμένο δένδρο, μερικοί από τους τάφους των 152.000 νεκρών της Χιροσίμα).

ΜΠΕΡΤΡΑΝΤ ΡΑΣΣΕΛ

Ο μεγάλος Άγγλος φιλόσοφος και μαθηματικός, είχε φυλακισθεί στην Άμερική για τις ιδέες του. Σήμερα είναι ο θερμότερος υποστηρικτής του δρος Πάλιγκ, στον άγωνα του κατά των πυρηνικών δοκιμών.

που να βασίζεται κατά μέγα μέρος στην απαγόρευση των πυρηνικών όπλων. Και προσθέτει ότι είναι στην πραγματικότητα πρωτοπόρος του σημερινού αγώνα των Ήν. Πολιτειών για τον άφοπλισμό.

Η γερουσιαστική επιτροπή, ωστόσο, έδειξε τη μισαλλοδοξία της, επιμένοντας να «καταβάσει» ο Πάλιγκ τα όνόματα των συνεργατών του. Ο μεγάλος επιστήμονας αρνήθηκε και πάλι κατηγορηματικά και η επιτροπή τον διέταξε να παρουσιασθεί πάλι μπροστά της στις 9 Αυγούστου. «Όποιοσδήποτε διαβεβαιώσει κι' αν μου δώσει η επιτροπή — είτε στους δημοσιογράφους ή δρ. Πάλιγκ, είμαι πεπεισμένος ότι θέλει να μάθει τους συνεργάτες μου για να ασκήσει αντίποινα έναντι των ιδεολόγων, ύψιλοφρόνων εργατών της ειρήνης». Και προτιμά να κατηγορηθεί για «περιφρόνηση του Κογκρέσου» — είναι η ιδιότητα κατηγορία έναντι εκείνων που αρνούνται να γίνουν καταδότες όταν ανακρίνονται από τη γερουσιαστική επιτροπή — και να πάει φυλακή, παρά να καταντήσει ένας κοινός πληροφοριοδότης.

Η «ΥΠΟΘΕΣΗ Πάλιγκ» αποτελεί ένα αίσχος για την εποχή μας. Έπαυλαλαμβάνει την «υπόθεση Όππεν-

χάϊμερ». Είναι επικίνδυνο σύμπτωμα που μαρτυρεί, ότι η έλευθερία της σκέψης και του λόγου δεν είναι ουσιαστικά μεγαλύτερη στην εποχή μας από ό,τι ήταν στον καιρό του Γαλιλαίου. Και δεν είναι το μόνο. Η «υπόθεση Παστερνάκ» στη Σ. Ένωση, ο διωγμός των φιλελευθέρων διανοουμένων στην Ίσπανία, το κινήγημα των προοδευτικών καλλιτεχνών στο Χόλλυγουντ και — το χειρότερο, γιατί σημειώνεται στη χώρα όπου η έλευθερία της σκέψης και του λόγου ήταν σχεδόν απεριόριστη — η απάνθρωπη μεταχείριση διανοουμένων στη Γαλλία γιατί τόλμησαν να καταγγείλουν το αποικιοκρατικό όργιο των γαλλικών αρχών στην Άλγερια, ντροπιάζουν τον πολιτισμό. Οι υποθέσεις Άλλεγκ και Όντντν στη Γαλλία — των δύο καθηγητών της φιλοσοφίας που είχαν κερδίσει τη φήμη νεώτατοι ακόμα — δείχνουν ότι η πολιτική, όταν στηρίζεται στη βία, δεν μπορεί ν' άνεχθεί την αλήθεια και καταργεί την έλευθερία. Ο διάσημος Άγγλος συγγραφέας Γκράχαμ Γκρήν σε άνοιχτη επιστολή του στον επίσης διάσημο Γάλλο συνάδελφό του Άντρέ Μαλρώ — που είναι τώρα ύπουργός του Ντε Γκώλ — διαμαρτύρεται με αγανάκτηση για τα βασανιστήρια στα οποία έχουν υποβληθεί ο Άλλεγκ κι' ο Όντντν, γιατί τόλμησαν να πουν την αλήθεια.

Η έλευθερία της σκέψης και του λόγου περνά δύσκολες στιγμές. Αντιδραστικές δυνάμεις, που συνωμοτούν στο σκοτάδι, δεν θέλουν να λέγεται η αλήθεια. Μια πρόσφατη στατιστική των Ήνωμένων Έθνών, αποκαλύπτει ότι πραγματική έλευθεροτυπία υπάρχει σε λίγες μόνο χώρες. Στις περισσότερες ο Τύπος είναι δέσμιος: είτε της λογοκρισίας, είτε πίεσεων, είτε οικονομικών συμφερόντων. Σ' άλλες χώρες, η επιστημονική σκέψη υποχρεώνεται να έξυπηρετεί τα συμφέροντα του κράτους. Σε άλλες η λογοκρισία έλέγχει το ιδεολογικό περιεχόμενο βιβλίων, κινηματογραφικών ταινιών και διαλέξεων. Ό,τι δεν συμφέρει στο κράτος — δηλαδή στην παράταξη που βρίσκεται στην έξουσία — απαγορεύεται ή διώκεται, όπως στον καιρό του Γαλιλαίου και του Βολταίρου. Οι ιδέες είναι άνεκτες, μόνο αν δεν είναι αντίθετες με τις ιδέες της έξουσίας. Ο Όππενχάϊμερ χαρακτηρίζεται σχεδόν κατάσκοπος γιατί αρνείται να συνεργήσει στον ομαδικό θάνατο της ανθρωπότητας, ο Πάλιγκ κινδυνεύει να πάει φυλακή γιατί καταγγέλλει το φοβερό έγκλημα των πυρηνικών δοκιμών και αρνείται να γίνει καταδότης, ο Πάστερνακ προπηλακίζεται γιατί τόλμησε να γράψει αυτό που πίστευε, ο Άλλεγκ βασανίζεται απάν-

θρωπα γιατί έχει αποκαλύψει άλλα βασανιστήρια, ο Μανταριάγκα είναι έξορστος γιατί δεν δέχεται τη δικτατορία του Φράνκο.

Η μεγάλη αντίδραση

Το πιο τραγικό είναι, ότι ο περιορισμός της έλευθερίας της σκέψης και του λόγου έχει θίξει και την επιστήμη. Σημαντικοί επιστήμονες παύονται από πανεπιστημιακές έδρες γιατί οι ιδέες τους κρίνονται τολμηρές. Άλλοι πέφτουν σε δυσμένεια γιατί δεν θέλουν να κάνουν την επιστήμη όργανο της πολιτικής. Ο μεγάλος βιολόγος Χαλνταϊν αναγκάστηκε να έκπατριστεί από την Άγγλία. Ο Ζολιό - Κιουρί, μιά από τις δόξες της εποχής μας, πλήρωσε με τη θέση του τις ιδέες του. Και οι περιπτώσεις άφθονούν.

Εύτυχως, οι επιστήμονες έχουν αρχίσει ν' αντιδρούν. Πριν από λίγα χρόνια όλοι οι πυρηνικοί φυσικοί της Δ. Γερμανίας δημοσίευσαν την περίφημη έκκλησή τους έναντι των πυρηνικών δοκιμών, άσφώντας τις άπειλές του Άντεϊάουερ. Το 1957 ήταν η σειρά των Αμερικανών πυρηνικών φυσικών. Ακολούθησαν οι Άγγλοι, οι Γάλλοι, οι Ιταλοί, οι Ρώσοι, οι Ιάπωνες. Το 1958 είναι ο χρόνος των 9.000 επιστημόνων από 49 χώρες. Τον ίδιο χρόνο έγιναν τα πρώτα βήματα για την ανανέωση της διεθνούς επιστημονικής συνεργασίας που την είχαν διακόψει ο φασισμός κι' ο πόλεμος. Η ανάγκη της επιστήμης ν' αναζητά την αλήθεια, η τάση της να εργάζεται για την ανθρωπινή ευημερία, είναι παράγοντες που δεν άνέχονται ζυγό. Η επιστήμη είναι κτήμα ολόκληρης της ανθρωπότητας, όχι ενός κράτους ή μιάς οποιασδήποτε έξουσίας. Αυτό γίνεται τώρα συνείδηση σ' όλους τους επιστήμονες που έχουν κάποια άξια και που δεν δέχονται να καταντούν κρατικά όργανα.

Η περιπέτεια του δρος Πάλιγκ, λίγα χρόνια μετά την ανάλογη περιπέτεια του δρος Όππενχάϊμερ, προκαλεί την έξεγερση της κοινής γνώμης, που βλέπει να άπειλείται η έλευθερία της σκέψης και του λόγου. Η έξεγερση αυτή αρχίζει να γίνεται αίσθητη και ν' άποτελεί μιάν αντίδραση, που μπορεί να έχει εύεργετικές συνέπειες. Ο διωγμός του Γαλιλαίου προκάλεσε την αντίδραση που έδωσε καινούργια ώθηση στην επιστημονική έρευνα. Ο διωγμός του Πάλιγκ μπορεί ν' άποδειχθεί άποφασιστικός σταθμός, αν η αντίδραση που ήδη προκαλεί, ξαναδώσει στην επιστήμη την πλήρη ανεξαρτησία της.

ΕΙΔΙΚΟΣ

ΟΙ ΔΥΣΤΡΟΠΕΣ ΜΥΓΕΣ

Όρισμένες μύγες άποφεύγουν να διατηρούν τρυφερές σχέσεις με τα άρσενικά τους. Και όταν τ' άρσενικά γίνουν πολύ ένοχλητικά, κινδυνεύουν να σκοτωθούν από την... έλκεκτη της καρδιάς τους!

Σ' αυτό το συμπέρασμα κατέληξαν οι πρόσφατες έρευνες των έντομολόγων σχετικά με τη Drosophila Paulistorum, ένα είδος μύγας που τρέφεται από τους υπερώριμους καρπούς.

Αιτία της παράξενης αυτής συμπεριφοράς, φαίνεται πως είναι η στειρότητα των άρσενικών που όφείλεται σε διάφορες διασταυρώσεις. Άλλα δεν ξέρουμε πως οι θηλυκές μύγες αισθάνονται αυτή τη στειρότητα. Το κληρονομικό ένστικτο άποκλείεται, γιατί οι διασταυρώσεις που κατέληξαν στη στειρότητα δεν είναι φυσικές, έγιναν στο εργαστήριο από τους επιστήμονες.

Τα πειράματα αυτά διεξάγονται από τους Άμερικανούς επιστήμονες, στα πλαίσια του προγράμματος «βιολογικού άγώνος» κατά των έντόμων.

Ο Στράτης Μυριβήλης άναμφίβολα είναι κορυφαία μορφή της σύγχρονης ελληνικής πεζογραφίας, με πολύτιμη, ρωμαλέα, και άδρη προσφορά προς τον έντεχνο λόγο. Ο συγγραφέας της «Ζωής έν τάφω», άνανέωσε και προίκισε την ελληνική, πρόζα με άκτινοβολία έκφραστικής συνθέσεως, ποιητικό ύφος, πλαστική άρμονία και ζεστό, φιλοσοφικό συναίσθημα ζωής και τέχνης. Το πεζογραφικό του έργο (διηγήματα, ταξιδιωτικά, νουβέλλες, μυθιστορήματα κ.λ.π.) σφύζει με δονημένο ρυθμό από ζωική αίσιοδοξία και πανθείστική φυσιολατρεία, κινείται σε χώρο ψυχογραφικής έμπειρίας και προσφέρει στον άναγνώστη πνευματική χαρά κι' εύεργετική άπολύτρωση.

Ο Στράτης ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Για τον άνθρωπο, τη ζωή
την όμορφιά και την τέχνη

Του ΠΑΥΛΟΥ ΚΡΙΝΑΙΟΥ

ΑΠΟ τις πεζογραφικές σελίδες του Μυριβήλη άναδύονται με την αίγλη του πρωινού φωτός στο Αιγαίο, μορφές, συμβολισμοί και εικόνες που έκφραζουν καθολικά πανανθρώπινα νοήματα, έρμηνεύουν την ψυχική ύπόσταση των ήρώων του και εικονογραφούν με θαυμαστή σαφήνεια και ποιητική εύαισθησία τον χαρακτήρα, τις αντιδράσεις και τις προθέσεις τους. Οι πεζογραφικοί τύποι του Μυριβήλη περιγράφονται με δραματική ενάργεια και επιγραμματική λιτότητα. Επισημαίνουν την εποχή, το κλίμα, το πλαίσιο και τον γεωγραφικό χώρο, όπου έκτυλίσσεται ή ψυχική, συναισθηματική και βιολογική τους δαστηριότητα.

Η λογοτεχνική γλώσσα του συγγραφέα, που είχε την τύχη να μεταφρασθεί σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες, σημειώνοντας διεθνή άναγνώριση, είναι δροσερή και εύλύγιστη, πλαστική και χυμώδης όπως το ώριμο γλυκόχυμο φρούτο που είναι μετουσιωμένη τροφή, πανδασία κι' έντρύφημα κατά τον έξαισιο όρισμό του Πάλ Βαλερύ, για τη γεύση της άληθινής και γνήσιας ποίησης.

★

Ο ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ προτάθηκε, όπως είναι γνωστό κι' από τα τρία λογοτεχνικά μας σωματεία και το ύπουργείο Παιδείας στη Σουηδική Άκαδημία για το βραβείο Νόμπελ. Οι άλλοι δυό υποψήφιοι είναι ο πεζογράφος Ηλίας Βενέζης κι' ο ποιητής Κώστας Βάρναλης. Βέβαια θεωρείται πολύ δύσκολη ή άπονομή του παγκόσμιου αυτού βραβείου σε Έλληνα συγγραφέα, όταν

«ληφθούν υπ' όψει» οι λογής - λογής αστάθμητοι παράγοντες, οι άνασχετικοί φραγμοί, τα παρασκήνια κι' οι έπιρροές στην κριτική έπιτροπή άπονομής του βραβείου Νόμπελ.

Οι πολύπλευροι τούτοι λόγοι στερήσανε από την τιμή του βραβείου Νόμπελ τους προγενέστερους Έλληνες ύποψηφίους Παλαμά, Σικελιανό και Καζαντζάκη. Πρέπει όμως να όμολογήσουμε πως για τους δυό πρώτους, τούλάχιστον, το κυριώτερο εμπόδιο για να γνωρισθεί το ποιητικό τους έργο στο πλατύτερο ευρωπαϊκό κοινό και, φυσικά, στο σουηδικό, στάθηκε η περιορισμένη κι' ελαττωματική μετάφραση τμημάτων του συνολικού τους έργου στ' άγγλικά και τα γαλλικά.

Με άποσπασματικές μεταφράσεις δεν είναι δυνατό να γευθεί το καλλιερπημένο φιλότεχνο άναγνωστικό κοινό της Ευρώπης την ουσία του λυρισμού και ξεχωριστά την ποιητική προσφορά του Παλαμά και του Σικελιανού, μεστή από φιλοσοφικά νοήματα, συμβολισμούς και άναφορά στην ελληνική ιστορία και τη μυθολογία, στη Σωκρατική φιλοσοφία και τη Βίβλο, στις παραδόσεις και τον άρχαιο ή σύγχρονο θρύλο.

Με ή περίπτωση του Μυριβήλη είναι διαφορετική. Το πεζογραφικό έργο του συγγραφέα σχεδόν στην ολόκλητά του «Παναγία ή Γοργόνα», ή «Ζωή έν Τάφω», ή «Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια», τα «Διηγήματά» του κ.λπ., μεταφράστηκαν σε 10—15 ευρωπαϊκές γλώσσες, φυσικά και στη σουηδική, και συνεπώς δεν μπορούν να έχουν καμμία θέση οι παραπάνω δυσκολίες στον μεταφραστικό τομέα που καταδικάσανε άνεπανόρθωτα τις

ύποψηφιότητες του Παλαμά και του Σικελιανού.

Όσο για την παλιά ύποψηφιότητα του Καζαντζάκη, έγινε γνωστό πως το έργο του δεν συμφωνούσε με τα ιδεολογικά κριτήρια της Σουηδικής Έπιτροπής που έπηρεάζεται, όπως φαίνεται, από την έθνικότητα και τα πολιτικά ρεύματα της εποχής, γεγονός που μειώνει την έντύπωση άμεροληψίας και αντικειμενικότητας που πρέπει να πρυτανεύει στις άποφάσεις της.

★

Ο ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ, άπλως και καλόκαρδος, εύγενικός και καλοπροαίρετος, είναι πάντοτε πρόθυμος να μιλήσει για την ελληνική λογοτεχνία και τους εργάτες της, για την όμορφιά του ελληνικού τοπίου και ξεχωριστά για τη Λέσβο του, την ιδιαίτερη νησιώτικη πατρίδα του, που τραγούδησε κι' όμνησε με τρυφερότητα έραστή στις πεζογραφικές του σελίδες. Τα πρωινά του τ' άφιερώνει στο γραφείο της Έθνικής Έταιρίας Λογοτεχνών, της οποίας είναι από έτών πρόεδρος και κατέχει το μυστικό να επίλυει με τον πιο επίδεξιο και σοφό τρόπο όλα τα θέματα κι' όλα τα προβλήματα του λογοτεχνικού σωματείου που διευθύνει. Ο άκαδημαϊκός του τίτλος προσθέτει νέο κύρος κι' έπίσημη έρπον τινά βαρύτητα στην σωματειακή πνευματική του δραστηριότητα.

Προτού μιλήσουμε για τη θέση, τη σημασία και την άξια της ελληνικής πεζογραφίας, των βαθμών προσφοράς της στον κοινωνικό κι' έκπολιτιστικό τομέα, την ύποψηφιότητά του για το βραβείο Νόμπελ κ.λπ. Τον ρωτώ για τα νεανικά, φοιτητικά του χρόνια και την πολύχρονη στρατιωτική του θητεία, τη συμμετοχή του σε δυό - τρεις πολέμους του έθνους κ.λπ.

— Σωστά δέκα χρόνια, από το δώδεκα ως το είκοσιδύο, λέει ο δημοφιλής συγγραφέας, ήμουν ντυμένος στο χακί με το όπλο στο χέρι. Νεαρός φοιτητής της φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο το φθινόπωρο του 1912, με συνεπήρε ο πατριω-

τικός οίστρος κι' ο πολεμικός πυρετός των Έλλήνων, που διψούσαν να επανορθώσουν με θριαμβευτικό τρόπο την τραγική εθνική συφορά του 1897.

Η Ελλάδα του Οκτώβρη του 1912, όποτε κηρύχθηκε ο βαλκανικός πόλεμος ζούσε κι' ανάσαινε τον φλογερό επικό άνεμο, έτοιμη για κάθε ήρωική πράξη κι' αυθοιυσία, με σκοπό να ξεπληρώσει το χρέος της προς τους υπόδουλους και να πραγματοποιήσει συγχρόνως το γλυκύτατο φυλετικό όνειρο, που κοιμόταν πεντακόσια τόσα χρόνια στις άκτες του Βοσπόρου. Το όμαδικό πνεύμα θυσίας των Έλλήνων του δώδεκα, που ύψωνταν σε ιδανικό σύμβολο και γινόταν βίωμα, το ζήσανε κι' οι νεώτεροι Έλληνες το άλησμόνητο εκείνο πρωινό της 28ης Οκτωβρίου του 1940, όταν η φασιστική στρατιά χυνόταν με τον πιο επίδουλο άφνιδισμό στ' άκριτικά μας έδάφη, στη βόρειο Ήπειρο. Θά θυμάστε σίγουρα την παλλαϊκή εκείνη εξέγερση, που φούσκωνε τα κύματα της όργης και της πατριωτικής της εξέγερσης σαν άκαινος που τον μαστιγώνει ή όστρια και σαν ήφαιστειο που βροντάει κι' άστράφτει. Έτσι, λοιπόν, πήγα έθελοντής στρατιώτης — ή Μυτιλήνη ήτανε ακόμα τουρκική επικράτεια — φόρεσα το χακί κι' έσφιξα με συγκινητική τρυφερότητα το άγιασμένο «μάνλιχερ» στο χέρι. Στη Μελούνα, στα παλιά θεσσαλικά μας σύνορα, έτυχε να ιδώ από κοντά τον άλησμόνητο ποιητή και Κερκυραίο ευπατρίδη Λορέντζο Μαβίλλη, που κινούσε με τους κοκκινοφορεμένους Γαριβαλδίνους του για την Ήπειρο. Ήτανε διοικητής του είδικου αυτού τάγματος, που διακρίθηκε σ' όλες τις μάχες της Ήπειρου από τα «Πέντε Πηγάδια», Δρίσκο ως το Μπιζάνι. Ο ώραϊος γενειοφόρος ποιητής, όλος φωτιά και λάυρα, μάς χαιρέτησε και μάς ελόγησε, με τα μάτια δOURKΩμένα. Του φίλησα το χέρι και τον άποχαιρέτησα με την ίδια, δακρυσιμένη συγκίνηση. Ακουγότανε κι' όλας ή μακρινός αντίλαλος του μυκηθμού των κανονιών της Έλασσώνας και του Σαραντάπορου. Μου έτυχε και νωρίτερα ένα χρόνο να χειροκροτήσω στο προαύλιο της Βουλής, μαζί με τους άλλους φοιτητές της «φοιτητικής συντροφιάς», τον Λορέντζο Μαβίλλη, όταν βουλευτής Κερκύρας έμπαινε στο παλιό ιστορικό κτίριο για να θροντοφωνήσει, στους καθαρολόγους και στούς «γλωσσαμύνητες», «πώς δέν υπάρχει χυδαία γλώσσα παρά μονάχα χυδαίο άνθρωποι». Η «φοιτητική συντροφία» με πρωτοποριακές σοσιαλιστικές και γλωσσικές ιδέες, θεμενμένη με τη δημοτική ποίηση και τον Σολωμικό στίχο, με τη λογοτεχνική προσφορά του Καρκαβίτσα, του Παπαδιαμάντη και του Θεοτόκη, θάυμαζε τον ώραϊο Κερκυραίο ποιητή κι' ευπατρίδη, που σκοτώθηκε τόσο ήρωικά στη μάχη του Δρίσκου, στίς 28 Νοεμβρίου του 1912. Κι' ήτανε τόση ή αγάπη μας προς τον δημοτικιστή ποιητή - βουλευτή, ώστε για το χατήρι του χτυπήθηκαμε στο προαύλιο της Παλιάς Βουλής με τους μαγγουροφόρους των καθαρεινουσιάνων, τους όποιους τρέφουμε σε άτακτη φυγή — μία που έμεις είμαστε άποφασισμένοι κι' έτοιμοι για ό,τιδήποτε, χάρη του ιδανικού μας, ενώ οι άντίπαλοί μας ήταν δειλοί και άναποφασιστοι... άσορτι με τη σαβανωμένη τους γλώσσα!

Όστόσο, ή ήρωϊκός θάνατος του Μα-

βίλλη στο Δρίσκο συγκίνησε βαθύτατα όλόκληρη την Ελλάδα και τότε βουδάθηκαν από δέος μπροστα στο ψυχικό μεγαλειό του ποιητή - πολεμικής, ήρωας, ό άποστεωμένοι τυμβωρύχοι του άνεδαφικού άττικισμού κι' οι κάθε μορφής γλωσσαμύνητες, που άγωνίζονταν να δώσουν πνοή και παλμό στο ταριχευμένο όμοίωμα της καθαρεινούςας.

— Στο διήγημά σας, «Ο νικημένος ήρωας», δίνετε μία πολύ παραστατική και δραματική περιγραφή της μάχης του Κιλκίς, που ήταν ή πρώτη μάχη του έλληνοβουλγαρικού πολέμου στίς 19, 20 και 21 Ιουνίου του 1913. Σ' αυτή τη μάχη λαβωθήκατε;

— Ναί, σ' αυτή την τραγική μάχη που έκρινε την τύχη των ελληνικών όπλων στον πόλεμο του 13, πήρα στο χέρι και στο πόδι το έχθρικό βόλι. Στο διήγημά μου, «Ο νικημένος ήρωας», δίνω μία συνοπτική εικόνα της μάχης αυτής που κράτησε στον πλάτυ, σπαρμένο με σιτηρά κάμπο του Κιλκίς, τρία σωστά μερόνυχτα. Έκαστο κανόνια βουλγαρικά κοπανούσαν τα ελληνικά συντάγματα στον πυρωμένο κάμπο με τα ώριμα στάχυα, με τα πεζικά μας προχωρούσαν άκάλυπτα. Οι σάλπιγγες άστραποβολούσαν στον ήλιο του καταμεσήμερου και στραφταλίζανε σαν κινούμενη αστραπή οι γυμνές λόγχες στον στάρια. Τα στάχυα καίγονταν από τις όθιδες κι' άναβε σαν ίσκα ξερή ή σιταρόκαμπος και μαζί του οι λαβωμένοι πολεμιστές.

Για καιρό νοσηλεύομουν, συνεχίζει την άφήγησή του ή Μυριβίλλης, στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης. Γιατρεύτηκα με τον θερματισμό του έλληνοβουλγαρικού πολέμου, τον Αύγουστο του 1913.

— Λένε κ. Μυριβίλλη πώς άρχισατε από πολύ νωρίς «έξ άπαλών όνύχων», όπως λέει ή καθαρεινός, να γράφετε μυθιστορήματα. Δηλαδή από το θρανίο του δημοτικού σχολείου σας, στη Σουκαμνιά της Λέσβου. Είναι σωστό ή κι' αυτό άνήκει στη φαντασία των διογράφων και κριτικών του έργου σας;

— Είναι σωστό και το πρώτο μου μυθιστόρημα που άρχισα να γράφω από την τρυφερή ήλικία των δέκα χρονών, είχε τον τίτλο «Σεισμός». Ήταν άγροτικής φύσεως με ήρωες άγρότες, έλιομαζώχτες και άπλους ανθρώπους του νησιού και της θάλασσας. Λένε πώς ή Λέσβος, με την άρχαία ποιητική παράδοση που θεμελιώνει ή Άλκαϊος κι' ή Σαπφώ, παρακινεί τους νέους σε ποιητικό ρεμβασμό και στιχοκατασκευή, με θάρρος πώς ή έντύπωση αυτή είναι λαθεμένη, άφου από τη Λέσβο τα τελευταία χρόνια μονάχα με την πεζογραφία άσχολούνται οι νέοι. Όστόσο, το πρώτο μου δημοσίευμα σε λεσβιακή έφημερίδα ήταν δημοσιογραφικό άρθρο, σε τύπο διατριβής και έλέγχου του περίφημου γυμνασιάρχη του νησιού Έμμανουήλ Δαυίδ, που άπαγόρευε «έπί ποιηή άποβολής» στούς μαθητές του Γυμνασίου να γράφουν τις μαθητικές τους έκθέσεις στη δημοτική. Το αυθαίρετο γυμνασιακό μέτρο γι' αυτό προκάλεσε όργη κι' άγανάκτηση και γι' αυτό έγραψα και δημοσίευσα τον κριτικό έλεγχο του καθαρεινουσιάνου

γυμνασιάρχη. Μα το πιο περίεργο είναι πώς, όταν ή άλησμόνητος και πολυδιαβασμένος αυτός καθηγητής άποστρατεύθηκε, γίνηκε φανατικός δημοτικιστής, θυμαστής του Ψυχάρη και του Πάλλη κι' άρχισε να μεταφράζει, στην πιο γνήσια και κρουσταλλένια δημοτική, τους άρχαίους συγγραφείς. Θεού φώτιση, ή έμπρακτη μετάνοια στην άκαταμάχητη λογική, γοητεία και φραστική όμορφιά της γλώσσας των δημοτικών τραγουδιών, του Έρωτόκριτου, του Σολωμού και του Παλαμά; Άργότερα είχα και την πρώτη μου δίκη στο πλημμελειόδικείο της Χίου για σχετικό δημοσιογραφικό μου άρθρο έναντίον του νομάρχη της Χίου, πολιτευτή και άρχηγού σήμερα του Φιλελευθέρου Δημοκρατικού Κόμματος, Γ. Παπανδρέου. Μηνυτής ήταν ή ίδιος κι' άντικείμενο το άκατανόητο αϊφνιδιαστικό κάψιμο των άρχείων έπιστολισμού του 23 στή Χίο. Στο σχετικό μου άρθρο, λοιπόν, ρωτούσα πώς συνέβη να καούν τα πολύτιμα αυτά άρχεία και πώς άντιμετώπιζε το θέμα ή άμεσα υπεύθυνος νομάρχης της Χίου. Το δικαστήριο τελικά με άθώωσε κι' έτσι πήρα το δημοσιογραφικό δάπτισμα σε άγώνες και μάχες για κοινωνικά, πολιτικά και δημοσιονομικά ζητήματα. Το πρώτο λογοτεχνικό μου κομμάτι με τον τίτλο «Χαράκωμα» δημοσιεύτηκε στο άξιόλογο περιοδικό της Λέσβου «Χαραυγή», στο όποιο τακτικός συνεργάτης ήταν κι' ή Άλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ή άλησμόνητος κοσμοκαλόγερος της Σκιάθου και της... Δεξαμενής Άθηνών!

— Το άντιπολεμικό σας διβλίο «ή Ζωή έν Τάφω», που έξακολουθεί να διατηρεί την πρώτη φρεσκάδα της έποχής του, έργο ρωμαλέας πνοής και ποιητικής ρεαλιστικής συνθέσεως — γράφτηκε ύστερα από το 1922 τμηματικά, ή σαν μυθιστόρημα με αυτόνομα και άυτοτελή κεφάλαια; Ποιό είναι το μυθιστικό της διάρκειας και της νεότητας της «Ζωής έν Τάφω», που έξακολουθεί να διαδάζεται και να κρατεί το ρεκόρ πωλήσεως ελληνικού διβλίου;

— Το διβλίο μου αυτό άρχισα να το γράφω από το χαράκωμα του Ρούπελ, το 1917. Πολλά κεφάλαιά του συνετέθηκαν κάτω από το τρεμόσθητο φώς του σπερματόστου στο άμπρι, στον ύγρο και πένθιμο εκείνο τάφο, κατοικία των τραγλοδυτών του πολέμου των χαρακωμάτων, όπου ή άνθρωπος γινόταν τυφλοπόντικας και βρώμικη λάσπη. Άλλα κεφάλαια γράφθηκαν με τον μυκηθμό των πυροβόλων, στην κλασική εκείνη μονομαχία πυροβολικού, ανάμεσα από το φιλικό και το έχθρικό χαράκωμα. Το «ή Ζωή έν Τάφω» δέν κρατεί κανένα ίερο μυθιστικό, μονάχα που είναι γραμμένο με ζέστη καρδιάς, άμεση και στενή έπαφή με τους «ήρωες» και τις ψυχικές αντιδράσεις τους, θερμή κι' αίσιόδοξη αίσθηση ζωής, άνάμεσα από τη φωτιά, τους καπνούς και το αίμα του φρικτού εκείνου πολέμου των χαρακωμάτων. Τα περισσότερα κομμάτια του διβλίου μου τα έζησα κοντά στούς άρματωμένους και διψασμένους για ζωή, άγάπη, σποργή και έρωτα ανθρώπους του πολέμου. Έξ άλλου, ή ακοίμητη και τυραννική νοσταλγία μου για το πάμφωτο θάυμα της Λέσβου, για τα γραμμένα της κατάγιαλα με τη χρυσή άμμουδιά, για τους άσημένιους έλαιώνες που κατεβαίνουν ως τη θάλασσα ν' ακούσουν και

να πιούν τη μουσική των κυμάτων, έκανε να στεγνώνει από λαχτάρα ή γλώσσα μου και να τρέμει το χέρι μου. Έγραφα τα κομμάτια αυτά με πυρετό και κατάνυξη, με άγωνία και δέος μήπως δέν προλάβω να τα τελειώσω τη στιγμή που παραμόνευε ή φριχτός θάνατος, δίπλα στούς γαισασάκκους του άμπρι κι' επάνω στ' άγκιδωτά σιδερένια βελόνια των συρματοπλεγμάτων. Αυτό είναι το μυθιστικό της αιώνιας νεότητας του διβλίου που καταδικάζει τον πόλεμο, σαρκαζει την πολεμική ψύχωση και κηρύσσει την αγάπη και τον οίκο στον άνθρωπο, βαθμολογώντας σαν υπέρτατο αγαθό τη ζωή. Άργότερα, στη Λέσβο, δούλεψα συστηματικά κι' ύπομονητικά τα κομμάτια - κεφάλαια που δένονται όργανικά μεταξύ τους, φιλοτέχνησα τη γλώσσα και παίδεψα την πρώτη γραφή με άλλεπάλληλα διορθώματα, χωρίς να χαλάσω, φυσικά, την πρωταρχική έμπνευση, και, τελικά, μοντάρισα το διβλίο με άρχιτεχνονική δομή και διάταξη. Η δημοσίευσή του άρχισε τμηματικά από την «Καμπάνα» της Λέσβου, προτού έκδοθεί σε διβλίο το 1925. Από την έποχή αυτή σημειώνει επανεκδόσεις κι' έπιτυχίες. Σύμφωνα με τη στατιστική πουλήθηκαν μέχρι σήμερα στίς όκτώ του εκδόσεις 36.000 διβλία της «Ζωής έν Τάφω», ρεκόρ πρωτοφανές κι' άξεπέραστο στην Ελλάδα, όπου μία πώληση 3.000 διβλίων θεωρείται έκδοτικός θρίαμβος. Μου λένε πώς είδαν τη «Ζωή έν Τάφω» σε ψαράδικη θάρκα των Σποράδων και σε καλύβι τσοπάνου των Άγρώνων. Μακάρι να την ίδουν και στο γραφείο εκείνων που ύποστηρίζουν την πολεμική προπαγάνδα και καλλιεργούν την πολεμική ψύχωση...

— Άπό τα διβλία σας, ποιό σας άρέσει περισσότερο κ. Μυριβίλλη; Οι φίλοι σας λένε πώς τρέφει ιδιαίτερη συμπάθεια προς την «Παναγιά τη Γοργόνα», που βγαίνει την έποχή αυτή στην Άμερική με τα «Παγανά».

— Οι φίλοι μου κάνουν λάθος. Βεβαίως αγαπώ όλα σχεδόν τα διβλία μου, με ή ιδιαίτερή μου συμπάθεια συγκεντρώνεται στη νουβέλλα «Βασίλης ή Άρβανίτης», που είναι ή ύμνος και το τραγούδι της αύθόρμητης, πηγαιάς και άσυλλόγιστης λεβεντιάς, της λεβεντιάς αυτής που ύπακούει μονάχα στη ρωνή της καρδιάς και περιφρονεί την κοινή λογική, της παλληκαριάς, τέλος, που έκδηλώνεται σαν θεομηνία, είναι όμως άληθινή και γνήσια φυλετική λεβεντιά, ίκανή να τα δώσει όλα για την τιμή, το φιλότιμο, την περηφάνεια και την αξιοπρέπεια που έχασε, δυστυχώς, στον καιρό μας το πραγματικό κι' άληθινό της νόημα. Η νουβέλλα αυτή που έξαντλήθηκε στη δεύτερη — τρίτη της έκδοση θα τυπωθεί σύντομα...

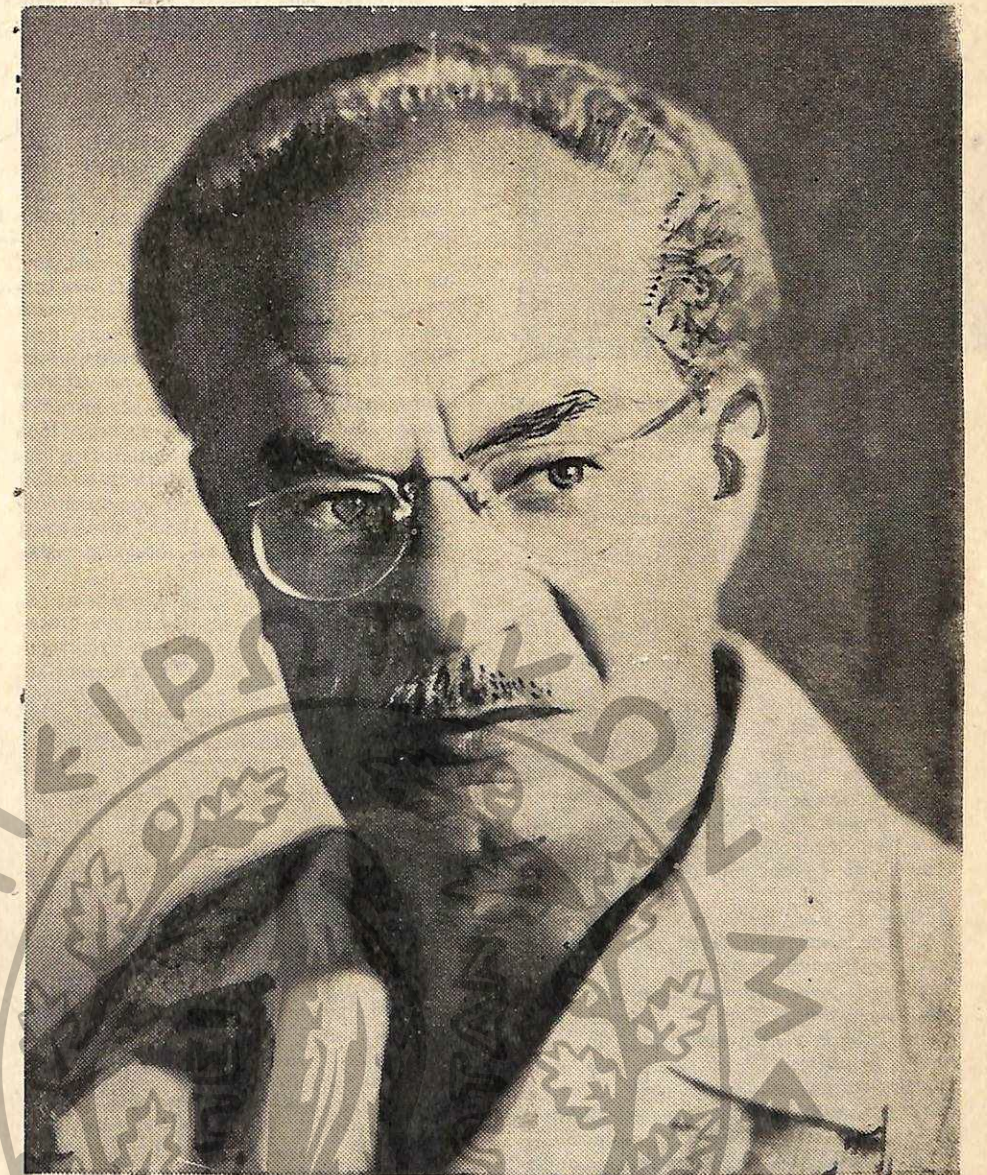
— Άσφαλώς κ. Μυριβίλλη θα έτοιμάζετε καινούργιο διβλίο. Το άναγνωστικό σας κοινό περιμένει με άνηπομονησία και λαχτάρα ν' ακούσει την άναγγελία της εκδόσεως καινούργιου σας μυθιστορήματος...

— Ναί, είναι άλήθεια, έτοιμάζω το καινούργιο μου έργο ή «Μαέστρος», που θα έκδοθεί πιθανόν τα Χριστούγεννα. Στο διβλίο μου αυτό περιγράφω μίαν παραγνωρισμένη μεγαλοφυΐα, που θυμίζει την

τραγική περιπέτεια του Δόν - Κιχώτη και την άμφιβολία του Άμλετ. Ο Μαέστρος όνειρεύεται και φιλοδοξεί, αγαπά και πικραίνεται, γίνεται στόχος είνωνίας και σαρκασμού, ταλαιπωρείται κι' έξακολουθεί να πιστεύει στη μοίρα του και στο εύεργετικό του άστρο, για να σταυρωθεί τελικά και να ήσυχάσει. Έλπίζω πώς και το διβλίο μου αυτό θα άρέσει στο καλοπροαίρετο άναγνωστικό μου κοινό...

— Η ελληνική πεζογραφία κ. Μυριβίλλη παρουσιάζει τα τελευταία χρό-

τηρεί το προβάδισμα σ' όλες τις πνευματικές και καλλιτεχνικές έκδηλώσεις μας παρουσιάζει, τα είκοσι τελευταία χρόνια, μίαν άξιόλογη άνθιση που θα συνεχισθεί και θ' άποδώσει καρπούς. Είναι δυό - τρεις πεζογράφοι μας που δικαιωματικά άνήκουν στο κλίμα της μεγάλης τέχνης και τα έργα τους, όπως πιστοποίησαν οι μεταφράσεις τους, μπορούν να συγκινήσουν, να άρέσουν και να επηρεάσουν το ευρωπαϊκό κοινό. Όταν ή τέχνη άγκαλιάζει όλες τις έκδηλώσεις της ζωής και πηγάζει από τη βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου να γνωρίσει τον εαυτό

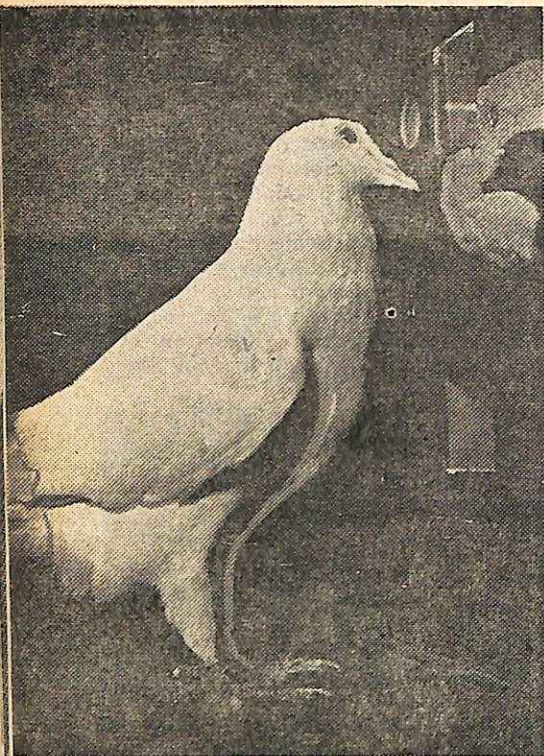

να προοδευτική άνάλυση και μπορεί να σταθεί δίπλα στο ευρωπαϊκό λογοτεχνικό κείμενο; Πολλοί ισχυρίζονται, ότι μόλις σήμερα άρχίζει να «ύποφώσκει» ή έλπίδα πώς κάποτε οι Έλληνες λογοτέχνες θα μπορέσουν να σπάσουν το φράγμα της τοπικής ήθογραφικής γραφής για να έξυπηρετήσουν τις ήθικοπολιτιστικές ανάγκες της κοινωνίας, φορείς του πολιτισμού της χώρας και πιστοί έρμηνευτές του κοινωνικού προβληματισμού της.

— Η ελληνική πεζογραφία που δια-

του και τον άλλο κόσμο, τότε πετυχαίνει στον άντικειμενικό της σκοπό και γίνεται μήνυμα, λυτρωτική άνάταση και πνευματική χαρά. Η άποψη πώς ή τέχνη ξεκινά από το θρησκευτικό ιδανικό κι' έκφράζει τη μαγεία και τη μυθιστοπία της άτμόσφαιρας νομίζω πώς δέν είναι άπόλυτα σωστή, άλλ' ούτε και ή άποψη ή «τέχνη για την τέχνη» μπορεί να μάς πείσει. Τέλος, όταν ή Τέχνη έξυπηρετεί πολιτικές σκοπιμότητες και γίνεται όργανο προγραμματικών καθεστωτικών άρχών ή καταστάσεων, πλαστογραφεί την άποστο-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 47

Το περιστέρι - ελεγκτής σημαίνει... συ-
ναγερμό.

ΣΤΗΝ εποχή μας, όπου η χρη-
σιμοποίηση της ηλεκτρονικής και
του αυτοματισμού βρίσκεται στο ά-
ποκορύφωμά της, οι τεχνολόγοι ανακάλυ-
ψαν τό... περιστέρι.

Η παράξενη ιστορία, που θα διηγη-
θούμε, συνέβηκε έδω και λίγους μήνες.
Κάποιο βράδυ, στις αρχές της άνοιξης,
ένας μηχανικός καθόταν με τον καθη-
γητή Ούίλλιαμ Κάμμινγκ, που διδάσκει
ψυχολογία των ζώων στο πανεπιστήμιο
Κολούμπια της Νέας Υόρκης, και κουβέν-
τιαζαν στη βεράντα του σπιτιού του δευ-
τέρου, πίνοντας ούισκυ.

Ο μηχανικός εξιστορούσε στον καθη-
γητή ένα δυσάρεστο γεγονός, που του συ-
νέβηκε στο εργαστήριο, όπου είχε τη γε-
νική έποπτεία.

Είχε αρχίσει, πριν από λίγες ημέρες,
ή μαζική παραγωγή ενός καινούριου εί-
δους ηλεκτρονικής συσκευής. Η λειτουργία
ήμους της συσκευής αποδεικνυόταν συνε-
χώς πλημμελής, λόγω της ατελείας που
παρουσίαζε ένα εξάρτημά της. Τι συνέ-
βαινε ακριβώς; Οι εργάτες που ήταν
επιφορτισμένοι να επιθεωρούν αυτό το
εξάρτημα, καθώς περνούσαν μπροστά τους
πάνω στην «αλυσίδα» της κατασκευής,
δεν κατόρθωναν να διακρίνουν ορισμέ-
να ξυσμάτια που υπήρχαν στην επι-
φάνειά του. Οι ελεγκτές αυτοί, ιδί-
ως προς το τέλος της εργάσιμης ημέρας,
όταν πια ήταν αρκετά κουρασμένοι, άφη-
ναν να περνούν τα εξάρτηματα, κρίνον-
τάς τα ως κατάλληλα.

Γιατί, ρώτησε ο καθηγητής Κάμ-
μινγκ, δεν χρησιμοποιείτε γι' αυτή την
επιθεώρηση ένα ελεγκτικό σύστημα πύ-
δου από τα ανθρώπινα μάτια;

Δοκίμασμε όμως τους μηχανι-
κούς τρόπους ενισχύσεως, αποκρίθηκε ο
συνομιλητής του. Κανένας, όμως, δεν ά-
ποδείχθηκε αποτελεσματικός. Τα ελαττώ-
ματικά εξάρτηματα εξακολουθούν να περ-
νάνε μαζί με τα καλά.

Ο καθηγητής χαμογέλασε με συγκα-
τάβαση.

Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ

Ο καθηγητής Ούίλλιαμ Κάμμινγκ έχει αποδεί-
ξει πειραματικά ότι η αντίληψη του περιστε-
ριού ξεπερνά τους ηλεκτρονικούς ανιχνευτές!

ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ... ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ

— Μά δεν έννοώ, είπε, ηλεκτρονικούς
ανιχνευτές. Σας προτείνω να αντικατα-
στήσετε τους ελεγκτές σας με περιστέ-
ρια.

Ο μηχανικός σάστισε. Πίστευε ακρά-
δαντα, ότι τόσο ώρα συνομιλούσε μ' έ-
να άνθρωπο σοβαρώτατο. Έξ άλλου, η
ώρα δεν είχε προχωρήσει πολύ, ώστε
να μπορούσε κανείς ν' αποδώσει αυτό
το άστειο στην επίδραση του ούισκυ.
Αλλά ο καθηγητής δεν άφησε για πολύ
τον συνομιλητή του σε άπορία.

— Έσείς οι μηχανικοί, συνέχισε,
δεν έχετε ιδέα για το τι αξίζει ένα πε-
ριστέρι. Μάθετε, λοιπόν, ότι πρόκειται
για ένα ζώο, που μπορεί να σας βοη-
θήσει όσο δεν φαντάζεστε στη δου-
λειά σας. Μπορεί να μείνει για μεγάλο
διάστημα χωρίς ύπνο. Είναι σε θέση να
εκτελεί διαρκώς κι' αδιάκοπα την ίδια
κίνηση χωρίς να πλήξει καθόλου. Έ-
χει την ικανότητα ενός αντανakλαστικού
φαινομένου, που μπορεί να χρησιμοποιη-
θεί στην τεχνολογία, είναι η ανάγκη
που νοιώθει να χτυπά διαρκώς κάτι
με το ράμφος του.

Σ' ένα διάστημα έφτά ολοκλήρων έ-
τών, που ο καθηγητής Κάμμινγκ μελε-
τούσε συστηματικά τη ζωή των περιστερι-
ών, είχε καταλήξει σε πολύ ενδιαφέροντα
συμπεράσματα ως προς ώριμμένες ικανό-
τητες αυτού του πουλιού, του οποίου ο
πάρχουν 72 ράτσες σε όλο τον κόσμο.

ΧΑΡΗ στις παρατηρήσεις και τις
υποδείξεις του Κάμμινγκ, ένα ερ-
γοστάσιο φαρμακοποιίας χρησιμο-
ποίησε τα περιστέρια για να εξακριβώ-
νεται κατά τρόπο αλάνθαστο ποιές από
τις παραγόμενες κάψουλες ήταν ελαττω-
ματικές και για να παραμερίζονται έγ-
καίρως κατά την διαδικασία της μηχανι-
κής καθοδηγήσεώς τους προς το τμήμα
της συσκευασίας σε κουτιά. Το αμερικανι-
κό πολεμικό ναυτικό, εξ άλλου, εκγυ-
μνάει περιστέρια ως «πυλόνους» μηχανη-
μάτων σκοπεύσεως. Τα έχουν συνηθίσει να
ραμφίζουν κάθε τι που εμφανίζεται πά-
νω σε μια γυάλινη πλάκα. Μια ηλεκτρική
έπαφή, τοποθετημένη καταλλήλως στο
ράμφος του πτηνού, μεταδίδει το σύν-
θημα κατευθύνσεως και καταγράφει αυ-
τομάτως την «έντολη» προς διόρθωση της
σκοπεύσεως.

Λίγο αργότερα από τη συνομιλία τους
εκείνη, ο ψυχολόγος των περιστερών κά-
λεσε τον μηχανικό στο εργαστήριό του
και τον έφερε μπροστά σε μια παράξενη
εγκατάσταση. Την εγκατάσταση αυτή την
αποτελούσε ένας τροχός, που στην πε-
ριφέρειά του ήταν τοποθετημένα στη σει-
ρά ώριμμένα κοινά κουμπιά, προς επι-
θεώρηση. Πλάι στον τροχό, σ' ένα μι-
κρό κλουβί από αλουμίνιο, έφωδιασμένο
με δυο παραθυράκια, θροισκάνον ένα περι-
στέρι. Το ένα από τα παραθυράκια ή-
ταν διαφανές και φωτεινό. Το άλλο ήταν

θαμπό. Στην πραγματικότητα, το καθένα
τους αποτελούσε μια ηλεκτρική έπαφή. Μό-
λις πέρασε ένα κουμπί, το περιστέρι χτύ-
πησε με το ράμφος του το θαμπό γυαλί.

Αυτό σημαίνει, ότι το αντικείμενο
είναι εν τάξει, εξήγησε ο καθηγητής
στον έκπληκτο επισκέπτη του.

Ο τροχός συνέχισε την περιστροφική
του κίνηση και ξαφνικά το περιστέρι
άνασκήκωσε τα φτερά του κι' άρχισε να
ραμφίζει δυνατά το φωτεινό παρα-
θυράκι.

Κουμπί ελαττωματικό, ανήγγειλε ή-
ρεμα ο καθηγητής.

Εκείνη τη στιγμή, άνοιξε στο έσω-
τερικό του κλουβιού μια τρύπα και φά-
νηκαν μέσα της λίγα σπειριά καλαμπόκι.
Επρόκειτο για την... αμοιβή του περι-
στεριού.

Για να γίνει ένα περιστέρι καλός ε-
λεγκτής αυτού του είδους, απαιτούνται
50 με 80 ώρες εκγυμνάσεως. Στην άρ-
χή, του παρουσιάζονται αντικείμενα πολ-
λά ελαττωματικά και σιγά — σιγά το
πουλί συνηθίζει ν' αναγνωρίζει ελαττώ-
ματα ολοένα πιο δυσδιάκριτα.

★

ΑΠΟ χιλιάδες χρόνια τώρα, ο άν-
θρωπος δεν πρόσθεσε κανένα άλλο
νέο είδος στον κύκλο των οικια-
κών ζώων. Άπεναντίας, πολλά απ' αυτά
αρχίζουν να μπαίνουν στο περιθώριο. Το
άλογο, στις πολιτισμένες χώρες, δεν επι-
διώνει παρά μονάχα ως όργανο για
σπόρ. Το μαλλί χρησιμοποιείται όλοέ-
να λιγότερο.

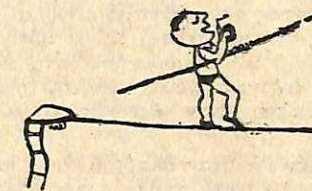
Τώρα, όμως, με τις προόδους που ση-
μειώνει η περματική ψυχολογία, ά-
νακαλύπτουμε ιδιότητες στα ζώα, που ως
χτές ούτε τις υποψαζόμαστε. Ο σέρ
Τζωρτζ Τόμπσον, ο διάσημος Άγγλος
φυσικός που τιμήθηκε το 1937 με το
βραβείο Νόμπελ, πρότεινε σοβαρώτατα να
επιζητηθεί η εκμετάλλευση της εξαιρετικής
επιδεξιότητος και της νοημοσύνης των πι-
θήκων για την συγκομιδή στις θαμ-
βατοφυτείες. Οι ιχθυολόγοι έχουν υποβά-
λει, εξ άλλου, την ιδέα να χρησιμοποιη-
ούνται τα δελφίνια ως «βοσκοί» στις πε-
ριοχές όπου μαζεύεται πολύ ψάρι. Τέ-
λος, η Γενετική, ο καινούργιος και κα-
ταπληκτικός αυτός κλάδος της εφηρμοσμέ-
νης βιολογίας, θα επιτρέψει ασφαλώς μια
άληθινή μεταμόρφωση αγροίων ζωικών εί-
δων. Όπως, λοιπόν, εύκολα βλέπει κα-
νείς, υπάρχει μπροστά στην ανθρωπό-
τητα ένα άπυρο πεδίο έρευνας, όπου
διακρίνεται η δυνατότης να επιτρέψει
πάλι το ζώο στο κέντρο της ανθρώπινης
ζωής. Τα περιστέρια — μηχανικοί ελεγ-
τές του παραδείγματός μας, δεν αποκλείε-
ται λόγου χάρι να αποτελούν αύριο έ-
να σεβαστό μέρος από το... εργατικό
προσωπικό των διαφόρων βιομηχανιών.

CLAUDE PASSERELLE

Λαϊκή ΙΑΤΡΙΚΗ

Γίνεται πολύς λόγος, στην εποχή μας, για τις συνέπειες του τρόπου της ζωής μας, όπως για διαταραχές σαν τη χρόνια κούραση, τον χρόνιο κεφαλόπονο και την ήμι-
κρανία, την υπέρταση (άρτηριακή πίεση) τις ζαλάδες, και — εξ αιτίας της σχέσεώς
του με τις καρδιακές παθήσεις — το πάχος. Η Λαϊκή Ιατρική χρησιμοποιεί το πο-
τάσσιο και μεταλλικές ουσίες για τη θεραπεία των διαταραχών αυτών. Ο δρ. Τζάρ-
βις εκθέτει τις παρατηρήσεις του σχετικά με τις διαταραχές αυτές.

4. ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

ΤΟ πολύ πάχος μπορεί να οφείλε-
ται σε υπερβολική ποσότητα ιστών
που αποθηκεύονται σε μορφή λί-
πους. Για να εξαφανιστεί το πάχος, ή
λαϊκή Ιατρική χρησιμοποιεί το ξύδι από
μηλίτη.

Πάρτε μια γυναίκα που τη στενεύουν
τα φορέματά της. Δύο κουταλάκια ξυ-
διού από μηλίτη σ' ένα ποτήρι νερό σε
κάθε γεύμα θα την άδυνατίσουν τόσο
πολύ, ώστε μετά δύο μήνες θα μπορέ-
σει να στενέψει το φόρεμά της 2½ πόν-
τους στη μέση. Σε άλλους δύο μήνες
θα μπορέσει να το στενέψει άλλους 2½
πόντους.

Αν εξακολουθήσει να παίρνει ξύδι
από μηλίτη ένα χρόνο, μια γυναίκα που
φορούσε φόρεμα Νο 50, θα μπορέσει
να φορέσει φόρεμα Νο 42 (και μια που
φορούσε Νο 20 θα μπορέσει να φορέσει
Νο 18).

Το χάσιμο του βάρους θα είναι προ-
οδευτικό, έπειτα όμως από δυο χρόνια
μια γυναίκα που ζύγιζε 75 κιλά θα ζυ-
γίζει 65. Και στο ίδιο χρονικό διάστη-
μα, ένας άνδρας παύει να έχει κοιλιά.

Το ξύδι από μηλίτη θα έχει καταστή-
σει δυνατό να καεί το λίπος του σώμα-
τος, αντί ν' αποθηκευθεί.

Δεν χρειάζεται αλλαγή στην καθημε-
ρινή διαίτα, αρκεί απλώς ν' αποφεύγετε
τις τροφές που η πείρα έχει αποδείξει
ότι αυξάνουν την ποσότητα λίπους που
αποθηκεύεται στο σώμα.

Χρόνια κούραση

ΚΑΤΑ κανόνα το σώμα σας έχει μια
προειδοποιητική περίοδο, που θα έ-
πρεπε να την προσέχετε πριν υπο-
κύψει στις καταστροφικές συνέπειες της
εργασίας. Η χρονία κούραση
ή είναι μια από τις προειδοποιήσεις
αυτές.

Ξαφνικά ανακαλύπτετε ότι κουράζεστε
εύκολα. Είσαθε εξαντλημένος την ώρα που
ξυπνάτε το πρωί. Η εργασία παύει να
σας προσεγγίζει οποιαδήποτε ευχαρίστηση.
Εγκαταλείπετε τη μια δραστηριότητά
σας μετά την άλλη. Δεν σας κάνει κέφι
να κινείσθε. Έχετε χάσει την όρμη σας

και νοιώθετε κάθε τόσο βαθεία αποθάρ-
ρυνση.

Πιθανότατα έχετε δύσκολο ύπνο τη νύ-
χτα: δεν σας παίρνει γρήγορα ο ύπνος
και δεν κοιμάστε βαθιά.

Το μέλι είναι η σωτηρία σας. Έπενερ-
γεϊ σαν καταπραυντικό. Και έπειδή εί-
ναι έτοιμοχώνευτη ζάχαρη — έχει χω-
νευθεί στο στομάχι της μέλισσας — το
μέλι δεν χρειάζεται πέψη στο στομάχι
του ανθρώπου. Είκοσι λεπτά αφού το
καταπιείτε, βρίσκεται στο αίμα.

Για ν' αντιμετωπίσει τη χρόνια κού-
ραση, η λαϊκή Ιατρική δεν ξέρει καλύ-
τερη θεραπεία από αυτή:

Προσθέστε τρία κουταλάκια ξύδι από
μηλίτη σ' ένα κύπελλο μέλι. Βάλτε το
μίγμα σ' ένα βάζο και έχετε το πιάσι-
μο στο κρεβάτι σας. Να παίρνετε δυο κου-

Το ξύδι από μηλίτη και το μέλι: από
μια κουταλιά του γλυκού σ' ένα ποτήρι
νερό. Αυτή είναι η βάση της Λαϊκής
Ιατρικής.

Η θεραπεία αυτή είναι άβλαβής και
μπορεί να συνεχισθεί άπεριόριστα.

Χρόνιος κεφαλόπονος

ΓΙΑ τον χρόνιο κεφαλόπονο ευθύνο-
νται τα μάτια, το στομάχι, τα νε-
φρά, το σκελετό και τα ιγμόρια.
Μερικές μορφές κεφαλόπονου συνδέον-
ται με οργανικές παθήσεις, όπως των
νεφρών. Άλλες μορφές είναι ψυχογενείς.

Από όλες τις θεωρίες της Λαϊκής Ιατρικής που έρευνσε και μελέ-
τησε στους χώρικούς του Βέρμونت ο γιατρός Τζάρβις, βρήκε ότι τους φα-
νατικότερους όπαδους έχει εκείνη που πιστεύει στις υγιεινές ιδιότητες του
ξυδιού από μηλίτη. Η πίστη αυτή έχει εξάψει τη φαντασία των εκατομμυ-
ρίων άναγνωστών του πολύκροτου βιβλίου του δρος Τζάρβις. Ξύδι από μη-
λίτη... Πώς παρασκευάζεται; Με το συνδυασμό μικροσκοπικών, μονοκυττα-
ρων οργανισμών, που ονομάζονται βακτηρίδια του ξυδιού με τον κοινό οι-
νοπνευματώδη μηλίτη. Κανονικά η διαδικασία γίνεται σε μια συσκευή πα-
ραγωγής ξυδιού που γεμίζεται με κλαδιά, όπου έχουν εισαχθεί βακτηρίδια.
Ο μηλίτης αφήνεται να στάζει σιγά — σιγά από τα κλαδιά, ενώ τα βα-
κτηρίδια καταναλώνουν το οινόπνευμα. Στην τελευταία φάση τα βακτηρίδια
αφαιρούνται, μαζί με το περιεχόμενο του μηλίτη σε οινόπνευμα. Η διαδι-
κασία αυτή ολοκληρώνεται σε τέσσερις ημέρες. Η επιφάνεια του μηλίτη
πρέπει να εκτεθεί στον αέρα. Πρέπει επίσης να άσκειται αυστηρός έλεγ-
χος θερμοκρασίας. Το προϊόν που θα παραχθεί είναι το ξύδι από μηλίτη.

ταλάκια πριν κοιμηθείτε: θα σας βοη-
θήσουν να κοιμηθείτε μέσα σε μισή ώρα
από τη στιγμή που θα πέσετε στο κρε-
βάτι. Αν δεν κοιμηθείτε μέσα σε μισή
ώρα, πάρτε άλλα δυο κουταλάκια.

Γι' αυτές ευθύνονται οι συγκινήσεις: μί-
σος, φόβος, άγχος. Η πιο έντονη
μορφή είναι η ήμικρανία.

Όσοι υποφέρουν από ήμικρανία θα έ-
πρεπε ν' αυξάνουν την καθημερινή πο-
σότητα όξενου στον οργανισμό τους με
τη μέθοδο του ξυδιού από μηλίτη, που
είναι πολύ εύκολη και βετική. Βοηθεί
επίσης και το μέλι. Δυο κουταλάκια μέλι

σε κάθε γεύμα μπορούν να αποτρέψουν την ήμικρανία. "Αν, ωστόσο, η ήμικρανία έχει κάνει την εμφάνισή της, να πάρετε αμέσως ένα κουταλάκι μέλι και, αν δεν περάσει σε μισή ώρα, να πάρετε και δεύτερο.

Η υπέρταση

Το σχέδιο της φύσεως για τον άνθρωπο προβλέπει μια δίαιτα που αντιπροσωπεύεται από φρούτα, έδωιμα φύλλα και μέλι και που είναι πλούσια σε υδατάνθρακες και όχι μια δίαιτα που αντιπροσωπεύεται από αυγά, κρέας, γάλα, τυρί, όσπρια και ξηρούς καρπούς και που είναι πλούσια σε πρωτεΐνες.

Ο άνθρωπος κάνει το πρώτο δήμε προς την υπέρταση, προς την αρτηριακή πίεση, όταν αλλάζει αυτή τη δίαιτα ελαττώνοντας τους υδατάνθρακες και αυξάνοντας τις πρωτεΐνες. Κάνει αυτή την αλλαγή για να δημιουργήσει στο σώμα του την ενέργεια που χρειάζεται για να αντιμετωπίσει έναν έντονότερο ρυθμό ζωής.

Αυτό δεν θα ήταν βλαβερό αν η αύξημένη αλκαλικότητα του αίματος που είναι συνέπεια του, εξουδετερωνόταν από αντίστοιχη αύξηση όξινου σε οργανική μορφή, όπως σε ξύδι από μηλίτη, σε μήλα, σε σταφύλια, σε μούρα ή τους χυμούς τους.

Το αίμα είναι πάντα αλκαλικό σε αντίδραση. Η αλκαλικότητα, όμως, αυτή είναι δυνατόν να αυξηθεί ή να ελαττωθεί. "Αν αυξηθεί, το αίμα γίνεται πιο πηχτό και εξακοντίζει τα στερεά σωματίδια του σε μικροσκοπικές νιφάδες. Τά τοιχώματα των μικροσκοπικών αϊμοφόρων αγγείων στο αρτηριακό δένδρο αφήνουν το ρευστό μέρος του αίματος να περνά, όπως η μελάνη περνά από ένα στυπόχαρτο.

Αλλά το πιο πηχτό αίμα δεν θα περάσει από τα σαν στυπόχαρτο τοιχώματα των μικροσκοπικών αϊμοφόρων αγγείων τόσο εύκολα, όσο θα έπρεπε. Οι μικρές νιφάδες βουλώνουν μερικά από τα αϊμοφόρα αγγεία και έπειτα από ένα χρονικό διάστημα παρουσιάζονται έμπόδια στην κυκλοφορία του αίματος με συνέπεια να αυξάνει η αρτηριακή πίεση.

Περισσότερα όξια

Η ΛΑΙΚΗ Ιατρική συνιστά τα εξής:

1.— Ν' αυξάνετε την καθημερινή λήψη όξινων. Κάθε μέρα πρέπει να παίρνετε το ισοδύναμο με τέσσερα ποτήρια χυμού. "Η μπορείτε να παίρνετε δύο κουταλάκια ξύδι από μηλίτη σ' ένα ποτήρι νερό.

2.— Να προσπαθείτε να κρατάτε σε ισορροπία την καθημερινή λήψη πρωτεϊνών και υδατανθράκων.

3.— Να προτιμάτε το άραποσίτι από το σάρι. Τα νεφρά είναι ρυθμιστικά όργανα και η αλκαλική ούρική αντίδραση που προκαλείται από τροφές από σάρι, από άσπρη ζάχαρη κι' από κρέας, είναι ένα σημάδι ότι το αίμα θέλει να ελατώσει την αλκαλική περιεκτικότητά του.

4.— Να παρατήσετε τα άλμυρά φαγητά, γιατί το κοινό επιτραπέζιο άλατι προσελκύει και διατηρεί ύγρα στο σώμα. "Η επιθυμία να πιούμε νερό όταν τρώμε

άλμυρο φαγητό, σημαίνει ότι ένα μέρος από το πρόσθετο ύγρα που αποζητά το άλατι διατηρείται στην κυκλοφορία του αίματος ως ότου μπορέσει να απορριφθεί από το σώμα και η παρουσία αυτή υπερβολικής ποσότητας ύγρα προκαλεί υπέρταση, αύξηση της αρτηριακής πίεσως.

Το μέλι προκαλεί το αντίθετο ακριβώς αποτέλεσμα. Το μέλι είναι μαγνήτης για το νερό. "Αν παίρνετε μέλι σε κάθε γεύμα, τότε αυτό τραβά το υπερβολικό ύγρα από το αίμα, κατεβάζει την πίεση και, έπειδή είναι καταπραυντικό, χαλαρώνει κάθε ένταση που διαταράσσει το νευρικό σύστημα.

Οι ζαλάδες

Το υπόβαθρο των ζαλάδων είναι μια αλκαλική αντίδραση του ούρου. Όταν η αντίδραση διοχετευθεί προς τα όξια, οι ζαλάδες λιγοστεύουν και εξαφανίζονται ολότελα.

Για να αποτρέψει τις ζαλάδες, η Λαϊκή Ιατρική χρησιμοποιεί τη θεραπεία με το

ξύδι από μηλίτη, με ποσολογία και ώραριο, όπως και στην έφαρμογή της σε άλλες διαταραχές.

Μην περιμένετε, όμως, να απαλλαγείτε από τις ζαλάδες από σήμερα ως αύριο. Θα παρατηρήσετε ότι οι ζαλάδες σας ελαττώνονται κάπως έπειτα από δυο εβδομάδες και ακόμα περισσότερο μετά ένα μήνα — αν ακολουθήσετε πιστά την ποσολογία της θεραπείας.

Οι βραχνάδες

Το φάρμακο της Λαϊκής Ιατρικής για τη βραχνάδα είναι μια γαργάρα με ξύδι από μηλίτη: (μια κουταλιά σ' ένα ποτήρι νερό). Θα κάνετε γαργάρα κάθε ώρα και θα καταπίνετε το ύγρα κάθε φορά. Κάθε ώρα θα κάνετε δυο επανωτές γαργάρες, καταπίνοντας και τις δυο φορές το ύγρα.

Ο λόγος που πρέπει να καταπίνετε το ύγρα, είναι ότι έτσι περνά από όλα τα σημεία του λάρυγγα, όπου δεν φτάνει με τη γαργάρα.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Οι μαγικές ιδιότητες του μελιού.

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Έδω και χρόνια οι νοσταλγοί του παρελθόντος προσπαθούν να ροι τον κοινού για τα πηδαλιωζόμενα αεροστάτα τα «Ζέπελιν» όπως τα ονομάζουν συνήθως. Πρόσφατα, στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, διατυπώθηκε μια πρόταση για να χρησιμοποιηθούν τα πηδαλιωζόμενα ως εναέριοι σταθμοί αυτοκινήτων που θα έλυναν τα κυκλοφοριακά προβλήματα. Άλλοι προτείνουν να τα χρησιμοποιήσουμε ως μετεωρολογικούς σταθμούς, ως αστεροσκοπεία κλπ. Σύμφωνα με το πιο πρόσφατο σχέδιο, τα πηδαλιωζόμενα θα χρησιμοποιηθούν στην 'Αμερική ως φορείς ατομικών πυραύλων!

★

Συνήθως δε δίνουμε πολλή σημασία σε «κοψίματα» του ξυραφιού στο πρόσωπό μας, αλλά οι Άγγλοι γιατροί μας προειδοποιούν ότι δεν είναι τόσο άβιθνα όσο φαίνονται: Έχουν την τάση να εξελισσονται σε καρκίνους του δέρματος! 'Ιδιαίτερα πρέπει να προσέχουμε όταν οι μικρές άμυχες στο πρόσωπό μας δεν επουλώνονται γρήγορα. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να συμβουλευθούμε ένα δερματολόγο.

★

Στις 'Ηνωμένες Πολιτείες κατασκευάστηκε το πιο μικρό τηλεόπιο που ονομάστηκε «μινισκόπιο». Είναι τόσο μικρό ώστε μπορεί να προσαρμοστεί στα γυαλιά μας. Προορίζεται για τους ανθρώπους που είναι σχεδόν τυφλοί. Ένισχύει την όραση κατά 200% και δίνει ένα όπτικό πεδίο ίσο με το 80% του κανονικού.

★

Απομονώθηκε η ουσία στην οποία οφείλεται η ανάπτυξη των φυτών. Είναι μια πρωτεΐνη που, από τη σπορά ως την ανθοφορία, κατευθύνει και συντονίζει την ανάπτυξη του φυτού. Τάραχει στα φυτά σε άπειροελάχιστες ποσότητες: περίπου ένα γραμμάριο κατά τόννο. Σύντομα πρόκειται να μελετηθούν τα αποτελέσματα που προκαλούνται από μια πρόσθετη δόση της πρωτεΐνης αυτής. "Ισως, αύριο, θα πετύχουμε την ανάπτυξη των δέντρων ως την πλήρη ωριμότητα μέσα σε δυο μήνες!

★

Η Διεθνής Μετεωρολογική οργάνωση έχει τάξει σαν άμεσο αντικείμενο της σκοπύ τη χρησιμοποίηση τεχνητών δορυφόρων για την πρόβλεψη του καιρού. Οι τεχνητοί αυτοι δορυφόροι θα έχουν ειδικώς κατασκευασθεί ώστε να συγκεντρώνουν κάθε δυνατή πληροφορία για τα ρεύματα του αέρος και την κίνηση των νεφών.

ΑΝ ΤΥΧΟΝ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΔΥΣΚΟΛΕΥΕΤΑΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΙ...

Μερικά παιδάκια που η διανοητική τους κατάσταση είναι απόλυτα κανονική, παρουσιάζουν μια δυσκολία στην ανάγνωση, όταν πάνε στην πρώτη τάξη του δημοτικού. Το φαινόμενο αυτό λέγεται στην επιστημονική γλώσσα «δυσληψία» κι' απασχολεί τους γονείς, τους δασκάλους τους ψυχολόγους και τους γιατρούς.

Η "ΔΥΣΛΗΨΙΑ",

Δυο μορφές μιās σοβαρής παιδικής διαταραχής, που μπορεί σήμερα να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά.

Οι αιτίες που προκαλούν τη δυσληψία είναι συχνά δυσδιάκριτες. "Ωστόσο, σήμερα είναι βέβαιο ότι η δυσληψία δεν είναι πάντα αποτέλεσμα διανοητικής ανεπάρκειας. Κι' αυτό, από πρακτική άποψη, είναι πολύ σπουδαίο, γιατί, κατά το παρελθόν, πολλά παιδιά κρίνονταν εξ αιτίας αυτού του φαινομένου ως ανώμαλα και καθυστερημένα κι' αφήνονταν στην τύχη τους.

★

ΠΩΣ είναι δυνατόν να καταλάβουμε, ότι ένα παιδάκι είναι δυσληπτικό; Πρώτα — πρώτα, αν το δούμε να συγγεί ωρισμένα γραμμάτα μεταξύ τους, όπως το π και το ω, το σ και ο, καθώς κι' ωρισμένους αριθμούς όπως το 6 και το 9. Αυτή η σύγχυση, που τη συναντά κανείς συχνά στα πράγματα καθυστερημένα διανοητικώς παιδιά, παρατηρείται και στα παιδιά που έχουν απλή δυσληψία, ιδίως όταν τα γραμμάτα και... οι αριθμοί περνούν μπροστά από τα μάτια τους με κάποια σχετική ταχύτητα.

Ένα άλλο σύμπτωμα της δυσληψίας είναι ο αναγοσμιτισμός στις κάπως μαζωές λέξεις. Το παιδί, λόγω χάσης, διαβάει όχι «σιδηρόδρομος», αλλά «σιρροδόδρομος». "Ωρισμένα γραμμάτα, ιδίως σύμφωνα, είναι σ' αυτή την περίπτωση... άγτες και χορευτές κάτω από τα μάτια του παιδιού. Πηδούν κι' εναλλάσσονται το ένα με τ' άλλο συλλαβή σε συλλαβή.

Αλλά η δυσληψία δεν παρουσιάζει μόνο αυτά τα συμπτώματα. Κατά την ανάγνωση, συμβαίνει ακόμα να μην είναι ορατές μια — δυο λέξεις ή να αντικαθίστανται στη διάνοια με άλλες, προς τις οποίες συγγενεύουν ήχητικά. Έξ άλλου, μπορεί να παραλείπονται κι' ολόκληρες φράσεις, πράγμα που κάνει το παιδί να μη βγάζει νόημα απ' ό,τι διαβάσει. Έξ αιτίας του γεγονότος αυτού, γεννιέται στον μικρό ή τη μικρούλα, που υποφέρει από δυσληψία, μια όλοένα μεγαλύτερη αποστροφή προς το διάβασμα και πολύ γρήγορα προστίθεται κι' ένα άλλο δυσάρεστο: η δυσκολία στο γράψιμο.

★

ΣΑΤΤΗ την περίπτωση, το δυσληπτικό παιδί είναι απελπιστικά άνοητο. "Εξάγχο και πέφτει στις ίδιες πλάνες μ' εκείνες που παρατηρούνται κα-

ή υπαγόρευση φαίνεται στο παιδί αυτό γρήγορη.

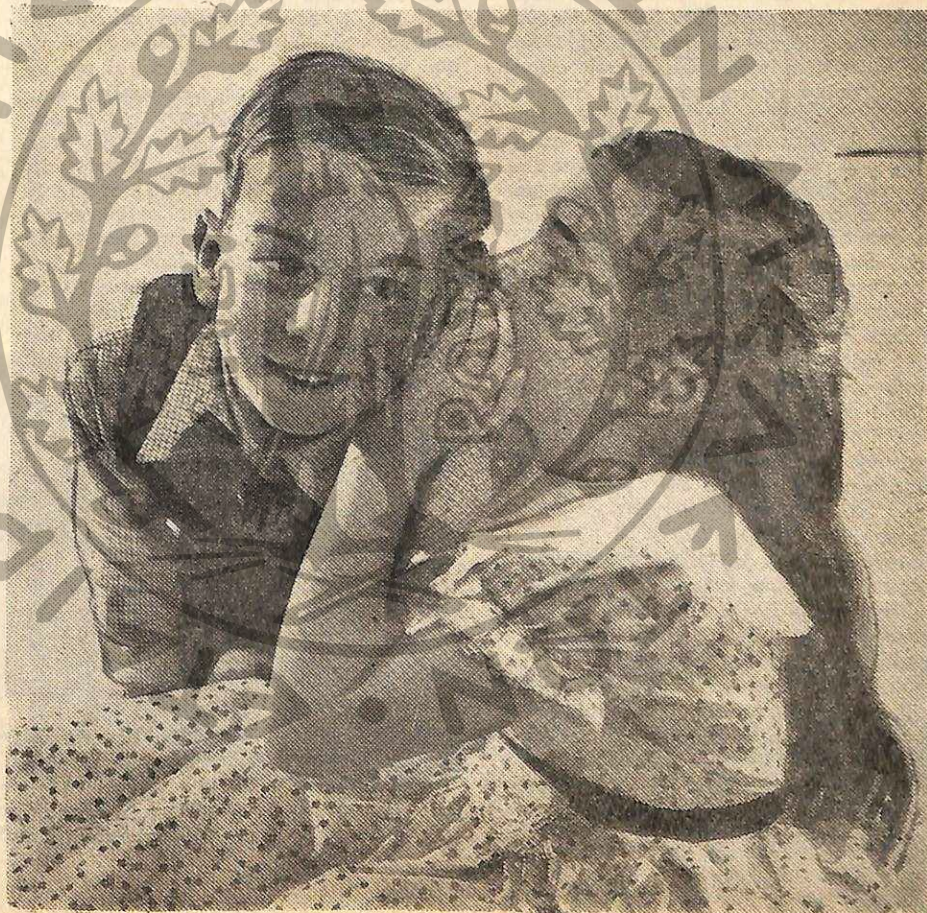
Συνήθως, στην ηλικία για την οποία μιλάμε, η όραση είναι φυσιολογική. "Ωστόσο υπάρχουν όχι σπάνιες περιπτώσεις που τα είδωλα των γραμμάτων δεν σχηματίζονται πλήρη και καθαρά και το παιδί πρέπει να καταβάλει κάποια προσπάθεια για να ξεκαθαρίσει ότι βλέπει πάνω στο χαρτί.

Τέλος, ωρισμένα δυσληπτικά παιδιά είναι από φυσικού τους αριστεροχέρηδες κι' ή — ως πούμε έτσι — παραβίαση της φύσεως εκ μέρους των γονιών και των δασκάλων, που τα αναγκάζουν να χρησιμοποιούν το δεξί τους χέρι στο γράψιμο, είναι ακριβώς μια από τις κυριότερες αιτίες που τα κάνει να μη μπορούν να διαβάσουν και να γράψουν γρήγορα και σωστά.

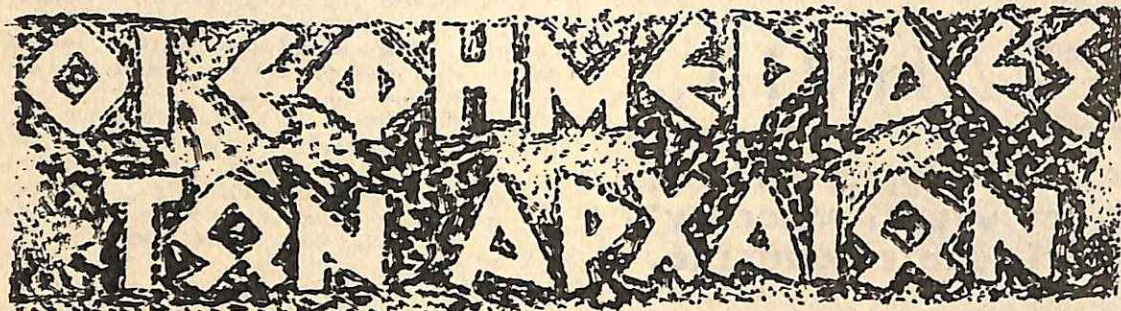
★

ΑΛΛΑ η δυσληψία έχει συχνά και σοβαρό ψυχικό αντίκτυπο. Το σύνολο αυτών των δυσάρεστων συμπτωμάτων, που αναφέρουμε πιο πάνω, προξενεί διάφορες και ποικίλες αλλαγές στο χαρακτήρα του παιδιού, για τον οποίο ουσιαστικό λόγο ότι ένα τέτοιο παιδί το μαλλώνουν συχνά, ενώ το ίδιο έχει τη βεβαιότητα ότι δεν φταίει. Γίνεται, έτσι, σιγά — σιγά νωχελικό ή αδιάφορο. "Ως προς τη θέληση, νοιώθει ένα είδος αποστροφής μπροστά σε κάθε τι που του επιβάλλεται ως καθήκον. Έξ άλλου, έχει την τάση να απομακρύνεται από τους συμμαθητές του γιατί αντιλαμβάνεται ότι δεν τους μοιάζει, ότι είναι πιο πίσω απ' αυτούς και το πλέγμα αυτό της κατωτερότητας επιδρά ολέθρια μέσα του. Είναι, λοιπόν, ανάγκη οι γονείς να κά-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 49

Οι άνθρωποι αλληλογραφούσαν πολύ στην αρχαιότητα, σχεδόν όσο και στις ημέρες μας. Γνώριζαν τις.. φορολογικές δηλώσεις και ή γραφειοκρατία τους δεν είχε τίποτα να ζηλέψει από τη δική μας. Χρησιμοποιούσαν διάφορα είδη μελάνης, ακόμα και τη «συμπαθητική». Οι έρωτευμένοι έγραφαν με... γάλα που γινόταν άορατο πάνω στο χαρτί... Οι αρχαίες βιβλιοθήκες περιελάμβαναν χιλιάδες τόμους. Και οι έφημερίδες τους με... κοσμικές και άθλητικές στήλες, κυκλοφορούσαν χειρόγραφες...

Οι αρχαίοι δεν γνώριζαν βέβαια την ταχύτητα που διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, αλλά στην αρχαιότητα, όπως και στην εποχή μας, οι άνθρωποι αλληλογραφούσαν, έγραφαν και διάβαζαν διέλιθα, διέθεταν υπηρεσίες πληροφοριών και γνώριζαν τις έφημερίδες — υπό μορφή διαφορετική από τη δική μας, έφ' όσον ή τυπογραφία ήταν άγνωστη.

Η προώθηση και ή διανομή της επίσημης αλληλογραφίας των δημοσίων αρχών, εξασφαλιζόταν μ' ένα πολύπλοκο σύστημα δρομέων. Υπήρχε μια δημόσια ταχυδρομική υπηρεσία.

Στην ιδιωτική αλληλογραφία δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το δημόσιο αυτό σύστημα διανομής και οι επιστολογράφοι έπρεπε να εξασφαλίσουν μόνοι τους τα μέσα προώθησής της επίστολής τους. Αν ό επιστολογράφος δεν διέθετε δικούς του δούλους, θα χρησιμοποιούσε ασφαλώς τους ιδιωτικούς ταχυδρόμους που είχαν ως έπαγγελμα τη μεταφορά των επιστολών.

Είναι αλήθεια πως το σύστημα αυτό δεν διευκόλυνε τη γραπτή επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, αλλά αν κρίνουμε από τον όγκο των ιδιωτικών επιστολών που ανακαλύφθηκαν από τους αρχαιολόγους, ιδιαίτερα στην Αίγυπτο, πρέπει να συμπεράνουμε πως οι άνθρωποι αλληλογραφούσαν πολύ στην αρχαιότητα, σχεδόν όσο και στις ημέρες μας.

Οι επιστολογράφοι χρησιμοποιούσαν κυρίως τον πάπυρο, που ήταν γνωστός περίπου από το 2600 π.Χ. και του οποίου ή κατασκευή ήταν σχετικά απλή. Χρησιμοποιούσαν τη φλόδα ενός φυτού, που φύτευαν στα έλη της Άνω Αιγύπτου. Η έπεξεργασία γινόταν σε τρία στάδια.

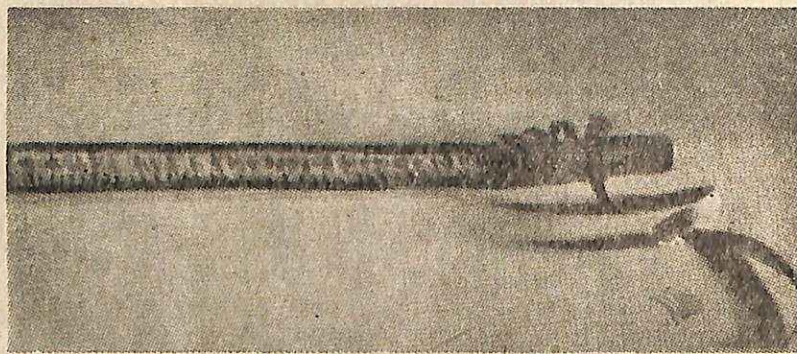
Έκοβαν πρώτα το μίσχο του φυτού σε λεπτές λουρίδες και τις άπλωναν τη μια δίπλα στην άλλη. Τοποθετούσαν μια δεύτερη σειρά κάθετα προς την άλλη και τις κολλούσαν μ' ένα είδος κόλλας. Κατόπιν συμπίεζαν αυτό το κόντρα πλάκ μ' ένα βάρος και το άφηναν να στεγνώσει. Το τρίτο στάδιο της έπεξεργασίας ήταν ή στίλβωση, που γινόταν μ' ένα είδος γυαλόχαρτου. Το φύλλο του παπύρου, πολύ λεπτό και άσπαστο, ήταν έτοιμο να χρησιμοποιηθεί.

Ός το 1902 κατασκεύαζαν ακόμα φύλλα παπύρου, με τον ίδιο τρόπο, στη Σικελία. Οι Σικελοί τεχνίτες χρησιμοποιούσαν ακριβώς τη μέθοδο που περιγράφει ο Πλίνιος. Ο πάπυρος αυτός, ωστόσο, δεν είχε τη λευκότητα και τη λεπτότητα του ρωμαϊκού παπύρου. Η παραγωγή του, έξ' άλλου, ήταν πολύ περιορισμένη και οι μόνοι αγοραστές ήταν οι τουρίστες.

Τα όστρακα

ΣΤΗΝ αρχαιότητα οι διαστάσεις ενός φύλλου παπύρου έποικίλλαν ανάλογα με τη σπουδαιότητα του κειμένου. Για τις επιστολές, τις αποδείξεις, τους λογαριασμούς, ένα συνηθισμένο φύλλο 25X20 εκ. ήταν αρκετό. Αν έπρόκειτο για μεγαλύτερα κείμενα, π.χ. μια φιλοσοφική πραγματεία ή ένα ποίημα, κολλούσαν τα φύλλα του παπύρου το ένα δίπλα στο άλλο και σχημάτιζαν κυλίνδρους, που το συνολικό τους μήκος έφτανε συχνά τα σαράντα μέτρα.

Για τις άλλες μορφές γραφής χρησιμοποιούσαν τα όστρακα, δηλαδή κομμάτια από σπασμένα πήλινα δοχεία. Οι φτωχοί, που δεν μπορούσαν ν' αγοράσουν παπύρους και πινακίδες, μάθευαν αυτά τα θραύσματα των άγγείων και τα φύλαγαν. Τα χρησιμοποιούσαν για να γράφουν σύντομα μηνύματα και σημειώμα-

Έλληνική σκυτάλη. Την παράξενη αυτή μέθοδο μεταφοράς γραπτών μηνυμάτων τη χρησιμοποιούσαν οι Σπαρτιάτες. Το μήνυμα ήταν γραμμένο σε μια δερμάτινη ταινία, τυλιγμένη γύρω από ένα ραβδί. Για να το διαβάσει ο παραλήπτης, έπρεπε να τυλίξει την ταινία σ' ένα ραβδί ακριβώς του ίδιου μήκους.

τα. Χιλιάδες τέτοια όστρακα έχουν περισωθεί πολύ καλύτερα διατηρημένα από τους παπύρους που, αν και αρκετά άσπαστοι, προσβάλλονται από την ύγρασία.

Οι πλούσιοι, φυσικά, χρησιμοποιούσαν όστρακα, αλλά κάποιος φιλόσοφος του 3ου αιώνα π. Χ., ο Κλεάνθης, έγραφε σε δέσμα ή σε όστρακα γιατί δεν μπορούσε ν' αγοράσει πάπυρο. Στις περιπτώσεις αυτές οι κανόνες της ευγένειας επέβαλλαν να ζητήσει συγγνώμη ό επιστολογράφος από τον αποδέκτη της επιστολής έπειδή χρησιμοποιούσε μια τόσο εύτελη γραφική ύλη.

Τα όστρακα δεν ήταν κατάλληλα για μακρές επιστολές, αλλά για σύντομα σημειώματα ή τις ασκήσεις των παιδιών του σχολείου. Τα χρησιμοποιούσαν επίσης και για «πρόχειρα», π.χ. οι ρήτορες έγραφαν τους λόγους τους στα όστρακα πριν τους καθαρογράψουν στον έξαιρετικά δαπανηρό πάπυρο. Έχουν βρεθεί πολλά όστρακα πάνω στα οποία είναι γραμμένα ένα ή δύο έδάφια της Καινής Διαθήκης. Οι φτωχοί τα χρησιμοποιούσαν ως φυλακτά.

Εκτός από τους παπύρους και τα όστρακα έχουν περισωθεί ως τις ημέρες μας και άλλα είδη γραφικής ύλης, όπως ή περγαμνή και οι κερωμένες πινακίδες.

Οι πινακίδες

ΣΤΟΥΣ Ρωμαίους οι πινακίδες αντίκαθιστούσαν ως ένα σημείο τα όστρακα, όταν έπρόκειτο για σύντομα μηνύματα, δεν μπορούσαν όμως να χρησιμοποιηθούν για μονιμότερες έπιγραφές, αφού ή ξύλινη έπιφάνειά τους ήταν σκεπασμένη μ' ένα λεπτό στρώμα κερίου.

Έγραφαν στην πινακίδα μ' ένα μυτερό όργανο που λεγόταν στυλός. Μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν πολλές φορές την ίδια πινακίδα, ζεσταίνοντας ή ζύνοντας το κερί. Στερεώτερη γραφή εξασφαλιζόταν σε πινακίδες σκεπασμένες μ' ένα στρώμα γύψου ή σκληρότερου κερίου.

Οι μικροί μαθητές κρεμούσαν την πινακίδα τους από τη ζώνη μ' ένα χαλκά. Σε μιαν άγγειογραφία που παριστάνει το έσωτερικό ενός σχολείου, βλέπουμε πολλές πινακίδες κρεμασμένες από τους τοίχους της τάξεως. Γενικά τις κατασκεύαζαν από ξύλο έλάτου ή πεύκου, αλλά χρησιμοποιούσαν και ακριβώτερα υλικά, όπως το έλεφαντόδοντο και το ξύλο λεμονιάς.

Μονάχα ή μια όψη ής πινακίδας ήταν σκεπασμένη με κερί και όταν χρησιμοποιούσαν δυο πινακίδες, τοποθετούσαν τις κερωμένες έπιφάνειες στο έσωτερικό και συνέδεαν τις πινακίδες με σύρμα. Κάποτε χρησιμοποιούσαν πολλές πινακίδες μαζί, πέντε ή περισσότερες, και στην περίπτωση αυτή τους έλεγαν «κώδικες» και «κωδίσκλους». Στο περιθώριό τους υπήρχαν μια ή δυο τρύπες από τις οποίες περνούσαν ένα σύρμα ή ένα κορδόνι, με το οποίο τις έδεσαν και τις σφράγιζαν. Έτσι εξασφαλιζόταν ή γνησιότητα των διαθηκών και άλλων νομικών έγγραφων, γιατί ήταν αδύνατο ν' ανοιχθούν οι πινακίδες χωρίς να σπάσουν οι σφραγίδες.

Οι πάπυροι της Όξυρρύγχου

ΠΡΙΝ από μερικά χρόνια, στην Όξυρρυγχο της Αιγύπτου ανακαλύφθηκαν άφθονες έπιστολές, σημειώματα, λογαριασμοί, δημόσια έγγραφα κλπ. γραμμένα σε παπύρους.

Πολλοί από τους όξυρρυχιανούς παπύρους έχουν γραφεί από το 2ο αιώνα μ.Χ. και ύστερα. Δίνουν όμως μια συγκινητική εικόνα της ιδιωτικής ζωής κατά τους πρώτους αιώνες της χριστιανικής χρονολογίας.

Μια σύντομη έπιστολή που δρέθηκε στην Όξυρρυγχο είναι γραμμένη από ένα παιδί και άπευθύνεται στον πατέρα του. Γεμάτο από γραμματικά και όρθογραφικά λάθη, το γραμματάκι αυτό έκφράζει όλο το πείσμα ενός παραχαϊδεμένου Έλληνόπουλου της Αιγύπτου που θέλει να «τιμωρήσει» τον πατέρα του γιατί δεν το πήρε μαζί του στην Άλεξάνδρεια:

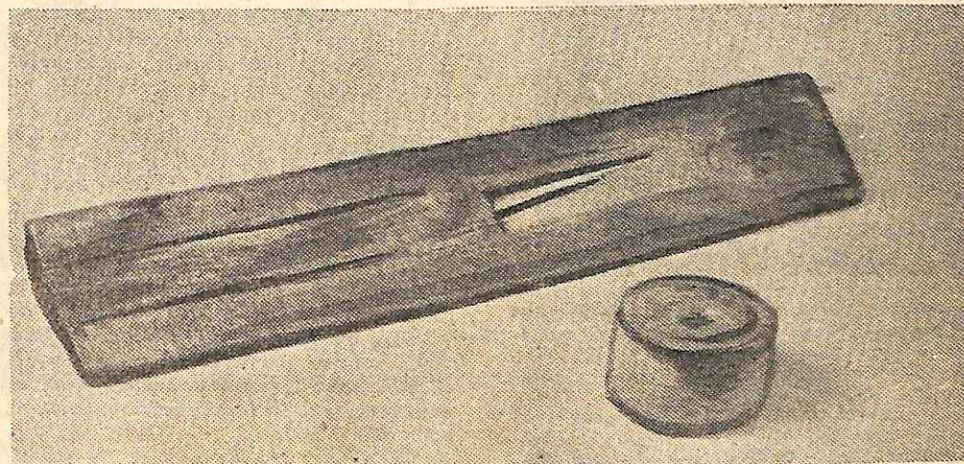
«Δεν θα σου ξαναγράψω, ούτε θα σου ξαναμιλήσω, ούτε θα σου ξαναπώ καλημέρα! Στείλε να με πάρεις στην Άλεξάνδρεια. Αν δεν το κάνεις, ούτε θα ξαναφάω, ούτε θα ξαναπιώ! Αυτό θα γίνει αν δεν με πάρεις μαζί σου».

Δεν ξέρουμε αν αυτό το κακομαθημένο Έλληνόπουλο του 2ου αιώνα μ.Χ. έξετέλεσε την «άπεργία πείνης» για την όποια μ' λάει στο γράμμα του ή αν κατάφερε να έκδιώσει τον τρυφερό πατέρα του.

Άλλά να και μια άλλη έπιστολή γραμμένη από ένα παιδί που προσπαθεί να έξυμνείσει τον πατέρα του για τους κακούς βαθμούς που πήρε στο σχολείο: «Μη στενοχωριέσαι, πατέρα, για τα μαθηματικά μου, δουλεύω σκληρά και θα τα καταφέρω».

Και μια έπιστολή από κάποιον Ρωμαίο που λεγόταν Σεμπρώνιος, προς τον νεότερο αδελφό του Μάξιμο:

«Μαθαίνω ότι δεν φαίρεσαι καλά στη μητέρα μας. Σε παρακαλώ, αδελφέ μου, μην την κάνεις να υποφέρει. Αν τα παιδιά δεν υπακούουν, δώσ' τους ένα γερό ξύλο. Τώ-

Άρχαίο μελανοδο χείρ και παλέττα.

ρα που λείπω εγώ, είσαι ό μεγαλύτερος γιός στο σπίτι και είσαι υπεύθυνος για την οικογένεια... Μη μου κρατάς κακία που σου τα γράφω αυτά».

Φορολογικές δηλώσεις

ΑΛΛΑ δεν είναι μόνο το ανθρώπινο στοιχείο που βρίσκουμε στους παπύρους αυτούς. Ανακαλύφθηκαν και χιλιάδες έγγραφων, συμβολαίων, έπιστολών, που έχουν σχέση με τις καθημερινές συναλλαγές, τις έπιχειρήσεις, τους φόρους, το έμπόριο.

Έτσι, ένας φτωχός Αιγύπτιος αγρό-

Βαβυλωνιακή πήλινη πινακίδα με σφηνειδή γραφή.

της έγραφε την έποχή που μαρτύρησε ό απόστολος Πέτρος, το 60 μ.Χ., σε κάποιον άρχοντα που αντίστοιχούσε με άνωτερο ύπάλληλο του ύπουργείου Γεωργίας. Ο αγρότης καταγράφει τα ζώα που κατείχε στο δωδέκατο έτος της βασιλείας του Νέρωνος, δηλώνει πως έχει δώδεκα άρνια και προσθέτει:

«Και τώρα καταγράφω τα ζώα που γεννήθηκαν μετά την τελευταία άπογραφή. Είναι έφτα και όρκίζομαι στ' όνομα του Νέρωνος ότι δεν παραλείπω τίποτα».

Όπως βλέπουμε, πρόκειται για μια φορολογική δήλωση. Δεν ξέρουμε ποιά ήταν ή ποινή για τις ψευδείς δηλώσεις, αλλά το έγγραφο αυτό έχει «θεωρηθεί» με τη σφραγίδα ενός ύπαλλήλου της αιγυπτιακής διοικήσεως, που σημαίνει ότι κατέγραψε τα έφτα ζώα. Η σύγχρονη γραφειοκρατία δεν θα είχε τίποτα να ζηλέψει.

Και να πως έγραφαν τις αποδείξεις την ίδια περίπου έποχή:

«Άσκληπιάδης Πόρτιδι χαίρειν... Έλαβα το ποσόν του ένοικίου για το χωράφι που σου νοίκιασα. Τώρα δεν μου όφείλεις τίποτα. (Γραμμένο καθ' ύπαγόρευση από τον Εύμελο, γιατί ό Άσκληπιάδης γράφει μάλλον άργά)».

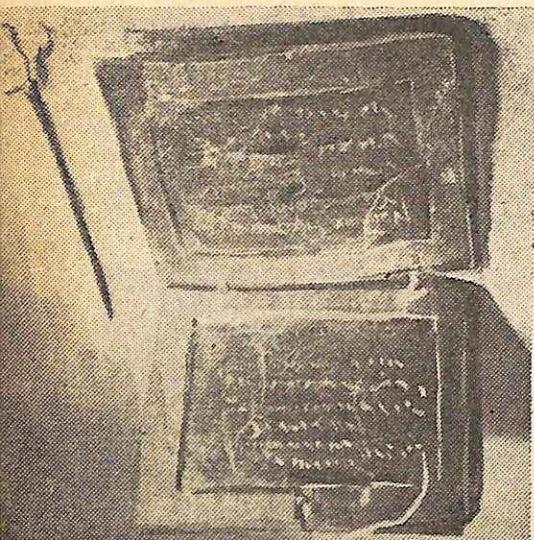
Αυτός ό Εύμελος θα ήταν ασφαλώς κάποιος δημόσιος γραφέας που πληρωνόταν για τις υπηρεσίες του.

Κοντά σε πολλές τέτοιες αποδείξεις δρέθηκαν οι λογαριασμοί ενός χασάπτη, μια πρόσκληση σε γάμο, μια «ταυτότητα» μέλους άθλητικής λέσχης, ένας κατάλογος οικιακών σκευών και τέλος μια δήλωση ύπογεγραμμένη από ένα μπακάλη που άναλασμάει την ύποχρέωση να μην πουλάει τ' αυγά κάτω από τη διατίμηση, δηλαδή να μην κάνει άθέμιτο συναγωνισμό!

Γραφίδες και μελάνη

Οι γραφίδες που χρησιμοποιούσαν ήταν συνήθως από καλάμι ξυσμένο στην άκρη για να γίνει μυτερό. Οι καλύτεροι «καλάμοι» έρχονταν από την Αίγυπτο.

Χρησιμοποιούσαν διάφορα είδη μελάν-

νης. Συνήθως ανακάτευαν την καπνιά με μια γλοιώδη ουσία. Τό μίγμα ξεραινόταν στον ήλιο και κοβόταν σε μικρά κομμάτια, τα οποία μπορούσαν αργότερα να διαλυθούν στο νερό. Σ' ένα άλλο είδος μελανής ανακάτευαν την καπνιά με το ξύδι. Άλλα τα είδη αυτά τα χρησιμοποιούσαν περισσότερο οι ζωγράφοι παρά οι γραφείς.

Οἱ βιβλιοδῆκες

ἰδιωτικὲς καὶ δημόσιες, ὑπῆρχαν πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν πρῶτον αἰῶνα στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴ Μεσοποταμία.

Τὸν 1ο αἰῶνα μ.Χ. οἱ σοβαρὲς εἰδήσεις μεταδίδονταν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, γραπτὰ ἢ προφορικὰ, ἀπὸ τοὺς δρομεῖς.

‘Αλλ’ ἡ κυβέρνηση διέθετε ἀσφαλῶς κί’
 ἓνα ἄλλο μέσο γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῶν
 ὑπηκόων της σὲ κάθε τὶ πού ἀφοροῦσε
 τὴν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων τοῦ πο-
 λίτου, τοὺς νόμους καὶ τὰ διατάγματα,
 τίς δικαστικὲς ἀποφάσεις, τὰ γεγονότα
 πού εἶχαν γενικότερο ἐνδιαφέρον κλπ.

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

Από χρόνια υποπεύονταν οι φυσιο-
λόγοι ότι, όσες φορές κι' αν επαναλη-
φθούν, οι άσκήσεις που δεν εξαντλούν
όλο το δυναμικό του μυϊκού συστήματος,
δεν είναι άρκετες για την εκγύμνασή
του. "Όλος ο κόσμος ξέρει ότι ένας πε-
ρίπατος στην έξοχή, όσο κι' αν είναι για
την ευεξία του οργανισμού, δεν εκγυ-
μνάζει τους μύς υπό την επιστημονική
σημασία του όρου.

Στό Ντόρτμουντ οι φυσιολόγοι άρχι-
σαν ν' αναζητούν τις ευνοϊκότερες συν-
θήκες για την άσκηση που δεν εξαν-
τλεί παρά το ένα τρίτο του μέγιστου
δυναμικού των μυών, δεν τους ωφελεί,
δηλαδή δεν αυξάνει ούτε τη δύναμη ούτε
τον όγκο τους.

Πάνω από το ένα τρίτο, ή δύναμη
και ο όγκος αυξάνονται για να φτάσουν
στο μέγιστο όριο της αποδόσεως όταν ή
άσκηση εξαντλήσει το ήμισυ του δυνα-
μικού. Πέρα απ' αυτό υπάρχει στασιμό-
τητα, όσες προσπάθειες κι' αν καταβά-
λουμε.

Τά μυστικά της μυϊκής διαπλάσεως

ΑΥΤΟ δεν ήταν το μόνο εκπληκτι-
κό συμπέρασμα των έρευνών του
Ινστιτούτου Φυσιολογίας: "Επειτα
από χιλιάδες εργαστηριακά πειράματα
διαπιστώθηκε πως ούτε ή διάρκεια, ούτε
οι επαναλήψεις των άσκήσεων επιδρούν
αισθητά στην αύξηση της δυνάμεως και
του όγκου των μυών: Τά καλύτερα άπο-
τελέσματα επιτυγχάνονται με μιά μυϊκή
συστολή διαρκείας ένδς δευτερολέπτου
κάθε μέρα, υπό τον όρον ότι ή συστολή
αυτή θα εξαντλήσει το ήμισυ του μυ-
ϊκού δυναμικού μας. "Η επανάληψη των
συστολών και ή αύξηση της διαρκείας
τους δεν ωφελούν σε τίποτα! Άρκει μιά
συστολή την έβδομάδα (πάντα με πενιχρή
μυϊκού δυναμικού) για να πετύχουμε μιά
40% της δυνάμεως και του όγκου των
μυών, υπό συνθημιμένες συνθήκες. "Η
ιδεώδης συχνότητα είναι μιά συστολή
κάθε δυο ή τρεις μέρες.

"Όλα αυτά δεν είναι τόσο περίλο-
κα όσο φαίνονται. Στην έρωτική πρά-
ξη, στον τοκετό, στις κρίσεις όργης ή
τόρμου, καταναλίσκουμε δυνάμεις άπει-
ρας μεγαλύτερες. Αναφέρθηκε πρόσφα-
τα στον Τύπο ή περίπτωση μιάς Άμε-
ρικανίδας μητέρας που, έπιστρατευόνα-
τας όλες τις δυνάμεις του μητρικού της
ένστικτου, κατάφερε ν' άνασηλώσει ένα
αυτοκίνητο για ν' άπελευθερώσει το παι-
δί της που είχε καταπλακωθεί σ' ένα
δυστύχημα!

"Τάραχει, βέβαια μιά άτομική προδιά-
θεση για την ανάπτυξη του μυϊκού συ-
στήματος, όπως υπάρχει μιά προδιάθεση
για την ανάπτυξη των εγκφαλικών λει-
τουργιών. Δεν γίνονται όλοι οι άνθρωποι
μεγάλοι σοφοί, δεν γίνονται όλοι μεγά-
λοι αθλητές. Άλλά στους μέσους άν-
θρώπους οι διαφορές είναι ελάχιστες.
Μεγάλες διαφορές συναντάμε μονάχα,
στο φύλο και στην ηλικία.

"Ός τά δέκα χρόνια, ή μυϊκή διάπλαση
είναι περίπου ίδια στ' άγόρια και στ' α-
γόρια. Κατόπιν, οι όρμονες έδνουν
την ανάπτυξη του μυϊκού συστήματος
των άγοριών, ενώ στ' αγόρια ο ρυ-
θμός ανάπτυξεως είναι τρεις φορές θρα-

ύτερος. Γύρω στ' 25 χρόνια το μυϊκό
σύστημα έχει άναπτυχθεί πλήρως και στ' α-
δυό φύλα, οι γυναίκες όμως δεν φτάνουν
παρά μόνο στ' 80% της δυνάμεως των
άνδρων κατά μέσον όρο. Κατόπιν άρ-
χίζει ή μυϊκή παρακμή, θραδύτερη στον
άνδρα παρά στη γυναίκα. Στά 65 τους
χρόνια οι άνδρες έχουν χάσει περίπου
το ήμισυ της νεανικής τους δυνάμεως,
ενώ οι γυναίκες έχουν χάσει τά δυο
τρίτα.

Επίσης, τά δυο φύλα παρουσιάζουν
σημαντικές διαφορές στην έξειδεκτικό-
τητα εκγυμνάσεως: Γύρω στ' άκντε χρό-
νια ή έξειδεκτικότητα των κοριτσιών
είναι κατά το ένα τέταρτο μικρότερη ά-
πό των άγοριών, γύρω στ' 25 χρόνια
έχει περιοριστεί στο ήμισυ και γύρω στ' 60
έχει περιοριστεί κατά τά τρία τέταρτα.
Αυτό, βέβαια, δέ σημαίνει πως οι γυ-
ναίκες δεν μπορούν να γυμνασθούν σε
οποιαδήποτε ηλικία. Οι γυναίκες ωφε-
λούνται από τις άσκήσεις, αλλά τ' άποτε-
λέσματα όποιουδήποτε συστήματος φυσι-
κής άγωγής είναι πιο ένθαρρυντικά
και πιο έντυπωσιακά στους άνδρες. "Η
φύση έτσι το θέλησε: Οι μύς είναι το
στολίδι του άνδρικού σώματος.

Ο "Ηλιος πλάθει τους αθλητές

ΑΝΕΚΑΛΥΨΑΝ και κάτι άλλο οι φυ-
σιολόγοι του Ντόρτμουντ: "Η ά-
ποτελεσματικότητα των άσκήσεων
ποικίλλει ανάλογα με τις εποχές. "Η έπο-
χή των διακοπών, το καλοκαίρι, είνεο
ιδιαιτέρα ή φυσική άγωγή και τον ά-
θλητισμό, γιατί ο καλοκαιριάτικος ήλιος
είναι πλούσιος σε υπεριώδεις ακτίνες.

Άλλά τί σχέση έχουν οι υπεριώδεις ά-
κτίνες με το μυϊκό σύστημα;

Στό Ινστιτούτο του Ντόρτμουντ μετρή-
θηκε ή τονωτική επίδραση της υπεριώ-
δους ακτινοβολίας: Άποδείχθηκε ότι
βελτιώνει τη μυϊκή άπόδοση κατά 30 —
60%. Στη Σουηδία, χώρα με πενιχρή
ήλιοφάνεια, τά εργοστάσια προσφέρουν
στους εργάτες διαλείμματα με τεχνητές
υπεριώδεις ακτινοβολίες, γιατί έχουν ά-
νακαλύψει πως έτσι αυξάνεται ή άπόδοσή
τους στην εργασία.

Δεν έχουμε ακόμα εισόδοει σ' όλα
τά μυστικά της μυϊκής ανάπτυξεως, λέει
ο καθηγητής Μύλλερ σε μιά συνέντευξή
του. Δεν ξέρουμε πως αυξάνεται ή δύ-
ναμη και ο όγκος των μυών. Τποθέτου-
με άπλως ότι με μιά έντονη και χοο-
νικά σύντομη συστολή, ο μύς αντιδρά
με μιάν αύξηση της διαμέτρου των ίνών
που την άποτελούν. Πιο παρατεταμένη
άσκηση, όπως στην περίπτωση των άν-
θρώπων που ή εργασία τους άπαιτεί μυ-
ϊκή προσπάθεια, φαίνεται πως αυξάνει
όχι μόνο τη διάμετρο αλλά και τον άρι-
θμό των ίνών. "Ετσι έξηγείται το γε-
γονός ότι οι χειρωνακτες, ακόμα κι' ό-
ταν άποσυρθούν από την εργασία, δια-
τηρούν επί πολύ τον όγκο του μυϊκού τους
συστήματος, ενώ για τους άλλους ανθρώ-
πους άρκει μερικόν έβδομάδων άδράνεια
για ν' άποφύγει το μυϊκό τους σύστημα..

Στό Ινστιτούτο Φυσιολογίας του
Ντόρτμουντ εφαρμόζεται ή μέθοδος της
προοδευτικής έξασκήσεως. "Ας υποθέσου-
με πως ένας άνθρωπος διαθέτει μυϊκή
δύναμη που αντιστοιχεί με τρεις άτ-
μοίπους. "Εφ' όσον ή ταχύτερη άνά-
πτυξη επιτυγχάνεται με τη χρησιμοποίη-
ση του ήμισους του διαθέσιμου μυϊκού
δυναμικού, ο άνθρωπος αυτός θα υπο-
βληθεί σε μιά μυϊκή προσπάθεια που
αντιστοιχεί με 1,5 άτμοίπους. "Επειτα

από δυο έβδομάδες μυϊκών συστολών του
ένδς δευτερολέπτου κάθε δυο ή τρεις μέ-
ρες, ή δύναμή του θα έχει αυξηθεί σε
3,8 ίππους. Τότε ή έξασκήση θα συνεχι-
στεί άλλες δυο έβδομάδες με μυϊκή
προσπάθεια 1,9 ίππων (το ήμισυ του 3,
8) κ.ο.κ. Με την προοδευτική αυτή
προσαρμογή, ένας άνθρωπος θα φτάσει σε
λίγους μήνες στο μέγιστο όριο δυνάμε-
ως και όγκου του μυϊκού του συστήματος.

Μυϊκές συστολές

Α Σ μίν τρομάζουν οι άναγνώστες
μας: οι άριθμοί που δίνουμε πιο
πάνω είναι τ' άποτελέσματα των
πειραμάτων που άπαιτούν, όπως είναι
φυσικό, σχολαστικές μετρήσεις με το δυ-
ναμόμετρο. Άλλά τόσο σχολαστικότητα
δεν είναι άπαραίτητη στην καθημερινή
ζωή. Μπορούμε να πετύχουμε τά ίδια ά-
ποτελέσματα, χωρίς τη βοήθεια κανενός
όργανου μέσα στο δωμάτιό μας. Άρκει
να διαθέσουμε ένα δευτερολέπτο κάθε δυο
ή τρεις μέρες.

Τάραχουν διάφοροι τρόποι για να πε-
τύχουμε μιάν άρκετά ισχυρή μυϊκή
συστολή. Π. χ. μπορούμε να σταθούμε
όρθιοι, άκουμπισμένοι σ' έναν τοίχο, με
τά χέρια στην άνάταση, τά πόδια στην
άκροστασία, και να σφίξουμε τις γρο-
θιές μας, σφίγγοντας συγχρόνως όλους
τους μύς των ώμων, του στήθους, της
κοιλιάς των μηρών, μέχρι που θα τους
αίσθανθούμε να πονών. Τό ίδιο μπορεί
να γίνει και σε ύπτια στάση, πάνω σ'
ένα κρεβάτι. Άλλ', ο καλύτερος τρό-
πος είναι αυτός που χρησιμοποιείται
στις "Ηνωμένες Πολιτείες, όπου οι ά-
νακαλύψεις του Ινστιτούτου Φυσιολο-
γίας του Ντόρτμουντ έχουν κιάλα δια-
δοθεί. "Ο τρόπος αυτός έχει το πλεονέ-
κτημα ότι εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ώ-
ρα της ημέρας, ακόμα και κατά τη διάρ-
κεια της εργασίας: Καθισμένοι στην κα-
ρέκλα ή στην πολυθρόνα του γραφείου
σας τεντωθείτε με όλη τη δύναμη του
μυϊκού σας συστήματος σφίγγοντας την
καρέκλα με τά χέρια και με τά πόδια
σας. Μιά τέτοια ισχυρή μυϊκή συστολή
είναι πολύ καλύτερος τρόπος από τά
συνηθισμένα χαμουρητά και τ' ανακλα-
νίσματα για ν' αρχίσετε την εργασία
της ημέρας...

Ελπιδοφόρο μήνυμα

ΟΛΑ αυτά φαίνονται εκπληκτικά,
σχεδόν άπίστευτα. Έχουν όμως έ-
πιβεβαιωθεί από χιλιάδες άυστη-
ρώς επιστημονικών πειραμάτων στο Ιν-
στιτούτο Φυσιολογίας του Ντόρτμουντ.

Στην εποχή μας, κολακευόμαστε να
πιστεύουμε ότι γνωρίζουμε ως τις τε-
λευταίες της λεπτομέρειες τη λειτουρ-
γία των μηχανικών δοών που μ'ας πε-
ριβάλλουν και μ'ας έχουν γίνει άπαραί-
τητοι. Άλλ' άγνωστοι σχεδόν τά πάντα
για τους μύς που είναι κάτι πολύ πε-
ρισσότερο από απλά έξαρθήματα της
εάνθρώπινης μηχανής, τους μύς που είναι
το πιο ισχυρό μέσο τονώσεως του όργανι-
σμού στο σύνολό του.

Σύμφωνα με τις στατιστικές του Παγ-
κοσμίου "Οργανισμού Τγείας, τά 50%
των ανθρώπων που πέρασαν τά πενήντα
χρόνια υποφέρουν από διαταραχές του
κυκλοφοριακού ή του άναπνευστικού συ-
στήματος. Σύμφωνα με τις στατιστικές

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 49

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΤΣΕΣΜΑΝ

Η θανατική ποινή έχει καταργηθεί σε άρκετες χώρες και γρήγορα θα έκλειψει και
σε άλλες. Κάτω από το φώς της σύγχρονης έπιστήμης και της πείρας των αιώνων,
άποδεικνύεται ότι είναι ένα μέτρο που όχι μόνο δεν προλαβαίνει το έγκλημα, αλλά
και τό... ένθαρρύνει. "Όλα τά βásiμα και τά σοβαρά δεδομένα βρίσκονται στην έπιχει-
ρηματολογική φαρέτρα των πολέμιών της ποινής αυτής. Η αντίθετη παράταξη φαίνε-
ται να κατατροπώνεται από την πραγματικότητα. Ίδιως έπτά σπουδαίοι λόγοι ύπα-
γορεύουν την τοποθέτηση της θανατικής ποινής στο άρχείο της Ιστορίας.

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΕΙ

«Ο σεβασμός προς την ανθρώ-
πινη ζωή θα έπιβληθεί, όταν πρώ-
τος ο Νόμος δεν την άφαιρεί...»

ΕΝΑΣ ΕΠΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Τ Ι κερδίζει ή κοινωνία με τη θανα-
τική εκτέλεση ένδς έγκληματία;
Και τί χάνει;

Πολλοί από τους ειδικούς που έχουν
άσχοληθεί με το θέμα κατά βάθος και
κατά πλάτος, συμφωνούν ότι ή ποινή
του θανάτου είναι πιο πολύ άπώλεια
του θανάτου είναι πιο πολύ άπώλεια
παρά κέρδος για την κοινωνία. Κάπου
σαράντα χώρες σε όλο τον κόσμο, καθώς
κι' έννιά πολιτείες της βορειοαμερικανι-
κής όμοσπονδίας, έχουν καταργήσει την
έσχάτη των ποινών. Εφέτος, σε άλλες
έξη πολιτείες, ύστερα από την πολύ-
ροτη υπόθεση Τσέσμαν, σημειώνονται
ζυμώσεις για να τεθεί έκποδόν από τη
νομοθεσία ή τιμωρία με θάνατο.

Η δικαιοσύνη δεν είναι αλάθητη. Αύ-
τός είναι ένας από τους βασικούς λό-
γους, για τους όποιους επιτρέπεται να
άμφιβάλλει κανείς ως προς το αν ή
ποινή του θανάτου είναι ένας φρόνιμος
θεσμός. Πάντα υπάρχει ή πιθανότητα να
έκτελεσθεί — δηλαδή να άδικηθεί με ά-
πόλυτο κι' άνεπανόρθωτο τρόπο — ένας
άθώος.

★

Σ Ε μιά από τις φυλακές της Κο-
λουμπία, στην Άμερική, ένας θανα-
τοποινίτης, όνόματι Τσάρλς Μπερν-
στάιν, δεν είχε πλέον παρά ελάχιστα
λεπτά ζωής μπροστά του, πριν τον καθί-
ρουν στην ηλεκτρική καρέκλα, όταν ο
γραμματέας του κυβερνήτη της πολιτείας
τηλεφώνησε ότι ή ποινή του είχε μετα-
τραπεί σε ισόβια κάθειρξη. Λοιπόν, δυο
χρόνια αργότερα, ή άστυνομία, έντελώς
τυχαία, διαπίστωσε ότι ο Μπερνστάιν
δεν είχε διαπράξει το φόνο για τον ό-
ποίο είχε καταδικασθεί. Άφείθηκε έλευθε-
ρος κι' ή υπόληψή του άποκαταστά-
θηκε.

Στην Καλιφόρνια δυο νέοι άντρες,

ο Τόμας κι' ο Μάκ Καίν, φυλακίσθηκαν
γιατί είχαν σκοτώσει μιά γυναίκα κατά
τη διάρκεια μιάς ληστείας, που είχαν
κάνει σε κάποιο μπακάλιο. Την υπε-
ράσπιση του Τόμας την ανέλαβε ένας
δικηγόρος που ώρίσθηκε άπτεπαγγέλτως
και που τον άφησε να όμολογήσει την
ένοχή του, ενώπιον ένδς δικαστού γνω-
στού για την άυστηρότητά του. Δεν έλέ-
χθηκε τίποτα στο δικαστήριο για το κα-
λό παρελθόν και τις στρατιωτικές άνδρα-
γαθίες του κατηγορούμενου. "Ο συνήγο-
ρος του Μάκ Καίν κίνησε γη κι' ούρανό
νέου από τον πελάτη του και κατάφερε
να γίνει ή δίκη του σε όρκωτο δικαστή-
ριο. "Ο Τόμας κατέληξε στο θάλαμο των
αερίων, ενώ ο Μάκ Καίν έφαγε μονάχα
είκοσι χρόνια φυλάκιση.

Στό Τέξας, μιά γυναίκα που τη βά-
ρανε ή ύπνιοια ότι είχε σκοτώσει έφτά
άντρες, συνελήφθη στο τέλος και κατα-
δικάσθηκε σε θάνατο, γιατί σκότωσε έ-
ναν... όγδοο. Καταδικασμένος έπίσης σε
θάνατο, σχεδόν την ίδια ήμερομηνία και
στην ίδια πολιτεία, ήταν κι' ένας άντρας,
που δεν είχε ποτέ δοσοληψίες με τη δι-
καισύνη, ως την ήμερα που σκότωσε τη
γυναίκα του σε μιά κρίση θυμού. Την
είχε πιάσει επ' αυτοφώρω να μοιχεύει.

Η γυναίκα που είχε σκοτώσει τά όχτώ
άτομα, δεν είχε την παραμικρή άμφιδο-
λία ότι θα γλύτωνε την ηλεκτρική κα-
ρέκλα. Στό Τέξας, δεν εκτελείται ποτέ
ή γυναίκα κι' ή παράδοση αυτή, έπρό-
κειτο να τηρηθεί και σ' αυτή την περι-
πτωση. "Ο άντρας, όμως, εκτελέσθηκε.

Όστόσο, παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ά-
κόμα πολλοί θιασώτες της έκδοξης ότι ή
θανατική ποινή είναι αναγκαία. Τό κυ-
ριώτερο έπιχείρημά τους, είναι ότι ή χρη-
σιμοποίησή της άναγκαιρίζει πολλούς από
τό έγκλημα. Είναι ένα έπιχείρημα που
φαίνεται άρκετά λογικό, αλλά χρειάζε-

ται άποδείξεις. Άπεναντίας, υπάρχουν
πολύάριθμα δεδομένα, που μαρτυρούν ότι
αυτή ή άναχαίτιση είναι άνύπαρκτη.

★

Α Ν ή έσχάτη των ποινών άποτελού-
σε πραγματική τροχόπεδη κατά το
έγκληματος, οι σαράντα μία πολι-
τείες της βορειοαμερικανικής όμοσπον-
δίας που σκοτώνουν με τον ήλεκτρισμό,
την άγχόνη ή το ύδροκύανιο τους έγκλη-
ματίες τους, θα έπρεπε να παρουσιάζουν
άραιά κρούσματα φόνων. Κι' οι έννιά
πολιτείες που κατάργησαν την ποινή
του θανάτου, θα έπρεπε να βρίθουν από
φονιάδες. Λοιπόν, στην πραγματικότητα,
συμβαίνει άκριβώς τό αντίθετο!

Τό 1958, στις δέκα πολιτείες (Νιού
Χαμσάιρ, Αϊόβα, Μιννεζότα, Μασαχου-
σέτη, Κοννεκτικούπη, Ούισκονσιν, Ρόντ
Άιλαντ, Γιούτα, βορείος Ντακότα και
Ουάσιγκτον) που άριθμούσαν τους λι-
γώτερους φόνους, οι τέσσερις άνήκαν σ'
αυτές που έχουν καταργήσει την έσχάτη
των ποινών. Και στις δέκα πολιτείες
(Νεβάδα, Άλαμπάμα, Γεωργία, Φλωρί-
δα, Τέννση, νότιος Καρολίνα, Τέξας, βο-
ρείος Καρολίνα, Άρκάνσας και Βιργίνια)
που παρουσιάζαν τά πιο πολλά κρού-
σματα φόνων, ή θανατική ποινή ήταν
έν ισχύ.

Πραγματικά, ο φόβος μπροστά στην
ένδεχόμενη θανατική καταδίκη δεν συν-
τελεί ποτέ και πούθενά στη μείωση του
ποσοστού του έγκλήματος. Καθ' όλο το
μήκος της Ιστορίας, οι εκτελέσεις προ-
λαμβάναν δημόσια χαρακτηρισά και πα-
ρουσιάζονταν όσο το δυνατόν πιο άπε-
χθείς, ώστε οι κακοί να έχουν μπροστά
τους αυτό τό φρονηματικό φόβητρο.
Υπήρξαν εποχές που οι κακοποιοί συν-
βλήδωναν άργά κάτω από πελώρια θάρη
ή τους έδεναν τά χέρια και τά πόδια τό
καθένα πίσω από ένα άλογο κι' ύστερα
τους διαμέλιζαν οίκτροτάτα, κάνοντας τά
άλογα αυτά να τρέξουν προς διαφορετικά
σημεία του όρίζοντα.

★

Ε ΔΩ κι' έκατό πενήντα μόλις χρό-
νια, σε όλη την άγγλική ύπαιθρο,
έβλεπε κανείς στημένα ίκριώματα.
Τά σώματα των άπαχχονισμένων κατα-
δικών έμεναν στην κρεμάλα ώσπου να
σπάσουν, για να τά βλέπει το κοινό κι'
έτσι ο καθένας να ξέρει καλά τι τον
περίμενε αν έγκληματούσε. "Οχι λιγώτε-
ρα από διακόσια, διαφορετικά τό ένα
από τό άλλο, άδικήματα έφεσαν στην
περίπτωση της θανατικής ποινής, μερικά
δε άπ' αυτά έντελώς άσπεία, όπως τό...
μάρεμα δίχως άδεια.

Τό 1802, ένα παιδάκι δεκατριών έτών,

στην Άγγλία, κατέληξε στην κρεμάλα, γιατί είχε κλέψει ένα μολύβι. Κι' ένα άλλο, μόλις εννιά χρόνων, λίγο νωρίτερα, καταδικάστηκε επίσης σε θάνατο, γιατί είχε πιασθεί επ' αυτοφώρω σκαρφαλωμένο σε μία μηλιά, που άνηκε στο θάρω της περιοχής. Καί μία ανατριχιαστική λεπτομέρεια: στους απαγχονισμούς παιδιών, ο δήμιος ήταν συχνά αναγκασμένος να πιάνεται και να κρέμεται από τα πόδια τους, γιατί τὸ θάρος τοῦ σώματός τους δὲν ἀρκοῦσε γιὰ νὰ σφιχθεῖ ὅσο ἔπρεπε ἡ θηλειὰ γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τους.

Ὡστόσο, παρ' ὅλη τὴ συχνότητα, τὴ δημοσιότητα καὶ τὴ φρικαλεότητα τῶν ἐκτελέσεων, τὰ ἐγκλήματα ἦταν πολὺ περισσότερα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἀπ' ὅ,τι εἶναι σήμερα. Ἰσα - ἴσα, τὴ ἀπαγχονιστὴ ἐνὸς κλέφτη ἦταν πάντα μιὰ λαμπρὴ εὐκαιρία μεγάλης δραστηριότητος τῶν συναδέλφων του. Οἱ ἐπιτυχίες ἦταν πολλές, ἀκριβῶς ὅταν μαζεῦνταν πολὺς κόσμος κι' ἔχασκε μπροστὰ σ' ἕνα αἰωρούμενο κορμί.

Ὁ ἐφημέριος τῶν φυλακῶν τῆς ἀγγλικῆς πόλεως Μπρίστολ, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα, εἶχε δηλώσει ὅτι ἀπὸ τοὺς 167 μελλοθάνατους ποὺ εἶχε γνωρίσει κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του ἐκεῖ, οἱ 163 εἶχαν παρακολουθήσει ἄλλοτε δημόσιες ἐκτελέσεις, πράγμα ποὺ δὲν τοὺς ἐμπόδισε καθόλου νὰ διαπράξουν κι' αὐτοὶ ἐγκλήματα τιμωρούμενα μὲ θάνατο.

ΠΑΡΟΜΟΙΑ γεγονότα δὲν λείπουν καὶ στὶς ἡμέρες μας. Κάποιος Τσάρλς Πάιν, ποὺ ἦταν τρέφιος τῶν φυλακῶν τοῦ Ὁχάϊο, ἐφεύρε τὸ σύστημα λουριῶν, μὲ τὸ ὁποῖο προσδένεται ὡς σήμερα ὁ κατὰδικος στὴν ἠλεκτρικὴ καρέκλα. Βγαίνοντας ἀπὸ τὴ φυλακὴ, ἀφοῦ ἐξέτισε τὴν ποινὴ του, συνέχισε μὲ μεγαλύτερο ζήλο τὴν παράνομη σταδιοδρομία του καὶ διέπραξε τρεῖς φόνους. Γύρισε ἔτσι στὴ φυλακὴ καὶ τελείωσε τὴ ζωὴ του πάνω στὴν ἠλεκτρικὴ καρέκλα, στὴν τελειοποίηση τῆς ὁποίας εἶχε συμβάλει.

Μιὰ θαυμάσια μελέτη πάνω στὸ πρόβλημα ἔχει καταρτισθεῖ πρόσφατα ἀπὸ ἕνα δμῖλο νομικῶν πραγματογνομῶν στὴν ἀμερικανικὴ πολιτεία τῆς Νέας Ἰερσέης. Ἡ μελέτη αὐτή, ἐξονυχιστικὴ κι' ἐμπεριστατωμένη στὸ ἔπακρο, ὑποδεικνύει ἑφτά βασικοὺς λόγους, ποὺ ὑπαγορεύουν τὴν κατάργηση τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἰδοὺ αὐτοὶ οἱ λόγοι:

1) Πολυάριθμες μαρτυρίες καὶ δοκουμένα καθιστοῦν σαφές, ὅτι οἱ ἐκτελέσεις δὲν συντελοῦν καθόλου στὸν περιορισμὸ τῆς ἐγκληματικότητας.

2) Ὁ ἐγκληματίας, κι' ὅταν ἀκόμα σκοτώνει ἐσκεμμένα καὶ μὲ ψυχρὸ ὑπολογισμό, διακατέχεται ἀπὸ τέτοιες ψυχολογικὲς συνθήκες, ποὺ περικλείουν τὴν ἀνασταλτικὴ ἐπίδραση τῆς σκέψεως, ὅτι γιὰ τὸ ἔγλημά του θὰ πληρώσει μὲ τὴ ζωὴ του. Αὐτὴ τὴ σκέψη τὴν ἀντιμετωπίζει μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς ἐξῆς δύο τρόπους: μὲ περιφρόνηση ἢ μὲ τὴν αἰσιοδοξία, ὅτι δὲν θὰ καταλήξει, ἂν συλληφθεῖ, στὸ θάνατο.

Ἐξ ἄλλου, ἡ μελέτη ποὺ ἀναφέραμε,

ἀποδεικνύει ὅτι τὰ περισσότερα ἐγκλήματα γίνονται εἴτε σὲ στιγμὲς παραφοράς, εἴτε κάτω ἀπὸ ψυχοδυναμικὲς συνθήκες, ποὺ ἀνάγονται στὴ σφαῖρα τῆς ψυχιατρικῆς.

3) Ἄν καταργηθεῖ ἡ θανατικὴ ποινὴ, θὰ εἶναι δυνατό νὰ ἀσκεῖται πληρέστερα καὶ μὲ πιὸ ἀσφάλεια ἡ ἀπονομὴ δικαιοσύνης.

Στὶς χώρες ποὺ ἰσχύει τὸ σύστημα τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων, ὑπάρχει πάντα ἕνα ἀξιοσημεῖωτο ποσοστὸ ἐνόρκων, ποὺ εἶναι ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία καὶ ψυχρὴ σύνθεση ἔτοιμοι νὰ πιασθοῦν ἀπὸ τὸ πρῶτο τυχὸν πρόσχημα γιὰ νὰ ἀπαλλάξουν τὸν κατηγορούμενο, παρὰ νὰ τὸν στείλουν στὴν ἄλλη ζωὴ. Τὸ 1830, κάπου χίλιοι Ἀγγλοὶ τραπέζιτες ὑπέγραψαν μιὰ αἴτηση γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ἡ ὁποία ἦταν ἡ — θεωρητικὰ — προβλεπόμενη ποινὴ γιὰ τοὺς παραχαράκτες. Στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν ὑπῆρχε οὔτε καλωσύνη, οὔτε ἀνθρωπισμός, ἀλλὰ ἀπλῶς ἕνας ὑπολογισμός. Οἱ τραπέζιτες ἐπέδωκαν ἔτσι ἕνα μέσον γιὰ νὰ προστατευθοῦν πιὸ ἀποτελεσματικὰ, δεδομένου ὅτι οἱ ἐνόρκοι ἀθῶωναν συχνὰ τοὺς παραχαράκτες γιὰ νὰ μὴν τοὺς στείλουν στὸ ἱκρίωμα.

ΣΤΗ Νέα Ὑόρκη, ὅπου ὁ φόνος ἐκ προμελέτης ἐπισύρει αὐτομάτως τὴ θανατικὴ ποινὴ, ἀναφέρονται συχνὰ παραδείγματα ἐνόρκων, ποὺ ἔκαναν τὰ ἀδύνατα δυνατό κατὰ τὴ διάρκειά τῆς δίκης, γιὰ νὰ φανεῖ ὅτι ὁ κατηγορούμενος εἶχε διαπράξει τὸν φόνον μέσα σὲ τέλεια σύγχυση φρενῶν. Στὴν ἴδια πολιτεία, ὑποβλήθηκε ἐφέτος μιὰ αἴτηση τροποποιήσεως τοῦ νόμου καὶ καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς, ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τοὺς... εἰσαγγελεῖς. Τὸ δικαιολογητικὸ τῆς αἰτήσεως εἶχε συνοψισθεῖ στὴν ἀκόλουθη φράση: «Γιὰ νὰ εἶναι ἐξασφαλισμένος ὁ σεβασμὸς τοῦ νόμου ἐκ μέρους τῶν πολιτῶν, εἶναι προτιμώ-

τερο νὰ φυλακίζονται δυὸ φονιάδες, παρὰ νὰ ἐκτελεῖται ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος νὰ ἀπαλλάσσεται, ὅπως συμβαίνει ὀχι σπάνια».

4) Ὁ νόμος ἐφαρμόζεται, συχνά, μὲ ἄνισο τρόπο. Συνήθως ἐκτελοῦνται ὅσοι δὲν ἔχουν τὰ οικονομικὰ μέσα νὰ ὑπερασπισθοῦν τὸν ἑαυτὸ τους μὲ ὅλες τὶς δυνατότητες ποὺ παρέχονται ἀπὸ τὴν Ποινικὴ Δικονομία, οἱ ἀμόρφωτοι κι' οἱ ἄτυχοι.

Ὁ Λιούις Λώ, ποὺ πέρασαν μπροστὰ ἀπὸ τὰ μάτια του 163 θανατικὲς ἐκτελέσεις, κατὰ τὸ διάστημα ποὺ ἦταν διευθυντὴς τῶν φυλακῶν Σίνγκ - Σίνγκ, εἶχε ὀδυνηρὰ ἐντυπωσιασθεῖ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς εἶχαν γίνε γιὰ ἐπρόκειτο γιὰ φτωχοὺς, ποὺ δὲν εἶχαν λεφτὰ νὰ πάρουν ἐμπειροδικηγόρο κι' ἔτσι τοὺς εἶχε ὑπερασπισθεῖ δικηγόρος διωρισμένος ἀπὸ τὸ δικαστήριο.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, ὠρισμένοι μεγάλοι ποινικολόγοι, μὲ ἀναγνωρισμένο ταλέντο δικηγόρου, κατορθώνουν σχεδὸν πάντα νὰ γλυτώνουν τοὺς πελάτες τους ἀπὸ τὴν ἠλεκτρικὴ καρέκλα. Ἐνας τέτοιος δικηγόρος, στὸ Τέξας, ὑπερασπίσθηκε 213 φονιάδες κατὰ τὴν ὥς τώρα σταδιοδρομία του καὶ δὲν γνώρισε παρὰ μόνον μιὰ ἀποτυχία! Κάποιος δημοσιογράφος, λοιπὸν, τὸν ρώτησε ἂν αὐτὸς ὁ ἕνας ἦταν πιὸ ἐνοχος ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

— Ὁχι, ἀποκρίθηκε ὁ δικηγόρος. Φταίω ἐγώ, γιὰτὶ δὲν χειρίσθηκα τὴν ὑπόθεσή του μὲ τὸν σωστὸ τρόπο.

Ὁρισμένοι κατηγορούμενοι ποὺ δὲν εἶχαν ἐξυπνάδα ἢ δὲν γνώριζαν καλὰ τὴ γλώσσα, ἐκτελέσθηκαν μόνον καὶ μόνον γιὰ τὸ ὅτι δὲν μπόρεσαν νὰ ἀνακοινώσουν στὸ δικηγόρο τοὺς ὠρισμένους ἐλαφρυντικὲς λεπτομέρειες. Ἀνάλογα, στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἐκτελοῦνται περισσότεροι νέγροι παρὰ λευκοί, καὶ πιὸ πολλοὶ ὄντρες ἀπὸ γυναῖκες. Παρ' ὅλο ὅτι, ὁ ἕνας στοὺς ἑπτὰ φόνους διαπράττεται ἀ-

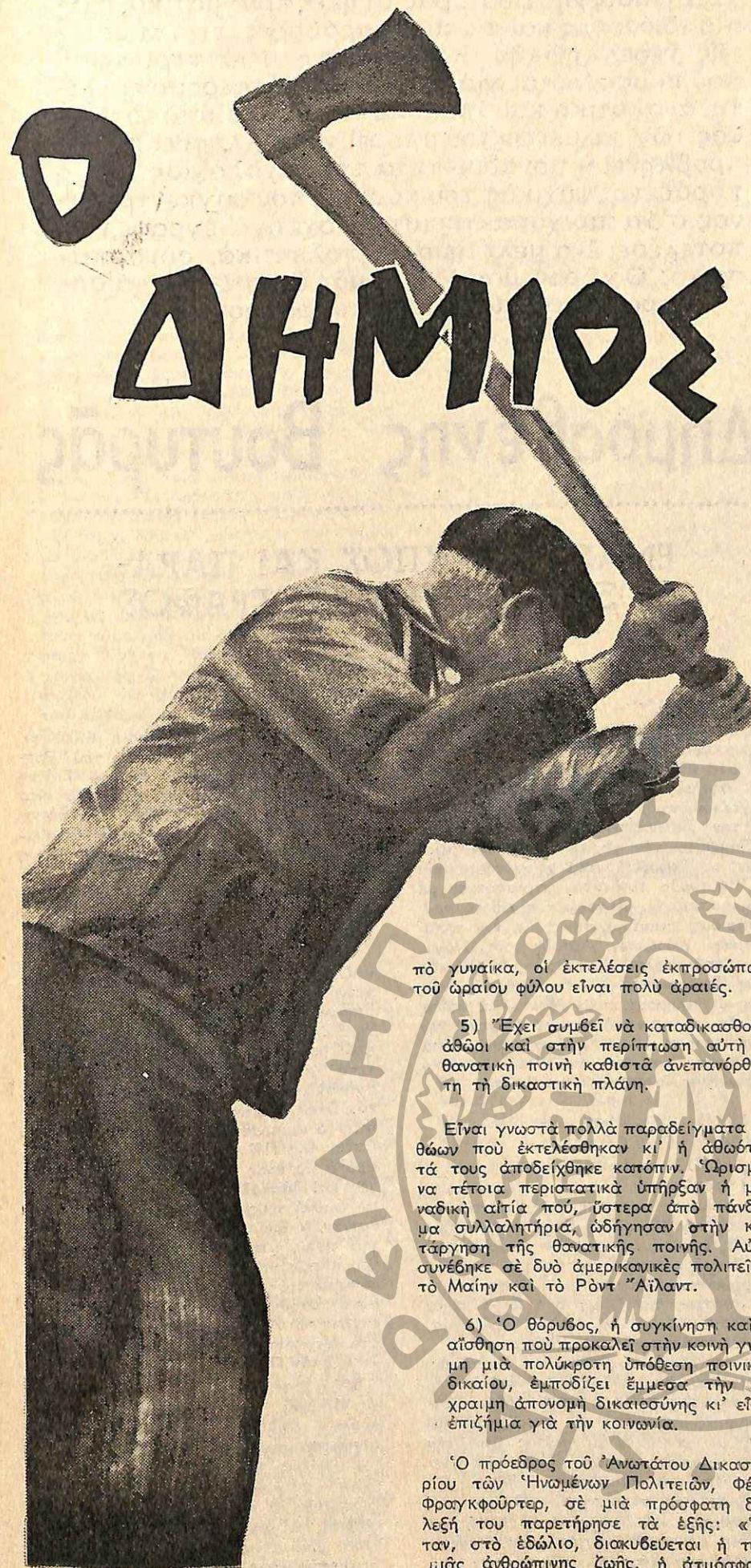
ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΑΤΑΤΕΣ

Στὴν Ἀγγλία σημειώθηκε πρόσφατα μιὰ περίπτωσις δηλητηριάσεως δλόκληρης οἰκογένειας ἀπὸ ἕνα πιάτο πατάτες. Οἱ πατάτες εἶχαν ψηθεῖ στὸ φούρνο μὲ τὶς φλούδες, ὅπως συνηθίζεται ἀπὸμαστὰ χωριά.

Ἄλλ' ἡ φλούδα τῆς πατάτας περιέχει ἕνα ἀλκαλοειδὲς (σὲ ποσοστὸ 8 χιλιοστῶν τοῦ γραμμαρίου κατὰ γραμμάριο φλούδας) τοῦ ὁποίου οἱ χημικοὶ γνωρίζουν ἀπὸ καιρὸ τὴν ἐπικίνδυνή τοξικότητα. Ἡ ἀγγλικὴ οἰκογένεια ὁπέρφερε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀπὸ διάρροια, ἐμέτους καὶ πόνους στὴν κοιλία. Μό-

νον ὁ πατέρας δὲν εἶχε πάθει τίποτα γιὰτὶ αὐτὸς προτιμοῦσε τὶς πατάτες τοὺς ξεφλουδισμένες.

Αὐτὰ τὰ δυστυχήματα εἶναι πολλὰ ἐπικίνδυνα γιὰ ὅσους συνηθίζουν νὰ ψηφνουν τὶς πατάτες στὴ χόβολη ὅταν βρεθοῦν σ' ἕνα χωριὸ ἢ σὲ μιὰ κατασκήνωσι. Βρασμένες, ἔστω καὶ μὲ τὴ φλούδα, οἱ πατάτες εἶναι ἀκίνδυνες γιὰτὶ ἡ ἀλκαλοειδὴς οὐσία ποὺ περιέχουν διαλύεται μὲ τὸν βρασμὸ τοῦ νεροῦ. Ἄλλ' ὅταν ψηθοῦν, ἡ τοξικὴ οὐσία τῆς φλούδας διαποτίζει τὴ σάρκα τῆς πατάτας καὶ γίνεται ἐπικίνδυνη.

ποὺ γυναῖκα, οἱ ἐκτελέσεις ἐκπροσώπων τοῦ ὠραίου φύλου εἶναι πολὺ ἀραιές.

5) Ἐχει συμβεῖ νὰ καταδικασθοῦν ἄθῳ καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἡ θανατικὴ ποινὴ καθιστὰ ἀνεπανόρθωτὴ τὴ δικαστικὴ πλάνη.

Εἶναι γνωστὰ πολλὰ παραδείγματα ἀθῶων ποὺ ἐκτελέσθηκαν κι' ἡ ἀθώότητά τους ἀποδείχθηκε κατόπιν. Ὁρισμένα τέτοια περιστατικὰ ὑπῆρξαν ἡ μοναδικὴ αἰτία ποῦ, ὕστερα ἀπὸ πάνδημα συλλαλητήρια, ὠδήγησαν στὴν κατάργηση τῆς θανατικῆς ποινῆς. Αὐτὸ συνέβηκε σὲ δυὸ ἀμερικανικὲς πολιτεῖες, τὸ Μαῖν καὶ τὸ Ρόντ Ἀϊλαντ.

6) Ὁ θόρυβος, ἡ συγκίνηση καὶ ἡ αἴσθηση ποὺ προκαλεῖ στὴν κοινὴ γνώμη μιὰ πολὺκροτὴ ὑπόθεσις ποινικοῦ δικαίου, ἐμποδίζει ἔμμεσα τὴν ψυχραὶμὴ ἀπονομὴ δικαιοσύνης κι' εἶναι ἐπιζήμια γιὰ τὴν κοινωνία.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Φέλιξ Φραγκφούρτερ, σὲ μιὰ πρόσφατη διάλεξή του παρετήρησε τὰ ἐξῆς: «Ὁταν, στὸ ἐδώλιο, διακυβεῖται ἡ τύχη μιᾶς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἡ ἀτμόσφαιρα

τῆς δίκης παίρνει ἀναπόφευκτα ἕνα συναισθηματικὸ χαρακτήρα. Ἡ πείρα μοῦ λέει ὅτι δημιουργεῖται μιὰ κατὰ κάποιον τρόπο ἐκρυβτὴ ψυχικὴ κατάσταση στοὺς ἐνόρκους, στοὺς δικηγόρους, στὸ ἀκροατήριον καὶ στὸν ἴδιον τὸν δικαστὴ. Ἀκόμα κι' ἂν ἀποδεικνυόταν, λοιπὸν, ὅτι ἡ θανατικὴ ποινὴ περιορίζει τὴν ἐγκληματικότητα, αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὸ ἀντιστάθμισμα ἀπέναντι στὸν ψυχικὸ κλονισμὸ ποὺ προκαλεῖται σὲ ὅλη τὴν κοινωνία ἀπὸ τέτοιον εἶδους δίκης κι' ἀπέναντι σ' ἕνα εἶδος ἔμμεσης κι' ἀνεξήγητης προτροπῆς πρὸς μίμηση τοῦ ἐγκληματία».

Πραγματικὰ, οἱ ἀποδείξεις ἀφθονοῦν γύρω ἀπὸ τὴν ἀποψη ὅτι ἡ δημοσιότητα ποὺ περιβάλλει τὴ θανατικὴ ποινὴ ὅχι μόνον δὲν ἐμποδίζει τὸ ἐγκλημα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνθαρρύνει. Κατὰ τὴ διαβεβαίωση ἀρκετῶν κορυφαίων ἐγκληματολόγων, οἱ στατιστικὲς ἀποδεικνύουν ὅτι αὐτὴ ἡ δημοσιότητα προκαλεῖ μιὰ αἰσθητὴ αὐξηση στὰ κρούσματα διαιοπραγιῶν καὶ φόνων κατὰ τὶς ἡμέρες καὶ τὶς ἐβδομάδες ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν ἡμέρα μιᾶς ἐκτελέσεως. Μετὰ τὴν ὑπόθεσις τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ μικροῦ γιοῦ τοῦ Λίντμπεργκ, ὠρισμένες πολιτεῖες τροποποίησαν τὴ νομοθεσία τους, ὀρίζοντας τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου στὶς περιπτώσεις αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος. Οἱ ἀριθμοί, λοιπὸν, δείχνουν ὅτι τὸ ποσοστὸ τῶν ἀπαγωγῶν σ' αὐτὲς τὶς πολιτεῖες, ἀντὶ νὰ ἐλαττωθεῖ, αὐξήθηκε.

Ἡ πολέμοι τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀναφέρουν συχνὰ τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια ἐνὸς Βέλγου ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, δηλαδὴ τοῦ ὑπουργοῦ μιᾶς χώρας, ὅπου ἡ τελευταία θανατικὴ ἐκτέλεσις ἐγίνε στὰ 1863 κι' ὅπου ἡ στάθμη τῆς ἐγκληματικότητας εἶναι πολὺ χαμηλὴ: «Ἡ πείρα μᾶς δίδαξε, ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ὁ σεβασμὸς ἐναντὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, εἶναι ὁ ἐξῆς: νὰ τὴν σέβεται πρῶτος ὁ ἴδιος ὁ νόμος».

7) Ἡ προστασία τῆς κοινωνίας εἶναι ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένη, ὅταν ἐφαρμόζεται χωρὶς ἐπιείκεια τὸ μέτρο τῆς ἰσοβίου καθεύξεως.

Αὐτὸ τὸ τελικὸ συμπέρασμα τῶν Ἀμερικανῶν ἐμπειρογνομῶν, εἶναι ἴσως τὸ πιὸ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ παρέχει ἱκανοποιητικὴ καὶ καθυποχαστικὴ ἀπάντησι σ' ἕνα ἐρώτημα ποὺ προβάλλει ἡ κοινὴ λογική: ἂν δὲν ἐκτελοῦμε τοὺς ἐγκληματίες, πὼς ἀποκλείεται ἡ πιθανότητα ὠρισμένοι ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἐπανεέλθουν ἐλεύθεροὶ στὴν κοινωνία, ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρονικὸ διάστημα, ἐξ αἰτίας μιᾶς κακῶς νοουμένης ἐπιείκειας ἢ πολιτικῶν πιέσεων καὶ μέσων;

Χωρὶς ἀμφιβολία, στὸ σημεῖο ἀκριβῶς αὐτὸ βρίσκεται ὁ κόμπος τοῦ προβλήματος. Ἡ λύσις, ὅμως, δὲν εἶναι καθόλου ἀκατόρθωτη. Ἡ κοινωνία μπορεῖ νὰ προστατευθεῖ, ἂν τροποποιηθεῖ ἡ σχετικὴ νομοθεσία, ὥστε νὰ ἀποκλείεται ἡ ἀπόλυσις ἀπὸ τὶς φυλακὲς τοῦ καταδικασμένου σὲ ἰσοβία ἐγκληματία.

ERNEST HAVEMANN

Ο Δημοσθένης Βουτυράς ανήκει, πραγματικά, στις πιο ιδιότυπες και τις πιο παράδοξες περιπτώσεις της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Μιά περίπτωση που προσφέρεται για μία πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη, αναλυτική και αποκαλυπτική. Μέσ' από το πλήθος των κειμένων του μπορεί να συλληφθεί και να προβληθεί η μοναδικότητα της ψυχολογίας του, ο παράξενος ψυχικός του κόσμος, που συγκεντρωμένος σ' ότι πιο χαρακτηριστικό-σχετικά-έγραψε, να αποτελέσει ένα μελέτημα, κυριολεκτικά, συναρπαστικό. Ο χώρος μας εδώ δε μάς επιτρέπει, για σήμερα, παρά μία απλή σκιαγράφησή του.

Δημοσθένης Βουτυράς

ΕΝΑΣ ΙΔΙΟΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

ΤΟΝ Δημοσθένη Βουτυρά τον γνώρισα στην κατοχή. Εκεί γύρω στα 1942 άνοιξε μία «φιλολογική» ταβέρνα στην Πλάκα — οδός Αφροδίτης 7 — «Τό μεθυσμένο καράδι». Ο τίτλος της, παρμένος από το περίφημο ποίημα του Αρθούρου Ρεμπώ, έμπαζε σμέσως τον κάπως μυημένο στα γράμματα έπισκέπτη της, στο φιλολογικό νόημα της. Άλλωστε και οι τοίχοι της, ήταν — και είναι — διακοσμημένοι με απόφθεγμα και στίχους που δεν άφηναν καμιά αμφιβολία. Ο Όμαρ Καγιόμ, ο Πορφύρας, ο Παπαδιαμάντης, όλοι όσοι είπαν έναν καλό λόγο για το κρασί, πήραν εκεί τη θέση τους, καλλιγραφημένοι και όρθογραφημένοι. Ιδιοκτήτης της ταβέρνας ήταν ένας νέος διηγηματογράφος, από τους λίγους άφωτισμένους φίλους του Βουτυρά κι' ως ένα σημείο μαθητής του, ο Μίχος Κάρης.

Η ταβέρνα αυτή έγινε πραγματικά ένα κέντρο συναντήσεως ψυχαγωγίας και συναδελφείας στις δύσκολες ώρες της κατοχής. Ήρθαν νύχτες που όλα τα τραπέζια της έγιναν ένα τραπέζι και που οι λογοτέχνες γύρω του έφτασαν τους σαράντα, όσους μπορούσε δηλαδή, πολύ στριμωγμένους, να χωρέσει ή μικρή ταβέρνα. Εκεί συναδελφώθηκαν μερικά από τα κορυφαία όνόματα της λογοτεχνίας μας — σαν ένα είδος Μυστικού Δείπνου — πολλοί, που μερικοί από αυτούς πέθαναν, μερικοί ζούν ακόμη.

Τόν Βουτυρά δεν τον θυμάμαι στις όμαδικές αυτές φτωχοσυνεστιασεις. Διάλεγε ώρες ήσυχίας κι' έπινε το κρασάκι του μόνος του ή με τον φίλο του λογοτέχνη - μαγαζάτορα, που ήταν σκεπτικός πάντοτε, προσπαθώντας να βρει τις πρώτες ύλες — ρεβύθια, πατάτες — για να κατασκευάσει τα απαραίτητα υποπροϊόντα της κατοχικής διατροφής. Έτσι ο Βουτυράς μόνο την ημέρα έβρισκε εκεί την απαραίτητη μοναξιά του,

να πιεί το κρασί του και ν' ανταλλάξει τις σκέψεις του πάνω στην κατάσταση και στα παγκόσμια προβλήματα, με τους δυο άφελείς λαϊκούς οργανοπαίκτες του μαγαζιού, πρόσφυγες από τη Ρωσία μετά την Επανάσταση.

Σημειώνω την παραπάνω λεπτομέρεια, γιατί τη θεωρώ αρκετά χαρακτηριστική. Ο Βουτυράς συνδεόταν περισσότερο με τον «κοσμάκη», με τους κάθε είδους προλετάριους, παρά με την τάξη των πνευματικών ανθρώπων. Αυτούς τους ανώνυμους καθημερινούς ανθρώπους, αυτούς τους δοκιμασμένους της ζωής, αυτούς τους απόκληρους, τους έβλεπε σε βάθος κι' έβρισκε περισσότερο ενδιαφέρον στην ψυχή τους και στο δράμα τους, παρά στη γνώση και στη σοφία των διανοουμένων ή καλλιεργημένων ανθρώπων.

★

Ο ΙΔΙΟΣ σε μία σύντομη αυτοβιογραφία του μάς δίνει με γραμμές απλοϊκά ριγμένες στο χαρτί, τα πρώτα γεγονότα της ζωής του, εκείνα που ως ένα σημείο επαιξαν το ρόλο τους στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του, που στερεώσανε, θάπρεπε να πούμε, ακόμα περισσότερο την ιδιόρρυθμη ιδιοσυγκρασία του. Να ή ζωή του, έν συντομία, ως τα τριάντα κρίσιμα χρόνια του:

Ο πατέρας του, Νικόλαος Βουτυράς, καταγόταν από την Τζία (Κέα) κι' ήταν συμβολαιογράφος στην Αθήνα. Συχνάζοντας στο σπίτι του στρατηγού Λαζαρέτου που ήταν κι' αυτός από την Τζία, γνωρίστηκε με την Ευγενία Παπάδη από το Μεσολόγγι, αδελφή της γυναικίας του στρατηγού. Οι δυο νέοι αγαπήθηκαν κι' ο Νικόλαος τη ζήτησε από το Λαζαρέτο. Αυτός όμως αρνήθηκε. Έγραψε τότε ο πρώτος στα δυο

της αδέρφια στο Μεσολόγγι, αλλά κι' αυτά αρνήθηκαν την πρότασή του. Γράφει τότε στον αδελφό του το Γιάννη Βουτυρά που ήταν δάσκαλος στα Νέα Ψαρά, έρχεται στην Αθήνα, του παραδίνει, υπό τύπον προσωρινότητας το συμβολαιογραφείο, παντρεύεται τη Θεώνη και φεύγει κρυφά για τη Σμύρνη. Εκεί ο Νικόλαος βρήκε μία θέση δασκάλου σ' ένα μεγάλο ιδιωτικό σχολείο, κι' έμεινε κάμποσον καιρό.

Ταξίδευαν για την Κωνσταντινούπολη μαζί με τα δυο κορίτσια που είχαν γεννήσει στη Σμύρνη, όταν, όπως διαβάναν τα Αδριανέλλια, έπιασαν πόνοι τη Θεώνη Βουτυρά. Η μαμή του αυστριακού βαποριού, ακολουθώντας την επίτοκο από κοντά, την ξεγύνησε όταν εγγήκαν στην πόλη. Το «μαϊμούδακι» αυτό, όπως χαρακτηρίστικά λέει ο ίδιος, ήταν ο Δημοσθένης. Έμειναν στο προάστιο της Πόλης, Άγιος Στέφανος, όπου ο πατέρας του εργάστηκε «διευθυντής και δάσκαλος» σ' ένα σχολείο. Την παραμονή τους εκεί τη λέει «μεγάλη ευτυχία» ο Βουτυράς, αλλά δεν έμειναν για πολύ, γιατί στο μεταξύ οι γονείς του πήραν «συχωροχάρτι» για το πραξικόπημά τους. Επέστρεψαν στην Αθήνα, εγκαταστάθηκαν για λίγο στο σπίτι του στρατηγού Λαζαρέτου κι' ύστερα έφυγαν στο Μεσολόγγι για να καταλήξουν τελικά στον Πειραιά.

Εκεί έστειλαν το Δημοσθένη μαζί με τις αδερφές του σ' ένα «κοριτσίστικο» σχολείο, απ' όπου με πολλή δυσκολία κατόρθωσαν να τον αποσπάσουν και να τον στείλουν αργότερα σ' ένα δημοτικό σχολείο αγοριών. Αυτό ήταν, όπως λέει ο ίδιος, σαν να τον έπαιρναν από τον Παράδεισο και να τον πήγαιναν στην Κόλαση. Στο δημοτικό που φοιτούσε ήταν διευθυντής κάποιος δάσκαλος Μπάος. Έ-

δώ μάς διηγείται κάτι χαρακτηριστικό:

Αυτός ο Μπάος, κάθε Σάββατο συγκέντρωνε τα τετρακόσια παιδιά του σχολείου σε μία μεγάλη αίθουσα και τους εξηγούσε το Ευαγγέλιο. Προκαταβολικά όμως και για να έχει το κεφάλι του ήσυχο — θα ήμουν πολύ ζουρλός, γράφει ο Βουτυράς — πριν αρχίσει την εξήγηση, έδενε κοντά στην έδρα μ' ένα σπάγγο τον μικρό Δημοσθένη. Όσοσο ήταν καλός μαθητής. Ήταν μαθητής Γυμνασίου όταν τον βρήκε το πρώτο «χτύπημα», όπως το λέει. Μία μέρα, στα καλά καθούμενα, έπεσε κάτω ανάίσθητος. Λίγο αργότερα — από φόβο τον είχαν πιά βάλει έσωτερικό σε ιδιωτικό σχολείο — ταραγμένος από κάποια φαντασίωσή του, ξανάπεσε πάλι ανάίσθητος. Κάτι του παρουσιάστηκε λέει στο μυαλό και μ' αυτό έπεσε. «Αυτό το κάτι, παρυσιαζόταν σαν ενθύμηση παλιά, λησμονημένη και ήταν τόσο γλυκειά, που σά να ρουφούσε το νου μου...».

Είχε δυο - τρία τέτοια κρούσματα ακόμη από την άρρώστεια αυτή, που για κάμποσον καιρό έπειτα σταμάτησε. Περισσότερο ήσυχος, ρίχτηκε μ' ενδιαφέρον να διαβάσει ιστορία, γεωγραφία και αστρονομία. Είχε όμως κι' αξιόλογη κλίση στη μουσική, είχε καλή φωνή κι' άρχισε να μαθαίνει μουσική. Είχε δάσκαλο έναν σπουδαίο μουσικοδιδάσκαλο, κάποιον Τζοβάνι Καστελάνο, της Ορχήστρας της Ναπόλεως. Κι' όταν ο δάσκαλός του ξανάφυγε για την πατρίδα του «είχαμε μείνει σύμφωνοι, όπως μου έγραφε κι' έπειτα από τη Νεάπολη, να πάω κι' εγώ εκεί, για να με ετοιμάσει μ' ένα γέρο τενόρο, για το θέατρο της Νεαπόλεως, το Σάν Κάρλο...». Στο μεταξύ έπαιρνε μαθήματα από έναν Ιταλό δάσκαλο, και τα πράγματα πήγαιναν καλά «μια μέρα, όμως, οι δικοί μου έφεραν ένα πρόσωπο που εγώ δεν τ'όθελα να μ' ακούσει. Ή θέα του με τάραξε τόσο πολύ, που νάτο πάλι εκείνο! Έπεσα ανάίσθητος!...».

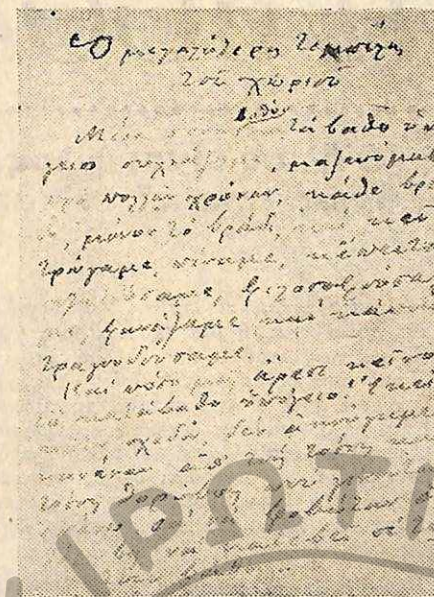
★

ΣΥΤΟ τον έκανε να χάσει το θάρρος του και να μη θέλει πια να βγει στο θέατρο. Έδώ τελείωσε το θέατρο της μουσικής του σταδιοδρομίας, για να το διαδεχθεί το όνειρο της λογοτεχνίας. Στο μεταξύ, για να επανέλθουμε στην οικογενειακή του κατάσταση, ο πατέρας του που ο αδελφός του αρνήθηκε να του επιστρέψει το συμβολαιογραφείο του, έμπλεξε με μία εταιρία οικοδομών και λίγο αργότερα, ίδρυσε ένα εργοστάσιο που έβγαζε σιδηρουργικά προϊόντα, για να έχει μία μόνιμη και προσδοκώμενη δουλειά ο γιός του. Ο Δημοσθένης δούλευε προσωπικά κι' αυτός, είχε μάθει, όπως λέει να «ταΐζει» το φούρνο που έλυνε το μαντέμι, καλύτερα κι' από τον αρχιεργίτη. Σ' αυτά «τα χρόνια της ευτυχίας, παντρεύτηκα», γράφει, «έχτισα κι' ένα σπίτι». Άλλα ή ακόμη αυτή δεν βάσταζε πολύ. Μία πλούσια γριά απόσυρε από την εταιρία ένα εκατομμύριο κι' ο πατέρας του ναύαρχου Χατζηκυριάκου 300 χιλιάδες. Για να συμπληρωθεί αυτό το κενό που ανοιγόταν στην επιχείρησή, πουλήθηκαν σπίτια, γράφει ο Βουτυράς. «Και τα σπίτια αυτά πουλήθηκαν σε έξυπνη στική τιμή, πολύ κάτω απ' ό,τι έλεγαν οι εργολάβοι...».

Αποτέλεσμα ήταν ν' αυτοκτονήσει τε-

λικά ο πατέρας του. Το παρακάτω έπειστικό μάς δείχνει ανάγλυφο τον παιδικά τίμιο χαρακτήρα του Δημοσθένη. «Στη σάκκα του βρήκαμε πενήντα χιλιάδες δραχμές της Εθνικής Τραπέζης και δέκα χιλιάδες της Ίονικής. Ήταν το έτος 1905, Ιούνιος. Τα χρήματα τα παραδώσαμε στις Τράπεζες... Κι' ένας έμπορος, που καθόταν στο Φάληρο και πηγαίναμε με τον τροχόδρομο, μαζί στον Πειραιά, που του είπα πως δώσαμε τα λεφτά που βρήκαμε, στις Τράπεζες, με φαικλώσε...».

Ο Δημοσθένης προσπάθησε να κρατήσει ό το εργοστάσιο, άρχισε να φτιάχνει κρεβάτια, κούνιες, αλλά μία μέρα από κακό χειρισμό του αρχιεργίτη, έσπασε ή πόρτα του φούρνου και παρά λίγο το ρευστό μέταλλο να βγει ως έξω στο

Αυτόγραφο του Δημοσθένη Βουτυρά

δρόμο αν δεν το εμπόδιζε ένα ψηλό σκαλοπάτι. Άρχισε να δουλεύει μόνος του, έκανε τον εργάτη, τον τεχνίτη, αλλά, «επί μοιταίω». Η μοίρα τον ώθησε να γίνει ένας επαγγελματίας συγγραφέας. Πουλήθηκαν όλα, τούμινε ένα μικρό σπιτάκι στο Κουάκι, όπου και εγκαταστάθηκε κι' έζησε εκεί ως το τέλος της ζωής του, υποφέροντας, ελπίζοντας, γράφοντας διηγήματα μέρα και νύχτα.

★

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ συγγραφέας. Γι' αυτή τη νέα περίοδο της ζωής του, μιλάει αρχίζοντας με τις φράσεις: «Πώς άρχισα, πώς πολέμησα! Φρίκη! Φρίκη! Δυστυχία, δυστυχία...». «Νόμιζα πως κανείς δεν αισθανόταν το μαρτύριό μου, να μη μπορώ να γράψω άνετα λίγο...». Γράφει μικρά διηγήματα για περιοδικά και εφημερίδες, παραγγέλεις που του προπορίζουν έναν άσθενο πόρο ζωής. Κάποτε τον πλησιάζει και ή καλή τύχη. Όταν ο Δεμερτζής έγινε πρωθυπουργός, αποφάσισε να τον βάλει σε μία θέση, «άλλ' αυτός πέθανε...» στο μεταξύ. Αποφάσισε τότε να δημιουργήσει μιαν άνεση, γράφοντας διδακτικά βιβλία. Άρχισε ν' αλλάζει λίγο ή οικονομική του μοίρα, παιδεύτηκε μήνες, έγραψε ένα αναγνωστικό της Τετάρτης, πήρε την έγ-

κριση του Υπουργείου, το όνειρο γινόταν πραγματικότητα, θάβαζε λεφτά και στην Τράπεζα. Λίγο όμως πριν αρχίσει το τύπωμα, ήρθε ο Πάγκαλος και, μαζί με τις κοντές φούστες, κατάργησε και όλα τ' αναγνωστικά τα γραμμένα στη δημοτική.

Με το πρώτο του κιάλος βιβλίο, το «Λαγκά» (1901), ο Βουτυράς κίνησε την προσοχή της κριτικής. Ή διαπίστωση ήταν γενική. Επρόκειτο για έναν παράδοξο συγγραφέα, αλλά συγγραφέα πέντας. Ο Παλαμάς έγραφε: «Ο Λαγκάς απέχει ακόμη πολύ από το τέλειον ή καλύτερα από το ώριμον. Είς κάθε σελίδα του απάντα κανείς τα ελαττώματα της άπειρίας... Άλλά και εις κάθε σελίδα, εις κάθε γραμμήν, αποκαλύπτεται ή σ τ ό φ φ α του διηγηματογράφου ως στόφα πρώτης τάξεως...».

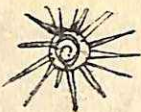
Ανάλογες στην ουσία τους είναι και οι απόψεις του Ξενόπουλου, απόψεις στις οποίες θα επανέλθει αργότερα, όταν ο Βουτυράς θα έχει τυπώσει μερικά από τα αξιολογώτερα βιβλία διηγημάτων του το «Θρήνο των βοδιών», τον «Πατά - Είδω-λογάτρη» τους «Αλανιάρδες». Είναι λοιπόν και παρά είναι ο δ υ ν α τ ό ς δ ι η γ η μ α τ ο γ ρ α φ ο ς που προματέψαμε από το «Λαγκά». Όχι μόνο δεν έψευσθησαν οι έλπίδες, παρά βγήκαν με τ ό π α ρ α π ά ν ω.

Ο Βουτυράς ανήκει στις πιο περίεργες περιπτώσεις της ελληνικής λογοτεχνίας. Διαβάστηκε από το κοινό και άπασχόλησε σοβαρά την κριτική, παρά το άνοργάνωτο ύφος και την άνοργάνωτη γλώσσα του, παρά την περιορισμένη γνώση που είχε για τον κόσμο και για τα προβλήματά του. Όστόσο το βαθύ μυστήριο αυτού του συγγραφέα, έμεινε ανέπαφο. Και συζητεί κανείς την περίπτωση του, γιατί μία επίλογη διακοσίαν τουλάχιστον σελίδων από τις χιλιάδες που έγραψε, θα μείνει στα ελληνικά γραμμάτια, σαν ένα ξεχωριστό σε ενδιαφέρον δείγμα λογοτεχνικού δημιουργήματος. Οι ήρωές του, ήρωες της ταβέρνας και γενικότερα της χαμοζωής ενός ασφυκτικού μικροαστικού κλίματος, είναι κατά κανόνα άνθρωποι που με δυσκολία σηκώνουν το βάρος της ζωής, συντριμμένοι, άνικανοι να λυτρωθούν κάτω από τη σκιά μίας επίμονης μοίρας.

Αυτά τα χαρακτηριστικά πρέπει να αναζητηθούν στο έσωτερικό του νικημένου από τη ζωή συγγραφέα, που τα «χτυπήματα» της αρρώστειας της νεανικής του ηλικίας τα αναμείζανε με φαντασιώσεις, δημιουργώντας μέσα του μία τάση για ντοστογιεφσκικές άνιχνεύσεις που ξεπερνάνε όμως τη φυσική ανθρωπινή ψυχολογία και μπλέκονται με κάτι το θολό, το ακαθόριστο, το όνειρικό.

Ο Βουτυράς υπήρξε μία περβεμένη φύση, που δεν μπόρεσε ν' απαλλαγεί από μία περίεργη προσωπική του έσωτερική δέσμευση για να μπόρεσει ν' αφομοιώσει τη σύγχρονη του πνευματικότητα. Έμεινε ένας αυτοδίδακτος της ζωής και του λόγου, που έγραφε από μία βαθύτερη ανάγκη, αγνοώντας και περιφρονώντας τους τύπους και τους καλλιτεχνικούς κανόνες που οδηγούν την τέχνη σε μία έκφραστική τελείωση. Ζούσε κάτω από ένα ήμίφως κι' έβλεπε τα πράγματα με

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 49

Η άμεση επαφή με την άμμο, κατά την ηλιοθεραπεία, δεν ενδείκνυται

ΟΙ ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΟΥΝ

Τώρα το καλοκαίρι, ο οργανισμός σας θα κάνει το ετήσιο απόθεμά του από ήλιο, που θα του χρησιμεύσει και για τις υπόλοιπες εποχές. Ο ήλιος είναι ένα φάρμακο. Ένα φάρμακο, όμως, πολύ δραστικό, που αν το παίρνετε χωρίς τις απαραίτητες προφυλάξεις, μπορεί να σας κάνει πιο πολύ κακό, παρά καλό. Η ευεργετική του επίδραση αφορά κυρίως την επιδερμίδα σας.

ΗΛΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Ο ήλιος είναι φίλος σας, αν δεν προσέξετε όμως μπορεί ν' αποδειχθεί έχθρος σας.

Η ΕΠΙΔΕΡΜΙΔΑ μας είναι μια ασπίδα του οργανισμού. Σκεφθήκατε ποτέ σας πόσο φρόνιμη και προσεχτική είναι η φύση, που δίνει στους κατοίκους των πολύ θερμών χωρών, όπως είναι λόγω χώρας της Αφρικής, δέρμα παχύτερο από το δικό μας; Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα είναι απλούστατη. Για να μπορεί ο οργανισμός των ανθρώπων αυτών, που είναι διαρκώς εκτεθειμένοι σε ισχυρές ήλιακες ακτινοβολίες, να άμύνεται.

Νά κι' ένα άλλο σχετικό παράδειγμα, από το φυτικό βασίλειο αυτό: Οι τροπικοί καρποί ή απλώς οι μεσογειακοί καρποί, όπως τα πορτοκάλια, τα λεμόνια, οι ανανάδες, οι μπανάνες καθώς κι' ένα σωρό άλλα, φρούτα που μάς είναι λιγότερο γνωστά, έχουν ένα φλοιό, που το πάχος τους κυμαίνεται από τα 3 χιλιοστόμετρα ως τους δυο πόντους. Γιατί; Κι' εδώ ισχύει ο ίδιος λόγος. Για να μπορεί η χυμώδης σάρκα τους — που από πολλές απόψεις είναι ανάλογη με τη δική μας, την ανθρώπινη σάρκα — να προστατεύεται αποτελεσματικά από τη μεγάλη ζέση.

Εμείς οι λευκοί δεν είμαστε από τη φύση προικισμένοι για να τα βγάλουμε πέρα με τον πολύ δυνατό ήλιο. Η επιδερμίδα μας είναι λεπτή κι' εάνθεις εύκολα όπως το φινό μετάξι όταν βρεθεί πολύ κοντά στη φωτιά. Πρέπει λοιπόν, να έχουμε υπ' όψη μας όλους τους τρόπους που η λογική κι' η επιστήμη θέτουν στη διάθεσή μας, ώστε ο ήλιος να μάς είναι μονάχα φίλος κι' όχι έχθρος.

Η ηλιοθεραπεία ωφελεί την υγεία και προσδίδει στην όμορφιά μας, αρκεί να ξέρουμε να προφυλαγμάσμε και να την κάνουμε όπως πρέπει.

Τά ανθηλιακά λάδια και το είδος της επιδερμίδας

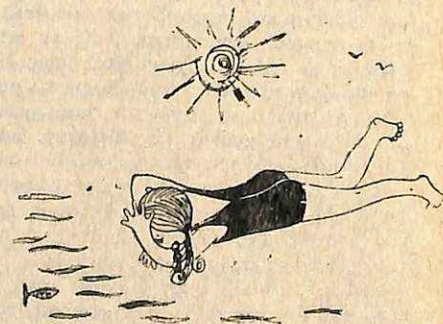
ΕΝΑ καλό ανθηλιακό λάδι κάνει για οποιαδήποτε επιδερμίδα. Προσέξτε, όμως: Ένα καλό, είπαμε λάδι. Πολλές γυναίκες κι' όχι λίγοι άνδρες έχουν την τάση ν' αγοράζουν, τι δήποτε πέφτει στην αντίληψή τους, όταν πρόκειται για παρασκευάσματα που άφορούν την όμορφιά τους. Μπαίνουν σ'

Η ΑΜΜΟΣ, αυτή καθ' εαυτήν, είναι απόλυτα επικίνδυνη. Απεναντίας, μάλιστα, ενδείκνυνται ιδιαίτερα για τη θεραπεία των ρευματισμών. Συμβαίνει, ωστόσο, κάποτε, να προκαλούνται ζημιές στην επιδερμίδα εξ αιτίας μερικών κόκκων άμμου. Καμιά φορά, βγαίνει από ένα περίπατο στην πλάξ, μένουν κολλημένα στα μπράτσα, στη ράχη, στις νήμες μερικά σωματίδια άμμου. Αν, επομένως τριφεύτε με πετσέτα, ενώ το δέρμα σας είναι πλέον στεγνό, μπορεί να το ερεθίσετε άθελά σας άσχημα σε

ένα κατάσταση και ζητάνε ένα σαπούνι της τουαλέτας ή μια οδοντόκρεμα, χωρίς να τους περάσει από το νου, ότι το δέρμα τους δεν πρόκειται ίσως να προσαρμοσθεί ποτέ σ' ένα σαπούνι της μόδας ή ότι τα δόντια τους δεν θα καθαρίζονται ούτε θα προστατεύονται καλά από την οδοντόκρεμα που αγοράζει ο περισσότερος κόσμος. Το ίδιο ισχύει, λοιπόν, για τα ανθηλιακά λάδια και τις σχετικές κρέμες.

Δεν έχετε το δικαίωμα, αν θέλετε τη φρεσκάδα του προσώπου σας κι' αν ποθείτε ένα εάφογο δέρμα, να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε λάδι ή κρέμα σας συστήσουν οι γύρω σας. Μονάχα ο δερματολόγος, αφού υποβληθείτε σε μια καλή εξέταση εκ μέρους του, είναι ο αρμόδιος να σας υποδείξει το λάδι ή την κρέμα που σας ταιριάζει. Αν, όμως, δεν θέλετε να περάσετε από την πολυτέλεια μιας τέτοιας προϋπόθεσης, δηλαδή από την ειδική εξέταση του δερματολόγου, τότε προσέξτε να προμηθεύστε λάδι ή κρέμα άριστης ποιότητας, ωστόσο σχετικά το φαρμακοποιό σας ή τον εμπιστό σας υπάλληλο του καταστήματος καλλυντικών, όπου φωνίζετε ταχτικά.

Η άμμος ερεθίζει την επιδερμίδα

Μη μένετε διαρκώς πρηνείς κάτω από τον ήλιο. Η επιδερμίδα σας πρέπει να «ψηθεί» από παντού κι' όμοιόμορφα.

του γλυκού νερού εξασφαλίζετε την καλή επίδραση του ήλιου και της αμύρας στην επιδερμίδα σας κι' αποτρέπειτε παράλληλα την κακή.

Η κολώνια άντενδείκνυται στην ηλιοθεραπεία

ΜΠΟΡΕΙΤΕ, μια χαρά, να κάνετε εντριβή με κολώνια ή με νερό λεβάντας. Αλλά υπό μία προϋπόθεση: η εντριβή αυτή θα γίνεται μετά το ντους κι' ούδέποτε όταν πρόκειται να ξαναρχίσετε την ηλιοθεραπεία σας.

Πρέπει, εξ άλλου, να δώσετε μεγάλη προσοχή και στο έξις: ώριμες «έσσανς» ευαισθητοποιούν το δέρμα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε, κάτω από τα πόδια βέλη του ήλιου δημιουργούνται «λεκέδες», οι όποιοι μάλιστα, μερικές φορές, είναι πιο ανεξίτηλοι κι' από το πιο πετυχημένο τατουάζ. Δηλαδή πρόκειται, ούτε λίγο ούτε πολύ, για ζημία ανεπανόρθωτη. Απ' αυτές τις «έσσανς», ή πιο επικίνδυνη είναι εκείνη του περγαμιότου, που βρίσκεται σε αρκετά είδη κολώνιας.

Ο ήλιος ωφελεί πιο πολύ τις λιπαρές ή τις στεγνές επιδερμίδες;

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ έχει εξακριβώσει κατά αναμφισβήτητο τρόπο, ότι ο ήλιος ωφελεί πιο πολύ τις λιπαρές επιδερμίδες. Αν η επιδερμίδα σας ανήκει σ' αυτόν τον τύπο μην παραλείψετε να κάνετε ηλιοθεραπεία και στο πρόσωπό σας, αλλά μικρής διάρκειας — όχι παρα πάνω από λίγα λεπτά της ώρας, — κατά τις πρώτες μέρες. Αφού περάσει μια εβδομάδα, μπορείτε, πλέον να το εκθέσετε στον ήλιο κάπου μισή ώρα. Κατόπιν, θα φοράτε ένα ψάθινο καπέλλο, που θα σας προστατεύει ολόκληρο το κεφάλι κατά την υπόλοιπη ηλιοθεραπεία. Το βράδυ, δεν αξίζει τίποτα όσο μια επάλειψη του προσώπου με ... γιορτίνη.

Αν έχετε την τάση να κοκκινίζετε, επειδή η επιδερμίδα σας είναι πολύ άσπρη, παραιτηθείτε από τη φιλοδοξία να μαυρίσετε. Δεν θα το πετύχετε παρά ατελώς. Απεναντίας, αν η επιδερμίδα σας μαυρίζει εύκολα, αποφεύγετε το πολύ μαύρισμα, γιατί το αποτέλεσμα δεν θ' αξίζει από αισθητική άποψη.

Με τι μπορεί να συγκριθεί το δέρμα σας

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ επιδερμίδα πιάνει κατά μέσον όρο έκταση 17.000 τετραγωνικών εκατοστωμέτρων. Δεν είναι απλώς ένας «φάκελος», που βρίσκεται τυλιγμένος ο οργανισμός μας, αλλά αποτελεί, παράλληλα, ένα μέρος του «εσωτερικού» μας. Το αίμα εκβάλλει σ' αυτή μέσα από αναρίθμητα, λεπτότατα αγγεία και — πράγμα που δεν θα το υποθέτατε ασφαλώς — το ένα τρίτο του συνόλου της ποσότητας του αίματος μας βρίσκεται ακριβώς διασκορπισμένο στην επιδερμίδα μας. Το δέρμα μας είναι ένα όργανο εξ ίσου σπουδαίο με το σκελετό ή με τους πνεύμονες. Όταν υποφέρει για οποιονδήποτε λόγο,

ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

Η όμορφη κι' ηλιοκαμένη αυτή κοπέλλα, πλάι στην άμμουδιά, είναι η πραγματική ποίηση του καλοκαιριού.

Στόν υδροβιολογικό σταθμό του Ροσκόφ, τὸ μεγαλύτερο εὐρωπαϊκὸ ἴδρυμα τοῦ εἰδους του, περισσότερο ἀπὸ ὅπουδήποτε ἄλλου, γίνεται αἰσθητὸ ἐκεῖνο τὸ σχεδὸν ἀδιαπέραστο φράγμα ποὺ χωρίζει τοὺς ἀμύητους ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς ἐπιστήμονες. Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἐκπλαγεί κανεὶς γιὰ τὴν σχολαστικότητα τῶν ἐρευνῶν ποὺ ἀπὸ χρόνια διεξάγονται ἐκεῖ. Οἱ ἐπιστήμονες μετρᾶνε τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, μαδᾶνε τ' ἄγκάθια τῶν ἀχινῶν, χτενίζουν τὶς τρίχες τῆς καραβίδας! Σὲ τί χρησιμεύουν ὅλα αὐτά; Μᾶς τὸ ἐξηγεῖ ὁ κ. Κλώντ Μπέρκ στὸ συναρπαστικὸ αὐτὸ ἄρθρο...

ΝΤΕΝΤΕΚΤΙΒ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

ΣΤΟ Ροσκόφ τῆς Γαλλικῆς Βρετάνης, στὴ δυτικώτερη ἄκρη τοῦ Φινιστέρ, ὑπάρχει τὸ πιὸ μοντέρνο τρελλοκομεῖο τῆς Εὐρώπης. Περιλαμβάνει πέντε μεγάλα ὁλόλευκα κτίρια μὲ πολλὲς πισίνες κι' ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀνέσεις διαθέτει κι' ἓνα πολυτελέστατο κότερο γιὰ τὴν ψυχαγωγία τῶν τρελλῶν. Οἱ τρελλοὶ κυκλοφοροῦν ἐλεύθεροι στὸ Ροσκόφ καὶ θεραπεύονται μὲ μιὰ πρωτότυπη μέθοδο ἐργασιοθεραπείας...

Αὐτὸ τοῦλάχιστον ἰσχυρίζονται οἱ ἀπλοϊκοὶ κάτοικοι τοῦ Ροσκόφ ποὺ σταυροκοποῦνται βλέποντας κάθε μέρα τοὺς «τρελλοὺς» νὰ... μετρᾶνε τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, νὰ μαδᾶνε τ' ἄγκάθια τῶν ἀχινῶν καὶ νὰ χτενίζουν τὶς τρίχες τῆς καραβίδας! Ἀκόμα καὶ ὁ τίτλος αὐτοῦ τοῦ ἰδρύματος εἶναι... τρελλός: «Σταθμὸς Θαλάσσιας Βιολογίας τοῦ Ροσκόφ» — παράξενος τίτλος γιὰ ἓνα τρελλοκομεῖο...

Βέβαια, οἱ τρόφιμοι τοῦ τρελλοκομεῖου δὲν παραδέχονται πὼς εἶναι τρελλοί, ἀλλὰ — ψαράδες τοῦ Ροσκόφ χαμογελαῖνε πονηρὰ — ποιοὺς τρελλὸς παραδέχεται τὴν τρέλλα του; Οἱ τρελλοὶ κρίνονται ἀπὸ τὶς πράξεις τους κι' ἓνας ἄνθρωπος π.χ. ποὺ περνᾷ τρία χρόνια τῆς ζωῆς του γιὰ νὰ μετρήσει τοὺς κόκκους τῆς ἄμμου στὴν ἀκρογιαλιά τοῦ Ροσκόφ, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι στὰ καλά του. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόδειξη.

Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη τῶν κατοίκων τοῦ Ροσκόφ κι' ἂν τολμῆσει κανεὶς νὰ φέρει ἀντίρρηση, θὰ τὸν κυττάξουν καχύποπτα... Ἀλλωστε, ποιοὺς θὰ τολμοῦσε νὰ φέρει ἀντίρρηση;

ΣΤΟΝ υδροβιολογικὸ σταθμὸ τοῦ Ροσκόφ, τὸ μεγαλύτερο εὐρωπαϊκὸ ἴδρυμα τοῦ εἶδους του, περισσότερο παρὰ ὅπουδήποτε ἄλλου, γίνεται αἰσθητὸ ἐκεῖνο τὸ σχεδὸν ἀδιαπέραστο φράγμα ποὺ χωρίζει τοὺς ἀμύητους ἀπὸ τοὺς γνήσιους ἐπιστήμονες. Ἀκόμα καὶ ὁ πιὸ καλοπροαίρετος, ὁ πιὸ καλὰ πληροφορημένος ἐπισκέπτης, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐκπλαγεί ἀπὸ τὴ μεγάλη σχολαστικότητα τῶν ἐρευνῶν ποὺ διεξάγονται στὸ Ροσκόφ. Ἀρκεῖ ν' ἀνοίξει ἓναν ἀπὸ τοὺς 15.000 τόμους ποὺ περιλαμβάνονται στὴ μοναδική στὸ εἶδος τῆς βιβλιοθήκη τοῦ σταθμοῦ: Θὰ συναντήσει ἀκατανόητες στατιστικὲς ποὺ ἀφοροῦν, πραγματικά — οἱ κάτοικοι τοῦ Ροσκόφ ξέρουν τί λένε — τὶς τρίχες ἑνὸς σπᾶνιου μαλακόστρακου, ἢ τὴν ποιότητα

τῆς ἄμμου μιάς ἀκρογιαλιάς, ἢ τ' ἄγκάθια τοῦ ἀχινού, καὶ οἱ στατιστικὲς αὐτὲς ἀπλώνονται συχνὰ σὲ τόμους 400 σελίδων! Γιὰ τοὺς ἀμύητους, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἓνα ἀπερίγραπτο κατὰπλάσμα ἀπὸ λατινικοὺς ὄρους, ἀριθμοὺς, ἀλγεβρικοὺς τύπους, μὲ σάλτσα τὸ ἄλμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας.

Ὡστόσο, πέρα ἀπ' αὐτὸ τὸν κυκεῶνα τῶν φαινομενικῶς ἁγίων λεπτομερειῶν γιὰ πράγματα ποὺ φαίνονται μάταια καὶ παιδαριώδη (ἀλλὰ δὲν εἶναι) οἱ βιολόγοι, μὲ ὑπομονὴ εὐσυνείδητων ντετέκτιβ, συνεχίζουν τὶς συναρπαστικὲς τους ἐρευνες. Κάθε μελέτη, ἢ πιὸ ἀχάριστη, ἢ πιὸ ἐπίπονη καὶ ἢ πιὸ ἀσήμενη ἐκ πρώτης ὄψεως, θὰ ἐπιτρέψει στοὺς ἐπιστήμονες νὰ εἰσχωρήσουν λίγο βαθύτερα στὰ μυστήρια τῆς ἐξελιξέως...

ΣΦΥΖΟΥΝ ἀπὸ θαλασσινὴ ζωὴ τὰ ἐνυδρεῖα τοῦ Ροσκόφ: φύκια, σκουλήκια, μέδουσες, ἀστέρια τῆς θάλασσας, καβούρια καὶ ἀχινόι, τὰ πιὸ σπάνια εἶδη μὲ τὰ πιὸ παράξενα χαρακτηριστικά. Φυτὰ ποὺ ζοῦν ὅπως τὰ ζῶα καὶ ζῶα ποὺ ζοῦν ὅπως τὰ φυτὰ στ' ἀσαφὴ σύνορα τοῦ ζώου καὶ τοῦ φυτικοῦ κόσμου. Ἐδῶ ἀποκαλύπτονται οἱ νόμοι ποὺ διέπουν τὰ ζωντανὰ πλάσματα στὸν ἄγριο καὶ γοητευτικὸ κόσμὸ τῆς θάλασσας...

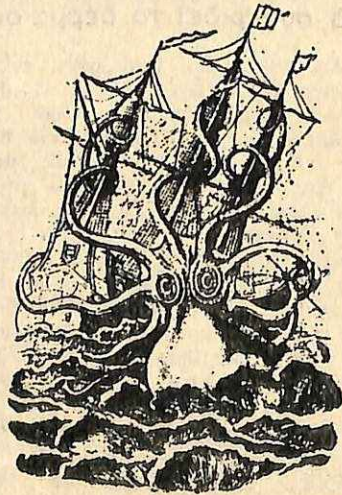
Ἕνας Γάλλος φυσιοδίφης, ὁ Λακάξ Ντυτιέ, καθηγητὴς τῆς Σορβόνης, ἐγκατέστησε αὐτὸ τὸν υδροβιολογικὸ σταθμὸ σὲ δυὸ σπίτια κουρσάρων τοῦ Ροσκόφ, τὸ 1870. Ἦταν μιὰ περιοχὴ προνομιοῦχα γιὰ τὶς ἐρευνες αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Οἱ ὄχθες βρῖθουν ἀπὸ φύκια καὶ πρωτόγονες μορφὲς θαλασσινῆς ζωῆς.

Κάθε καλοκαίρι ὁ σταθμὸς φιλοξενεῖ ἑκατοντάδες ἐπιστήμονες καὶ φοιτητές. Ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ — ἀπὸ τὴν Ὀλλανδία, τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, τὴν Ἰαπωνία, τὴ Ρωσία — γιὰτὶ ὁ

σταθμὸς ἔχει παγκόσμια φήμη. Τὸν περασμένο χρόνον φιλοξένησε ἐπὶ πολλοὺς μῆνες τὸν διάσημον Πολλάνσκυ, καθηγητὴ στὸ πανεπιστήμιον τοῦ Λέινινγκραντ, εἰδικευμένο στὰ «πρώτισια», τοὺς παράξενους αὐτοὺς θαλάσσιους ὁργανισμοὺς ποὺ δὲν ξέρουμε ἀκόμα ἂν ἀνήκουν στὸ ζωικὸ ἢ στὸ φυτικὸ βασίλειον.

Ἄνδρες ἢ γυναῖκες, νέοι ἢ γέροι, Ἀμερικανοὶ ἢ Ρώσοι, αὐτοὶ οἱ «ντετέκτιβ τῆς θάλασσας» μποροῦν νὰ μείνουν στὸ Ροσκόφ ἐπὶ δέκα μέρες ἢ δέκα χρόνια, ἀνάλογα μὲ τὴ φύση τῶν ἐρευνῶν τους. Κοιμούνται σ' ἓνα ἀπὸ τὰ πέντε κτίρια τοῦ σταθμοῦ, γευματίζουν στὸ ἐστιατόριο ἢ μαγειρεῖουν μόνοι τους στὸ κοινόχρηστο μαγειρεῖο — καὶ δὲν δίνουν λογαριασμὸ σὲ κανέναν, γιὰτὶ συχνὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ διευθυντὴς τοῦ ἰδρύματος ἀγνοεῖ τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν τους, ἐκτὸς ἂν ζητήσουν τὴ συμβουλὴ του.

Στὶς διακοπές, οἱ φοιτητὲς τῆς Σορβόνης ἐρχονται νὰ μείνουν ἐπὶ τέσσερις ἑβδομάδες στὸ Ροσκόφ καὶ γότῃ ὁ σταθμὸς παίρνει τὴν ὄψη ἑνὸς υπαίθριου πανεπιστημίου. Πολλοὶ ἐρευνητὲς αὐτοεξο-

ΕΝ "ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ", ΣΤΟ ΡΟΣΚΟΦ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΒΡΕΤΑΝΝΗΣ

ρίζονται ἐπὶ χρόνια στὸ Ροσκόφ, ἀποσύρονται ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια καὶ ἀφοσιώνονται στὶς μελέτες τους. Τὸ Ροσκόφ μοιάζει, πραγματικά, μ' ἐπιστημονικὸ μοναστήρι.

Οἱ καλόγεροι αὐτοὶ .ἢς ἐπιστήμης διαθέτουν 36 πλήρως ἐξοπλισμένα ἐργαστήρια. Ἐκεῖ, στὶς μεγάλες δεξαμενὲς ἢ στοὺς πλαστικοὺς κάδους, τὰ θαλασσινὰ πλάσματα παρακολουθοῦνται ἀκούραστα, ζυγίζονται, ἐξετάζονται μὲ τὸ μικροσκόπιο, φωτογραφίζονται καὶ κάποτε κινηματογραφοῦνται σὲ ὅλες τὶς φάσεις τῆς ζωῆς τους, σὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς ἀνατομίας τους. Αἰθουσες διαλέξεων καὶ προβολῶν, κήποι, σκοτεινοὶ θάλαμοι γιὰ τὶς φωτογραφίες, βιβλιοθήκες, ἐνυδρεῖα, καθὼς καὶ τὸ ἀνεξάντλητο ἀπόθεμα τῆς θάλασσας, εἶναι στὴ διάθεσιν τῶν ἐρευνητῶν. Τέλος ὑπάρχει καὶ ὁ «Πλουτεὺς II», ἓνα πλοῖο - ἐργαστήριον 44 τόνων, τὸ καύχημα τοῦ σταθμοῦ, ποὺ πῆρε τ' ὄνομά του ἀπὸ τὸν γόνον τοῦ ἀχινού.

Γιὰτὶ ὁ ἀχινός, περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα θαλασσινὰ πλάσματα, ἔχει γίνῃ διάσημος στὸ Ροσκόφ: Ἐδῶ ὁ βιολόγος Ὑβ Ντελάξ συνέχισε τὶς ἐρευνες τοῦ Ἀμερικανοῦ Τζᾶκ Λέμπ γιὰ τὶς παρθενογεννητικὰς ιδιότητες τοῦ ἀχινού καὶ ἀνεκάλυψε ἐκπληκτικὰ πράγματα: Ἀρκεῖ ἓνας μηχανικὸς ἐρεθισμὸς γιὰ νὰ γεννηθοῦν τ' ἀγονιμοποίητα αὐγὰ τοῦ ἀχινού, ἀπὸ τὰ ὅποια ξεπετάγονται οἱ μικροὶ ἀχινόι χωρὶς πατέρα! Σ' αὐτὰ τὰ πειράματα στριγίχθηκε ὁ Ζᾶν Ροστᾶν γιὰ νὰ διατυπώσει τὶς τολμηρὲς ἰδέες του γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος...

ΤΑ ἐνυδρεῖα τοῦ Ροσκόφ χρησιμεύουν ὡς κινημαγραφικὰ στούντιο γιὰ τὸν Ζᾶν Παινλεβέ, τὸ διάσημον παραγωγὸ ἐπιστημονικῶν «ντοκυμαντέρ». Οἱ ἡθοποιοὶ καὶ οἱ κομπάρσοι ἀφθοοῦν καὶ ὁ φακὸς τοῦ Παινλεβέ ξέρει νὰ συλλαμ-

Υποβρύχιες ἐξερευνήσεις μὲ αὐτὸ νομα σκάφανδρον στὴ Μεσόγειο.

βάνει τὰ πιὸ παράξενα καὶ σπάνια πλάσματα σ' ὅλες τὶς φάσεις τῆς ζωῆς τους. Ἕνα καβουράκι τοῦ Ροσκόφ (ποὺ συναντᾶται καὶ στὶς ἀκτὲς τῆς Μεσογείου), πρωταγωνιστεῖ συχνὰ στὶς ταινίες τοῦ Παινλεβέ. Τὸ καβουράκι αὐτὸ ἔχει ἀδικηθεῖ ἀπὸ τὴ φύση γιὰτὶ ἡ κοιλία του εἶναι πολὺ μαλακή, χωρὶς προστατευτικὸ κέλυφος. Ἐξ αἰτίας τῆς φυσικῆς του ἀτέλειας, τὸ μικρὸ αὐτὸ ζῶον ἔχει ἀποκτήσει παράξενες συνήθειες: Χώνεται στὰ ὄστια κοχύλια ποὺ βρίσκει στὴν ἀκτὴ καὶ σ' ὅλην τὴν ζωὴν μεταφέρει στὴ ράχη τῶν ὀστέων, ποὺ δὲν τοῦ ἀνήκει.

Ἀλλὰ κάποτε τὸ καβουράκι θὰ μεγαλώσει: Τότε θὰ πρέπει νὰ βρεῖ ἓνα με-

γαλύτερο κοχύλι. Οἱ μετακομίσεις αὐτὲς εἶναι συχνὲς καὶ δὲν ἐπιβάλλονται ἀπὸ τὴν αὐξησιν τοῦ ὄγκου του ἀλλὰ ἀπὸ τὶς ἰδιότητες του: Τὸ καβουράκι διαλέγει πάντα τὰ πιὸ ὁμορφα κοχύλια.

Ὡστόσο, ἐπειδὴ περνᾷ ὅλην τὴν ζωὴν σέρνοντας ἓνα βαρὺ ὄστρακον ποὺ δὲν τοῦ ἀνήκει, τὸ σῶμα του θὰ γίνῃ ἀσύμμετρο, θὰ παραμορφωθεῖ. Τὰ δεξιὰ του πόδια ἀναπτύσσονται ὑπερβολικά, τ' ἄριστερά ἀτροφοῦν καὶ τὸ καβουράκι, ὅταν θγαίνει ἀπὸ τὸ σπῆτι του, κουτσάινει ἀξιοθρήνητα. Ἐξ ἄλλου, συχνὰ συμβαίνει δυὸ καβουράκια νὰ ἐποφθαλμιοῦν τὸ ἴδιο ἄδειον ὄστρακον, καὶ τότε θὰ πρέπει νὰ παλαίψουν γιὰ τὴν κατοχὴ του, πράγμα ποὺ δίνει τὴν εὐκαιρίαν

σ' έναν κοινό εχθρό να τα καταβροχθίσει και τα δυό.

Το πιό παράξενο είναι, ότι το καβουράκι έχει πάντα ένα συγκάτοικο στο δανεικό του σπίτι: Είναι μια άνεμώνα της θάλασσας που εγκαθίσταται στον έπάνω... όροφο και τρέφεται από τα ψιχουλά που της ρίχνει πότε - πότε το καβουράκι. 'Η άνεμώνα είναι ένα θαυμάσιο καμουφλάζ και το καβουράκι έχει κάθε συμφέρον να την περιποιηθεί...

★

ΤΑ ένυδρεία του Ροσκόφ χρησιμεύουν επίσης ως πεδία μάχης γι' αυτούς τους άσπονδους εχθρούς, των άχινω και των άστεριών, που αλληλομι-

Οι άστεριες, με τα θαυμάσια γεωμετρικά σχήματα, είναι τα άγριότερα σαρκοβόρα της θάλασσας και οι φανατικοί πολέμιοι των άχινω.

σιμεύουν παρά μόνο για τις μετακινήσεις τους.

Ωστόσο, αυτά τα όμορφα γεωμετρικά πλάσματα, είναι τα άγριότερα σαρκοβόρα της θάλασσας. Τρομερά επιθετικοί, οι άστεριες προσβάλλουν όλα τα

το σώμα του και όταν την ύγροποιήσει με τα πεπτικά υγρά του, τη ρουφάει με την ήσυχία του.

Όλα αυτά είναι αξιοπερίεργα κι' ενθουσιάζουν τους επισκέπτες του υδροβιολογικού σταθμού του Ροσκόφ. Δεν αποτελούν, ωστόσο, το μοναδικό αντικείμενο των έρευνών. Οι μελέτες των επισημόνων είναι πολύ δυσνόητες και άνιερές για τους άμύητους.

★

ΑΛΛΟΤΕ, όχι πριν από πολλά χρόνια, οι βιολόγοι που προσπαθούσαν να εισδύσουν στα μυστήρια της εξέλιξης, είχαν την τάση να μην ενδιαφέρονται παρά μόνο για τα σπάνια ζωικά είδη. Νόμιζαν ότι θα μπορούσαν να έρμηνεύσουν το μηχανισμό των βιολογικών μεταμορφώσεων μελετώντας τους λιγώτερο γνωστούς «κρίκους» στην αλυσίδα της εξέλιξης, τις παρεκκλίσεις ή τις ιδιοτροπίες της φύσεως.

Η μέθοδος αυτή δεν αποδείχθηκε αποδοτική και οι σύγχρονοι επιστήμονες κατάλαβαν ότι δεν θα κατάφερναν να εξηγήσουν τις μεταμορφώσεις των ζωντανών πλάσμάτων παρά μόνο υπό τον όρο ότι θα μελετούσαν όχι τα σπάνια είδη, αλλά «πληθυσμούς» ολόκληρους από τα πιό κοινά και τα πιό άφθονα ζωικά είδη. Πολύ συχνά οι παρεκκλίσεις και οι ιδιοτροπίες της φύσεως δεν είναι παρά εξαιρέσεις που προορίζονται άργα ή γρήγορα να εξαφανισθούν, ενώ τ' απλούστερα χαρακτηριστικά, όπως π.χ. το μέγεθος ενός ζωικού είδους, υφίστανται βραδύτατες, σχεδόν ανεπαίσθητες μεταβολές που, ωστόσο, έχουν πολύ μεγαλύτερη βιολογική σημασία.

Το μέγεθος οποιουδήποτε ζώου μπορεί πολύ εύκολα να μετρηθεί. Άλλα για να βγούν στατιστικά συμπεράσματα, πρέπει να μετρηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα του ίδιου είδους. Στο Ροσκόφ, ο φυσιολογικός καθηγητής Ζωρζ Τεσσιέ έχει αναλάβει το άχαρο έργο των στατιστικών υπολογισμών για το μέγεθος της άράχνης της θάλασσας. Σε λίγα χρόνια οι στατιστικές του είχαν γίνει τόσο περίπλοκες, ώστε ο καθηγητής χρειάστηκε να ζητήσει τη συνεργασία ενός ηλεκτρονικού έγκεφάλου.

Η άράχνη της θάλασσας είναι ένα είδος πελώριου κάβουρα, που το μήκος του φτάνει τα 30—40 εκατοστά. Είναι ένα κιτρινωπό, άποκρουστικό πλάσμα, ώπλισμένο με δύο μεγάλες δαγκάνες. Βαρύ, άδέξιο και δειλό, είναι σχεδόν ακίνδυνο. Δεν επιτίθεται ποτέ και κάθεται φρόνιμα, καμουφλαρισμένο με φύκια, ανάμεσα στα βράχια.

Το 1935 ο καθηγητής Τεσσιέ εξέτασε 300 άράχνες της θάλασσας που είχαν συλλεχθεί στην άκρογιαλιά του Ροσκόφ.

Άλλ' η μέτρηση του σώματος του ζώου με το διαδότη δεν ήταν αρκετή: Έπρεπε να βρεθεί ο συσχετισμός ανάμεσα σε όχτω συγκριτικά μεγέθη του σώματος σε διάφορα άτομα της ίδιας ηλικίας και του ίδιου φύλου. Χρειάστηκαν περίπου τρία χρόνια για να συμπληρωθούν αυτές οι μετρήσεις.

Δεκαοχτώ χρόνια αργότερα, το 1953, ο Τεσσιέ ξανάρχισε τις μετρήσεις του σε άλλες 300 άράχνες της θάλασσας. Άνεκάλυψε πως όχι μόνο το μέσο μέγεθος των ζώων ήταν μικρότερο εν σχέσει με το 1935, αλλά και τα μεγέθη των ατόμων του ίδιου «πληθυσμού» παρουσίαζαν μεγαλύτερη ποικιλία εν σχέσει προς το μέσο μέγεθος. Φαίνεται ότι στο χρονικό αυτό διάστημα λιγώτερο ευνόικες συνθήκες ζωής επεκράτησαν στο Ροσκόφ και προκάλεσαν τον περιορισμό του μεγέθους των μαλακοστράκων. Οι συνθήκες αυτές δεν ευνόουσαν την επιβίωση των μεγά-

Τα σπάνια ψάρια των ένυδρείων του Ροσκόφ χρειάζονται πολλές περιποιήσεις. Στη φωτογραφία, ένας επιστήμων αφαιρεί τα παράσιτα από το δέρμα ενός ψαριού.

λων ζώων, που ήταν πιό βαρειά και πιό άδεξια από τα μικρά. Έτσι, σύμφωνα με τους νόμους της φυσικής επιλογής, οι μεγάλες άράχνες παραχώρησαν τη θέση τους στις μικρότερες.

Είναι αλήθεια πως η διαφορά του μεγέθους είναι τόσο άπειροελάχιστη, ώστε δεν γίνεται αίσθητη στα μεμονωμένα άτομα. Φαίνεται όμως καθαρά αν μετρήσουμε δυό «πληθυσμούς» του ίδιου είδους σε χρονική απόσταση είκοσι ετών. Είναι ο θρίαμβος της στατιστικής — και της υπομονής των επιστημόνων του Ροσκόφ!

Άλλα και πάλι, ούτε η υπομονή, ούτε η συσσώρευση αριθμών μπορούν να μάς δώσουν ένα σίγουρο αποτέλεσμα: Πρέπει να βεβαιωθούμε πως οι άράχνες της θάλασσας δεν μεγαλώνουν μετά την τελευταία βιολογική τους μεταμόρφωση. Έδω παρεμβάλλονται οι εργασίες ενός άλλου έρευντή, του καθηγητή Πιέρ Ντράκ, που αφιέρωσε τη μισή ζωή του για να μελετήσει τις μεταμορφώσεις των μαλακοστράκων. Ένας άμύητος θα μπο-

ρούσε να διερωτηθεί σε τι χρησιμεύουν αυτές οι σχολαστικές έρευνες. Άλλ' ένας αληθινός επιστήμων δεν διστάζει ν' αναλάβει μια εργασία μόνο και μόνο για να επιβεβαιώσει τα συμπεράσματα ενός άλλου επιστήμονος. Έτσι, ο καθένας προσθέτει ένα λιθαράκι στο κολοσσιαίο οικοδόμημα της επιστήμης.

★

ΣΤΟ τέλος, όλος αυτός ο μόχθος θα επιτρέψει τη διατύπωση μιάς δμορφής θεωρίας ή ενός φυσικού νόμου, που ίσως θα μάς δώσει την εξήγηση της εξέλιξης των ειδών από την εποχή του πρώτου σπόρου της ζωής που εμφανίσθηκε στη θάλασσα, ως την εποχή της εμφάνισης του ανθρώπου. Και πάντα οι θεωρίες έχουν μια πρακτική συνέπεια, έστω κι' αν δεν μπορούμε να την προβλέψουμε εκ των προτέρων... Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι επιστήμονες δεν άπαξιούν να μετρήσουν τις τρίχες της καραβίδας, έστω και με κίνδυνο να σκανδαλίσουν τους απλοϊκούς κατοίκους του Ροσκόφ.

Άλλα για να είναι γόνιμες αυτές οι έρευνες, πρέπει να ληφθούν υπ' όψη όλα τα στοιχεία που έχουν σχέση με το φυσικό περιβάλλον των ζωικών ειδών που μελετούν οι επιστήμονες: Η οικολογία πρέπει να συνεργασθεί με τη βιομετρία. Μετά τις τρίχες της καραβίδας πρέπει να μετρηθούν οι κόκκοι της άμμου...

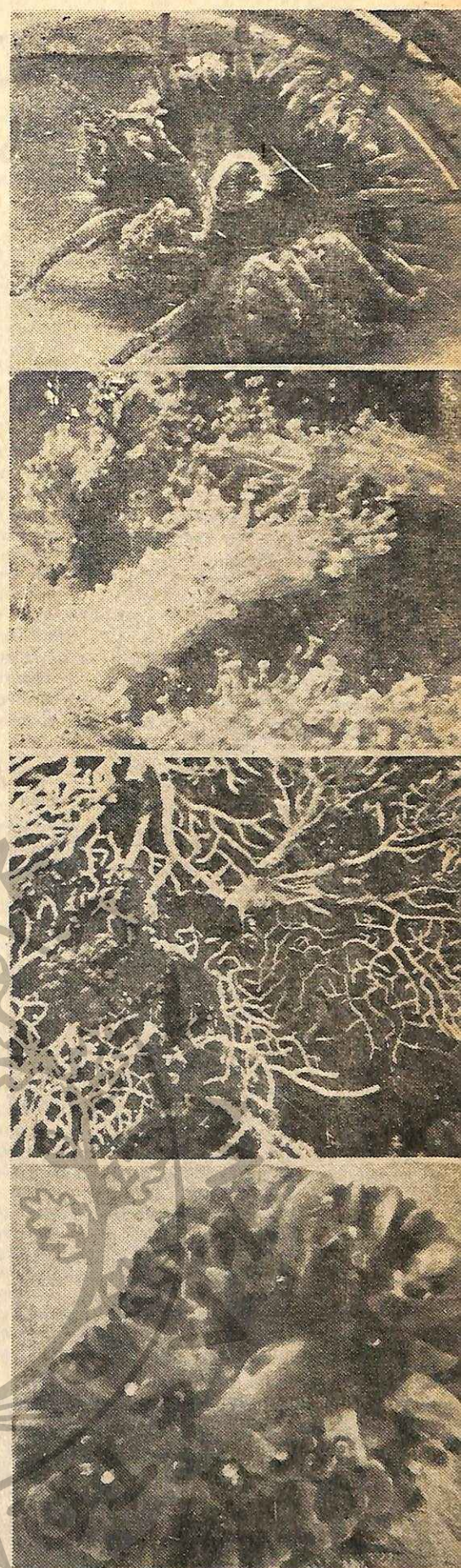
Έτσι, μια μέρα οι κάτοικοι του Ροσκόφ σταυροκοπήθηκαν βλέποντας μια όμάδα «τρελλών», χωμένων ως τα γόνατα στο νερό, να παίρνουν την άμμο της θάλασσας από διάφορα σημεία και να την κλείνουν σε κουτάκια...

Ο σκοπός των επιστημόνων ήταν να συγκεντρώσουν δείγματα άμμου από δεκαενέα διαφορετικά σημεία των άκτων του Ροσκόφ και να τα μελετήσουν, σε συσχετισμό με τη θαλάσσια πανίδα της περιοχής. Κατέστρωσαν έτσι λεπτομερείς φυσικοβιολογικούς χάρτες, που δείχνουν ότι τα διάφορα ζωικά είδη (ιδίως σκουλήκια, μαλάκια και μαλακοστράκα) είναι κατανεμημένα σε ζώνες του βυθού ανάλογα με τη φύση του εδάφους (μέγεθος των κόκκων της άμμου) και των χημικών συστατικών του νερού (περιεκτικότητα σε χλώριο, άζωτο, άνθρακα, ιώδιο κλπ.).

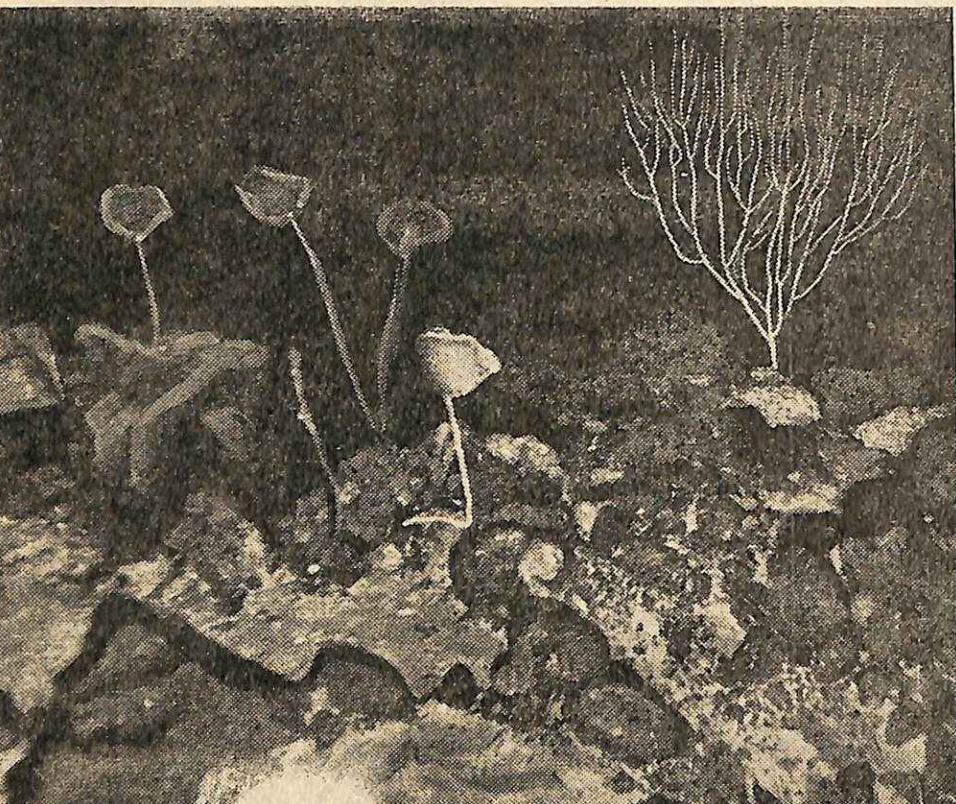
Η μελέτη αυτή έχει τεράστια σημασία για την κατανόηση του μηχανισμού της εξέλιξης: Στις ζώνες όπου δεν ευνόείται η επιβίωση ενός είδους, οι αντιπρόσωποι του είδους αυτού εξαφανίζονται, εκτός αν υπάρχει ανάμεσά τους μια ποικιλία ανθεκτική στις συνθήκες αυτής της ζώνης. Τότε, η ποικιλία αυτή θ' αναπτυχθεί σε καινούργιο ζωικό είδος, που θα παραμείνει προσκολλημένο στην περιοχή και στις φυσικές συνθήκες, όπου γεννήθηκε.

Από το σύνολο αυτό των σχολαστικών αλλά πολύτιμων λεπτομερειών που συγκεντρώνουν οι «ντετέκτιβ της θάλασσας» στο Ροσκόφ, ίσως μια μέρα ένας νέος Δαρβίνος θ' αντλήσει το υλικό του για να διατυπώσει μια νέα θεωρία για την εξέλιξη των ειδών...

CLAUDE BERCK

Τέσσερα είδη πρωτόγονων ζωικών οργανισμών της θάλασσας (πολυπόδων) που είναι συγκεντρωμένα σε «άποικίες». Έκ των άνω: Πολυπλεύρη, Άλκυων, Γοργώ, Καρυόφυλλος.

Μία φωτογραφία από τον πυθμένα του 'Ατλαντικού, σε βάθος 2.600 μέτρων.

σούνται μ' όλο που ανήκουν στην ίδια οικογένεια, την οικογένεια των έχινοδέρμων.

Οι άχινοι δεν σκάδουν τη φωλιά τους στην άμμο αλλά στο βράχο. Ακόμα και ο σκληρότερος βράχος δεν μπορεί να τους αντισταθεί: Χρησιμοποιούν ως τρυπάνια τ' άγκάθια, τις μικροσκοπικές λαβίδες και τα δόντια τους που φθείρονται και ξαναφυτρώνουν συνεχώς. Έτσι, κρυμμένοι σε μια τρύπα του βράχου, προστατευμένοι από τ' άγκάθια τους, καμουφλαρισμένοι με φύκια και βότσαλα, οι άχινοι φαίνονται άτρωτοι. Και είναι πραγματικά άτρωτοι για όλα τα ζώα της θάλασσας, εκτός από ένα, τον άστεριό.

Οι άστεριες, εκ πρώτης όψεως, φαίνονται τελείως άπροσάττετοι. Το σώμα τους είναι μαλακό, χωρίς κέλυφος, και οι χιλιάδες των μικροσκοπικών άποροφτητήρων που κρέμονται από την άκρη των ακτίων τους, δεν φαίνονται να χρη-

ζώα του δικού τους μεγέθους. Το μυϊκό τους σύστημα είναι τόσο ισχυρό, ώστε μπορούν ν' ανοίξουν τ' όστρακο μιάς άχιβάδας, προσαρμόζοντας τις δονούζες των ακτίων τους σε κάθε φύλλο του όστράκου.

Φαίνεται πως έχουν ιδιαίτερη προτίμηση στους άχινους: Ρίχνονται πάνω στον άχινό, άψηφώντας τ' άγκάθια του, και τον ακινητοποιούν με τις πέντε ακτίνες τους. Άρχίζει τότε μια φοβερή μονομαχία σώμα με σώμα. Με τις λαβίδες του, ο άχινός προσπαθεί να κόψει τις δονούζες του άστεριού, ενώ ο άστεριός ξεριζώνει ένα προς ένα τ' άγκάθια του άχινού. Ο άχινός είναι σχεδόν πάντα ό ήττημένος. Θα μείνει φαλακρός και άπροσάττετος. Τότε ο άστεριός θα σπάσει το κέλυφος του θύματός του και, θα πετάξει μέσα το στομάχι του! Άφου δεν έχει ούτε κεφάλι, ούτε σαγόνια, αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να καταβροχθίσει τα θύματά του: Προβάλλει το στομάχι του, χωνεύει την τροφή έξω απ'

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ - ΡΟΜΠΟΤ

Δέν είναι ακόμα τέλειος,
αλλά βελτιώνεται συνεχώς.

Επειτα από πολλών ετών προσπάθεια οι Αμερικανοί τεχνικοί κατασκεύασαν ένα ηλεκτρονικό μηχανήμα που μπορεί να μεταφράζει στην αγγλική, οποιοδήποτε ρωσικό κείμενο. Το κείμενο της μεταφράσεως δεν είναι τέλειο αλλά πάντως είναι καταληπτό. Η μηχανή αυτή, με μερικές τροποποιήσεις, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για τη μετάφραση από οποιαδήποτε σε οποιαδήποτε γλώσσα.

Οι αυτόματοι μεταφραστές δεν είναι κάτι το εντελώς καινούριο. Από το 1954 οι Αμερικανοί τεχνικοί είχαν παρουσιάσει μια συσκευή που μπορούσε να μεταφράζει σε τέλεια αγγλικά μερικές απλές ρωσικές φράσεις. 'Αλλ' ο ηλεκτρονικός αυτός εγκέφαλος δεν διαφέρει παρά ένα λεξιλόγιο 250 λέξεων. Λειτουργούσε με αρκετή βραδύτητα και όταν συναντούσε ιδιωματισμούς και δύσκολες φράσεις ήταν άνικανος να τα βγάλει πέρα. 'Αλλά σήμερα, ο ηλεκτρονικός μεταφραστής διαθέτει 55.000 λέξεις και ιδιωματισμούς. 'Ετσι, μπορεί να μεταφράσει επιστημονικά άρθρα όσο και μυθιστορήματα, ακόμα και ποιήματα.

Ο μηχανήμα δοκιμάστηκε από τους ειδικούς στη μετάφραση άρθρου της «Πράβδα» με ρυθμό σαράντα λέξεων κατά λεπτό. Αυτό δεν είναι παρά μία καλή αρχή. Προβλέπεται ότι καλή σε βελτιώσεις που θα γίνουν σε λίγους μήνες, ο ηλεκτρονικός μεταφραστής θα μπορεί να μεταφράζει 2.400 ρωσικές λέξεις κατά λεπτό και μάλιστα με πολύ μεγαλύτερη ακρίβεια. Και το λεξιλόγιό του, που περιέχεται σε ένα είδος γυάλινου τυμπάνου, θα επεκταθεί για να περιλάβει 500.000 λέξεις και ιδιωματισμούς.

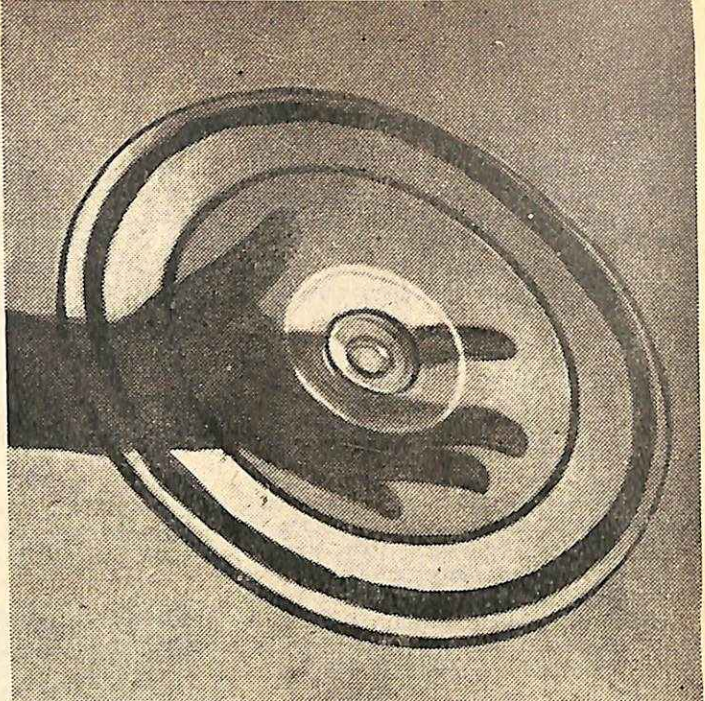
Οι μεταφράσεις, προς το

παρόν, είναι αρκετά χονδροειδείς. 'Ετσι, ο τίτλος ενός άρθρου της «Πράβδα» που δόθηκε για μετάφραση στο ηλεκτρονικό μηχανήμα, αν μεταφραζόταν από έναν έμπειρο μεταφραστή θα έλεγε: «Νέα μυστικά του Σύμπαντος πρόκειται ν' αποκαλυφθούν». Το μηχανήμα μετέφρασε: «Θ' αποκαλυφθεί νέο μυστικό Σύμπαν»!

Ωστόσο, αυτή η κατά προσέγγιση μετάφραση αποτελεί μια πρόοδο. Μέχρι σήμερα οι επιστήμονες δεν ήταν πολύ αισιόδοξοι για το μέλλον των ηλεκτρονικών μεταφραστών. Τα μηχανήματα που κατασκευάστηκαν από το 1954 είχαν περιορισμένο λεξιλόγιο που δεν αναφερόταν παρά σε ένα στενό τομέα (κυρίως επιστημονικό και τεχνικό) και λειτουργούσαν με απελπιστική βραδύτητα.

ΤΟ τελευταίο μοντέλλο ηλεκτρονικού μεταφραστή το λεξιλόγιο έχει καταγραφεί συστηματικά σε ένα φωτογραφικό γαλάκτωμα. Η μέθοδος αυτή, γνωστή υπό το όνομα «φωτονική μνήμη» έχει το πλεονέκτημα της οικονομίας χώρου εν σχέσει με τη «μαγνητική μνήμη» που χρησιμοποιείται για μαθηματικούς ηλεκτρονικούς εγκέφαλους. Η πλάκα τοποθετείται σε ένα γυάλινο δίσκο που περιστρέφεται ταχύτητα.

Για να χρησιμοποιηθεί ο ηλεκτρονικός μεταφραστής, το ρωσικό κείμενο αντιγράφεται σε μια ειδική γραφομηχανή από μια δακτυλογράφο που δεν είναι απαραίτητο να γνωρίζει τη γλώσσα. 'Αρκεί ν' αντιγράψει τα γράμματα του κυριλικού αλφαβήτου και τα πλήκτρα τρυπάνε με διάφορα σημεία μια χάρτινη ταινία. Κατόπιν, η διάτρητη ταινία τοποθετείται στο ηλεκτρονικό μηχανήμα και αρχίζει να ξετυλίγεται.

Ανω: 'Ολόκληρο το λεξιλόγιο του ηλεκτρονικού μεταφραστή περιέχεται σε αυτό το γυάλινο δίσκο διαμέτρου 25 εκατοστών του μέτρου.

Κάτω: 'Ενα απόσπασμα του λεξιλογίου μεγεθυμένο 150 φορές. Η ταινία αυτή διατρέχεται οριζόντια και κάθετα από μια ηλεκτρονική ακτίνα, που διαλέγει την κατάλληλη λέξη.

Τα διάτρητα σημεία προκαλούν ηλεκτρικές εκκενώσεις και σχεδόν αυτιστιγμιαία το μηχανήμα παραβάλλει αυτές τις ρωσικές λέξεις με τις αντίστοιχες αγγλικές που περιέχονται στο λεξιλόγιο. Η εξέταση της κατάλληλης λέξεως γίνεται με τη βοήθεια μιας ηλεκτρονικής ακτίνας που πέφτει στην επιφάνεια του γυάλινου δίσκου. Όταν η λέξη βρεθεί — πράγμα που γίνεται σε ένα κλάσμα δευτερολέπτου — το μηχανήμα την καταγράφει με τη βοήθεια μιας άλλης γραφομηχανής.

Η μηχανή γνωρίζει και μερικούς συντακτικούς κανόνες και καταφέρνει να βάζει τη λέξη μέσα στη φράση ύπως το

απαιτεί η γλώσσα. Όταν συναντήσει λέξεις που έχουν δυο ή τρεις σημασίες, το μηχανήμα διαλέγει την κατάλληλη σημασία ανάλογα με τα συμφραζόμενα.

Πάντως, η μηχανή δεν θα μπορούσε ίσως ποτέ ν' αντικαταστήσει τον άνθρωπο. Το κείμενο που δίνει πρέπει να διαβασθεί, να διορθωθεί, να εχτενισθεί. 'Αλλά χάρις στη μηχανή, η εργασία του ανθρώπου περιορίζεται στο ελάχιστο. Π. χ. για να μεταφράσει ένα άρθρο της «Πράβδα» ο έμπειρος μεταφραστής θα χρειαζόταν ίσως δυο ώρες. Για να διορθώσει το κείμενο του ηλεκτρονικού μεταφραστή αρκούν δέκα λεπτά.

Ο Χαμένος Κόσμος

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΤΜΕΝΑ

Ποιόν από δυο χρόνια, ο καθηγητής Γεώργιος 'Εδουάρδος Τσάλλεντζερ, διάσημος σε όλο το Λονδίνο για τις ελπίδες του όσο και για την πρωτοποριακή εργασία στον τομέα της ζωολογίας, ταξίδευσε στη Νότιο Αμερική. Μετά την επιστροφή του, ισχυρίστηκε ότι ανέκλυψε μια περιοχή του 'Αυαζονίου γεμάτη προϊστορικά μεγαθήρια. Δεν μπόρεσε ν' αποδείξει τους ισχυρισμούς του και κανείς δεν τον πίστεψε. Κατάφερε όμως να κερδίσει τη συμπάθεια και την εμπιστοσύνη του νεαρού συντάκτη της «Ημερησίας» 'Εδουάρδου Μαλόουν. Ο Μαλόουν, μαζί με το λόρδο Ρόξτον και τον καθηγητή Σάμμερλη, προσφέρεται να λάβει μέρος σε μια επιστημονική αποστολή που ξεκινάει για τη Νότιο Αμερική για να επιβεβαιώσει τις ανακαλύψεις του Τσάλλεντζερ. Από το Μανός της Βραζιλίας, με τον Τσάλλεντζερ επικεφαλής, ξεκινάει από ένα κοπιαστικό ταξίδι, η αποστολή πλησιάζει προς το χαμένο κόσμο..

7ον

Τπολογίζω πως την ξηνη μέρα της πορείας μας είχαμε κιάλας διανύσει κάπου 150 χιλιόμετρα. Δεν υπήρχαν πιά παρά ελάχιστα μικρά δέντρα ανάμεσα στις καλαμιές που ήταν τόσο πυκνές ώστε χρειαζόταν ν' ανοίξουμε ένα μονοπάτι με τα μαχαιρία μας. Η πορεία ήταν πολύ μονότονη και κοπιαστική. Μόνο άρα το βράδυ καταφέραμε να βρούμε απ' αυτό το δάσος των μπαμπού.

Ξεκινήσαμε πάλι νωρίς το άλλο πρωί. Μπροστά μας απλωνόταν μια πεδιάδα με γιγάντιες φτέρες που κατέληγε, στο βάθος του δόξοντα, σε μια χαμηλή οροσειρά. Την περάσαμε, λίγο μετά το μεσημέρι και βρεθήκαμε σε μια περιοχή με χαμηλή βλάστηση και μερικούς βραχώδεις λόφους. 'Εκει συνέβη ένα περιστατικό που αξίζει να σημειωθεί.

Ο καθηγητής Τσάλλεντζερ που προπορεύονταν λίγο μαζί με τους δυο ιθαγενείς οδηγούς, σταμάτησε ξαφνικά και μās έδειξε κάτι προς τα δεξιά του. Είδαμε, σε απόσταση περίπου ενός χιλιομέτρου, κάτι που έμοιαζε με πελώριο γκιζο πουλι. Πετούσε πολύ χαμηλά και άρα και χάθηκε πίσω από μια στάδα δέντρων.

Το είδατε; φώναξε ο Τσάλλεντζερ ξωηρά. Κύριε Σάμμερλη, το είδατε; Ο Σάμμερλη κύτταξε αδιάφορα προς το μέρος όπου είχε εξαφανισθεί το πουλί.

Δεν είδα τίποτα το παράξενο. Ήταν περοδάκτυλος, φώναξε ο Τσάλλεντζερ. Περοδάκτυλος! Ο Σάμμερλη ξεκαρδίστηκε στα γέλια:

Δεν ήταν παρά ένας πελαργός. Ο Τσάλλεντζερ ήταν τόσο πνιγμένος από θυμό, ώστε δεν μπόρεσε ν' απαντήσει. Γόρισε περιφρονητικά τις πλάτες του και συνέχισε την πορεία του. Ο λόρδος Ρόξτον ήθελε κοντά μου κρατώντας τα κιάλια του στο χέρι και μού είπε χαμηλόφωνα:

Πρόφτασα να το κυττάξω με τα κιάλια. Δεν ξέρω πως λέγεται αυτό

που είδα, αλλά πάντως δεν ήταν πελαργός, ούτε κανένα γνωστό είδος πουλιού. Ήταν κάτι πολύ παράξενο...

Όπωςδήποτε, το επεισόδιο δεν είχε καμιά συνέχεια. Δεν είδαμε τίποτα άλλο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αξιοσημείωτο. 'Αλλά μόλις περάσαμε τους λόφους καταλάβαμε πως είχαμε φτάσει πιά στο τέμα του ταξιδιού μας. Μπροστά μας ύψωνόταν ο πανύψηλος εκείνος τοίχος από κάθετα βράχια που είχα ιδεί στο τετράδιο του 'Αμερικανού καλλιτέχνη και στις θαμπές φωτογραφίες του Τσάλλεντζερ. Πίσω απ' αυτό τον τοίχο κρύβεται ο χαμένος κόσμος. Ο Τσάλλεντζερ πήρε ύφος θριαμβευτικό και κυττάζει απ' ύψους τον Σάμμερλη, που τηρεί σιγή ασφαλείας αλλά φαίνεται ακόμα δύσπιστος.

Εγγραφή αυτό το κομμάτι της αφηγήσεώς μου στην κατασκήνωσή μας μπροστά στον τοίχο των βράχων. Αμφιβάλλω αν φτάσει ποτέ στα χέρια του Μακάρντελ, του αρχισυντάκτη μου. Τη στέλνω στο Μανός με τον Χοσέ, έναν από τους ιθαγενείς οδηγούς μας, που έχει τραυματισθεί ελαφρά κατά τη διάβασή μας από το δάσος των μπαμπού και θέλει να γυρίσει πίσω. Θα στείλω τη συνέχεια μόλις μού δοθεί ευκαιρία..

ΚΑΤΙ τρομακτικό μās έχει συμβεί. Ποιός θα μπορούσε να το φαντασθεί; Τα βάσανά μας δεν πρόκειται να τελειώσουν σύντομα. Δεν αποκλείεται να είμαστε καταδικασμένοι να περάσουμε όλη μας τη ζωή σ' αυτό τον παράξενο, άπλοστο τόπο. Είμαι ακόμα τόσο παραξалиσμένος, ώστε δεν μπορώ να σκεφθώ καθαρά την τωρινή μας κατάσταση ή τη μελλοντική μας τύχη. Το παρόν είναι φοβιστικό, το μέλλον σκοτεινό σαν τη νύχτα.

Δεν φαντάζομαι να βρεθήκαμε ποτέ κανείς άνθρωπος σε χειρότερη θέση απ' τη δική μας. Κανείς δεν μπορεί να μās βοηθήσει γιατί κανείς δεν ξέρει που βρισκόμαστε. 'Αλλ' ακόμα κι αν ήταν γνωστή η γεωγραφική μας θέση, ή τύχη μας θα έχει αποφασισθεί προτού προλάβω

βει οποιοδήποτε να μās βοηθήσει. Δεν μπορούμε να βασιστούμε παρά μόνο στις δικές μας δυνάμεις. Οι σύντροφοί μου είναι ψύχραιμοι: Αυτή είναι η μοναδική μας ελπίδα σωτηρίας. 'Εξωτερικά, δείχνω κι' εγώ την ίδια ψυχραιμία, μέσα μου όμως είμαι γεμάτος ανησυχία. 'Αλλά θα προσπαθήσω ν' αφήγηθώ με τη σειρά τα γεγονότα που μās ώδηγησαν σ' αυτή την καταστροφή.

Όπως ανέφερα στην προηγούμενη επιστολή μου προς τον κ. Μακάρντελ, είχαμε φτάσει σε απόσταση περίπου οχτώ χιλιομέτρων από τον πελώριο τοίχο των βράχων που περιέβαλλε το δροπέδιο για το οποίο μās είχε μιλήσει ο καθηγητής Τσάλλεντζερ. Το ύψος των βράχων, καθώς πλησιάζαμε, μού φάνηκε ακόμα μεγαλύτερο απ' όσο το είχε περιγράψει ο καθηγητής. Σε ώρισμένα σημεία, καθώς ύπολόγισα, οι κάθετοι βράχοι επέτει να ξεπερνούσαν τα τρακόσια μέτρα. Στην κορφή τους φαινόταν μια πλούσια βλάστηση, με θάμνους στην άκρη και πελώρια δέντρα στο βάθος. 'Αλλά πουθενά δεν είδαμε οποιοδήποτε σημάδι ζωής.

Τη νύχτα εκείνη κατασκήνωσαμε σε μιαν άγρια περιοχή άκριβως κάτω απ' τους βράχους που ύψωνονταν πάνω απ' τα κεφάλια μας όχι απλώς κάθετοι αλλά κι' ελαφρά γυρμένοι προς τα έξω. Κάθε σκέψη αναρρίχησης έπρεπε ν' αποκλεισθεί. Πολύ κοντά μας ήταν ο υψηλός μεμονωμένος βράχος που τον ανέφερα μόλις στην αρχή της αφηγήσεώς μου. Η κορυφή του, ύψους περίπου 200 μέτρων, έφτανε σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με τον απέναντι τοίχο των βράχων, μ' ένα μεγάλο χάσμα ανάμεσά τους. 'Ενα ψηλό δέντρο είχε φυτρώσει στην κορυφή του.

Πάνω σ' αυτό το δέντρο, είτε ο καθηγητής Τσάλλεντζερ, καθόταν ο περοδάκτυλος που σκότωσα στο πρώτο ταξίδι μου. Σκαρφάλωσα στα μιά του βράχου για να τον πυροβολήσω. Με λίγη προσπάθεια, ένας καλός δρειβάτης όπως εγώ, θα μπορούσε να φτάσει στην κορφή, αλλ' αυτό δε θα ώφελοῦσε σε τίποτα. Είναι αδύνατον να ποδηξέι κανείς από το βράχο στο απέναντι δροπέδιο...

Την ώρα που ο Τσάλλεντζερ μιλούσε για τον περοδάκτυλο, έριξα μια ματιά στον καθηγητή Σάμμερλη και για πρώτη φορά διαπίστωσα στην έκφρασή του πως ο άκαμπος σκεπτικισμός του είχε αρχίσει να ύποχωρει. Δεν ύπηρεχε πιά ο συνηθισμένος σαρκαστικός μορφασμός στα χείλια του και η φυσιογνωμία του φάνερωνε κάποιο θαυμασμό και, ίσως, κάποια μεταμέλεια. Φαίνεται πως ο Τσάλλεντζερ παρατήρησε αυτή τη μεταστροφή στην έκφραση του άσπονδου έχθρου του και δεν έχασε την ευκαιρία να θριαμβολογήσει για την πρώτη αυτή νίκη:

Βέβαια, είπε ειρωνικά, ο κύριος συνάδελφος ανταλαμίδανται πως ήταν μιλώω για περοδάκτυλους, έννοω.. πελαργούς! Μόνο που πρόκειται για ένα

Раскроются новые тайны Вселенной

Шестое десятилетие XX века представляет собой одну из наиболее напряженных этапов истории человечества. Социалистические страны Европы и Азии, население которых составляет более половины населения планеты, успешно продолжают по пути строительства социализма и коммунизма. Со всех направлений быстро растет процесс освоения новых миров.

Величайшая задача человечества — освоение космоса — является задачей не только политическая, но и научная. Для этого необходимо иметь в своем распоряжении передовые научные знания и технические средства. Одним из важнейших направлений научной деятельности является исследование космоса. В настоящее время человечество достигло значительных успехов в освоении космоса. В космосе уже побывали люди, совершены многочисленные научные эксперименты. В будущем космос станет для человечества вторым домом.

Академик В. АМБАРИСЬЯН

Pravda, December 30, 1959 Article No. 2

Will Open New Secret Universe

Academician V. Ambartsumyan

Sixth decade XX century represents one of the most stirring pages history humanity. Socialist country Europe and Asia, population that constitute more billion man, successfully

'Ενα απόσπασμα άρθρου της «Πράβδα» και η αγγλική του μετάφραση από τον ηλεκτρονικό μεταφραστή. Το αγγλικό κείμενο έχει συντακτικά λάθη, αλλά δεν είναι άκατανόητο.

παράξενο είδος πελαργών, χωρίς φτέρω-
μα, με δέμα λεο σαν κατεργασμένο πε-
τσι, με φτερούγες από μεμβράνη και
ράμφος γεμάτο μυτερὰ δόντια!

Ο Τσάλλεντζερ κάρχησε, υποκλίθη-
κε κοροϊδευτικά και ο Σάμμερλη, χωρίς
να πει λέξη, απομακρύνθηκε με τὸ κεφά-
λι σκυφτό.

Τὸ πρωτὶ, ξεκίτα από ένα λιτό πρόγευ-
μα από καφέ και χυλό καλαμποκάλευ-
ρου — είμαστε υποχρεωμένοι να κάνου-
με οικονομία στὰ τρόφιμα — συγκεν-
τρωθήκαμε γιὰ νὰ συσχεφθούμε γιὰ τὸν
καλύτερο τρόπο ἀναβάσεως στὸ δροπέ-
διο πὸν ὑψωνόταν πάνω ἀπ' τὰ κεφά-
λια μας.

Ο Τσάλλεντζερ προήδρευσε με μεγά-
λη ἐπισημότητα. Καθισμένος σὲ μιὰ πέ-
τρα, με τὸ κομικὸ ψάφιστο καπέλο του
ριγμένο πίσω στὸ σῆμα, με μάτια μι-
σθλειαστά και ὕψος ὑπεροπτικό, μῆς ἐ-
ξέθεσε τὴν κατάσταση. Ἐμεῖς τὸν ἀ-
κούγαμε καθισμένοι σταυροπόδι μπρο-
στά του. Πίσω μας στέκονταν ὄρθιοι με
σεβασμὸ οἱ μιγάδες και οἱ Ἑρυθρόδερμοι
βοηθοί μας.

— Είναι περὶ τὸ νὰ σῶς τονίσω, ἄρχι-
σε ὁ Τσάλλεντζερ, ὅτι με τὴν εὐκαιρία
τοῦ πρώτου μου ταξιδιού σ' αὐτὴν τὴν
περιοχὴ ἐξάντησα ὅλα τὰ δυνατὰ μέ-
σα ἀναρχιχέσεως. Καὶ ὅπου δὲν ἐπέτυχα
ἐγὼ εἶναι ἀπίθανο ὅτι θὰ πετύχει
ἐνας ἄλλος. Είναι ἀλήθεια ὅτι δὲν εἶχα
τότε τὰ κατάλληλα σῶμα γιὰ τὴν δρεϊβ-
σῆς, ἀλλὰ σ' αὐτὸ τὸ δεύτερο ταξίδι
φρόντισα νὰ τὰ πάρω μαζί μου. Εἶμαι
βέβαιος ὅτι θὰ μπορῶ να σκαρφαλώ-
σω στὸ μεμονωμένο βράχο, ἀλλ' ὅσο γιὰ
τὸ ἀπέναντι τείχος, κάθε προσπάθεια
εἶναι μάταιη. Στὸ προηγούμενο ταξίδι
μου, ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν με εἶχε προ-
λάβει και τὰ ἐφόδια μου πηλίσαν νὰ
ἐξαντληθῶν. Ἐτσι δὲν μὴν εἶμαι πο-
λὺς καιρὸς και τὸ μόνο πὸν πρόφτασα
νὰ κάνω ἦταν μιὰ μικρὴ ἐξερεύνηση ἐ-
φτὰ χιλιόμετρα περίπου πρὸς ἀνατολὰς
κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου τῶν βράχων. Ἀλ-
λὰ δὲ βοήθα κανένα δρόμο πρὸς τὰ πάνω.
Λοιπὸν, τί πρέπει νὰ γίνῃ τώρα κατὰ τὴ
γνώμη σας;

— Δὲν ὑπάρχει παρὰ μιὰ λογικὴ λύση,
εἶπε ὁ Σάμμερλη. Ἀποῦ ὁ καθηγητὴς
Τσάλλεντζερ ἐξερεύνησε τὸ τείχος τῶν
βράχων πρὸς ἀνατολὰς, πρέπει νὰ βαδί-
σουμε πρὸς τὴν ἀντιθετὴ κατεύθυνση μέ-
χρι πὸν θὰ συναντήσουμε τὸ κατάλληλο
σημεῖο γιὰ νὰ σκαρφαλώσουμε.

— Πολὺ σωστά, εἶπε ὁ λόρδος Ρόξ-
τον. Ἴσως τὸ δροπέδιο δὲν εἶναι πολὺ
μεγάλο κ' ἂν βάσιμον γύρω του θὰ
φτάσουμε σὲ λίγες μέρες στὴν ἀρετηρία
μας, ἐκτὸς ἂν συναντήσουμε κάποιο ση-
μεῖο γιὰ ν' ἀνεβούμε.

— Ὅπως ἔχω κιάλας ἐξηγήσει στὸ
νεαρό μου φίλο (ὁ Τσάλλεντζερ με μετα-
χειριζόταν πάντα σαν παιδὶ δέκα χρό-
νῶν), εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρχει ὁποδιή-
ποτε ἐνας εὐκολὸς δρόμος πρὸς τὰ πάνω,
κ' αὐτὸ γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο ὅτι,
ἂν ὑπῆρχε, ἡ περιοχὴ δὲ θὰ ἦταν ἀπο-
μονωμένη και δὲ θὰ ἐπικρατούσαν ἐ-
κεῖ πάνω οἱ παράξενες φυσικὲς συνθή-
κες πὸν συνετέλεσαν στὴ διατήρηση τῶν
προϊστορικών μορφῶν ζωῆς. Παραδέ-
χομαι, ὡστόσο, ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν
ὀριζήματα σημεία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ μπο-
ροῦσε νὰ σκαρφαλώσει ἐνας ἐπιδέξι-
ος δρεϊβέρ, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲ θὰ
μπορούσε νὰ κατέβῃ ἐνα βαρὺ ζῶο.
Εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος ὅτι ἐνα τουλά-
χιστον τέτοιο σημεῖο πρέπει νὰ ὑπάρχει.

— Πῶς μπορεῖτε νὰ εἰσθε τόσο βέ-
βαιος; ρώτησε ἀπότομα ὁ Σάμμερλη.
— Ἐπειδὴ ὁ Μάπλ Χουάιτ, ὁ Ἀμερι-
κανὸς καλλιτέχνης πὸν προηγήθηκε ἀπὸ
μᾶς, κατάφερε ν' ἀνέβῃ στὸ δροπέδιο.
Πῶς ἀλλοιῶς θὰ ζωγράφιζε ἐκεῖνα τὰ
τέρατα στὸ σημειωματάριό του πὸν σῶς
ἐδείξα;

— Ἐρχάτε, κύριε συνάδελφε, πῶς ἡ
γνησιότητα αὐτῶν τῶν σχεδίων βρίσκεται
ἐπὶ ἀμφισβήτηση, εἶπε ὁ Σάμμερλη
πεισματωμένος. Μέχρι στιγμῆς δὲν κα-
τωρθώσατε ν' ἀποδείξετε παρὰ ἐνα μέ-
ρος τῶν ἰσχυρισμῶν σας, τὴν ὑπαρξὴ
τοῦ παρῶντος αὐτοῦ δροπέδιου πὸν πε-
ριβάλλεται ἀπὸ ψηλὰ βράχια. Αὐτὸ τὸ
παραδέχομαι γιὰ τὸ δέλω με τὰ μάτια
μου. Ἀλλὰ τίποτα ἀκόμα δὲν ἀποδεικνύει
πῶς ὑπάρχει ὁποιαδήποτε μορφὴ ζωῆς
ἐκεῖ πάνω.

— Εἶτε τὸ παραδεχόσαστε, εἶτε δὲν
τὸ παραδεχόσαστε, ἐγὼ σῶς γράφω σ'
ἐνα σημεῖο τῆς ἀνατομίας μου πὸν ἡ εὐ-
πρέπεια δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ὀνομά-
σω! κάρχησε ὁ Τσάλλεντζερ.

— Ἀληθινά, εἶναι ἀδύνατο ν' ἀ-
νεχθῶ περισσότερο αὐτὸ τὸν ὕδριστικό
τόνο και σῶς προειδοποιῶ ὅτι...

Ο Τσάλλεντζερ δὲν τὸν ἄφησε νὰ
συμπληρώσει τὴ φράση του. Χύμησε πά-
νω στὸν Σάμμερλη, τὸν ἄρπαξε με τὰ
δύο του χέρια ἀπὸ τὸ σῆμα κ' ἀπ' τὸ
σαγόνι και τοῦ γύρισε τὸ κεφάλι πρὸς
τὰ πάνω φωνάζοντας:

— Τώρα, κύριε συνάδελφε, εἶναι ἡ
στιγμὴ νὰ βεβαιώσετε πῶς ὑπάρχει κά-
ποια μορφὴ ζωῆς ἐκεῖ πάνω! Κιττάξετε
στὴν κορφὴ τῶν βράχων!

Αὐτόματα, στρέψαμε ὅλοι τὰ κεφάλια
μας πρὸς τὴν κορφὴ τοῦ βασαντικού τεί-
χους. Εἶδαμε κατάπληκτοι ἐνα μαῦρο,
γυαλιστερό πᾶγμα πὸν ἔβγαλε σιγὰ —
σιγὰ ἀπὸ τοὺς θάμνους. Ἦταν ἐνα πε-
λώριο φίδι με παράξενο πλατὺ κεφάλι.
Ἐμεινε γιὰ λίγο με τὸ μισό του σῶμα
κρεμασμένο πάνω ἀπ' τὸ γκρεμὸ και κα-
τόπιν ἀποτραβήχθηκε ἀργά.

Ο Σάμμερλη τὸ κίτταξε προσεκτικά,
ἔριξε ἐνα βλέμμα γεμάτο μίσος στὸν
Τσάλλεντζερ και μουρμουρίσε:

— Δὲ χρειάζονται νὰ με ἀρπάξετε ἀπ'
τὸ λαμό, κύριε συνάδελφε, γιὰ νὰ μοῦ
δείξετε ἐναντὶ τόσο συνηθισμένο πῦθωνα!

— Συνηθισμένο ἡ ἀσυνήθιστο, σῶς ἀ-
πέδειξα πῶς ὑπάρχουν ζῶα ἐκεῖ πάνω και
καλὰ θὰ κάνετε νὰ τὸ βουλώσετε! φώναξε
ἀπειλητικὰ ὁ Τσάλλεντζερ. Καὶ τώρα, κύ-
ριοι, ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι δὲ μᾶς μέ-
νει παρὰ νὰ διαλύσουμε τὴν κατασκήνωση
και ν' ἀρχίσουμε τὴν πορεία μας πρὸς
τὰ δυτικά...

★

ΣΤΗ βάση τοῦ τοίχου τῶν βράχων
τὸ ἔδαφος ἦταν πετρώδες, γεμάτο
ρωγμές, και ἡ πορεία μας ἦταν ἀρ-
γὴ κ' ἐπικίνδυνη.

Ἀλλ' ἀπροσδόκητα συναντήσαμε κάτι
πὸν μᾶς ἔδωσε θάρρος. Ἦταν ἡ θέση
μῆς παλιάς κατασκήνωσής, με πολλὰ
κονσεροβοκούτια σκορπισμένα ἐδῶ και κεῖ,
μιὰν ἄδεια μπυτίλια κονιάκ με ἀμερικὰ-
νικὴ ἐτικέτα, ἐνα σπασμένο ἐργαλεῖο γιὰ
τὸ ἀνοιγμα τῶν κονσερβῶν και διάφορα
ἄλλα σκουπίδια πὸν μὲνον συνήθως γύρω
ἀπὸ μιὰ κατασκήνωση. Ἐνα ζωομένο,
σχεδὸν ἀποσυντεθειμένο κομμάτι ἐφημερί-
δας εἶχε τὸν τίτλο «Δημοκράτης τοῦ Σι-
κάγου», ἀλλὰ ἡ ἡμερομηνία ἦταν σθημένη.

— Πρέπει νὰ ἦταν ἡ κατασκήνωση

τοῦ Μάπλ Χουάιτ, τοῦ Ἀμερικανοῦ
καλλιτέχνη, παρατήρησε ὁ Τσάλλεντζερ.
Στὸ μεταξύ, ὁ λόρδος Ρόξτον ἐξέτα-
ξε με περιέργεια τὸν κομὸ μῆς μεγάλης
φτέρης πὸν σκίαζε τὴν παλιὰ κατασκή-
νωση.

— Κιττάξετε αὐτό, φώναξε, μοιάζει
με σημάδι πορείας!

Μιὰ σφήνα ἀπὸ σκληρὸ ξύλο εἶχε
καρφωθεί στὸν κομὸ τοῦ δέντρου και
φαίνονταν νὰ δείχνει πρὸς τὰ δυτικά.

— Εἶναι ἀναμφισβήτητο ἐνα σημάδι
πὸν ἔχει ἀφήσει ὁ Μάπλ Χουάιτ, εἶπε
ὁ Τσάλλεντζερ. Φαίνεται πῶς εἶχε βρε-
θεῖ σὲ δύσκολη θέση και κατέλαβε πῶς
ἔπρεπε ν' ἀφήσει τέτοια σημάδια πὸν
θὰ διευκόλυναν ἐκείνους πὸν θ' ἀκολου-
θοῦσαν. Ἴσως θὰ βρούμε κ' ἄλλα πα-
ρακάτω...

Πραγματικά, δὲν ἀργήσαμε νὰ βροῦ-
με κ' ἄλλα σημάδια τῆς πορείας τοῦ
Μάπλ Χουάιτ, ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ ἦταν
πολὺ τρομακτικὰ και μακάβρια. Ἀκριβῶς
στὴ βάση τῶν βράχων εἶχε φυτρώσει
μιὰ συστάδα ἀπὸ ψηλὰ μπαμποῦ με
σκληρὲς και σουβλερὲς κορυφές. Καθὼς
περνάσαμε μπροστὰ τους, τὸ μάτι μου
πῆρε κάτι λευκὸ και γυαλιστερό. Πλη-
σιάζοντας, διαπίστωσα με φρίκη πῶς
ἦταν ἐνα ἀνθρώπινο κρανίον. Λίγο πὺ
μέσα στὴ συστάδα τῶν μπαμποῦ ὑπῆρ-
χε ἐνας δολοκλήρος σκελετός.

Οἱ Ἑρυθρόδερμοι με τὰ μαχαίρια τους
ἄνοιξαν ἐνα δρόμο ἀνάμεσα στὰ κα-
λάμια και μπορέσαμε νὰ ἐξετάσουμε ἀπὸ
κοντὰ τὶς λεπτομέρειες αὐτῆς τῆς παλιάς
τραγωδίας. Μόνο μερικὰ κομμάτια ὁ-
πῆχαν γύρω ἀπὸ τὸ σκελετό, ἀλλὰ τὰ
παπούτσια ἦταν σχεδὸν ἀνεπαρῆ. Δί-
πλα στὰ κόκκαλα βόηκαμε ἐνα ρολοὶ ἀ-
μερικάνικης μάρκας και μιὰ ἀλυσίδι-
τα ἀπὸ τὴν ὁποῖα κρεμόταν ἐνας στυ-
λογράφος. Βοήκαμε ἐπίσης μιὰν ἀση-
μένια σιγαροθήκη με τὴν ἐπιγραφή:
«Στὸν Τ. Κ. ἀπὸ τὴν Α. Σ.». Ἀπὸ τὴν
κατάσταση τοῦ μετάλλου συμπεραίναμε
πῶς τὸ δυστύχημα ἦταν σχετικὰ πρόσφα-
το.

— Ποῖος νὰ ἦταν αὐτός; εἶπε ὁ
λόρδος Ρόξτον. Τὰ κόκκαλά του φαί-
νονταν ὅλα σπασμένα...

— Καὶ τὰ καλάμια ἔχουν φυτρώσει
ἀνάμεσά τους, παρατήρησε ὁ Σάμμερλη.
Αὐτὸ εἶναι πολὺ παράδοξο. Οἱ τροπικὲς
καλαμὲς ἀναπτύσσονται γρήγορα, ἀλλὰ
χρειάζονται χρόνια γιὰ νὰ φτάσουν στὰ
δέκα μέτρα, ὅπως αὐτὲς ἐδῶ...

— Δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολία γιὰ
τὴν ταυτότητά του, εἶπε ὁ Τσάλλεντζερ.
Εἶναι ὁ Τζέμης Κόλβερ, ὅπως δείχνουν
καὶ τ' ἀρχικὰ στὴ σιγαροθήκη. Μετὰ τὸ
θάνατο τοῦ Μάπλ Χουάιτ ἐκανα μερικὲς
ἐρευνες στὴν Πάρα και στὸ Μανόας
και πληροφορήθηκα ὅτι δὲν ἦταν μόνος
ὅταν ἐκκίνησε γιὰ τὴ μεγάλη περιπέ-
τεια. Συνυποδύναν ἀπὸ ἐναν ἄλλον Ἀ-
μερικανὸ πὸν λέγονταν Τζέμης Κόλβερ.
Ἀλλ' ὅταν γνώρισα τὸν Μάπλ Χουάιτ
ἐτοιμοθάνατο στὸ χωριὸ τῶν Ἑρυθρο-
δέρμων ἦταν μόνος. Αὐτὸ σημαίνει πῶς
ὁ φίλος εἶχε σκοτωθεῖ λίγο πρὶν...

— Καὶ δὲν εἶναι δύσκολο νὰ κατα-
λάβουμε πῶς ἐσκοτώθηκε, πρόσθεσε ὁ
λόρδος Ρόξτον. Ἐπεσε ἀπὸ ψηλὰ και
τὰ μπαμποῦ τρύπησαν τὸ σῶμα του σαν
λόγγες.

Μείναμε σιωπηλοὶ κιττάζοντας τὸ
συντριμμένο σκελετό τοῦ Τζέμης Κόλ-
βερ. Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία πῶς εἶχε
πέσει ἀπὸ τὴν κορφὴ τῶν βράχων. Ἀλ-

λὰ πῶς; Ἡ μήπως... Ἀνατριχιάσαμε σ'
αὐτὴ τὴ σκέψη. Τὰ πάντα ἦταν πιθανὰ
σ' αὐτὸ τὸ ἀπίθανο χαμένο κόσμο πὸν
προσπαθούσαμε νὰ προσεγγίσουμε.

★

ΣΤΝΕΧΙΣΑΜΕ τὴν πορεία μας γύ-
ρω ἀπὸ τὸ τείχος τῶν βράχων.
Ἦταν παντὸ πανύψηλοι και κά-
θετοι, χωρίς ἴχνος ρωγμῆς στὴν ἐπιφά-
νειά τους, χωρίς δυνατότητα ἀναρρι-
χέσεως σὲ ὁποιοδήποτε σημεῖο. Εἶχαμε
προχωρήσει περίπου ἑξὶ χιλιόμετρα ὅταν
συναντήσαμε ἐνα σημάδι πὸν μᾶς ἔδωσε
καινούργιες ἐλπίδες. Σὲ μιὰ κοιλότητα
τοῦ βράχου, προφυλαγμένο ἀπ' τὴ βρο-
χὴ, ὑπῆρχε ἐνα θέλος σχεδιασμένο με
κιμωλία.

— Κι' ἄλλο σημάδι τοῦ Μάπλ Χουάιτ,
εἶπε ὁ Τσάλλεντζερ. Φαίνεται πῶς εἶχε
κάποιο προαίσθημα ὅτι θ' ἀκολουθοῦσα-
με τὰ ἴχνη του.

— Μὰ πὸν βοήκαμε τὴν κιμωλία;
— Τῆρχε ἐνα κομτὶ με χρωματι-
στὰ κραγιόνια στὸ σακκιδίό του ὅταν
ἐπέστρεψε ἐτοιμοθάνατος στὸ χωριὸ τῶν
Ἑρυθροδέρμων, ἀπάντησε ὁ Τσάλλεντζερ.

— Ἀς ἀκολουθήσουμε λοιπὸν τὰ ἴ-
χνη του, εἶπε ὁ Σάμμερλη. Τὸ θέλος
δείχνει πρὸς τὰ δυτικά.

Σὲ ἀπόσταση μερικῶν χιλιομέτρων
συναντήσαμε κ' ἄλλο θέλος. Ἦταν σ'
ἐνα σημεῖο ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ ἡ ἐπι-
φάνεια τῶν βράχων παρουσίαζε μιὰ
βαθεῖα ρωγμὴ, ὀρεκτὰ πλατεῖα γιὰ νὰ
εἰσχωρήσει ἐνας ἄνθρωπος. Στὸ ἐσωτε-
ρικό τοίχωμα τῆς ρωγμῆς ὑπῆρχε ἐνα
θέλος πὸν ἔδειχνε λίγο πρὸς τὰ πάνω.
Ἦταν πολὺ σκοτεινὰ ἐκεῖ μέσα, μόνο
μιὰ στενὴ λουρίδα τοῦ οὐρανοῦ φαίνό-
ταν πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας.

Εἶμαστε ὅλοι πολὺ κουρασμένοι και
δὲν εἶχαμε φάει τίποτα ἀπ' τὸ πρωτὶ.
Ἀποφασίσαμε νὰ κατασκηνώσουμε σ'
αὐτὸ τὸ σημεῖο και ἀφήνοντας τοὺς
ἰθαγενεῖς μας νὰ ἐτοιμάσουν τὸ γεῦ-
μα, προχωρήσαμε γιὰ μιὰ πρόχειρη ἐ-
ξερεύνηση τῆς ρωγμῆς.

Τὸ βάθος τῆς ἦταν περίπου διακόσια
μέτρα και τὰ τοιχώματά της, ἐξαιρετικὰ
λεία, δὲν ἐπέτρεπαν τὴν ἀναρρίχηση.
Ἀλλὰ τὶ σήμαινε τὸ θέλος τοῦ Μάπλ
Χουάιτ;

Ο λόρδος Ρόξτον μᾶς ἔδωσε τὴν ἐξή-
γηση: Λίγο πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας
μᾶς ἔδειξε ἐνα σκοτεινὸ σημεῖο στὴν ἐ-
πιφάνεια τοῦ βράχου.

Πατώντας ὁ ἐνας στοὺς ὅμους τοῦ
ἄλλου σκαρφαλώσαμε ὅλοι χωρίς δυσκο-
λία και μῆκαμε στὴ σπηλιά. Ο Ρόξ-
τον εἶχε μαζί του ἐνα ἠλεκτρικὸ φα-
νάρι και προχώρησε πρῶτος. Ἐπὶ δέκα
περίπου μέτρα τὸ ἔδαφος τῆς σπηλιάς
ἦταν ὀριζήντιο. Κατόπιν ἄρχισε νὰ γί-
νεται τόσο ἀνηφορικὰ, ὥστε εἶμαστε ὁ-
ποχρωμένοι νὰ προχωροῦμε σχεδὸν με
τὰ τέσσερα. Ἐφαινικά, ὁ λόρδος Ρόξ-
τον ἔβγαλε μιὰ κραυγὴ ἀπογοητεύσεως:

— Εἶναι φραγμένο!

Στὸ ἀναμικτὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ εἶ-
δαμε ἐνα τείχος ἀπὸ σπασμένους βα-
σαντικὸς βράχους πὸν ὑψωνόταν ὡς
τὴν ὁροφὴ.

— Φαίνεται πῶς ἡ ὁροφὴ ἔχει γκρε-
μιστεῖ, εἶπε ὁ Σάμμερλη.

Η ΣΤΝΕΧΕΙΑ: Στὸ ἐπόμενο.

Ο θρίαμβος τῶν γηρατειῶν

Τοῦ Κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

Ἐνας θαλερὸς πρεσβύτες τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων και τῆς Δημο-
σιογραφίας, με σημαντικὴ κ' ἀξιόλογη προσφορά στὴν πνευματικὴ Ἑλ-
λάδα, ὁ Κ. Κώστας Καίροφυλας, εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ἀποστείλει τὸ
ἀκόλουθο ἄρθρο με τὸν τίτλο «Ο θρίαμβος τῶν γηρατειῶν», ὅπου ἀπα-
ριθμεῖ τοὺς διάσημους γέροντες τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης και τῆς πολι-
τικῆς. Τὸ κείμενο τοῦ Κ. Καίροφυλα δὲν εἶναι μονάχα ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν
καθαρὰ εἰδησιογραφικὴ ἀποψη. Εἶναι, παράλληλα, κ' ἐνα θαυμάσιο ἀν-
θρώπινο μήνυμα αἰσιοδοξίας και πίστεως στὴ ζωὴ. Γιατὶ ὁ Κ. Κώστας Καί-
ροφυλας, προχωρώντας στὸν ἀνηφορικὸ δρόμο τοῦ χρόνου, ἔφθασε, σωμα-
τικὰ και πνευματικὰ, ἀκμαίος σὲ ἡλικία πὸν τὸν τοποθετεῖ ἀνάμεσα στοὺς
προνομιούχους ἐκείνους πρεσβύτες, πὸν διεκδικοῦν με τὴ δημιουργικὴ προσ-
φορά τους στὸν πολιτισμὸ ἐνὸς λαοῦ τὸν σεβασμὸ και τὴν ἀγάπη τῶν
νεωτέρων.

ΣΕ ποιά ἡλικία γίνονται διά-
σμητοι ἄνθρωποι; Στὸ ἐρώτημα
αὐτὸ ἀπαντᾷ ἡ στατιστικὴ, ἡ
ὁποία ἀποδείχνει ὅτι οἱ πὺ ἀξιόλο-
γες δημιουργίες στὸν τομέα τοῦ πνεύμα-
τος και τῆς τέχνης παρουσιάζονται σ' ἡ-
λικία μεταξὺ 40 — 50 χρόνων. Πράγμα-
τι, οἱ ἐρευνες τῶν μεγαλοφυῶν ἀν-
θρώπων ἀποδείχνουν ὅτι, σὲ ἡλικία 40
χρόνων, οἱ χημικοὶ καὶ φυσικοὶ ἔκαμαν
τὶς σημαντικὲς ἀνακαλύψεις, στὰ
46 χρόνια ἔγραψαν τὰ ὠραιότερα
μυθιστορήματά των, στὰ 47 χρόνια
θαυμάσει ἡ δόξα τοῦ πολέμαρχου
στὰ 51 διακρίνονται οἱ ἠθικολόγοι,
στὰ 52 οἱ πολιτικοὶ ἄντρες και στὰ 57
οἱ ἱστορικοὶ.

Ὅλοι ἔξοις ὅτι ὁ Ἀλφρέδος
Μυσέ, ὁ Λεοπόλντι, ὁ Ραφαὴλ και
ὁ Μπελίν τῆς «Νόρας» πέθαναν νεοί
ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιχειρήσουμε στατιστικὴ
μεγαλοφυῶν ἀνθρώπων πὸν πέθαναν
πρόωρα και ἐκείνων πὸν, ἀντίθετα,
ἔφθασαν σὲ μεγάλη ἡλικία, ὁ ἔλεγ-
χος τῶν μακροχρονίων ὑπερτερεῖ ἐ-
κείνων πὸν πέθαναν νεοί.

★

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, ὁ πρῶτος φι-
λόσοφος πὸν ἀνακάλυψε τὸ ἄ-
τομο και ὁ ὁποῖος ταξίδεψε
στὴ Μικρὰ Ἀσία, Περσία, Ἰνδίες,
Αἴγυπτο, ἔζησε πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χρό-
νια. Ο Ξενοφῶν, μαθητὴς τοῦ Σω-
κράτη, πέθανε 90 χρόνων, ὁ Σοφο-
κλῆς ὁ μέγας τραγικός, σ' ἡλικία 80
χρόνων συνέθεσε τὸν «Οἰδίποδα ἐπὶ
Κολωνῶν». Καὶ γιὰ νὰ κατέβουμε σὲ
νεώτερη ἐποχὴ, ὁ Ἑρρίκος Ἀνδρ-
δος, ὁ διασημότερος Δόγης τῆς Βενε-
τίας, σὲ ἡλικία 94 χρόνων και τυ-
φλός, σωμαλὸς και μεγαλοφυῆς, κα-
τέκτησε τὴν Κωνσταντινούπολη κα-
τὰ τὴν τέταρτη Σταυροφορία. Ο Μι-
χαὴλ Ἀγγελος, σὲ ἡλικία 90 χρό-
νων, ἔκαμε τὸ ποτότυπο τῆς περιφη-
μης Βασιλικῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου
στὴ Ρώμη. Ο Βολταίρος, σὲ ἡλικία
84 χρόνων, πέθανε ἀπὸ συγκίνηση
δύο μῆνες μετὰ τὴν ἀποδέσωση τοῦ
δομάτιος του στὸ Παρίσι. Ο Βέρ-
ντι, σὲ ἡλικία 74 χρόνων, συνέθε-
σε τὸ μελόδραμα τοῦ «Οθέλλου» και
σὲ 80 τὸ «Φάλοπα». Ο Βίκτωρ
Οδγκῶ, σὲ ἡλικία 80 χρόνων, ἦταν
ἀμειώματος κ' ἔγραψε τὰ καλλιτε-
ρά του ποιήματα και μυθιστορήματα.
Ο περίφημος Γάλλος ἐντομολόγος

Φάμπρ, ὁ πάπας Λέων 13ος, ὁ Γκαί-
τε, ὁ Γλάδστον, ὁ Μόλτικε, ὁ Μπλῦ-
χερ εἶναι παραδείγματα μεγαλοφυῶν,
γέροντων, πὸν διατήρησαν τὴν πνευμα-
τικὴ ζωτικότητα των ὡς τὴ μεγα-
λύτερη ἡλικία.

★

Ο ΕΔΙΣΟΝ, ὁ μεγάλος ἐφευρέ-
της, σὲ ἡλικία 86 χρόνων, ἐρ-
γαζόταν στὸ ἀτελιέ του και ἐ-
φεύρισε τὸν ἠλεκτρικὸ λαμπτήρα,
τὸ γραμμόφωνο και μύριες ἄλλες πο-
λύτιμες ἐφευρέσεις. Ο Κρύγκερ, ὁ
διάσημος πρόεδρος τοῦ Τράνσβαλ,
ἀπὸ πρῶτοστάτης στὸν Νοτιοαφρι-
κανικὸ πόλεμο κατὰ τῶν Ἀγγλων
κατακτητῶν, ἀκρόραστος, σὲ ἡλικία
75 χρόνων, γιὰ νὰ ἀναπαυθεῖ, ἀφή-
νει τὴν Ἀφρική και ταξιδεύει στὴν
Εὐρώπη. Σὲ ἡλικία 82 χρόνων πε-
θαίνει ὁ διάσημος Ρώσος μυθιστο-
ριογράφος Λέων Τολστόι.

Ο δόκιμος Βιντὰλ τονίζει σὲ ἐνα
σύγγραμμά του περὶ γηρατειῶν ὅτι,
στὸν γεωμανικὸ στρατό, κατὰ τὸν πρῶ-
το παγκόσμιον πόλεμο, οἱ στρατάρχει
πὸν ἀνὰδείχθηκαν οἱ πὺ δραστήριοι
ἦσαν ὅλοι ἀπόμαχοι τοῦ στρατοῦ
— ὁ Χίντεμπεργκ, ὁ Μακένζεν, ὁ
Γκάλβις, ὁ Μπύλχαρ, ὅλοι ἐβδωμη-
τάροντες. Ο Πρώσος στρατάρχης
Μπλῦχερ ἦταν 73 χρόνων ὅταν νίκη-
σε τὸ Ναπολέοντα στὴν περίφημη
μάχη τοῦ Βατερλώ. Ο στρατηγὸς
Μόλτικε ἦταν 70 χρόνων, ὅταν νίκη-
σε τὴ Γαλλία τὸ 1870. Ο Τζιολίτι,
σὲ ἡλικία 86 χρόνων, ἐκυβερονῶσε
ὡς πρωθυπουργὸς τὴν Ἰταλία.

Μεταξὺ τῶν διαπρεπεστέρων ἀ-
στρονόμων ἀναφέρω τοὺς Βάκωνα,
Νεύτωνα, Χέσσελ και Χάλεϋ, πὸν ἔ-
ζησαν σὲ ἡλικία 80 χρόνων και οἱ ὁ-
ποιοὶ μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς σχε-
τικῶς νεώτεροι, γιὰ τὸ διάστημα
Φοντενὲλ ἔφθασε τὰ ἑκατὸ χρόνια.
Ο Ἀγγλὸς ποιητὴς Τέννισον, ἔζησε
83 χρόνια, ὁ Λεσσέψ ἔφθασε τὰ 89
και ὁ Ἀγγλὸς φιλόλογος Σπένσερ, ἔ-
φθασε τὰ 80 χρόνια.

Ἐτσι, λοιπὸν, πρέπει νὰ τελειώ-
σω με διὰ στίχους ἀπὸ τὸν περίφη-
μο Ἀμερικανὸ ποιητὴ Τζέμης, πὸν
λέει:

Γέρος δὲν εἶν' ποτὲ κανεὶς
σὰν ἔρει νὰ γεράσει!

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

Ο Ίψεν είναι χωρίς αμφιβολία ο μεγαλύτερος χρονολογικά θεατρικός συγγραφέας μετά το Σαίξπηρ. Ανανέωσε τη θεατρική τέχνη, έδωσε κοινωνικό περιεχόμενο στο δράμα, μπήκε πιο βαθιά από τους προκατόχους του στην ανθρώπινη ψυχή, ανέλυσε πιο σωστά τα κίνητρα των ανθρωπίνων πράξεων, την ψυχολογία των ήρώων του. Τα έργα του άναστατώςαν την εποχή του και κατέκτησαν μέσα σε λίγα χρόνια τον κόσμο. Ποιός, όμως, ήταν ο άγνωστος αυτός φαρμακοποιός μιάς μικρής και άσημνης χώρας που έγινε ξαφνικά διάσημος και δόξασε την πατρίδα του; Ποιός ήταν ο Ίψεν και ποιό είναι το έργο του που και σήμερα ακόμα εξακολουθεί να συγκινεί με την αλήθεια, την ζωντάνια, και την τέχνη του;

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΥ ΊΠΣΕΝ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΣΗΜΟΥ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΥ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΟΤΑΝ ο Ένρικος Ίψεν πρωτοεμφανίστηκε στη λογοτεχνική σκηνή, το θέατρο ήταν σχεδόν ανύπαρκτο στη Νορβηγία. Στα χέρια του αναπτύχθηκε ένα νορβηγικό δραματικό θέατρο που έδωσε διεθνή φήμη στον ιδρυτή του. Ο Ίψεν έγινε μιά από τις σημαντικώτερες φυσιογνωμίες της Εύρώπης στην εποχή του, τόσο σαν θεατρικός συγγραφέας, όσο και σαν πνευματικός, ιδεολογικός ηγέτης.

Ο Ίψεν γεννήθηκε το 1826 (πέθανε το 1906) στη μικρή πόλη Σκίεν της νοτίου Νορβηγίας. Πέρασε όλα τα νειάτα του απομονωμένος από τον κόσμο. Σε ηλικία 16 χρόνων έγινε μαθητευόμενος φαρμακοποιός στην πολίχνη Γκριμσάτ, όπου έμεινε έξη χρόνια. Η περίοδος αυτή της ζωής του, που την πέρασε κλεισμένος σ' ένα φαρμακείο, μόνος, χωρίς καμιά διασκέδαση, υπήρξε αποφασιστική: τότε ο μαθητευόμενος φαρμακοποιός θρήκε τον καιρό να μελετήσει, να στοχασθεί και να συλλάβει σε γενικές γραμμές το τεράστιο έργο που θα τον έκανε έναν από τους μεγαλύτερους θεατρικούς συγγραφείς του κόσμου.

Ο νεαρός επαναστάτης

ΣΤΗΝ παιδική και τη νεανική του ηλικία αποκάλυψε χαρακτηριστικά που εμφανίζονται σε πολλούς από τους κυριώτερους ήρωες των δραμάτων του. Ήταν πεισματάρης, είχε αυτοπεποίθηση, ήταν άκοινωνητος και επαναστάτης: θρискόταν σε διαρκή αντίρρηση έναντίον της στενοκεφαλίας και της συμβατικότητας της εποχής του και δεν έννουσε να υποταχθεί στις στενόμενες αντιλήψεις που επικρατούσαν. Και μολοντί σήμερα ο Ίψεν δέν θεωρείται πλέον — όπως από τους σύγχρονούς του — ότι είναι πρό πάντων ένας κοινωνικός επαναστάτης και αναμορφωτής (οι κοινωνικές αντιλήψεις αλλάζουν με κάθε εποχή), ωστόσο εκείνο που τον παρακίνησε στην αρχή να γράψει, ήταν μιά ήθικη και κοινωνική αντίρρηση έναντίον της στοσιμότητας και της πνευματικής νωθρότητας του κόσμου γύρω του. Το μεγάλο κύμα των ευρωπαϊκών επαναστά-

σεων του 1848 — ο Ίψεν ήταν τότε 20 χρόνων — ένισχυσε και επιβεβαίωσε τις προσπάθειές του. Η πολιτική — με την πλατύτερη έννοιά της — και τα κοινωνικά προβλήματα τον άπασχολούσαν. Το ενδιαφέρον του για την πολιτική καθρεφτίζεται στο ιστορικό δράμα του «Κατιλίνας» (1850), που το θέμα του είναι χαρακτηριστικό πολλών από τα μεταγενέστερα έργα του: ο άγώνας ενός επαναστάτη εξυμνείται και δοξάζεται μόνον όσον καιρό ο επαναστάτης αυτός μένει πιστός στον έαυτό του και στην αποστολή του.

Ο «Κατιλίνας» γεννήθηκε από την πρόθεση του Ίψεν να σπουδάσει γιατρός. Γιατί, για να δώσει εισαγωγικές εξετάσεις στο πανεπιστήμιο, έπρεπε να μάθει λατινικά και μελέτησε τις άγορεύσεις του Κικέρωνα έναντίον του Κατιλίνα. Διαβάζοντας τα κείμενα αυτά έννοιωσε — όπως πολλοί νεαροί σπουδαστές — ότι προτιμούσε τον επαναστάτη από τον συντηρητικό πολιτικό. Στο πανεπιστήμιο έχασε πολύ γρήγορα το ενδιαφέρον του για την ιατρική — όπου τον είχε σπρώξει η μαθητεία του στο φαρμακείο — και άρχισε να παρακολουθεί μαθήματα φιλολογίας και φιλοσοφίας. Άλλα και πάλι δέν έμεινε ικανοποιημένος. Μιά άλλη κλίση, άκατανίκητη αυτή, τον βασάνιζε: το θέατρο — μιά κλίση που την αισθάνονταν ήδη στη μοναξιά του Γκριμσάτ, στο εργαστήριο του φαρμακείου. Έτσι επιχείρησε να κάνει θεατρική σταδιοδρομία. Και τα ένδεκα χρόνια που υπήρξε διευθυντής σκηνής (1851 — 1857 στο Μπέργκεν) και διευθυντής θεάτρου (1857 — 1862 στη Χριστιανία, το σημερινό Όσλο), του έδωσαν άφθονη θεατρική πείρα και τον βοήθησαν να γνωρίσει όλα τα μυστικά της σκηνής. Το αποτέλεσμα των ένδεκα αυτών χρόνων ήταν ότι ο Ίψεν έγινε άπόλυτα κύριος της τεχνικής της σκηνής.

Τά έμμετρα δράματα

Η ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ του αυτή δέν τον άφησε ικανοποιημένο: ήταν άπογοητευμένος από την όπισθοδρομικότητα του τόπου του, που άποτελάττανε τη

σκέψη. Ένοιωσε ότι η ατμόσφαιρα της πατρίδας του δέν ήταν κατάλληλη για έλεύθερη δημιουργική εργασία. Έτσι έγκάτελειψε τη Νορβηγία και πήγε, το 1864, στη Ρώμη — στην πόλη αυτή που τροβούσε πάντοτε όλα τα μεγάλα δημιουργικά πνεύματα.

Όστόσο το πρώτο δράμα που έγραψε στην έκουσία έξορία του, ο «Μπράντ» (1866) έκανε βαθύτατη έντύπωση σ' όλη τη Σκανδιναβία, γιατί ο Μπράντ, όπως και ο Πέερ Γκύντ που άκολουθήσε (1867) ήταν πέρα ως πέρα Νορβηγός στο χαρακτήρα και στο πνεύμα. Στο πρόσωπο του Μπράντ ο Ίψεν δημιούργησε έναν άπόστολο, που ή τραγωδία του βρίσκειται στην χωρίς κανένα συμβιβασμό άφωσίωσή του σ' ένα ιδανικό που τον κάνει τυφλό στην άγάπη και στο καθήκον. Εκπληρώνοντας φανατικά την άποστολή του — να ποιμαίνει το ποίμνιό του — ο Μπράντ χάνει την οικογένειά του και έπειτα άπαξενώνει το έκκλησίασμά του. Ο θρησκευτικός φανατισμός και το πείσμα του τον παγιδεύουν και προκαλούν την πτώση του.

Ο «Πέερ Γκύντ», έργο ελαφρότερο και πιο χαρούμενο σε τόνο από τον «Μπράντ», μπορεί να χαρακτηριστεί το αντίστροφό του στη διαγραφη των χαρακτήρων, στην ατμόσφαιρα και στο συμβολισμό. Η άδυναμία του χαρακτήρα και το εύμετάβολο του Πέερ Γκύντ είναι ή αντίθεση στην άποφασιστικότητα του Μπράντ και στην άπόλυτη άφωσίωσή του σ' ένα ιδανικό. Παιδικές άναμνήσεις και το πλούσιο σκανδιναβικό folklor άποτελούν το γραφικό φόντο του «Πέερ Γκύντ», που μένει ίσως το άριστούργημα του Ίψεν με τη βαθεία ποίηση, τον έντονο λυρισμό και τη δραματική πνοή που το χαρακτηρίζουν. Ο πλούτος των εικόνων, ή ποίηση κι' ο βαθύς στοχασμός έχουν κάνει το έργο αυτό για τους Σκανδιναμούς — όπως είναι ο «Φάουστ» για τους Γερμανούς κι' ο «Δόν Κιχώτης» για τους Ισπανούς — την ένσάρκωση της ζωής και του χαρακτήρα τους, του άγώνα για την αυτοεκπλήρωση και της άναζητήσεως ενός άνώτερου έγώ.

Τά δύο αυτά δράματα, ο «Μπράντ» κι' ο «Πέερ Γκύντ», είναι έμμετρα και οι στίχοι τους είναι συχνά πραγματικά θαυμαστοί.

Τά κοινωνικά έργα

ΣΗΜΕΡΑ, ωστόσο, ο Ίψεν είναι περισσότερο γνωστός για τα ρεαλιστικά του δράματα σε πρόζα. Για να κάνει πειστικό το χειρισμό των κοινωνικών προβλημάτων που τον άπασχολούσαν, άρχισε να πλάθει, να ζωγραφίζει ανθρώπους, να παρουσιάζει, να περιγράφει τις έσωτερικές συγκρούσεις τους

καθώς και τις έξωτερικές πράξεις τους και να άναγράφει ρεαλιστικά και πιστά τα λόγια τους — να δημιουργεί, δηλαδή ένα θεατρικό είδος που ήταν σχεδόν άγνωστο πριν και που άποτελούσε άληθινή επανάσταση στη θεατρική τέχνη. Έγκαταλείποντας το στίχο που είχε χρησιμοποιήσει στον «Μπράντ» και στον «Πέερ Γκύντ», άρχισε να γράφει τα πεζά και ρεαλιστικά δράματά του με κύριο σκοπό να άνοίξει το δρόμο για μιά κοινωνική μεταρρύθμιση. Το πρώτο δράμα του στη σειρά αυτή ήταν «Οί Στυλοβάτες της Κοινωνίας» (1877), που ξεσκεπάζει την ύποκρισία των κοινωνικών ήγετών και άποκαλύπτει τη σαπίλα τους και καπαλήγει — όχι με θεωρητική συζήτηση, αλλά με τη θεατρική πλοκή — στο συμπέρασμα ότι οι πραγματικοί στυλοβάτες της κοινωνίας δέν είναι ιδιοτελείς πρόκριτοι, αλλά ή έλευθερία κι' ή αλήθεια. Μπορεί να ειπωθεί ότι το δράμα αυτό περιέχει το θέμα που θ' αναπτύξουν πολλά από τα μεταγενέστερα έργα του Ίψεν, γιατί ο μεγάλος αυτός δραματογράφος ζαναγυρίζει διαρκώς στην ιδέα ότι ή κοινωνία μας είναι ψεύτικη και πλαστή στην ουσία της, ότι ζει με ένα πλήθος πατροπαράδοτα ψέματα και κρύβει και παραμερίζει προσηκτικά κάθε τι που θα μπορούσε ν' άποκαλύψει την ψευτιά. Είναι μιά κοινωνία που δέν έχει καμιά πραγματική αρχή — έκτός από μιά: ότι πρέπει να σώζονται με κάθε θυσία τα προσχήματα.

Τόλημ και αλήθεια

ΤΟ «Σπίτι της Κούκλας» — ή «Νόρα», από το όνομα της ήρωίδας (1879) — είναι από τα πιο γνωστά έργα του Ίψεν και ή επαναστατικότητα του, που σήμερα φαίνεται ξεπερασμένη, είχε προκαλέσει σκάνδαλο στην εποχή του. Το έργο αυτό, όπου μιά γυναίκα — ή Νόρα — επιβεβαιώνει την άνεξαρτησία της έγκαταλείποντας στο τέλος τον άνδρα της είχε δημιουργήσει τέτοιο σάλο, είχε προκαλέσει τόσο σφοδρές συζητήσεις, ώστε ο Ίψεν άναγκάστηκε να προσθέσει και ένα ά διαφορετικό τέλος, που δέν ένοχλούσε το κοινό. Σήμερα το «Σπίτι της Κούκλας» έχει χάσει το κοινωνικό περιεχόμενό του, αλλά διατηρεί άνέπαφη τη λογοτεχνική άξία του, γιατί είναι ένα δράμα που άποκαλύπτει τα πιο ένδόμυχα μυστικά της ανθρώπινης ψυχής.

Στους «Βρυκόλακες» (1881), το έπόμενο δράμα του, ο Ίψεν παρουσίασε την περίπτωση μιάς γυναίκας που είχε μείνει με τον άνδρα της γιατί δέν θέλησε να τον έγκαταλείψει, όπως θα έπρεπε να είχε κάνει — και τις τραγικές συνέπειες της πράξώς της. Στην εποχή του το δράμα αυτό — που άλλοι το θεωρούν το πιο άδύνατο του Ίψεν κι' άλλοι το άριστούργημά του — είχε προκαλέσει σάλο σ' όλόκληρη την Εύρώπη, γιατί έθιγε με ειλικρίνεια και τόλημ κάτι που όλοι το άποσιωπούσαν από σεμνοτυφία και ύποκρισία: τα άφροδίσια νοσήματα. Στη Νορβηγία οι επικρίσεις του έργου αυτού ήταν τόσο άυστηρές, ώστε όχι μόνο το συντηρητικό, αλλά και το φιλελεύθερο κόμμα άναγκάστηκε να καταδικάσει τον Ίψεν. Σαν άπάντηση στους επικρίτες του, ο Ίψεν έγραψε ένα από τα πιο γνωστά έργα του, τον «Έχθρο του Λαού» (1882), όπου ή κύρια έπίθεσή του στρέφεται έναντίον της χωρίς

ΕΝΡΙΚΟΣ ΊΠΣΕΝ

δική της σκέψη «συμπαγούς πλειοψηφίας».

Μετά την «Αγριόπαση» (1884), το δράμα που που παίζεται ίσως πιο συχνά και συγκινεί περισσότερο το κοινό, ο Ίψεν ξαναγύρισε στο θέμα του ατομισμού των γυναικών με το «Ρόσμερχολμ» (1886) και την «Έντα Γκάμπλερ» (1890), δυο από τα πιο ώριμα και τα πιο στέρεα έργα του. Και ή «Έντα Γκάμπλερ» και ή Ρεβέκκα Βέστ είναι παράδειγματα γυναικών που οι συγκρούσεις τους προκαλούνται από το γεγονός ότι υπάρχει άσυνέπεια ανάμεσα στη φύση τους και στις έπιθυμίες τους.

Τά τελευταία έργα

ΕΝ υπάρχει σχεδόν έργο του Ίψεν που να μην περιέχει κάποια συμβολικά στοιχεία. Ο έντονος συμβολισμός που είναι φανερός στα πρώτα έμμετρα δράματά του, στον «Μπράντ» και στον «Πέερ Γκύντ», ζαναεμφανίζεται στα τελευταία έργα του, όπως λ.χ. ή χρησιμοποίηση της άγριόπασης στο άμόνυμο δράμα, του άσπρου αλόγου στο «Ρόσμερχολμ», της θάλασσας στην περίφημη «Κυρά της Θάλασσας» (1888). Στα τελευταία μάλιστα έργα του — που τα έγραψε μετά τα έξήντα του χρόνια — ή υπερβολική χρησιμοποίηση του συμβολισμού και ενός τροποποιημένου αυτο-

βιογραφικού ύλικού έμποδίζει συχνά την ανάπτυξη της δραματικής δράσεως. Στον «Αρχιτέκτονα Σόλνες» (1892) και στο «Όταν άναστηθούμε έμεις οι νεκροί» (1899) — το κύκνειο άσμα του — ο Ίψεν φαίνεται να ενδιαφέρεται τόσο πολύ για τον έαυτό του, για τις σχέσεις του με την τέχνη και για τη θέση του σαν καλλιτέχνη στην κοινωνία, ώστε δέν κατορθώνει να είναι τόσο πειστικός τεχνίτης όσο είναι στα κοινωνικά δράματά του. Όστόσο τα τελευταία αυτά έργα του, με τον έντονο συμβολισμό, έχουν τόση ποίηση και ανθρώπιότητα, ώστε συγκινούν πάντοτε τους ανθρώπους που έχουν κάποια ευαισθησία.

Ο Ίψεν είναι μιά από τις κορυφές του παγκόσμιου θεάτρου — ή μεγαλύτερη χρονολογικά μετά τον Σαίξπηρ. Η σημαντικότερη συμβολή του στο θέατρο είναι ότι ανέπτυξε καινούργια τεχνική και έδειξε πόσο άναχρονιστική ήταν ή προηγούμενη και ότι τόλημσε — και στην εποχή του ή τόλημ αυτή ήταν ήρωϊσμός — να έμφανίσει στη σκηνή θέματα και προβλήματα που ποτέ πριν δέν είχαν προβληθεί. Η συμβολή αυτή υπήρξε τεράστια, όσο κι' αν σήμερα το θέατρο του Ίψεν έχει πάψει να μάς φαίνεται επαναστατικό. Χωρίς αυτό δέν θα είχε πραγματοποιηθεί ή βαθεία άλ-

ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 49

Ο άλκοολισμός ανήκει στην κατηγορία των αλλεργικών παθήσεων! Αύτη είναι η έπιστημονική «δέση», που όχι μόνο υποστηρίζεται, αλλά κι' αποδεικνύεται σ' ένα καινούργιο βιβλίο του μεγαλύτερου "Αγγλου είδικού δρς Λίνκολν Ουίλλιαμς.

Ο ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΣ

Δέν είναι ελάττωμα του χαρακτήρα, αλλά φαινόμενο αλλεργικό!

ΣΤΜΦΩΝΑ με τον κορυφαίο αυτόν μύστη των αινιγμάτων, ο σπουδαίος παράγων απ' όσους οδηγούν έναν άνθρωπο στον αλκοολισμό, είναι μια ανώμαλη επίδραση του οργανισμού του στο οινόπνευμα. "Πάρχουν, φυσικά, κι' άλλοι συντελεστές: Ψυχολογικοί, κοινωνικοί, διανοητικοί, πού ο καθένας παίξει το μοιραίο ρόλο του. Στη βάση, όμως, ύφίσταται πάντα αυτή η ανώμαλη αντίδραση του οργανισμού, μια αντίδραση καθαρά αλλεργικής φύσεως.

Ο αλκοολισμός, δέν είναι καθόλου ένα ελάττωμα του χαρακτήρος, αλλά μια σκέτη αρρώστεια. Για να θεραπευθεί, άρα, όποιος πάσχει απ' αυτή, πρέπει πρδ παντός ν' απαλλαγεί από παράγοντες πού τον έφεραν στο κατόντημα, όπου βρίσκεται. Ο αλκοολικός δέν έχει ανάγκη από τη χρησιμομάθεια, αλλά από την βοήθεια της ιατρικής κι' ιδιαίτερα της ψυχιατρικής.

Ο συγγραφέας αναφέρει μια τυπική περίπτωση. Ένας άντρας με γυναίκα και παιδιά, αντιμετώπιζε ξαφνικά μια οίκογενειακή κρίση. Η γυναίκα του είναι έτοιμóγεννη. Τό παιδί έρχεται στον κόσμο τρείς εβδομάδες νωρίτερα απ' ό, τι είχαν υπολογίσει. Έτσι, ή νοικοκυρά δέν προλαβαίνει να ταχτοποιήσει έγκαιρα όλες τις τρέχουσες υποθέσεις του σπιτιού. Έπί πλέον, τό ένα από τά άλλα παιδιά γυρίζει από τό σχολείο, ακριβώς εκείνη τη μέρα, με πυρετό. Καί σαν να μην έφταναν όλα αυτά, ή υπηρέτρια, ύστερα από μια παρεξήγηση, έχει εγκαταλείψει τό σπίτι πριν από δύο μέρες.

Όστόσο, ο οίκογενειάρχης — πού όπως καταλαβαίνετε είναι μάλλον ευκατάστατος — κατορθώνει να ρυθμίσει τά πράγματα και μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες, έχει θρει μια προσωρινή υπηρεσία, θέτει την κατάσταση κάτω από τον έλεγχο του. Αλλά, ακριβώς έπειδή γυρίζει μέσα στο σπίτι μια ξένη γυναίκα, πού δέν είναι άκόμα άρκετά γνωστή και δέν μπορούσαν να της έχουν απόλυτη έμπιστοσύνη, ή σύζυγος συμβουλεύει τον άντρα της να κλειδώσει τό μπουφέ με τά ποτά. Ο άντρας της, πού πριν από ένα χρόνο ήταν αλκοολικός κι' είχε έντελώς θεραπευθεί, συμμορφώνεται σ' αυτή την ύπόδειξη. Τό κλειδί, όμως, του θυμίζει τό παλιό του πάθος και σκέφτεται, μες στην ταραχή των τελευταίων εκείνων ώρών, ότι ένα ποτηράκι τζιν θα του έκανε ίσως καλό.

Μπαίνει έτσι στη μέση, αλλοίμονο, ο συνηθισμένος συλλογισμός. «Άς πιώ κι' ένα δεύτερο. Δέν χάλασε ο κόσμος». Πριν από τό βράδυ, όλόκληρο τό μπουκάλι έχει αδειάσει. Καί μέσα σε λίγες μέρες, ο άνθρωπος αυτός είναι πάλι ένας αλκοολικός.

Ο ΔΟΚΤΩΡ Ουίλλιαμς αναφέρει αυτό τό περιστατικό, για ν' αποδείξει ότι ή ανικανότης του θύματος ν' αντισταθεί, δέν όφείλεται τόσο στην ποσότητα του αλκοόλ, όσο στην αδυναμία του οργανισμού να παραμερίσει τη «έδψη» του οινόπνεύματος από τη στιγμή πού τό ξαναδέχθηκε μέσα του.

Πράγματι, τό βιβλίο του "Αγγλου είδικού αποδείχνει τότο κυρίως, ότι ο αλκοολισμός δέν ταυτίζεται πάντα με τον τύπο του μεακρής, ότι δηλαδή ή πάθησή, για την οποία μιλάμε, δέν έχει σχέση με τη μέθη. "Πάρχουν πάμπολλοι αλκοολικοί πού πίνουν λίγο, χωρίς να φθάνουν ποτέ στο μεθύσι. Άπεναντίας, τά γερά ποτήρια, οι καθαυτοί μεακρόηδες, δέν είναι καθόλου τά συνηθέστερα θύματα του αλκοολισμού.

Οι στατιστικές αποδείχνουν ότι στα είκοσι άτομα πού πίνουν πολύ, μονάχα τό ένα καταλήγει στον αλκοολισμό. Τά άλλα δέκα έννέα συνεχίζουν να θύουν άφθονα στον Βάκχο, εκδέοντας τον οργανισμό τους σε ποικίλες άλλες ζημιές, όχι όμως και στον αλκοολισμό. "Αν σ' έναν απ' αυτούς τους δέκα έννιά ο γιατρός συστήσει να κόψει τό πιστό, γιατί αλλοίως ή καρδιά του ή τά νεφρά του θα του δημιουργήσουν σοβαρές ιστορίες, τό κόβει με την εύκολια πού θα τ'όκοβε ένας μέτριος πότης.

ΤΙ πρῶγμα, λοιπόν, ακριβώς είναι ο αλκοολισμός; Ο δόκτωρ Ουίλλιαμς αναφέρει τό σχετικό όρισμό

ένός άλλου διάσημου συναδέλφου του, του "Αμερικανού Ντίτελμ: «Αλκοολικός είναι εκείνος, πού αδιάφορα πρδ τις ποσότητες του καταναλισκομένου οινόπνεύματος, τό εισάγει στον οργανισμό του ως κάτι τό απόλυτα απαραίτητο, χωρίς να έχει τη φυσική και τη ψυχική δύναμη ν' αντισταθεί στην έξη, πού ξέρει, όστόσο, πολύ καλά ότι τον καταστρέφει».

Τό αποκαλυπτικό βιβλίο του δόκτωρος Ουίλλιαμς καταλήγει σε όρισμένες συστάσεις πρδς εκείνους πού θέλουν να θεραπευθούν από τον αλκοολισμό. Η κυριώτερη απ' αυτές είναι να μη ξεχνούν, ότι δέν έγιναν αλκοολικοί από έξωτερικούς άπλως παράγοντες (κακές παρέες, στενωχώριες κλπ.), αλλά ότι είναι αλκοολικοί εκ γενετής και θα μέινουν αλκοολικοί ως τό τέλος της ζωής τους. Η φοβερή αυτή διαβεβαίωση δέν είναι τόσο φοβερή, όταν συνοδευθεί από μια απαραίτητη εξήγηση: ότι δηλαδή ο αλκοολικός είναι ένας αλλεργικός, πού πρέπει ν' αποφεύγει τις αίτιες της παθήσεως του. Άπό θεραπευθεί, για να μένει όριστικά ύγιής, είναι ανάγκη να μη ξαναβάλει οινόπνευμα στο στόμα του. "Αν σε κάποια περίπτωση, όπως ο οίκογενειάρχης του παραδείγματος, πού αναφέραμε, ύποκύνει για λίγο στον πειρασμό του ποτού, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα «ξανακαλύψει» στο πάθος του, γιατί πάντα ο οργανισμός του έχει μια ανώμαλη αντίδραση στο οινόπνευμα, την αντίδραση εκείνη πού δημιουργεί ακριβώς την ακατανίκητη «έδψη» των αλκοολικών.

Τό νέο, λοιπόν, δόγμα πού προσφέρει στην έπιστήμη ο μεγάλος αυτός ευρωπαίος έρευνήτης του αλκοολισμού είναι ότι ο αλκοολικός δέν γίνεται, αλλά γεννιέται κι' ότι ή πάθησή αυτή είναι κυρίως φαινόμενο αλλεργικής φύσεως, πού αντιμετωπίζεται με καθαρά ιατρικές μεθόδους.

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

Λιουιζέν Ρουζ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ο "Ανρὺ Τουλουζ - Λωτρέκ, γόνος μιας από τις άριστοκρατικότερες οικογένειες της Γαλλίας, σε ηλικία 8 ετών προσβάλλεται από μια άγνωστη άρρώστεια των ποδιών, πού τον καθηλώνει χρόνια στο κρεβάτι και αφήνει τά πόδια του άτροφικά. Η μητέρα του, μια ύπεροχη γυναίκα πού ο "Ανρὺ τη λατρεύει, ζει μακριά από τον έπιπόλαιο άνδρα της κι' άφοσιώνεται στο μικρό κι' άρρωστο παιδί της. Στά δεκαεπτά του χρόνια ο "Ανρὺ γίνεται καλά, αλλά τό παραμορφωμένο σώμα του, πού τον κάνει να φαίνεται σαν νάνος, τον έμποδίζει ν' ακολουθήσει τη ζωή πού προώριζε γι' αυτόν ο πατέρας του. Από μικρός δείχνει κλίση στη ζωγραφική και τώρα νομίζει ότι θα ήταν ή μόνη άπασχόληση πού θα μπορούσε να τον ευχαριστήσει. Η μητέρα του σκέπτεται πώς τά μαθήματα της ζωγραφικής θα τον κάνουν να ξεχάσει τη μοναξιά του και δέχεται όχι μονάχα να φοιτήσει στη σχολή, αλλά και να ζήσει τη ζωή των ζωγράφων της Μονμάρτης, με συντροφιά μια παρέα νέων με ζωηρή ιδιοσυγκρασία και έλευθερες συνήθειες. Έτσι ο "Ανρὺ άπόχτησε δικό του εργαστήρι. Εκεί θα ζούσε εύτυχισμένος. Τό ένοιωσε. Άκόμη κι' αν γινότανε διάσημος ζωγράφος δέν θα λησμονούσε ποτέ αυτό τό τεράστιο δωμάτιο με τη σιδερένια σόμπα, τό μεγάλο παράθυρο, τό μπαλκόνι...

8ον

ΩΣ τις έξη, οι φίλοι του "Ανρὺ είχανε άλληλοβριστεί με τό παραπάνω, είχανε εκφράσει τις γνώμες τους για τον Βερονέζε, τό Γκόγια, τον Ντελακρουά, και για την τέχνη να κάνουνε σκέψεις σου τις γυναίκες. Είχανε πιε άφθονη μπύρα, καπνίσανε μπόλικο φτηνό καπνό και άρχισαν να νοιώθουνε κάπως κουρασμένοι.

Τότε ο Λούκας δήλωσε πώς είχε ραντεβού με τη Ζυλί.

— Δουλεύει σε μια γνωστή καπελλού. Είναι πολύ όμορφη, αλλά δέν μου δίνεται. Θέλησα να την φιλήσω και ξέρετε τί έκανε; Με χαστούκισε. Νοιώθω φοβερό πάθος για τότη την κοπέλλα.

— Κακόμοιρο κορίτσι, αναστέναξε ο Γκρενιέ. "Αν της φερθείς, όπως στις άλλες, κάλλιο να πήδαγε από τώρα στο Σηκουάνα.

— Ηρεμα ο Λούκας πλήρωσε τό γκαρσόνι και τσέπωσε τά ρέστα.

— Καί τι έλέεις να κάνω; Να έρω-

τευτώ; Οι γυναίκες έχουνε γούστο, όσο δέν τις αγαπάς. Άλλοίως σε κουκουλώνουν. Είναι στη φύση τους. Τους άρέσει να τις ξεγελούν. "Αν γνωρίσουν μιάν έρωτική άποτυχία τη σκέφτονται και τη κουβεντιάζουν σ' όλη τους τη ζωή. "Αν τους φερθείς καλά, σε ξεχνάνε σε μια βδομάδα. Θα σ' δώ αύριο στού Κορμόν.

Έγινε σιγή. Η άναχώρηση του Λούκας είχε διαλύσει τη γοητεία.

— Είναι άηδιαστικό τό πώς του ρίχνονται οι γυναίκες, παρατήρησε ζηλιάρικα ο Γκωζι.

Ο Γκρενιέ έφυγε, ακολουθούμενος λίγο άργότερα απ' τον Γκωζι και τον "Ανκετέν. Για μιάν άκόμη ώρα ο "Ανρὺ κι' ο Ρασού μέινανε μόνοι στο τραπέζι σιωπηλοί.

— Τι θάλεγες να τσιμπούσαμε κάτι πρότεινε ξαφνικά ο Ρασού. Πεινάω.

Οι δύο σπουδαστές καθήσανε στο τραπέζι στο "Ταμπουρέν, κι' ή Αδγουντίνα έτρεξε κοντά τους φουριόζα.

— Μαντόνα μία! Γιατί άργήσατε τόσο;

Είπα μέσα μου, ίσως οι μπαμπίνι να βρήκανε κανένα καλύτερο μαγέριχο.

Την διαβεβαίωσαν, πώς τίποτε δέν θα τους άπομάκρυνε απ' τά φαγητά της.

— Ξέρετε πού έχουμε τό καλύτερο φαί του κόσμου, στο Παλέρμιο! Με μια λίρα, μπορείτε να φάς και να πιεις σά γουρούνι. Τί κρασί, τί μακαρονάδα! "Αχ, τό Παλέρμιο! Ο ήλιος λάμπει συνεχώς στο Παλέρμιο. Καί ο σούανος είναι γαλάσιος... σαν τό πέπλο της Μαντόνας...

Οι δύο φίλοι φάγανε τό δείπνο τους άπολαυστικά.

Ο "Ανρὺ έδειξε μια πόρνη πού κάπνιζε στο τραπέζι της, χαμένη στις σκέψεις της.

— Ένδιαφέρουσα φάτσα, έ; ψιθύρισε, πρόσεξε τις πρασινωπές σκιές του λαιμού της.

— Τι σου συμβαίνει; ο Ρασού κίτταξε κατσουφιασμένος τον "Ανρὺ.

— Τίποτε. Είπα μονάχα, πώς είχε ένδιαφέρουσα φάτσα. Θάτανε καλό μοντέλλο. Μερικά πρόσωπα είναι σαν ντουβάρι, αλλά διάφανα σαν γυαλί. Δέ θα ρυτίσσει. Τί λέγαμε λοιπόν;

— Καμιά μέρα θα μπλεχτείς σε μελάδες, είπε άσπληρά, σοβαρός ο Ρασού. Τί σ' άνάθεμα σκέφτηκες να ζωγραφίσεις έτούτη την παξιμάδα; Έπειδή είχε πρόσνεψε σκιές στο λαιμό της κι' ένα πρόσωπο σά γυαλί;

— Δέν είπα έτσι, είπα...

— Βούλωστο κι' άσε με να μιλήσω! Έν τάξει άς πούμε πώς ζωγραφίζεις αυτή την κοπέλλα και τί θα τό κάνεις; Πού; Ποιός θάθελε τό πορτραίτο μιας πούτνας της Μονμάρτης;

— Σίγουρα κανέναν, αλλά θάτανε πάντως πιο ένδιαφέρον, παρά να ζωγραφίσεις ένα άγοράκι πού κλέβει τό γλυκό. Δέν ζωγραφίσεις ποτέ σου, μονάχα για τη χαρά της ζωγραφικής, γιατί λαχτά-

ρούσες να πεις κάτι; "Όταν ήμωνα μικρός, έκανα άμέτρητα πορτραίτα της μητέρας μου.

— Καί τώρα; Τώρα δέ σου άρέσει πια ή ζωγραφική;

— Όχι! Τη μισώ. Συχάθηκα αυτές τις ήλίδες "Αφροδίτες και "Αρτέμιδες πού φιόχνουμε στο "Ατελιέ. Συχάθηκα όλ' αυτά τά σκούρα χρώματα, τά τριγωνικά σχήματα. Γιατί δέν μπορώ να ζωγραφίσω αυτό πού θέλω, να κάνω τις σκιές πρασινωπές ή γαλάζιες, άν έτσι τις βλέπω. Γιατί δέν μπορώ...

— Έπειδή δέν μπορείς! Η φωνή του Ρασού άντήχησε σαν βροντή. Θα ζωγραφίσεις ύπως θέλει ο Κορμόν, αυτό πού θέλει, διαφορετικά δέν θα φτάσεις ποτέ στην Έκθεση. Καί ξέρεις τί πα να πει αυτό; Άποχαίρετα μου την τέχνη.

— Έχεις δίκιο. Δέν ξέρω τί μούρθε Μη σκοτίζεσαι. Θα προσπαθήσω να μπω στην Έκθεση.

Έκείνη τη στιγμή δύο άντρες μπήκανε στο έστιατόριο. Ο "Ανρὺ άναγνώρισε τον ένα. Ήταν ο Τέο Βαν Γκόγκ.

— Μα ποιος είναι ο άλλος; Ο Ρασού σήκωσε τους ώμους.

— Κανέναν αλήτης, πού τον έφερε για να τον ταΐσει.

Ο σύντροφος του Βαν Γκόγκ, είχε φαρδιούς ώμους, κι' ήταν ντυμένος άτημέλητα. Δέ φορούσε καπέλλο και τ' άχτένιστά του μαλλιά πέφτανε σε κατάμαυρες λιγδωμένες μπούκλες, πάνω στ' αυτιά του.

Ο Τέο Βαν Γκόγκ, άναγνώρισε τους δύο σπουδαστές και προχώρησε διαστικά πρδς τό μέρος τους.

— Κι' ήθελα να σ' δώ. Μπορώ να καθήσω;

Έσπρε μια καρέκλα και φώναξε πάνω απ' τον ώμο του.

— Παράγγειλε ότι θέλεις Πώλ. Έγώ έχω δειπνήσει.

— Ποιός είν' έτούτος; ρώτησε ο Ρασού.

Ο Τέο έσκυψε και χαμήλωσε τη φωνή του.

— Ο Πώλ Γκωγκέν. Ζωγράφος.

— Παλαδός, αναστέναξε ο Ρασού.

Ο Τέο κούνησε τό κεφάλι του.

— Δέν είναι ο μόνος. Κι' ο άδελφός μου θέλει, σώνει και καλά, να γίνει ζωγράφος. Έκανε λίγο απ' όλα και δέν έμεινε πουθενά. Για λίγο καιρό σκέφθηκε να γίνει ιεροκήρυκας κι' έζησε ανάμεσα στους Βέλγους άνδρακωρούς. Ούτε κι' αυτό δέν κράτησε πολύ.

— Πόσο χρονώ είναι ο άδελφός σας; ρώτησε άδωα ο "Ανρὺ. Ο Τέο κατακοκίνησε στενοχωρημένος.

— Τριαντατριών! Πολύ μεγάλος για να σπουδάσει Καλές Τέχνες! Όστόσο δέν ξέρω, αν θα κατάρθει κι' αυτό. Είναι όμως άδελφός, και θέλω να τονε βοηθήσω, όσο μπορώ. Μούγραψε πώς θα-

θεϊ μετά τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸν ἔγραψα στοῦ Κορμόν.

— Ἡ φωνή του ἔγινε παρακλητική.

— Σὰς παρακαλῶ νὰ τοῦ φερθεῖτε καλά. Μὴν τοῦ κάνετε τίς γνωστὲς κα-
ζούρες. Εἶναι τρομερὰ εὐαίσθητος. Μὴν
τὸν κοροϊδέψετε γιὰ τὴν προφορά του
καὶ τὴν ἡλικία του.

— Πῶς τονε λένε;

— Βίνσεντ. Βίνσεντ Βὰν Γκόγκ. Θὰ
τὸν ἀναγνωρίσετε εὐκόλα. Ἐχει κόκκινα
γένια, ὅπως ἐγώ. Καὶ ὅταν τὸν νοιώσε-
τε, θὰ τονε βρεῖτε ὑπέρροχο.

★
Τρεῖς μέρες ἀργότερα ὁ Ἀνρὺ ἄρχισε νὰ
δουλεύει τὸ ἔργο ποὺ δῶστελενε στὴν
Ἐκθεση, «Ὁ Ἰάκωβος δοκιμά-
ζει τὰ φτερά του». Οἱ νύχτες καὶ τὰ
βράδια του σκιαζότανε ἀπ' τὸ φάντασμα
τοῦ Ἰπτάμενου Ἀθηναίου. Ἡ καριέρα
του, δλόκληρή του ἡ ζωὴ, στηριζότανε σ'
αὐτόν.

Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ ἡ μαντάμ Λουμ-
πέ, τὸν κρυφοκύτταζε, νὰ ἀνεβοκατεβαίνει
στὸ σκαμνὶ μὲ τὰ καρχητικά του πόδια, κρα-
τώντας τὴν παλέττα, κόντεψε νὰ λιποθυ-
μήσει, καὶ τὸν πήρε γιὰ τρελλό.

— Μὰ εἰστε ἀληθινὰ ὑποχρεωμένος νὰ
κάνετε ἓνα τόσο πελώριο πίνακα;

Ἐίχε σιγὰ — σιγὰ πάρει τὴ συνήθεια
νὰ μπαίνει στὴν καμάρα του, νὰ τοῦ σι-
γουρίζει καὶ μετὰ νὰ κάθεται στὴν πο-
λυθρόνα, στήνοντας κουβεντούλα.

Ἐτσι κυλούσανε τ' ἀπογεύματα. Ἦ-
πομονετικά γέμιζε τὸν πίνακα μὲ
σκουρόχρωμες σκιές, κάμνοντάς τον νὰ
γυαλίζει, σὰν σατινίνα κορδέλλα. Κά-
ποτε, ὅμως, ἔνοιωθε πῶς περιότανε. Πό-
σος καιρὸς θὰ χρειαζότανε γιὰ νὰ τελειώ-
σει αὐτὴ τὴν ἡλιθία μορφὴ μὲ τ' ἀνέκφρα-
στα μάτια, τὴν τέλεια, δλόσια μύτη καὶ
τὰ κοριτσίστικα ροδαλὰ χεῖλη; Κι' αὐτὸ
τ' ἀκατανόητα κερένια φτερά;

Μερικὲς φορὲς ἀναναχτοῦσε. Τότε ἔβα-
ζε σ' ἓνα τελάρο ἓνα μικρὸ καμδὰ καὶ ζω-
γράφιζε καμμιὰ σκηνή τῆς Μονμάρτης.
Μιὰ πλύστρα νὰ κουβαλάει τὸ βαρὺ τῆς
πανέρι. Τὴν μορφὴ μιᾶς κοκκοτίτσας
τοῦ δρόμου. Καμμιὰ σκηνή κὰν—κὰν στὸ
Ἑλν. Σὰν ἀπὸ θαῦμα, κάθε κούραση ἔ-
σβηνε. Ξαναγύριζε ὁ παλιὸς αὐθορμητι-
σμός μὲ τὰ πράσινα, τὰ γαλάζια, τὰ
συνκλαμὲν χρώματα. Ξαναγυρνοῦσε ἡ χα-
ρὰ τῆς ζωγραφικῆς.

Ἐνα ἀπογευμα, ποὺ ζωγράφιζε μιὰ
σκηνή τοῦ κὰν — κὰν, χτύπησε ἡ πόρ-
τα καὶ παρουσιάσθηκε ὁ πατέρας του.

— Ἐμαθα ἀπ' τὴ μητέρα σου πῶς
νοίκιασες ἓνα ἐργαστήρι κι' ἦρθα νὰ δῶ
τί εἶδους μέρος διάλεξες. Δὲν εἶναι κα-
κό, ἀρκετὰ καλὸύτσικο. Τὸ σπῆτι εἶναι
μᾶλλον σαράβαλο, ἀλλὰ πιστεύω πῶς ὁ-
λα τὰ σπῆτια τῆς Μονμάρτης ἔτσι εἶναι.

Προχώρησε κι' ἔρριξε μιὰ ματιά ἔξω
ἀπ' τὸ παράθυρο.

— Περιφώνηθαι. Φαίνεται ἀκόμη κι' ἡ
Παναγία τῶν Παρισίων. Ναί, ἐδῶ θὰ
εὐχαριστηθεῖ ἡ ψυχὴ σου. Ἀπὸ παιδί σου
ἄρεσε νὰ ζωγραφίζεις. Ἰώως νὰ κατα-
φέρεις νὰ ζωγραφίσεις ἄλογα τόσο κα-
λά, ὅσο ὁ γέρο — Πρενστώ.

Ἡ ὥρα τῆς παραδόσεως, ὁ καθη-
γητὴς τῆς Χημείας, κατεβαίνει ἀπ' τὴ
ἔδρα του καὶ γράφει μὲ τὴν κιμωλία
στὸν πίνακα: «HNO».

— Πές μου ἐσύ; ῥωτᾷ κάποιον φοι-
τητὴ, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ἔγραψα.

— Εἶναι... εἶναι...

— Ἐμπρός, λοιπόν, λέγε τί εἶναι;

— Τὸ ἔχω στὴν ἄκρη τῆς γλώσσας
μου, κύριε καθηγητά...

— Στὴν ἀκρὴ τῆς γλώσσας σου; Φτὸ-
στο ἀμέσως, ἀνότη! Εἶναι νικητὸν
δξό!

μαζί του ἱπασία, νὰ κυνηγάει στὸ Λου-
ρὺ...

— Ἰπάρχει μιὰ κρεβατοκάμαρα ἐπὰ-
νω κι' ἓνα μπάνιο. Θάθελες νὰ τὰ δεῖς,
μπαμπά;

— Τ' εἶν' αὐτό; ἀναφώνησε ὁ κόμης,
ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν πρότασή του καὶ
δείχνοντας μὲ τὸ μπαστούνι του τὸν ἀ-
τέλειωτο Ἰάκωβο.

— Θὰ τὸ στείλω στὴν Ἐκθεση.

— Τὶ διάβολο κάνει μὲ τοῦτα τὰ
γελόια φτερά;

— Ὁ Δαίδαλος, ὁ πατέρας του, τοῦ
εἶχε φιάξει ἓνα ξευγάρι κερένια φτερά
γιὰ νὰ πετάξει πάνω ἀπ' τὴ θάλασ-
σα. Πέταξε ὅμως τόσο κοντὰ στὸν ἥλιο,
ποὺ τὸ κερί ἔλυσε καὶ πνίγηκε. Εἶναι
ἓνας ἀρχαῖος ἐλληνικὸς μῦθος.

— Ὁ πῦρ βλακώδης τοῦ κόσμου! Τώρα
λοιπόν, πρέπει νὰ πηγαίνω. Χάρηκα ποὺ
εἶσαι ταχτοποιημένος.

Προχωρώντας πρὸς τὴν πόρτα, τὸ βλέμ-
μα του ἔπεσε πάνω στὸ ἐργάκι μὲ τὸ κὰν
— κὰν. — Ἄν ἔβλεπε ἡ μητέρα σου αὐτὸ
ποὺ ζωγραφίζεις, θὰ συγχιζότανε. Κα-
θαρή πορνογραφία. Οἱ κοκκότες ἔχουνε
τὴ θέση τους, ἀλλὰ ὄχι στὸν καμδὰ. Δὲν
ἔχει σημασία. Τίποτα πιά δὲν ἔχει ση-
μασία.

Στὸ κατώφλι ἀλληλοκυντάχτηκαν γιὰ
μιὰ στιγμή, σὰ νὰ πασχίζανε νὰ γεφυ-
ρώσουν τὴν ἄβυσσο ποὺ τοὺς χώριζε.

Πρῶτος ἔστριψε τὸ κεφάλι, ὁ κόμης.

— Λοιπόν, ἀντίο Ἀνρὺ!

— Ἀντίο μπαμπά. Εὐχαριστῶ ποὺ ἤρ-
θες.

Ὁ κόμης δὲν ἀπάντησε.

★
ΤΙΣ ἀρχὲς τοῦ Δεκέμβρη ἡ χαρὰ
τῶν Χριστουγέννων ἀπλώθηκε σ'
ὅλο τὸ Παρίσι. Οἱ βιτρίνες γεμί-
σανε παιχνίδια. Ὁ κόσμος περπατοῦσε
φορτωμένος πακέτα..

Ἐνα πρωί, στὸ διάλειμμα ὁ Λούκας
πληροῖσε τὸν Ἀνρὺ.

— Αὐτὴ ἡ κοπέλλα, ἡ Ζυλί...

— Αὐτὴ ποὺ δουλεύει στὴν καπελλοῦ;

— Ναί. Τὸ λοιπόν, δὲ λέει νὰ πέσει.

Λέει πῶς, ἂν μοῦ δοθεῖ, θὰ τὴν τιμωρή-
σει ὁ Θεός.

— Τότε, γιατί δὲν βρίζεις καμμιὰ ἄλ-
λη: "Ἐτσι κι' ἄλλοις δὲν τὴν ἀγαπᾷς.

— Μὰ εἶναι πιά ζήτημα αὐτοσεβα-
σμοῦ γιὰ μένα. Ἐξ ἄλλου, ὁ πόθος μου
γίνεται ὅλο καὶ πῦρ δυνατό. Ἄν μπο-
ροῦσα νὰ τῆς κάνω Χριστουγεννιάτικο
δωράκι, ἴσως νὰ μ' ἄφηνε νὰ τὴν φιλή-
σω. Καὶ σὰν τίς φιλάς, τότε καταλαβαί-
νουν καλύτερα τὰ πράγματα.

Ταραγμένος ὁ Ἀνρὺ, ἀνακάμψε πῶς ὁ-
λοι οἱ φίλοι του εἶχαν σχέδια γιὰ τὰ
Χριστούγεννα νὰ τὰ περάσουν μὲ διάφορες
κοπέλλες. Ἐνοιωσε τότε πόσο προσωρινὴ
ἦταν αὐτὴ ἡ παρὰ τοῦ Ἀτελιέ, ποὺ
τὴν εἶχε φαντασθεῖ αἰώνια. Σὲ λίγους
μῆνες θὰ σκορπίζανε ὅλοι.

Οἱ σκέψεις αὐτὲς τοῦ καίγανε τὸ μυα-

Τὴν ὥρα τῆς παραδόσεως, ὁ καθη-
γητὴς τῆς Χημείας, κατεβαίνει ἀπ' τὴ
ἔδρα του καὶ γράφει μὲ τὴν κιμωλία
στὸν πίνακα: «HNO».

— Πές μου ἐσύ; ῥωτᾷ κάποιον φοι-
τητὴ, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ἔγραψα.

— Εἶναι... εἶναι...

— Ἐμπρός, λοιπόν, λέγε τί εἶναι;

— Τὸ ἔχω στὴν ἄκρη τῆς γλώσσας
μου, κύριε καθηγητά...

— Στὴν ἀκρὴ τῆς γλώσσας σου; Φτὸ-
στο ἀμέσως, ἀνότη! Εἶναι νικητὸν
δξό!

λό, ἐνῶ καθότανε στὸ σαλονάκι τῆς μη-
τέρας του, τὴν παραμονὴ τῶν Χριστου-
γέννων.

Τὸ χιόνι στοιβαζότανε ἀδούρβα πάνω
στὸ πεζοῦλι τοῦ παραθύρου. Ὅλα ἦταν
σιωπηλά.

— Πῶς πάει ὁ Ἰάκωβος; ῥώτησε ἡ μη-
τέρα του διακόπτοντας τὸ πλέξιμό της.
Εἶσαι εὐχαριστῆμένος;

— Προχωρῶ σπουδαῖα. Γλυκεῖα μα-
νούλα, πᾶσχιζε νὰ δείξει ἐνδιαφέρον γιὰ
τὴν καλλιτεχνικὴ του καριέρα. «Οἱ πρῶ-
τες σκιές ἔχουν τελειώσει καθὼς καὶ τὸ
πρόσωπο».

Ἐνῶ μιλοῦσε, τὴν κύτταζε. Ἡ βαθμι-
αία ἀποξένωσή τους κρεμότανε σὰν μιὰ
διάφανη κουρτίνα, ἀνάμεσά τους. Τὸν
τύλιξε ἓνα κῆμα ἀγάπης. Καθμένη μάνα,
πόσο μόνη θὰ ἦταν!

— Μόλις ἀνοίξει ἡ Ἐκθεση, θὰ μπο-
ρέσουμε νὰ φύγουμε γιὰ τὸ Μάλρομέ, εἴ-
πε γιὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ. Καὶ μιὰ
ποὺ θάχω τελειώσει μὲ τὸν Καρμόν, θὰ
μπορούσαμε νὰ περάσουμε ἐκεῖ τὸ φθινό-
πωρο. Ἰώως καὶ νὰ μείνουμε ὥς τὰ Χρι-
στούγεννα.

Τὸ βλέμμα της καρφώθηκε πάνω του,
ὄχι ἀπὸ τρυφερόδα. Ἦθελε νὰ τὴν
παρηγορήσει γιὰ τὸ δωμάτιό του τῆς
Μονμάρτης, γιὰ τὰ βράδια ποὺ περνοῦ-
σε μὲ τοὺς φίλους του. Ἦθελε νὰ τῆς
δείξει τὴν ἀγάπη του. Γι' αὐτὸ καὶ
τῆς ἔταξε τόσοις μῆνες, σὰν τὸν Ἀλφόν-
σο ποὺ ἄφηνε στὰ γκαρσόνια ἐκατόφραγα-
κα γιὰ φιλοδώρημα...

— Φοδᾶμαι πῶς τὸ Μάλρομέ, δὲν θά-
ναι πολὺ εὐχάριστο τὸ φθινόπωρο. Βρέ-
χει πολὺ ὅστερα ἀπ' τὸν Ὀκτώβριο.

Ἐκεῖνος ἐπέμενε, θέλοντας νὰ ἐπιβάλει
μὲ τὸ ἔξοι τὴ θυσία του γιὰ τὸ χατήρι
της. Σίγουρα ὁ καιρὸς δὲν θάτανε χει-
ρότερος ἀπ' τοῦ Παρισίου. Ἡ παρακλη-
τικὴ του φωνὴ τῆς ἔφερνε καὶ πάλι τὴν
εἰκόνα τοῦ μικροῦ ἀγοριοῦ, ποὺ τὴν θερ-
μοπαγκαλοῦσε νὰ τὸν ποζάρει. Δὲν εἶχε
ἀλλάξει. Ἐνα μέρος τοῦ ἑαυτοῦ του θὰ
παρᾶμενε πάντα παιδιάστιχο. — Θὰ δοῦ-
με τοῦ χαμογέλασε.

Κουβεντιάζανε λιγάκι γιὰ τὸ στούντιο,
ποὺ θὰ νοίκιαζε τοῦ χρόνου. Ὅχι βέβαια
στὴ Μονμάρτη, ἀλλὰ σὲ κάποια ἡσυχὴ
ἀριστοκρατικὴ περιοχὴ.

Ἀλήθεια, ὅμως, τοῦ εἶπε, θ' ἀναγκα-
στεῖς νὰ ἔχεις κάποια οἰκονόμο. Πῶς
σοῦ φαίνεται ἡ μαντάμ Λουμπέ; Ἀπὸ ὁ-
τι μοῦ εἶπες φαίνεται πολὺ καλὴ γυναίκα.

Περιφώνηθαι. Θὰ τῆς μιλοῦσε, μόλις
ὁ Ἰάκωβος γινότανε δεκτὸς στὴν Ἐκθεση.

Τὸ βλέμμα του ξαναγύρισε στὴ φωτιά
τοῦ τζακιῦ. Παρακολουθοῦσε ἀφηρημένα
τὶς μικροῦλες γαλάζιες φλόγες, ποὺ χορο-
πηδοῦσαν σὰν μπαλαρινοῦλες πάνω στὰ
καμένα κούτσουρα. Τὶ νὰ κάνανε τώρα οἱ
φίλοι του; Κατάφερε ὁ Λούκας τελικὰ νὰ
πάρει τὸ φίλ του; Τ'ἀπόκρυψε ἡ Ζυλί
μπροστὰ σ' ἓνα φτηνὸ κολιεδάκι; Ὁἷτα-
νε ὥραιο νὰ σὲ φιλάει μιὰ ὁμορφὴ κο-
πέλλα.

Πάνω ἀπ' τὸ πλεχτό της ἡ μητέρα
του, τὸν παρακολουθοῦσε. Ἦταν ἀνήσυ-
χος, κάπως φοβισμένος. Ἀρχίζε πιά ν'
ἀνοίγει τὰ μάτια του στὴ ζωὴ. Σελεφε-
ρώνονταν ἀπ' τὴν ἀργοπορημένη του ἐφη-
βεία κι' αἰσθησιακὴ ἄγνοια. Ἐκεῖνος δὲν
τὸν καταλάβαινε ἀκόμη, ἀλλὰ ἐκείνη τὴ
μάντευε. Τὸ βλέμμα του εἶχε χάσει τὴ
λαμπρόδα του. Τὸ θερμὸ αἷμα τῶν Του-
λοῦξ — Δωρὲκ, ἀρχίζε νὰ ταραξεται σὲς
φλέβες του.

Ὅχι, ἡ θύελλα δὲν εἶχε φτάσει ἀκό-
μη, ἀλλὰ ἐρχότανε.

Ἡ ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ: Στὸ ἐπόμενο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Κάθε ἄνθρωπος ἀντιδρᾷ κατὰ διαφορετικὸ τρόπο ἀπὸ τοὺς ἄλλους
συνανθρώπους του στὶς δύσκολες περιστάσεις καὶ τὶς ἀντιξοότητες τῆς
ζωῆς. Ὅσοι διαθέτουν καλὴ σωματικὴ ὑγεία καὶ ἰσορροπημένο χαρακτή-
ρα, ὑπομένουν κι' ἀντιμετωπίζουν ἀποτελεσματικὰ τὰ δυσάρεστα γεγονό-
τα κάθε ἡμέρας. Ἀλλοι, ὅμως, ποὺ ὁ ὀργανισμός τους ἐμφανίζει ἐλαττω-
μένη ἀντίσταση στὰ ψυχικὰ τραύματα, λόγω μιᾶς ἰδιαίτερης ἀδυναμίας τοῦ
νευρολογικοῦ τους συστήματος, πέφτουν εὐκόλα στὶς διάφορες μορφές τῆς
νευρικής ἐξαντλήσεως. Τέλος, ὑπάρχει καὶ μιὰ τρίτη κατηγορία ἀτόμων,
πρὸ παντὸς γυναικῶν, ποὺ ἡ ἐλλιπὴς προσαρμογὴ τους στὶς ἐναντιότητες
τῆς ζωῆς ἐκδηλώνεται μὲ τὴν κατάσταση μιᾶς ψυχικῆς καταθλίψεως.

...ὅταν μᾶς κυριεύει ἡ ψυχικὴ κατάθλιψη

Οἱ αἰτίες τὰ συμπτώματα καὶ ἡ θεραπεία τοῦ πρώτου σταδίου τῆς νευροπαθείας

Αἰνὰ ἀλήθεια, ὅτι μιὰ ἀπὸ τὶς
κύριες αἰτίες τῆς ψυχικῆς κατα-
θλίψεως εἶναι τὰ ψυχικὰ τραύμα-
τα, δὲν πρέπει ὥστόσο νὰ ξεχνᾶμε ὅτι
εἶναι ἀνάγκη νὰ συντρέξουν καὶ ἄλλοι
παράγοντες γιὰ νὰ ὀδηγηθεῖ ἓνας ἄν-
θρωπος σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση. Πρό-
θετα γιὰ παράγοντες, ποὺ δὲν εἶναι
δυστυχῶς πάντα εὐκόλο νὰ ἐξιχνιασθοῦν.
Ἡ διαπίστωσή τους, ὅμως, εἶναι ἀναγ-
κασιώτατη γιὰ τὴν ἐπιτεῦξη ὀριστικῆς
θεραπείας.

Ὅπως τονίστηκε ἀπὸ πολλοὺς ὁμι-
λητὲς στὸ πρόσφατο διεθνὲς συνέδριο, ποὺ
ἔγινε στὸ Ραπάλλο τῆς Ἰταλίας εἰδικὰ
γιὰ τὶς μορφές αὐτῆς τῆς ψυχοπάθειας,
στὶς καταστάσεις καταθλίψεως ἔχει
συνεχὰ θεμελιώδη σπουδαιότητα ἡ ὑπαρ-
ξὴ μιᾶς προδιαθέσεως τοῦ ὀργανισμοῦ,
τῆς ὁποίας οἱ σύγχρονες ἐπιστημονικὲς
ἔρευνες προσπαθοῦν νὰ θροῦν ἐργαστη-
ριακῶς μιὰ ἐξήγηση μὲ βιοχημικὰ δεδο-
μένα.

Φαίνεται, δηλαδή, ὅτι σὲ ὀρισμένα ἄ-
τομα, ὑπάρχουν σὲ ἐλλειπτεῖς ποσότητες
ὀρισμένες οὐσίες, ὀρμονικῆς κυρίως φύσε-
ως, ποὺ ἐκκρίνονται σὲ μιὰ συγκεκριμένη
ζώνη τοῦ ἐγκεφάλου, κι' ἔχουν προορι-
σμὸ νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν τέλεια λειτουρ-
γία τῶν νευρικῶν κυττάρων.

★
ΠΟ καιρὸ ἤδη, εἶναι γνωστό, ὅτι
οἱ διάφορες μορφές καταθλίψεως
προκαλοῦνται κι' ἀπὸ ὀργανικὲς
μολύνσεις, ἀκόμα δὲ κι' ἀπὸ ἐρεθισμούς
ποὺ ἐνῶ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι παθολογι-
κῆς φύσεως, ἐλαττώνουν ὥστόσο τὴν ἱ-
κανότητα ἀντοχῆς τοῦ ὀργανισμοῦ.

Φυσιολογικῆς συνδύας, ποὺ μὲ κάποια
αἰσθητὴ συχνότητα προκαλοῦν τὴ συμ-
πτωματολογία τῆς καταθλίψεως, εἶναι ἐ-
κείνες ποὺ ἐπικρατοῦν κατὰ τὴν κρίσιμη
ἡλικία τῆς γυναικας. Ἐπειδὴ σ' αὐτὴ
τὴν περίοδο ἐπέρχεται μιὰ προφανὴς ἀ-
ναταραχὴ στὴν ἰσορροπία τῶν ἔσω ἐκ-
κρίσεων, εἶναι λογικὸ νὰ σκεφθοῦμε ὅ-
τι καὶ σ' ἄλλες περιπτώσεις ἀνάλογα ψυ-
χογενετικά φαινόμενα μπορεῖ νὰ ὀφεί-
λονται σὲ ἐνδοκρινικὲς διαταραχές, ἰ-
διαίτερα δὲ σὲ πλημμελεῖ λειτουργία δυὸ
ἀδένων: τοῦ θυρεοειδοῦς καὶ τῆς ὑπο-
φύσεως. Αὐτὴ ἡ ἐξήγηση, ποὺ εἶναι πα-
ραδεκτὴ, ὅπως ἀποδείχθηκε στὸ παρα-
πάνω συνέδριο, ἀπὸ πολλοὺς κορυφαί-

ους εἰδικούς, στηρίζεται στὸ ὅτι ἔχει
παρατηρηθεῖ στενὴ σχέση ἀνάμεσα σὲ ὁ-
ρισμένες ὁρμόνες καὶ στὴ χημικὴ λει-
τουργία τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου.

Μολυσματικὲς καταστάσεις ποὺ ἔχουν
ὡς ἐπακόλουθό τους τὴν κατάθλιψη, τὸ
ἄγχος καὶ τὴ νευρικὴ ὑπερευαισθησία ἔ-
χουν ἐπισημανθεῖ ἀρκετὲς σὲ προχωρη-
μένης ἡλικίας ἄτομα.

★
ΠΑΡ' τοὺς παράγοντες τῆς σωμα-
τικῆς ἰδιοσυγκρασίας, στὶς ὀργανι-
κῆς παθήσεις, στὶς ὀρμονικὲς
διαταραχές καὶ στὶς εἰδικὲς φυσιολογι-
κῆς συνθήκες, ἔχουν βέβαια νὰ παῖξουν
σημαντικὸ ρόλο καὶ τὰ ψυχικὰ τραύματα.
Τὰ συμπτώματα τῆς καταθλίψεως, ποὺ
σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἐκδηλώνονται
συνήθως μὲ ἐναλλὰζτες νευρικότητας καὶ
ἀπάθειας, μπερσοῦν νὰ προκληθοῦν ἀπὸ
διάφορους λόγους. Ἀλλοτε πρόκειται
γιὰ τὸ θάνατο ἐνὸς ἀγαπημένου προ-
σώπου, ἄλλοτε γιὰ οἰκονομικὲς δυ-
σχερίες, ἄλλοτε γιὰ ὀξείες διαφονίες
καὶ διαπληκτισμούς κι' ἄλλοτε γιὰ ὑπερ-
βολικὴ ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόληση, ἐνῶ
σὲ ὀρισμένα ἡλικιωμένα ἄτομα τὰ συμπτῶ-
ματα αὐτὰ ἐμφανίζονται, ἀντιθέτως,
ὅταν τὰ ἄτομα αὐτὰ παίρνουν τὴ σύν-
ταξή τους καὶ νοιώθουν πλέον ὅτι ἡ κοι-
νωνία δὲν τὰ χρειάζεται.

★
ΤΑ συμπτώματα τῆς καταθλίψεως
δὲν εἶναι τὰ ἴδια κι' ἀπαράλλα-
χτα σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις. Ἦ-
πάρουν ὅμως μερικὰ ποὺ θὰ μπορού-
σαμε νὰ ποῖμε ὅτι αποτελοῦν τὸν κοι-
νὸ παρνομοστήριον ὅλων τῶν μορφῶν κα-
ταθλίψεως. Εἶναι ἡ ἀδιαφορία τοῦ ἀρ-
ρώστου γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς
συνανθρώπους του, ἡ δυσκολία αὐτο-
συγκεντρώσεως κι' ἡ ἀναπασχολικότης.
Σ' αὐτὰ τὰ βασικὰ φαινόμενα, μπορεῖ
νὰ προστεθοῦν, ἀνάλογα μὲ τὶς περι-
πτώσεις, ἡ νευρικὴ ὑπερευαισθησία, τὸ
ἄγχος, ἡ ἀπνία, ἡ ἀπώλεια τῆς ὀρέξε-
ως κι' ἡ αἰσθησι μιᾶς σωματικῆς κοπώ-
σεως, ἡ ὁποία εἶναι πῦρ ἐντονη τὸ πρωί
καὶ τείνει νὰ ἐκλειθεῖ πρὸς τὸ βράδυ.
Πολλὲς φορὲς, αὐτὲς οἱ διαταραχές εἴ-
ναι ὅμοιες σὰν δίδυμες ἀδελφές κι' ἐ-
κείνες τῆς νευρικῆς ἐξαντλήσεως. Πράγ-
ματι, στὶς διάφορες μορφές καταθλί-

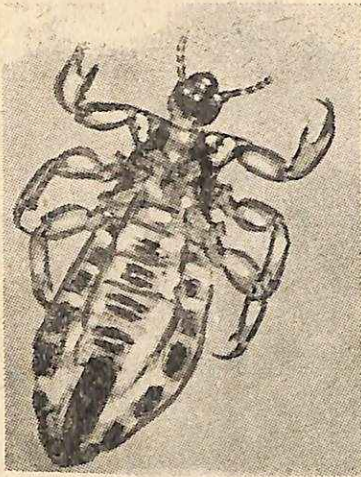

ψεως εἶναι δυνατόν νὰ παρατηρηθοῦν
ἐκδηλώσεις νευροφυτικῆς ἀνισορροπίας
ὅπως βουητὸ στ' αὐτιά καὶ ἱλιγγοί. Ἐ-
τσι, ἡ διάγνωση καθίσταται κάποτε δύ-
σκολη, γιατί εἶναι συγκεχυμένη ἡ συμ-
πτωματολογία τῆς καταθλίψεως μὲ ἐκεί-
νη τῆς νευρικῆς ἐξαντλήσεως.

★
ΘΕΡΑΠΕΙΑ τῆς καταθλίψεως γί-
νεται σήμερα μὲ ποικίλα μέσα,
ποὺ συνήθως εἶναι πολὺ ἀποτε-
λεσματικά. Εἶναι, ὅμως, συχνὲς κι' οἱ
περιπτώσεις ποὺ ἡ πάθηση αὐτὴ προσ-
λαμβάνει τόσο καλοῖδη χαρακτήρα, ὥ-
στε νὰ μὴ ἀπαιτοῦνται παρὰ μερικὲς
στοιχειώδεις προφυλάξεις γιὰ τὸν ἐξ-
ερισμὸ τῆς. Συνήθως, ἡ ὑγεία ἀ-
ποκαθίσταται πλήρως μέσα σὲ σύντομο
χρονικὸ διάστημα, ἂν ὁ ἀσθενὴς ἀνα-
παυθεῖ γιὰ λίγο σ' ἓνα περιβάλλον δια-
φορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου ζοῦσε κι' ἐρ-
γάζεταν ἢ ἂν ὑποβληθεῖ σὲ κάποια λου-
τροθεραπεία.

Ὅταν, ἀπεναντίας, τὰ συμπτώματα
εἶναι πῦρ ἐντονα καὶ πῦρ ἐπίμονα, εἶναι
ἀπαραίτητη μιὰ συστηματικὴ καὶ πολυ-
πλοκότερη θεραπευτικὴ ἀγωγή. Ὡς ἐ-
δῶ καὶ λίγα χρόνια, ἰδιαίτερα ἀνάγλυ-
ψη στὴν ἐπιστημονικὴ δεοντολογία ἦταν
ἡ ψυχοθεραπεία, ἡ ὁποία τώρα τείνει
νὰ δώσει ἐξ ολοκλήρου τὴ θέση της στὴ
φαρμακολογικὴ μέθοδο. Οἱ μοντέρνοι
τρόποι ἀντιμετωπίσεως τῆς καταθλίψεως,
ὅπως ὑπογράμμισε ὁ διάσημος Ἰταλὸς
καθηγητὴς Καζούλο στὸ συνέδριο τοῦ
Ραπάλλο ἔχουν, ὡς κύριο σκοπὸ τους
νὰ προσταθεθοῦν τὴ χημικὴ ἰσορο-
πία τοῦ νευρικοῦ κυττάρου κι' ἐπομέ-
νως νὰ ἐνεργοῦν ἀπ' εὐθείας καὶ μὲ τὴ
μεγαλύτερη ἀποτελεσματικότητα πρὸς ἀ-
ποτροπὴ τῶν κυτταρικών ἀλλοιώσεων.
Οἱ ὁποῖες εἶναι κοινὸν γεγονόςὸ στὸ δά-
θος ὅλων τῶν μορφῶν καταθλίψεως.
Τὰ φάρμακα, ποὺ διαθέτει σήμερα ἡ ἐ-
πιστὴμη στὴ φαρμάκων τῆς γι' αὐτὸ, τὸ
σκοπὸ, εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα. Ἐνα-
πόκεινται στὸν γιατρὸ νὰ διαλέξει τὸ
πῦρ κατάλληλο γιὰ τὴν εἰδικὴ περίπτω-
ση ποὺ ἀντιμετωπίζει κάθε φορὰ.

FEDERICO PIZZETTI

Μιά ψείρα (400 φορές μεγαλύτερη από το φυσικό μέγεθος).

Ένα έντομο που θεωρείται ακίνδυνο σε μια χώρα μπορεί να γίνει πολύ βλαβερό σε μιάν άλλη χώρα. Αυτό συμβαίνει, γιατί συνήθως αφήνει πίσω στη χώρα της καταγωγής του τους φυσικούς εχθρούς που περιορίζουν την ανάπτυξή του. Για ν' αποφύγουμε τη χρήση των έντομοκτόνων, που αποτελούν κίνδυνο για την υγεία μας, δεν υπάρχει παρά ένας τρόπος: να βάλουμε τα έντομα να πολεμήσουν κατά των εντόμων. Οι βιολόγοι αντιμετωπίζουν τη δημιουργία ενός «υπερεντόμου» που θα καταβροχθίζει όλα τα βλαβερά είδη...

ΕΝΤΟΜΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΕΝΤΟΜΩΝ

Τα «βιολογικά μέσα» υποκαθιστούν τα έντομοκτόνα

ΣΤΟ Μουρστάουν της πολιτείας του Νιού Τζέρσεϊ (Η.Π.Α.) ένας άνθρωπος έχει αναλάβει τη φύλαξη των χρυσαλλίδων που εισάγονται κάθε χρόνο απ' τη Γαλλία. Πέντε χιλιάδες χρυσαλλίδες έμειναν έφτετος σ' έναν ψυχρό θάλαμο μέχρι τα μέσα του Μαΐου. Την εποχή αυτή, όταν οι χρυσαλλίδες άπαλ-λάχθηκαν από το νεκρό τους δέρμα και γήκαν ως ώριμες πεταλούδες το είδους TYRIA JACOBABAEAE, τις έστειλαν στις άκτες του Ειρηνικού. Έκεί τις άφησαν ελεύθερες στην έξοχή και σε λίγες μέρες οι προνύμφες που γεννήθηκαν από τις όμορφες αυτές πεταλούδες άρχισαν να ροκανίζουν εύσυνείδητα τον ήμιγέροντα, το βλαβερό αυτό χορτάρι, που έξολο-θρεύεται τόσο δύσκολα και δηλητηριάζει τα ζώα στη βοσκή.

Ο Ντένταρ Τζόουνς είναι ο «άνθρωπος με τα έντομα» που διευθύνει στο Μουρστάουν το «κέντρο διερχομένων» των «καλών» εντόμων που εισάγονται από το έξωτερικό για να έξολοθρεύσουν ώρισμένα είδη κακών εντόμων και θλα-βερών φυτών. Οι εισαγωγές αυτές γίνονται στα πλαίσια του σχεδίου «βιολογικής μάχης» που ώργανώθηκε από το άμερικανικό ύπουργείο Γεωργίας και αποβλέπει στην καταπολέμηση των επι-βλαβών εντόμων με τη βοήθεια των φυ-σικών εχθρών τους.

Η εφαρμογή των μέτρων αυτών για την καταπολέμηση των εντόμων με βιολογικές μεθόδους έχει επιβληθεί μετά τη διαπίστωση της ανεπάρκειας ή του κιν-δύνου που παρουσιάζουν τα έντομοκτό-να. Ολόκληροι τόνοι έντομοκτόνων σκορπίζονται κάθε χρόνο στους άγρους και οι δηλητηριώδεις αυτές ουσίες εί-ναι φυσικό να προκαλούν σοβαρές και συχνά δικαιολογημένες ανησυχίες στο κοινό. Από το 1958, στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχουν επιβληθεί περιορισμοί στη χρήση χημικών ουσιών που αποδεί-χθηκαν κορκινογόνες. Όσοπο πολλές τέ-τοιες ουσίες χρησιμοποιούνται στη γεωρ-γία.

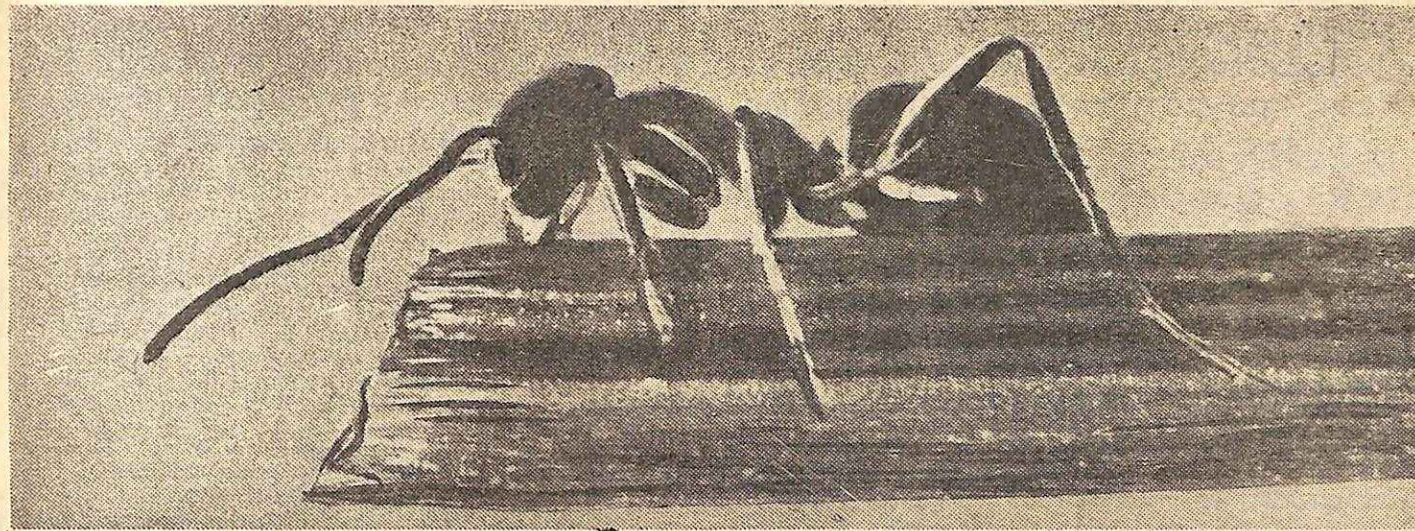
Για ν' αποφύγουμε τα επικίνδυνα έν-τομοκτόνα, δεν υπάρχει παρά ένας τρό-πος: Να θάλουμε τα έντομα ν' άγωνι-σθούν κατά των εντόμων.

ΤΟΝ Ιανουάριο του 1960 η χρήση του έντομοκτόνου έπταχλωρίου απα-γορεύθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι άρμόδιες ύπηρεσίες διαπίστωσαν ότι το χημικό αυτό προϊόν, όταν χρησιμο-ποιείται σε μεγάλες ποσότητες, είναι πολύ τοξικό. Οι κτηνοτρόφες που περιέ-χουν έπταχλώριο, αφήνουν ώρισμένα το-ξικά ύπολειμματα στο γάλα και στο κρέας των ζώων που έχουν τραφεί μ' αυτές.

Παρ' όλα αυτά, στο σύνολό τους, τα χημικά έντομοκτόνα δεν ύπήρξαν ποτέ άληθινά επικίνδυνα και θά έξακολουθή-σουν να παίζουν σημαντικό ρόλο στη

γεωργία. Τα βιολογικά μέσα, ώστόσο, έχουν πολλά πλεονεκτήματα και θά υπο-καταστήσουν έν μέρει τα έντομοκτόνα.

Μέχρι στιγμής, ή πιό επιτυχημένη προσ-πάθεια ήταν ή στείρωση της χρυσόμυγας της Φλωρίδας. Το έντομο αυτό αποθέτει τ' αυγά του στις άνοιχτες πληγές των ζώων. Έκεί αναπτύσσονται οι προνύμφες και μεταμορφώνονται στις αποκρουστικές χρυσοπράσινες μύγες του κρέατος. Ο δρ. Κνίπλιγκ, διευθυντής του τμήματος έντομολογικών έρευνών του άμερικανικού ύπουργείου Γεωργίας, συνέλαβε μερικές άρσενικές χρυσόμυγες και τις ύπέβαλε σε άκτινοβολίες ραδιενεργού κοβαλτίου.

Τα στείρωμένα αυτά άρσενικά έξαπο-λύθηκαν με άεροπλάνο πάνω από τη Φλω-ρίδα, ζευγαρώθηκαν με τα θηλυκά, άλλα-τ' αυγά που γεννήθηκαν δεν είχαν γονι-μοποιηθεί.

Οι επιχειρήσεις κατά της χρυσόμυγας άρχισαν το 1958 στη Φλωρίδα, την Ά-λαμπάμα και τη Γεωργία. Στο Σέμπριγκ της Φλωρίδας ώργανώθηκε ένα άληθινό «έργοστάσιο» για τη στείρωση της χρυ-σόμυγας. Κάθε έβδομάδα έβγαίνουν από το έργοστάσιο έβδομήντα έκατομύρια στείρων άρσενικών. Οι άπόγονοι της χρυ-σόμυγας γίνονταν όλο και περισσότεροι σπάνιοι και σήμερα, το έντομο αυτό κοντεύει να έξαφανισθεί. Οι έντομολόγοι μελετούν τώρα τις επιδράσεις των ρα-διενεργών άκτινοβολιών σε δύο άλλα είδη εντόμων.

ΤΑ καινούργια αυτά συστήματα κα-ταπολέμησης των εντόμων δεν πα-ραμερίζουν κατ' ανάγκη τα χημικά μέσα. Σε μερικές περιπτώσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν συγχρόνως, όπως π.χ. στα δολώματα. Όταν ή κερατίτις, ή μεσογειοκή μύγα των φρούτων, εισέ-βαλε στις φυτείες της Φλωρίδας το 1956, οι έντομολόγοι σκέφθηκαν ν' αναμίξουν ένα χημικό δηλητήριο με διάφορες πρω-τεΐνες, που σκορπίσθηκαν κονιορτοποιη-μένες πάνω από τα δέντρα. Τα έντομα κατεβρόχθισαν με βουλιμία αυτό το δό-λωμα κι' έξωλοθρεύθηκαν. Με τη μέθοδο αυτή περιορίσθηκε κατά τα τρία τέταρ-τα ή ποσότητα των έντομοκτόνων που θά ήταν άναγκαία για την καταπολέμη-ση αυτών των εντόμων και, φυσικά, περιορίσθηκαν άνάλογα και οι κίνδυνοι τροφικών δηλητηριάσεων.

Έφέτος χρησιμοποιείται πειραματικά στα νησιά Μπόνιν του Ειρηνικού μια παραλλαγή της μεθόδου αυτής. Οι χημι-κοί κατασκεύασαν μια ουσία που λέγεται «μεθυλεγενόλη» ή όποια, στην εποχή των έρώτων, άσκει ίσχυροτάτη έλξη στο άρσενικό του δάκου (DACUS DORSA- LIS). Μικροί κύβοι 13 χιλιοστών από ίνες διαποτισμένες με δηλητήριο και με-θυλεγενόλη, σκορπίζονται με άεροπλάνο πάνω άπ' τους όπωρόκηπους. Δεκαπέντε τέτοιες παγίδες κατά τετραγωνικό χιλιό-μετρο είναι άρκετές. Τα έντομα προσελκύ-ονται στους κύβους από τη μεθυλεγενό-λη και δηλητηριάζονται. Άν όλα πάνε καλά, τα νησιά Μπόνιν θ' άπαλλαγούν

από το δάκο. Η ίδια τεχνική θά χρησι-μοποιηθεί στα νησιά της Χαβάης για το ίδιο έντομο, που έχει άρχισει να είσ-βάλει και στους όπωρόκηπους της Κα-λιφορνίας.

ΕΚΤΟΣ από τον περιορισμό της χρή-σεως των έντομοκτόνων, τα δολώ-ματα παρουσιάζουν κι' ένα άλλο πλεονέκτημα: Κάθε δόλωμα δεν προσελ-κύει παρά ένα είδος εντόμων. Αυτό ση-μαίνει ότι τα δηλητήρια που περιέχουν δεν προσβάλλουν τα «καλά» έντομα, ό-πως το κοκκίνωλο (ένα είδος καλεόπτε-ρου) που καταβροχθίζει τα ζωύφια που λυμαίνονται τους λαχανόκηπους.

Τα έντομα, όπως και οι άνθρωποι, προσβάλλονται από παθογόνα μικρόβια και τα μικρόβια αυτά μπορούν να γί-νουν σύμμαχοι του ανθρώπου. Η τεχνη-τή διάδοση της άρρώστειας που λέγε-ται «γαλάκτωση» στις προνύμφες του μι-κρού Ιαπωνικού χρυσοκανθάρου είναι ένα καλό παράδειγμα. Η μέθοδος χρησιμο-ποιείται για την προστασία των χλοο-ταπηνών στους κήπους, που καταστρέ-φονται από το έντομο αυτό. Άνακα-τεμένοι με τάλκ, οι σπόροι του δακτη-ριδίου που προκαλεί την άρρώστεια σκορ-πίζονται ανάμεσα στην πρασινάδα. Τα δακτριδία προσβάλλουν τις προνύμφες, πολλαπλασιάζονται κατά δισεκατομύρια στο αίμα τους που, ενώ κανονικά είναι διαφανές, γίνεται γαλακτώδες. Οι προ-νύμφες πεθαίνουν, αλλά τα δακτριδία, ακίνδυνα για τον άνθρωπο, παραμένουν στο έδαφος και συνεχίζουν το καταστρε-πτικό τους έργο κατά των εντόμων.

Η ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΗ μορφή της βιολογι-κής αυτής μεθόδου συνίσταται στην εισαγωγή των φυσικών εχθρών ενός φυτού ή ενός θλαβερού εντόμου. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ώρισμένα από τα πιό καταστρεπτικά έντομα έχουν είσ-βάλλει στη χώρα από το έξωτερικό. Άνα-πτύχθηκαν ταχύτατα, γιατί άφησαν πίσω στη χώρα της καταγωγής τους τους φυσι-κούς εχθρούς που περιώριζαν τον πολλα-πλασιασμό τους. Έτσι, ένα έντομο που θεωρείται άθλαβες σε μια χώρα, μπορεί να γίνει πολύ θλαβερό για μιάν άλλη χώρα. Από το 1880 οι Άμερικανοί έντομο-λόγοι άρχισαν να έρευνούν στις ξένες

χώρες, άναζητώντας τους φυσικούς εχ-θρούς των εισβολέων. Από ένα σύνολο 390 ειδών «καλών» εντόμων που έχουν εισαχθεί στη Βόρειο Άμερική, τα 95 έ-χουν τέλεια έγκλιματισθεί. Ένα άπ' αυ-τά, ιδιαίτερα, μια σφήκα που έχει είσα-χθεί από την Κορέα και την Ιαπωνία, συνέβαλε κατά πολύ στην καταπολέμηση του Ιαπωνικού χρυσοκανθάρου στις βο-ρειοανατολικές πολιτείες.

ΣΗΜΕΡΑ τρία κέντρα ύποδοχής — το Μουρστάουν που άναφέραμε και δύο άλλα στην Καλιφόρνια — ά-σχολούνται με τις εισαγωγές των «φυσι-κών εχθρών» των εντόμων. Το 1959 το κέντρο του Μουρστάουν δέχθηκε πάνω από 140.000 έντομα από τη Γαλλία, τη Γιουγκοσλαβία, την Έλβετία, την Νότιο Άφρική και την Ιαμαϊκή. Μερικά είδη φυλάγονται σε τεχνητή χειμερία νάρκη για να χρησιμοποιηθούν την κατάλληλη εποχή, εκεί που χρειάζονται. Άλλα δια-τηρούνται για την άναπαράγωγή.

Μια δυνατότητα του μέλλοντος είναι ή δημιουργία «υπερεντόμων», που θά κατα-βροχθίζουν όλα τα θλαβερά έντομα. Άφού ή σύγχρονη βιολογία είναι σε θέση να μεταβάλλει ταχύτατα τα κλωσσόπουλα σε καλοθρεμένα κοτόπουλα, τίποτα δεν άπο-κλείει τη δημιουργία μιας καλύτερης ρά-τσας ώφέλιμων εντόμων.

Μερικοί έντομολόγοι σκέπτονται ν' άν-τιστρέψουν τη μέθοδο: Να δημιουργή-σουν μιάν άσθενική ράτσα θλαβερών έν-τόμων, τα όποια θά προκαλέσουν βιολο-γικό έκφυλισμό στα έντομα του είδους τους.

Οι έρευνητές άναγνωρίζουν σήμερα πως ούτε τα βιολογικά μέσα, παρ' όλα τα προφανή τους πλεονεκτήματα, ούτε τα έντομοκτόνα μπορούν να δώσουν μια όρι-στική λύση στο πρόβλημα της καταπολέ-μησης των εντόμων. Η όριστική λύση θά ήταν ή δημιουργία φυτικών ειδών που θά μπορούσαν ν' άντισταθούν χωρίς έξω-τερική βοήθεια στα έντομα.

Άλλ' ώσπου να φτάσουμε στη δημιουρ-γία των «υπερφυτών», θά πρέπει να πε-ριορισθούμε στις βιολογικές και τις χη-μικές μεθόδους που διαθέτουμε σήμερα κατά των άνεπιθύμητων αυτών πλάσμα-των.

ARLEN LARGE

Τρώτε φρούτα, όσο μπορείτε πιδ άφθονα φρούτα! 'Ο πολυς κόσμος δέν άμφιβάλλει καθόλου, ότι αυτό είναι τδ ύπ' άρ. 1 σύνθημα τής διαιτητικής τώρα τδ καλοκαίρι. 'Η άλήθεια, ώστόσο, είναι κάπως διαφορετική. Τά φρούτα και τά ώμά σαλατικά θεωρούνται πράγματι άπό τήν έπιστήμη ώς τδ πλουσιώτερο σέ βιταμίνες είδος τροφής, όχι όμως και κάτι πού μπορεί ν' άντικαταστήσει άλλα είδη.

ΤΡΩΤΕ ΦΡΟΥΤΑ!

'Αλήθειες και δρυλοι γύρω άπό τήν ώφελιμότητα τής φρουτοφαγίας

Η ΣΥΜΒΟΛΗ τών φρούτων και τών φρέσκων σαλατικών στη δημιουργία ενεργείας μέσα στον οργανισμό είναι εξαιρετικά άδύνατη και φτωχή. Για ν' άποκτηθούν οι θερμίδες πού εξασφαλίζονται με 200 γραμμάρια ψωμιού, θάπρεπε νά καταβροχθίσουμε τρία περίπου τέταρτα τού κιλού άχλάδια ή ένα κιλό σταφύλια. 'Όσον άφορά τά συστατικά, πού είναι απαραίτητα για τήν ανάπτυξη και τή συντήρηση τού οργανισμού, ή συμβολή και σ' αυτόν τόν τομέα είναι άσήμαντη. Τά φρούτα και τά ώμά σαλατικά έχουν ελάχιστες πρωτεΐνες, ένδ τδ κρέας και τδ ψάρι είναι πλουσιώτατα άπ' αυτές.

Στά φρούτα και στα σαλατικά υπάρχει πιδ πολυς σίδηρος και ασβέστιο άπ' ότι στα κρέατα, άλλα για νά προμηθευθούμε αυτές τις άληθινά πολυτιμες μεταλλικές ουσίες, είναι προτιμότερο νά τρώμε θραστά χόρτα, γιατί τδ θράσμι τις συμπυκνώνει περισσότερο.

'Ενα ζήτημα πού δέν πρέπει νά μάς άπασχολεί καθόλου είναι τδ τι πρέπει νά τρώμε πιδ πολυ: φρούτα ή σαλατικά. 'Ο λόγος είναι άπλούστατος: ή σύνθεσή τους, όπως τδ άποδείχνει ο κατωτέρω πίνακας, είναι φυσικά ή ίδια:

Ουσίες	φρούτα	σαλατικά
Νερό	88%	80%
'Αμιλοειδή	6%	14%
Πρωτεΐνες	3%	3%
Κυτταρίνη	2%	2%
Μεταλλικά άλατα	1%	1%

★

Ο ΣΟΝ άφορά τήν ποσότητα τών βιταμινών, δέν τήν αναφέρουμε, γιατί είναι πολυ κατώτερη τής μονάδος, πράγμα πού δέν πρέπει όμως νά μάς ξαφνιάσει, γιατί πρόκειται για ουσίες πού έχουν ισχυρότατη επενέργεια σέ πολυ μικρές δόσεις.

Πράγματι, τδ πολυτιμότερο συστατικό τών φρούτων και τών ώμών σαλατικών, είναι οι βιταμίνες πού περιέχουν και πού παντός ή βιταμίνη Γ.

'Επομένως, όταν μιλούμε για τήν ώφελιμότητα τής φρουτοφαγίας και τής σαλατοφαγίας, δέν κάνουμε ουσιαστικά τίποτα άλλο παρά νά.. έκφωνούμε τόν πανηγυρικό αυτής τής βιταμίνης.

'Η χρησιμότης τής στον οργανισμό είναι πολυποικίλη. Μάς χρειάζεται για τή σύνθεση νέων ιστών και ιδίως, σέ συνδυασμό με τόν σίδηρο, για τή δημιουργία τής αιμοσφαίρινης. Μάς είναι επίσης άπαραίτητη για τήν άπόχρηση τών αντιτο-

ξινών και τών αντισωμάτων, με τά όποια ο οργανισμός παλεύει ενάντια στα μικρόβια. Τρώγοντας άρκετά φρούτα, ντομάτες, καρώτα, και μαρούλια προσφέρουμε στον οργανισμό μας ένα από σπουδαιότερα συστατικά πού έχει ανάγκη για τή συντήρησή του και τήν ανάπτυξη του. Οι διαιτολόγοι τιμούν όσο πρέπει τδ γεγονός αυτό κι' είναι τόσο προσεκτικοί, ώστε νά μη παραλείπουν νά μάς ειδοποιούν, ότι είναι προτιμότερο νά τρώμε τά πράσινα φύλλα τής σαλάτας

παρά τήν άσπριδερή «καρδιά της», γιατί υπάρχει περισσότερη βιταμίνη Γ στα πρώτα άπ' ότι στη δεύτερη. Γι' αυτό έπίσης τδ λόγο δέν δίνουν και πολλή σημασία στη σταφυλοφαγία. 'Ο καρπός τού Διονύσου περιέχει λίγη βιταμίνη Γ.

'Αλλά μια τόσο σπουδαία «προσωπικότητα» στον κόσμο των θρεπτικών ουσιών, είναι φυσικό νά έχει τις ιδιοτροπίες της. 'Η πρώτη άπ' αυτές είναι ότι πρέπει νά μπάξουμε κάθε μέρα στον οργανισμό μας αυτή τήν πολυτιμη ουσία. 'Ακριβώς έπειδή δέν μένει άργή, καταναλώνεται γρήγορα. 'Η βιταμίνη Γ είναι έξ' άλλου, πολυ... καμωματού. 'Η συμπεριφορά της, οι αντιδράσεις της είναι καθαρά προσωπικές και δέν μοιάζουν με εκείνες τών άλλων βιταμινών. Γι' αυτό έχει κάνει νά πονοκεφαλιάσουν πολυ καιρό, ώσπου νά τήν άνιχνεύσουν και νά τήν κατατάξουν οι ειδικοί μελετητές στα εργαστήρια.

Πρώτα — πρώτα, ή βιταμίνη Γ είναι πολυ εύπαθης στη ξέση. 'Επομένως, είναι ύψίστης σπουδαιότητος ή λεπτομέρεια ότι τά φρούτα και τά ώμά σαλατικά πρέπει νά τά τρώμε πολυ φρέσκα και νά τά διατηρούμε σέ δροσερό μέρος. 'Αλλά ή ξέση βλάπτει πολυ λιγώτερο τις βιταμίνες Γ άπ' ότι τά δξέα. 'Επίσης, μακριά από τδ βιαιθρο, σαν πραγματική πυροδότηση να τού μεσαίονος, νοιώθει καλύτερα τόν ξαντό της. Διατηρείται καλύτερα σέ κλειστό χώρο, άπ' ότι αν ήταν έκτεθειμένη στον αέρα. Κακό θανάσιμο, έξ' άλλου, τής κάνει κι' ο χαλκός. Οι νοικοκυρές, λοιπόν, πρέπει νά ξέρουν, ότι δέν πρέπει νά φτιάχνουν τδ «ζελέ» φρούτων πλουσιών σέ βιταμίνη Γ μέσα σέ χάλκινα σκεύη.

'Όλες αυτές, όμως, οι ιδιοτροπίες της δέν έχουν πολλή σημασία, γιατί, σέ αντίσταθμισμα, ή βιταμίνη αυτή βρίσκεται άφθονη στα φρούτα και στα ώμά σαλατικά. 'Επομένως, παρά τόν άνεμο, τή ξέση και τις άλλες αντίξοες γι' αυτή συνθήκες,

μένει πάντα άρκετή, ώστε νά άνταποκρίνεται στις άνάγκες τού οργανισμού μας.

★

ΑΛΛΑ τά φρούτα και τά ώμά σαλατικά περιέχουν μια άλλη πολυτιμη ουσία, πού μπορεί νά σταθεί έπαξίως πλάι στην έξοχότητα τής βιταμίνης Γ: τήν κυτταρίνη. 'Η ουσία αυτή βρίσκεται ιδίως στα σκληρότερα μέρη τών φυτών. Σέ φυσική κατάσταση, είναι μια λευκή, έλαφρότατη ουσία, έπομένως παρουσιάζει όγκο δυσανάλογα μεγάλο ως προς τδ βάρος της. 'Αφθονη κυτταρίνη περιέχεται στον φλοιό των φρούτων και στα κοτσάνια τών χορταρικών.

Μέσα στον οργανισμό μας, ή ουσία αυτή άναπτύσσει μια ενεργητική δραστηριότητα πρώτα — πρώτα χάρις στον όγκο της. Βοηθά στον σχηματισμό τού χυλού τών τροφών κι' έτσι διευκολύνει τις κινήσεις τών έντέρων. 'Όταν άπό τδ στομάχι μας δέν περνά άρκετή κυτταρίνη, τδ έντερικό σύστημα παρουσιάζει μια ναζέλεια, επί πλέον, δέ, με ζυμώσεις όξικών ουσιών πού βρίσκονται στα έσωτερικά τοιχώματα τών έντέρων προκαλούνται τότε ποικίλες διαταραχές.

Παράλληλα, ή κυτταρίνη παίζει κι' ένα ρόλο όφειλόμενο στη σύνθεσή της. 'Τάαρχον δυο λογίων κυτταρίνες, οι «μαλακές», πού προέρχονται άπό τδ θράσμι τών χορταρικών, κι' οι «σκληρές», πού βρίσκονται ιδίως στους φλοιούς τών φρούτων. Οι πρώτες είναι καλύτερες για τδ πεπτικό σύστημα άπό τις δεύτερες.

'Αν τά έντερα δέν είναι σέ περίφημη κατάσταση και παρουσιάζουν επάθεια, πρέπει νά άποφεύγει κανείς τά ώμά φυτικά προϊόντα.

Αυτό δέν θα έμποδίσει νά συνεχίζεται κάθε μέρα και σέ όλα τά πλάτη τής ύδρογειου ή αιώνια συζήτησης άνάμεσα στους ειδικούς για τά προτερήματα και τά μειονεκτήματα, πού παρουσιάζουν άντιστοίχως τδ πέρασμα ώρισμένων φρούτων και τών σαλατικών άπό τή φωτιά και ή διατήρησή τους σέ κονσέρβες. 'Η συζήτηση αυτή θα εξακολουθήσει, για τόν άπλούστατο λόγο, ότι ή Διαιτητική, πού είναι μια καθ' όλα αξιοσέβαστη έπιστήμη, είναι χωρισμένη σέ διάφορες «σχολές», οι όποιες άντιτίθενται μεταξύ τους με σοβαρώτατα ή κάθε μια επιχειρήματα και ντοκουμέντα. Καλό, όμως, θα είναι, για νά πάρει μια συγκεκριμένη έπι μέρους ιδέα ο άναγνώστης, νά σημειώσουμε τά ποσοστά άπωλείας ώρισμένων βιταμινών με τδ πέρασμα άπό τή φωτιά και με τήν κορσερβοποίηση τών χορταρικών.

'Ιδου λοιπόν ή άπώλεια σέ βιταμίνες:

Τρόπος μαγειρεύματος χορταρικών:

1) Μαγειρίρεμα με νερό
βιταμίνη Γ 50%, βιταμίνη Β1 30%, βιταμίνη Β2 20%, βιταμίνη ΠΠ 15%, βιταμίνη Α 20%.

2) Μαγειρίρεμα χωρίς νερό
βιταμίνη Γ 10—20%, βιταμίνη Β1 10—20%, Β2 10—20%, βιταμίνη ΠΠ 0, βιταμίνη Α 0.

3) Κονσέρβες βιταμίνης

'Απρόοπτα μιάς θεραπειάς

'Ενας Μεξικανός καρδιολόγος δεράπευσε ... κατά λάθος μιάν άλλη άρρώστεια. Και όπου ή ύπρονιαζίδη μεταπηδά άπό τήν ψυχιατρική στην παθολογία.

ΕΔΩ και λίγο καιρό, ένας Μεξικανός καρδιολόγος, ο δόκτωρ Τεόντορο Τεξάραμαν, χορήγησε σέ κάποιο πελάτη του, πού έπασχε άπό ψυχική κατάθλιψη και παράλληλα άπό στηθάγχη, τδ γνωστό στους ψυχιάτρους φάρμακο ύπρονιαζίδη. Τδ παρασκεύασμα αυτό θεωρείται ως ένα άπό τά κλασικά όπλα πού διαθέτει ή ψυχιατρική στη φαρμακεία της κι' ή χρησιμοποίησή του είναι πολυ διαδεδομένη.

Τδ αποτέλεσμα, όμως, στην περίπτωση πού αναφέραμε, ύπηρεξε άπότοπο τόσο για τόν γιατρό όσο και για τόν άρρωστο. 'Αντί τδ φάρμακο νά επενεργήσει στην ψυχική νόσο, για τήν όποια προοριζόταν, έκανε ένα σωστό θαύμα στην άλλη άρρώστεια, τήν καρδιοπάθεια. Οι πόνοι τής στηθάγχης, άπό τήν όποια ύπέφερε ο πελάτης τού δόκτορος Τεξάραμαν, εξαφανίστηκαν μέσα σέ λίγες ήμέρες!

'Ετσι, έντελως τυχαία, διαπιστώθηκε ή δυνατότης νά χρησιμοποιείται ένα φάρμακο, θεωρούμενο ως άποκλειστικώς τής ψυχιατρικής θεοντολογίας, στη θεραπεία μιάς ώρισμένης οργανικής παθήσεως: τής στηθάγχης.

Οι ειδικοί άρχισαν, όπως ήταν έόμενο, τις σχετικές συστηματικές έρευνες και κλινικές παρατηρήσεις, όποτε έφθασαν σέ ένα δεύτερο πόρισμα, κάπως λιγώτερο ικανοποιητικό άπό τδ πρώτο. Φάνηκε δηλαδή, ότι στην πραγματικότητα, ή ύπρονιαζίδη δέν επενεργεί ιατρικά στον καρδιακό μύη. Μετά τή σχετική θε-

ραπευτική άγωγή με τδ φάρμακο αυτό, τδ ηλεκτροκαρδιογράφημα παραμένει αναλόιοτο. 'Η ύπρονιαζίδη έπιδρά μονάχα σ' ένα άπό τά συμπτώματα τής παθήσεως: τόν πόνο. Είναι δηλαδή ένα είδος άσπρινης με άποκλειστικό προορισμό τήν άποτελεσματική κατασγήση τού πόνου τής στηθάγχης.

'Αρρωστοι, πού παθαίνουν κρίσεις στηθάγχης με τήν παραμικρή σωματική κόπωση ή άπότομη κίνηση, καθώς και συχνές νυκτερινές όξύνσεις τής νόσου, παίρνοντας ύπρονιαζίδη βλέπουν νά βελτιώνεται ή κατάσταση τους με θεαματικό τρόπο, σέ σημείο ώστε νά υποβάλλονται άφοβα σέ άρκετη κόπωση, χωρίς νά τους συμβαίνει τίποτε δυσάρεστο. Δηλαδή, στην ουσία, οι άνθρωποι αυτοί θεωρούνται όριστικά γιατρεμένοι.

Δυστυχώς, όμως, τά άποτελέσματα δέν είναι σέ όλες τις περιπτώσεις τόσο όρδινα. Τδ φάρμακο συμβαίνει κάποτε νά επενεργεί μόν ενεργητικά στους πόνους τής στηθάγχης, άλλα νά σημειώνεται άλλοι δυσάρεστοι άντικτυποι, όπως λόγου χάρι μια πολυ αισθητή μείωση τής πίεσεως τού αίματος, λιγγυρες, διαλείψεις τών αισθήσεων, νευρική ένταση, αύπνια, διάθεση ύπερβολικής εδφορίας. 'Όλα αυτά είναι άποτελέσματα τής επενεργείας τού φαρμάκου στον ψυχονευρικό τομέα.

Για τόν λόγο αυτόν, ή ύπρονιαζίδη ένδείκνυται μονάχα για εκείνους τούς άρρώστους πού υποφέρουν άπό άνιάτους και συχνούς καρδιακούς πόνους, οι όποιοι δέν καταρτίζονται με τά κοινά και κλασικά φάρμακα.

Στο μεταξύ, σέ ώρισμένα εργαστήρια μεγάλων φαρμακευτικών οίκων, έχουν παρασκευασθεί κι' άλλες νέες συνθέσεις άνάλογες προς τήν ύπρονιαζίδη. 'Όλα αυτά τά παρασκευάσματα έχουν ως βάση τους ουσίες παραγωγούς τής μονοαμινοξειδώσεως ένός ένζυματικού φαινομένου, πού παρατηρείται στον εγκέφαλο, τδ σκώπτι, τά νεφρά και τόν βλενογόνο τών έντέρων.

'Όπως ή ύπρονιαζίδη, επενεργούν στους καρδιακούς πόνους. 'Εχει, έξ' άλλου διατυπωθεί μια ενεργητική έπίδρασή τους στους πόνους πού προκαλούνται άπό όγκους, στις άρθρίτιδες και στην συνηθισμένη άνορεξία τών μικρών παιδιών.

Μ' άλλα λόγια, ή καινούργια αυτή κατηγορία φαρμάκων άνοίγει ένδιαφερόντες προοπτικές για τή έπιστήμη, παρ' όλο ότι προς τδ παρόν δέν είναι άκριβώς γνωστή ή διαδικασία με τήν όποια επενεργούν στον οργανισμό.

Γ 10—30%, βιταμίνη Β1 10—30%, βιταμίνη Β2 10—15%, βιταμίνη ΠΠ 10—15%, βιταμίνη Α 10—15%.

'Όπως βλέπει κανείς, τδ πέρασμα άπό τή φωτιά δέν είναι, λοιπόν, έξ' ολοκλήρου καταστροφικό για τις βιταμίνες. 'Όσον άφορά τις κονσέρβες, οι διαιτολόγοι άπό συμφώνου τις θεωρούν καλύτερες άπό τά «φρέσκα» φρούτα ή χορταρικά πού άπό τδ κόψιμό τους ως τήν άγορά τους άπό τόν καταναλωτή πέρασε ένα δεκαπενθήμερο.

Τδ συμπέρασμα άπ' όσα αναφέραμε, είναι ότι τά φρούτα και τά ώμά σαλατικά είναι πράγματι μια πηγή έδλογίας για τόν οργανισμό μας τώρα τδ καλοκαίρι, άλλα δέν πρέπει νά πέφτουμε σέ ύπερβολές, παραμερίζοντας άπό τδ διαιτολόγιό μας άλλες τροφές, όπως τδ κρέας και τδ ψάρι.

Κανέναν άνθρωπο δεν είναι απρόσβλητος από τον τέτανο γιατί το μικρόβιο βρίσκεται σχεδόν παντού. Άλλα τα παιδιά, που τραυματίζονται συχνά στο παιχνίδι, χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή. Η μόνη αποτελεσματική προστασία κατά του τετάνου είναι το έμβολιο, αλλά κι' αυτό πρέπει ν' ανανεώνεται κάθε πέντε χρόνια.

ΤΟ «ΚΛΩΣΤΡΙΔΙΟΝ» του τετάνου τὸ θανάσιμο γιὰ τὸν ἄνθρωπο μικρόβιο, βρίσκεται παντοῦ γύρω μας. Ζεῖ στὸ πεπτικὸ σύστημα τῶν ζώων, ιδιαίτερα τῶν ἀλόγων, τῶν βοδιῶν καὶ τῶν προβάτων καὶ, ἐνῶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι θανάσιμο, γιὰ τὰ ζῶα εἶναι ἕνας μικρο-οργανισμὸς πολλὴ χηρὸς στὶς πεπτικὲς λειτουργίες. Μὲ τὴν κοπρὰ, τὰ σπέρματα τοῦ τετάνου ἀνακατεῦνται μὲ τὸ χῶμα καὶ σκορπίζονται σχεδὸν παντοῦ. Κανέναν ἄνθρωπο δὲν εἶναι ἀπρόσβλητος ἀπὸ τὸ μικρόβιο ἔστω κι' ἂν ἔχει περάσει τὴν ἀρρώστεια. Μόνο τὸ ἀντιτετανικὸ ἐμβόλιο δημιουργεῖ προσωρινὴ ἀνοσία.

★

ΣΤΙΣ περιπτώσεις σοβαρῶν τραυμάτων, π.χ. ἀπὸ πυροβόλα ὅπλα, τροχαία ἢ ἐργατικά ἀτυχήματα, ἰσπανία σημειώνονται θάνατοι ἀπὸ τέτανο, κι' αὐτὸ συμβαίνει γιατί στὶς περιπτώσεις αὐτὲς οἱ γιατροὶ φροντίζουν ἐγκαίρως νὰ προφυλάξουν τὸν ὀργανισμό ἀπὸ τὶς θανάσιμες τοξίνες τοῦ μικροβίου μὲ τὸν κατάλληλο ὁρό.

Οἱ περισσότεροι θάνατοι ἀπὸ τέτανο συμβαίνουν στὶς περιπτώσεις ἐλαφροῦ τραυματισμοῦ ἢ ἀμυχῶν — ἕνα τρύπημα ἀπὸ ἀγκάθι, ἕνα γδάρσιμο τοῦ δέρματος κατὰ τὸ παιχνίδι, ἕνα κόψιμο τοῦ δαχτύλου τὴν ὥρα ποὺ καθαρῶν με ἕνα φροῦτο... Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς, φυσικά, δὲν καταφεύγουμε ποτὲ στὸν γιατρὸ καὶ δὲν ἔχουμε πάντα πρόχειρα τὰ μέσα γιὰ ν' ἀπολυμάνουμε τὴ μικρὴ πληγὴ. Τὰ παιδιά εἶναι ιδιαίτερα εὐπρόσβλητα γιατί τραυματίζονται συχνὰ στὸ παιχνίδι. Οἱ στατιστικὲς δείχνουν ὅτι ἡ θνησιμότητα ἀπὸ τέτανο εἶναι μεγαλύτερη στοὺς ἀνθρώπους κάτω τῶν 40 ἐτῶν. Αὐτὸ δὲν συμβαίνει γιατί οἱ νέοι ἔχουν μεγαλύτερη ἐκπαίδευση στὸ μικρόβιο, ἀλλὰ γιατί τραυματίζονται συχνότερα ἀπ' τοὺς γέροντες.

Οἱ θανάσιμες τοξικὲς ἐπιδράσεις τοῦ μικροβίου προλαμβάνονται μὲ τὸ ἀντιτετανικὸ ἐμβόλιο, ἀλλ' ἡ ἀνοσία δὲ διαρκεῖ συνήθως περισσότερο ἀπὸ πέντε χρόνια, συνεπῶς,

τὸ ἐμβόλιο πρέπει ν' ανανεώνεται.

★

ΠΟΛΛΑ θανάσιμα μικρόβια δὲν μποροῦν ν' ἀναπτυχθῶν χωρὶς ὀξύγονο. Ἀντίθετα, τὸ μικρόβιο τοῦ τετάνου δὲν ἀναπτύσσεται παρὰ μόνον ἂν εἰσχωρήσει βαθεῖα κάτω ἀπ' τὸ δέρμα, σὲ ἰστούς μὲ μικρὴ περιεκτικότητα ὀξυγόνου.

Ἄν ἡ πληγὴ καθαρισθεῖ μὲ λίγο οἰνόπνευμα καὶ ἀφαιρεθῇ τὰ «ματώσει» γιὰ λίγα λεπτά, ὑπάρχουν πολλὲς πιθανότητες ν' ἀποφύγουμε τὴ μόλυνση ἀπὸ τέτανο. Ἀλλ' ἂν

μα. Αὐτὸ σημαίνει πὼς ἡ τοξίνη ἔχει κιόλας φτάσει στὸν ἐγκέφαλο. Κατόπιν, ὁ ἄρρωστος νοιώθει δυσκολία στὸ περπάτημα, ὑποφέρει ἀπὸ πονοκεφάλους καὶ ἀϋπνία. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες μέρες θὰ πεθάνει μὲ φοβεροὺς σπασμούς.

★

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ἀποτελεσματικά μέσα γιὰ ν' ἀποφύγουμε τὸν τραγικὸν αὐτὸν ἐπὶλόγο μιάς ἀσήμαντης ἀτυχεῖας. Ἀποτελεσματικὴ προστασία κατὰ τοῦ τετάνου ἐπιτυγχά-

Ο τέτανος

Ἡ πιὸ ἀσήμαντη ἀμυχὴ μπορεῖ νὰ ἔχει τραγικὸν ἐπιλόγο

τὸ μικρόβιο εἰσχωρήσει στὸ δέρμα καὶ ιδιαίτερα ἂν ἐγκατασταθεῖ σὲ νεκροὺς ἢ ἀποσυντεθειμένους ἰστούς (ὅπως π.χ. στὴν περίπτωση τῶν ἐγκυμάτων) τότε θὰ ὑπάρξουν ἰδωδεις συνθήκες γιὰ τὴν ἀνάπτυξή του. Ὁ ἄρρωστος νὰ πολλαπλασιάζεται ταχέως καὶ νὰ παράγει μιὰ τοξίνη ποὺ σύντομα θὰ φτάσει στὸν ἐγκέφαλο.

Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι μιὰ πληγὴ ποὺ ἔχει μολυνθεῖ ἀπὸ τέτανο δὲν παρουσιάζει κανένα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό. Ἡ παρουσία του περνάει ἀπαράτηρητὴ στὴν ἀρχή. Δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐπιπληθύνῃ ἡ μικρὴ πληγὴ πολλὴ ποσότητὴ ἐκδηλωθῶν τὰ πρῶτα συμπτώματα τοῦ τετάνου.

Τὰ πρῶτα συμπτώματα ἐκδηλώνονται συνήθως ἔπειτα ἀπὸ 48 ὥρες. Ὅσο νωρίτερα ἐκδηλωθῶν, τόσο σοβαρότερη εἶναι ἡ κατάστασις. Ἀλλὰ συχνὰ περνᾶνε 12—14 μέρες πορὸτὸ ἀντιληφθῶμε ὅτι κάτι ἀνώμαλο συμβαίνει στὸν ὀργανισμό μας.

Στὴν ἀρχή, τὸ θῦμα τοῦ τετάνου αἰσθάνεται μιὰν ἀκαμψία στὸ μυϊκὸ σύστημα, ἔλαφρους πόνους σ' ὅλο τὸ σῶ-

νεται μὲ δυὸ μεθόδους: τὴν ἐνεργητικὴ καὶ τὴν παθητικὴ ἀνοσία. Ἡ πρώτη μέθοδος εἶναι ὁ ἀντιτετανικός ἐμβολιασμός. Μ' αὐτὸν ἐνισχύονται οἱ ἀμυντικὲς δυνάμεις τοῦ ὀργανισμοῦ γιὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν οἱ ἐπιδησέσεις τῶν μικροβίων. Ἡ δεύτερη μέθοδος, ὁ ἀντιτετανικός ὁρός, χρησιμοποιεῖται σὲ περιπτώσεις τραυμάτων, ὅταν δὲν ἔχει προηγηθεῖ ἐμβολιασμός. Ἡ ἀνοσία ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸν ὁρὸ διαρκεῖ ἔξω ὡς ὀκτὼ ἐβδομάδες.

Τὸ ἐμβόλιο γίνεται μὲ μιὰ σειρά τριῶν ἐνεσέων. Οἱ δυὸ πρῶτες γίνονται μὲ χρονικὴ ἀπόσταση ἐνὸς μηνὸς ἢ τρίτῃ ἕνα χρόνον ἀργότερα. Μιὰ τέταρτῃ ἐνεσὴ πρέπει νὰ γίνῃ σὲ πέντε χρόνια ἂν θέλουμε νὰ διατηρήσουμε τὴν ἀνοσίαν. Ἄν ἡ τέταρτῃ ἐνεσὴ δὲ γίνῃ σὲ πέντε χρόνια, τότε ὀλόκληρη ἡ σειρά θὰ πρέπει νὰ ἐπαναληφθεῖ.

Ἡ τέταρτῃ ἐνεσὴ ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ, ἔστω καὶ πρὶν περάσουν πέντε χρόνια, σὲ περίπτωση σοβαροῦ τραυματισμοῦ. Ἀλλὰ γιὰ τὶς ἐλαφρὲς ἀμυχὲς οἱ τρεῖς ἐνεσέες εἶναι ἀρκετὲς γιὰ νὰ μᾶς προφυλάξουν (ἐπὶ πέντε χρόνια) ἀπὸ

τὸ μικρόβιο τοῦ τετάνου. Πάντως, ἂν ἔχουμε ὁποιοδήποτε ἀμφιβολία γι' αὐτὰ τὰ ζητήματα εἶναι καλύτερα νὰ συμβουλευθῶμε τὸν γιατρὸ.

Τὸ ἐμβόλιο δὲν προκαλεῖ δυσάρεστες δευτερεύουσες ἀντιδράσεις.

★

Ο ΑΝΤΙΤΕΤΑΝΙΚΟΣ ὁρός εἶναι ἡ μόνη ἀποτελεσματικὴ προστασία στὶς περιπτώσεις ποὺ δὲν ἔχει προηγηθεῖ ἐμβολιασμός. Ὅταν μιὰ πληγὴ ἔχει μολυνθεῖ ἀπὸ τέτανο τὸ ἐμβόλιο δὲν ὀφελεῖ γιατί θὰ χρειασθεῖ περισσότερο ἀπὸ ἕνα μήνα γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ ὁ ἀμυντικὸς μηχανισμὸς τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀντιτοξίνη τοῦ ὁροῦ χάνει τὴ δραστηριότητά της σὲ λιγώτερο ἀπὸ δυὸ μῆνες καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ μὴν ἔχει ἀκόμα ἐξουδετερωνθεῖ τὸ μικρόβιο, γίνεται πάντα ἀντιτετανικὸ ἐμβόλιο μᾶζι μὲ τὸν ὁρὸ.

Ἡ ἀντιτοξίνη παρουσιάζει ὀρισμένα προβλήματα. Περὶ τοῦ 25% τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν μολυνθεῖ ἀπὸ τέτανο εἶναι ἀλλεργικοὶ στὸν ὁρὸ.

Ὁ γιατρός εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ καθορίσῃ προηγουμένως ἂν ὑπάρχει ἀλλεργικὴ εὐαισθησία. Μιὰ πολὺ μικρὴ ποσότητα ἀντιτοξίνης εἰσάγεται μὲ ἐνεσὴ κάτω ἀπ' τὸ δέρμα.

Ἄν ὑπάρχει ἀλλεργικὴ ἀντίδρασις, τὸ σημεῖο αὐτὸ τοῦ δέρματος θὰ περῇ ἐλαφρά. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὁ ὁρός θὰ πρέπει νὰ χορηγηθεῖ σὲ πολὺ μικρὴ δόσις ἐπὶ πολλὰς ὥρες. Ἀλλ' ἔτσι, φυσικά, χάνεται πολὺτιμος καιρὸς καὶ ἡ θεραπεία μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε, λοιπόν, πὼς ἡ μόνη σίγουρη προστασία κατὰ τοῦ τετάνου εἶναι τὸ ἐμβόλιο.

Τὰ παιδιά, ὅπως εἶπαμε, πολλὴ συχνὰ πέφτουν θύματα τοῦ τετάνου καὶ σὲ πολλὰς χώρες ὁ ἀντιτετανικός ἐμβολιασμός εἶναι ὑποχρεωτικὸς στὰ σχολεῖα. Ἀλλὰ καὶ μερικὲς ἄλλες ὁμάδες ἀνθρώπων εἶναι ιδιαίτερα εὐπρόσβλητοι: Οἱ ἄνθρωποι τῆς ὑπαίθρου ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς καλλιέργειες καὶ ζοῦν πολὺ κοντὰ τῇ γῇ ποὺ περιεχει π ἄ ν τ α μικρόβια τετάνου ἀπὸ τὴν κοπρὰ ποὺ χρησιμοποιεῖται ὡς λίπασμα.

Οἱ ἐργάτες, ἐπίσης, κινδυνεύουν σοβαρὰ ἐπειδὴ τραυματίζονται συχνὰ ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα τους. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγον κινδυνεύουν καὶ οἱ νέοι ποὺ ὑπηρετοῦν στὸ στρατό. Σὲ μερικὲς χώρες οἱ στρατιῶτες ἐμβολιάζονται ὑποχρεωτικά.

Ὁ Οὐίλλιαμ Σαρογιάν γεννήθηκε τὸ 1908 καὶ ἔγινε γνωστὸς μὲ τὸ ἔργο του «Ὁ τολμηρὸς νέος ἐπάνω στὸ ἱπτάμενο τραπέζι» (1934). Ὁ Ἀμερικανὸς αὐτὸς συγγραφέας, ἔχει γράψῃ καὶ θεατρικὰ ἔργα. Τὸ πιὸ γνωστὸ ἀπὸ αὐτὰ, εἶναι τὸ ἔργο του «Ἡ καρδιά μου εἶναι στὰ ὄνειρά» (1939). Τὰ πιὸ γνωστά του διβλία εἶναι τὰ διηγήματά του «Τὸ ὄνομά μου εἶναι Ἀράκ», «Φεύγα φίλε», «Ἡ ἀνθρώπινη κωμῶδια», «Ὁ χρόνος τῆς ζωῆς σας» κ.ἄ.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ ὁμορφου ἄσπρου ἄλογου...

Διήγημα τοῦ ΟΥΪΛΛΙΑΜ ΣΑΡΟΓΙΑΝ

ΜΙΑ μέρα ἀπὸ κείνες τὶς καλιές, ὁμορφες μέρες, ὅταν ἤμουν μόνος 9 χρονῶν κι' ὁ κόσμος ἦταν γεμάτος ἀπὸ κάθε λογῆς μαγεία κι' ἡ ζωὴ ἕνα μυστηριακὸ ὄνειρο, ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ ποὺ ὄλοι, ἐκτὸς ἀπὸ μένα, τὸν θεωροῦσαν ἀνόητο, ἦρθε στὶς 4 τὸ πρωτὸ σπλίτ μου καὶ μὲ ξύπνησε πετώντας πέτρες σὸν παρὰθυρο τῆς κἀμαρᾶς μου.

— Ἀράκ, μὲ φώναζε δυνατὰ. Πήδηξα ἀπ' τὸ κρεβάτι ἀπότομα κι' ἔτρεξα σὸν παρὰθυρο. Δὲν μποροῦσα νὰ πιστέψω σ' ὅ,τι ἔβλεπα: Δὲν εἶχε ξημερώσει ἀκόμα καλὰ, ἀλλὰ τὸ καλοκαίρι εἶχε προχωρήσει καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν πολὺ καθαρή, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν πιστεύω πὼς — ἔβλεπα ἀκόμα ὄνειρο.

Ὁ ξάδελφός μου, ὁ Μουράτ, ἦταν καθισμένος πάνω σ' ἕνα ὄμορφο, ἄσπρο ἄλογο!

Ἐβγαλα τὸ κεφάλι μου ἀπ' τὸ παρὰθυρο κι' ἔτριψα δυνατὰ τὰ μάτια μου.

— Ναι, ναί, μὲ εἶπε ἀρμένικα. Εἶναι ἕνα ἄλογο — δὲν βλέπεις ὄνειρο. Ἄν θέλεις ἕνα περίπατο μ' αὐτό, κάνε γρήγορα... Ἦξερα καλὰ πὼς ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ, χαϊρότανε πολὺ τὴ ζωὴ του, πὺδ πολὺ ἀπὸ ὅποιον ἄλλον ἄνθρωπο, ποὺ ἦρθε σὸν κόσμο ἀπὸ κατὰ λάθος. Ἀλλὰ τοῦτο τὸ θέαμα ἦταν κάτι ποὺ δὲν τὸ περίμενα.

Κατ' ἀρχήν, οἱ πρῶτες μου ἀναμνήσεις ἦταν ἀναμνήσεις ἀπὸ ἄλογο ξένο, ποὺ τὰ θαύμαζα καὶ λαχταροῦσα νὰ τρέξω μ' αὐτὸ σὸν λειβάδι. Αὐτὴ, ἦταν ἡ ὁμορφὴ πλευρά. Ἀλλὰ ὁπῆρχε κι' ἡ ἄλλη, ἡ ἀληθινὴ πλευρά — ἡ πραγματικότητά: Εἶμασταν πολὺ φτωχοί. Κι' αὐτὸ ἦταν κάτι ποὺ μ' ἐμπόδιζε νὰ πιστέψω σ' ὅ,τι ἔβλεπα.

Δὲν εἶχαμε χρήματα Κανέναν δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πὼς τὰ καταφέραμε καὶ ἐξοικονομοῦσαμε τὸ καθημερινὸ μας φαγητό. Κι' ὁστόσο, ἡ οἰκογένειά μας ἦταν φημισμένη γιὰ τὴν τιμιότητά της — κι' ἴσως νάπρεπε νὰ κατατάξουμε κάπως ἔτσι τὰ πράγματα: Πρῶτα ἀπ' ὅλα εἶμασταν περὶφρανοὶ κι' ἀξιοπρεπεῖς, ὕστερα τίμοι, καὶ, τέλος, πιστεύαμε σὸν ἀληθινὸ καὶ σὸν ψευδὲς.

Ἄς εἶναι! Γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε σὸν θέμα μας, ὅσο λοιπὸν κι' ἂν τ ὁ β λ ε π α τὸ ἄλογο καθαρὰ μπροστὰ μὲν, τόσο ἑπείροχο, ὅσο κι' ἂν μποροῦσα νὰ ν ο ι ὠ θ τὴν ἰδιαίτερη ἐκείνη μυρουδιά του,

τόσο εὐχάριστη σὲ μένα — ἀκόμα καὶ τὴν ἀναπνοή του, ἔστω κι' ἂν μποροῦσα νὰ τὴν ἀ κ ο ὠ ω, πὺδ πολὺ σὰν μιὰ πρόσκλησις γιὰ μένα, ὥστόσο δὲν μποροῦσα νὰ τὸ πιστέψω πὼς αὐτὸ τὸ ὑπέροχο ἄλογο εἶχε κάποια σχέση μὲ τὸν ξάδελφό μου τὸ Μουράτ κι' ἐμὲνα ἦ καὶ ἐμὲνα ἀπ' τὰ μέλη τῆς φανίλιας μας, ξυπνητὸ ἢ κοιμισμένο ἀκόμα.

Ἡ ξ ε ρ α πολὺ καλὰ πὼς ὁ Μουράτ δὲν μποροῦσε νὰ τῷ ἀγοράσῃ αὐτὸ τὸ ἄλογο — κι' ἀφοῦ δὲν γινότανε νὰ τῷ ἀγοράσῃ, ἔπρεπε νὰ τῷ κλέψῃ, πρᾶγμα ἀπίστευτο γιὰ μένα καὶ ἀδύνατο γιὰ τὸν ξάδελφό μου, ὅπως νόμιζα ἐγώ. Γιατὶ κανένα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς φανίλιας μας δὲν μποροῦσε νὰ κλέψῃ, ποτέ.

Κύτταξα πρῶτα τὸν ξάδελφό μου κι' ὕστερα τὸ ἄλογο. Ἦρθε μὲ ὑποὺλῃ ἡ σὺχλα, κατὰ τὴν σιωπηλὴ συμφωνία ἀνάμεσά τους, καὶ μᾶζι κατὰ τὴν διάθεσιν γιὰ ἀστεία πρᾶγμα ποὺ στὴν ἀρχὴ μ' ἐνθουσίασε κι' ὕστερα, μὲ τρομοκρατήσε.

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

— Μουράτ, εἶπα, ἀπὸ ποῦ ἔκλεψες αὐτὸ τὸ ἄλογο;

— Ἔλα κάτω, μὲ εἶπε κείνος, ἂν θέλεις νὰ κάνεις κι' ἐσὺ μιὰ βόλτα μὲ τὸ ἄλογο. Ἦτανε, λοιπόν, ἀλήθεια: Εἶχε κλέψει τὸ ἄλογο! Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία πὰ γι' αὐτό. Καὶ εἶχε ἔρθῃ νὰ μὲ πεί νὰ πάω μᾶζι του βόλτα, ἂν ἤθελα...

Ἔ, λοιπόν, ἐκείνη μόλις τὴ στιγμὴ τὸ σκέφθηκα αὐτό: Τὸ νὰ κλέψῃς ἕνα ἄλογο γιὰ μιὰ βόλτα, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα μὲ τὸ νὰ κλέψῃς κατὰ ἄλλο, ὅπως ἄς πούμε, χρήματα. Κι' ἴσως καὶ νὰ μὴν ἦταν καθόλου κλεψιά αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, γιὰ ἀνθρώπους σὰν ἐμὲνα καὶ τὸν ξάδελφό μου, ποὺ εἶμασταν τρελλοὶ γιὰ τὰ λόγια. Κι' ἀκόμα, μποροῦσε νὰ μὴν θεωρηθεῖ καθόλου σὰν κλεψιά καὶ ἀπ' τοὺς ἄλλους, ἂν τοὺς προσφέρουμε χρήματα γιὰ νὰ τ' ἀγοράσουμε, πρᾶγμα ἀπίθανο βέβαια γιὰ μᾶς ποὺ εἶχαμε μόνον μιὰ καλὴ διάθεση.

— Περίμενε μὲ νὰ ντυθῶ, τοῦ φώναξα. — Ἐν τάξει, εἶπε, ἀλλὰ γρήγορα.

Ἐρριξα, ὅπως — ὅπως, τὰ ρούχα μου ἐπάνω μου κι' ὕστερα, πηδώντας ἀπ' τὸ παρὰθυρο κάτω, στὴν αὐλὴ, βρέθηκα καθισμένος ἐπάνω σὸν ἄλογο, πίσω ἀπ' τὸν ξάδελφό μου.

★

Κεῖνο τὸν καιρὸ ζούσαμε στὴν ἄκρῃ τῆς πόλης, καὶ πίσω πάλι ἀπ' τὸ σπίτι μας ἀπλωνόταν ἡ ἐξοχή. Σὲ λιγώτερο διάστημα ἀπὸ τρία λεπτὰ τῆς ὥρας, βρισκόμασταν στὴ λεωφόρο μὲ τὸν ἐλαῖωνα δεξιὰ της, καὶ τότε τὸ ἄλογο ἄρχισε νὰ τρέχει ἀκράτητο. Ὁ ἄνεμος ἦταν φρεσκάς καὶ ἀπαλὸς καὶ ἡ αἰσθησις ἀπ' τὴν ταχύτητα τοῦ ἄλογου ἦταν ὑπέροχη. Καὶ τότε, ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ, ἄρχισε νὰ τραγουδάει — θέλω νὰ πῶ, ὁ ρ χ ι σ ε νὰ τραγουδάει.

Κάθε οἰκογένεια ἔχει ἕνα ἀπολωλὸς πρόβατο, ἀνόητο καὶ καθόλου τιμητικὸ γι' αὐτὴν — ἔτσι, ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ, ἦταν γιὰ ὅλους, ὁ ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τοῦ μοροῦ κατ'ὸν τρόπον! Ἀλλὰ κι' αὐτὸς ὁ «κατ'ὸν τρόπον», ἔπρεπε νάχει ἕναν πρόγονο μὲ τὰ ἴδια περὶπου χαρακτηριστικά — κι' ἕνας τέτοιος πρόγονος ἦταν ὁ θεῖός μας Χωρὼβ, ἕνας ἀρκετὰ ἀνώμαλος τύπος μ' ἕνα φοδερὸ κεφάλι μὲ μαῦρα, πικρὰ μαλλιά καὶ μ' ἕνα τερᾶστιο μουστάκι, τὸ μεγαλύτερο ἴσως τῆς περιοχῆς. Ἐνας ἄνθρωπος μὲ τόσο ἀπότομους τρόπους, καὶ τόσο πολὺ εὐέξαπτος καὶ ἀνυπόμονος ποὺ σταματοῦσε ὅποιον προσπαθοῦσε νὰ μιλήσῃ, γιὰ νὰ κραγιάσει ἐκεῖνος: «Σταματήστε νὰ τὸν ἀκοῦτε αὐτὸν — δὲν μᾶς χρειάζονται τὰ λόγια του!»

Δὲν τὸν ἐνοιαίσε ποὺς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ μιλοῦσε, ὅτε τὴν ἀκριβῶς ἔλεγε. Μιὰ φορὰ, ὁ γιός του ὁ Ἀράκ, ἔκανε τρέχοντας γρήγορα μιὰ μεγάλη ἀπόσταση γιὰ νὰ βρεῖ τὸν πατέρα του σὸν κορυεῖο ποὺ καλὴ λώπιζε τὸ μουστάκι του, καὶ νὰ τοῦ πεί πὼς τὸ σπίτι τους εἶχε πιάσει φωτιά. Ὁ Χωρὼβ ὅμως χωρὶς νὰ προσέξῃ τὰ λόγια τοῦ γιου του, πετάχτηκε ἀπ' τὴν κάρκλα γεμάτος σαπουνάδες κι' ἄρχισε νὰ κραγιάζει: «σταματήστε τον, μὴν τὸν ἀκοῦτε! Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὸν ἀκοῦμε!»

Ὁ κουρέας ὅμως τόλμησε νὰ τὸν διακόψῃ γιὰ νὰ τοῦ πεί: «Μὰ ὁ γιός σας λέ-

ει πώς τὸ σπῖτι σας ἔπιασε φωτιά!

Τότε, λοιπόν, ὁ Χοσρόβ κραύγασε ἀκόμα πιὸ δυνατά: «Ἀρκετὰ! Δὲν ὑπάρχει λόγος, σὰς εἶπα!»

Ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ, ἐθεωρεῖτο ἀπ' ὅλους ὁ κατ' ἐνθεῖαν ἀπόγονος, καὶ ὁ πιὸ φυσικὸς ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, ἀν καὶ ὁ πατέρας τοῦ Μουράτ, ὁ Ζοράμπ ἦτανε ἕνας πρακτικὸς ἄνθρωπος καὶ τίποτε ἄλλο. Ἔτσι κάπως εἶχαν τὰ πράγματα στὴν οἰκογένειά μας. Ἔνας ἄνθρωπος μποροῦσε νά'ναι ὁ φυσικὸς πατέρας κάποιου ἄλλου, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σήμαινε πὼς μποροῦσε νά'ναι καὶ ὁ πατέρας τοῦ πνευματοῦ του.

Προχωροῦσαμε γογγίζοντα μετὰ ἄλλοι καὶ ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ, τραγουδοῦσε. Ἀφήναμε τὸ ἄλλο καὶ τὸν ἄλλο ὅσο ἤθελε, ὅταν ξαφνικὰ ὁ Μουράτ μοῦ εἶπε:

— Κατέβα κάτω. Θέλω νὰ τρέξω μονάχος μου!

— Ὅα μ' ἀφήσεις καὶ μένα νὰ τρέξω μονάχος μου μετὰ ἄλλοι; ρώτησα.

— Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τ' ἄλλο, εἶπε ὁ ξάδελφός μου. Κατέβα τώρα, γογγίζοντα...

— Τὸ ἄλλο θὰ μ' ἀφήσει νὰ τὸ πάρω καὶ ἐγὼ μόνος μου, εἶπα μετὰ σιγῆς.

— Ὅα τὸ δοῦμε αὐτό, ἀποκριθῆκε κεῖνος.

— Μὴν ξεχνᾷς πὼς ἔχω ἕναν δικό μου τρόπο γιὰ νὰ συνεννοοῦμε μετὰ τ' ἄλλοι.

— Δοιπόν; εἶπα μετὰ ἀναίδεια καὶ ἐγώ. Ἔχω καὶ ἐγὼ τὸ δικό μου τρόπο γιὰ νὰ συνεννοηθῶ μ' ἕνα ἄλλο.

— Ἀς τὸ ἐλπίσουμε... εἶπε καὶ κεῖνος εἰρωνικὰ. Ἄλλωστε, σοῦ χρειάζεται κατὶ τέτοιο γιὰ τὴν ἀσφάλειά σου. Καὶ τώρα, κατέβα κάτω.

— Ἐντάξει, εἶπα καὶ κατέβηκα. Μὴν ξεχνᾷς, ὅμως, πὼς μοῦ τὸ ὑποσχέθηκες νὰ μ' ἀφήσεις ν' ἀνέβω καὶ ἐγὼ μονάχος μου, ἔτσι;

Καί, τότε, ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ χτύπησε δυνατὰ τὸ ἄλλο στὰ πλευρὰ καὶ φώναξε: «τρεῖς Βεζύρη!» Τὸ ἄλλο σηκώθηκε στὰ πσιὰνὰ τοῦ πόδια, χλιμνιτῆρε καὶ χύθηκε σὰν ἀνεμοστρόβιλος μετὰ τὴν αἰτήσιν του ν' ἀνεμίξει στὸν ἔρημο πωρινὸ δρόμο: Ἦταν τὸ ὠραιότερο θέαμα ποὺ εἶχα δεῖ ποτέ!

★

Σὲ πέντε λεπτά ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ εἶχε διασχίσει ἕνα μεγάλο λιβάδι καὶ εἶχε ξαναγευρεῖ πίσω μουσκεμένος στὸν ἰδρώτα. Ὁ ἥλιος εἶχε κίχλας ἀνατελεῖ.

— Καὶ τώρα, ἡ σειρά μου, τοῦ εἶπα. Ὁ Μουράτ κατέβηκε ἀπὸ τ' ἄλλο καὶ ἀπότομα — ἀνέβω — μοῦ εἶπε. Σκαρφάλωσα στὴν πλάτη τοῦ ἄλλου καὶ γιὰ λίγο ἕνα δλόκληρο λεπτὸ ἐνοιώσα τὸν πιὸ φορικτὸ φόβο τῆς ζωῆς μου: Τὸ ἄλλο ἔμενε ἀκίνητο.

— Κλώτσα το, δ ν ν α τ ἄ, μοῦ εἶπε ὁ Μουράτ. Τί περιμένεις; Πρέπει νὰ τὸ ξαναπάω στὴ θέση του, προτοῦ ξυπνήσουν καὶ δοῦν ὅτι λείπει.

Κλώτσησα μ' ὅλη μου τὴ δύναμη στὰ πλευρὰ του. Ἀκόμα μιὰ φορά, ἐκεῖνο χλιμνιτῆρε καὶ ὅστερα χύθηκε στὸν ἔρημο ἀκόμα δρόμο. Δὲν ἤξερα τί νὰ κάνω. Ἀντί νὰ τρέξει ἀνάμεσα στὰ λιβάδια καὶ στὰ χοράφια, τὸ ἄλλο ἔκοψε καὶ βγήκε στὸ δημόσιο δρόμο καὶ ὅστερα ἀπότομα μπήκε στὸ ἀμπέλι τοῦ Χαλάμπιαν καὶ ἄρχισε νὰ πηδαίει μέσα στὰ κλήματα. Εἶχε πηδήξει κάπου 7 μεγάλες σειρὲς ἀπὸ κλῆμα-

τα, ὅταν ἐγὼ ἔπιασα χάμω. Καὶ τότε, ἐκεῖνο ἐξακολούθησε νὰ τρέχει.

Ὁ Μουράτ ἔφτασε τρέχοντας κοντὰ μου: — Δὲν με νοιάζει γιὰ σένα, ξεφώνισε. Πιέσει νὰ πιάσουμε αὐτὸ τὸ ἄλλο. Ὅα πάρω τοῦτο τὸ δρόμο καὶ σὺ θὰ πάρεις ἐκεῖνον. Ἄν τὸ βρεῖς στὸ δρόμο σου, νάσαι εὐγενικὸς μαζί του. Ἐγὼ θάρῶ ἀμέσως νὰ σὲ βοηθῶ.

Ἔτσι πήραμε διαφορετικὸς δρόμους, καὶ σὲ μισή ὥρα ὁ Μουράτ ἔφτανε μετὰ τὸ ἄλλο, κατακουρασμένος.

— Ἀνέβα γογγίζοντα, μοῦ εἶπε. Ξύπνησαν ὅλοι πιά τώρα.

— Τί θὰ κάνουμε; τὸν ρώτησα.

— Λέω νὰ πᾶμε ἀμέσως πίσω, καὶ ἂν δοῦμε πὼς εἶναι ἀγὰ νὰ τὸ ξαναβάλουμε στὴ θέση του, τότε θὰ τὸ κρύψουμε κάπου ὡς αἰρω τὸ πρωῒ.

Κατάλαβα πὼς προτιμοῦσε νὰ τὸ κρύψει καὶ τὸν ρώτησα, ποῦ σκόπευε νὰ τὸ πάει.

— Ξέρω ἕνα μέρος, εἶπε.

— Ἀπὸ πότε τῶχεις κλέψεις τοῦτο τ' ἄλλο; τὸν ρώτησα.

Ἐκεῖνος θύμωσε πολὺ μαζί μου καὶ μοῦ εἶπε πὼς μονάχα γιὰ λίγες ὥρες τῆς πᾶρει, σήμερα τὸ πρωῒ, καὶ ὅστερα, ἀμέσως, ἦρθε νὰ με πάρει καὶ μένα, γιατί ἤξερε πόσο πολὺ ἀγαποῦσα τὸ ἄλλο.

— Ποιὸς μιλοῦσε γιὰ κλοπῆ; φώναξε.

— Ἀς εἶναι, τοῦ εἶπα. Πόσον καιρὸ, λοιπόν, γίνεται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Δηλαδή, πόσα πρωῒνὰ τὸ παίρνεις βόλτα τὸ ἄλλο;

— Μονάχα σήμερα τὸ πήρα, εἶπε ξερά ἐκεῖνος.

— Λές τὴν ἀλήθεια; τὸν ρώτησα.

— Ἀσφαλῶς ὄχι, ἀλλὰ ἂν μᾶς βροῦνε, αὐτὸ πρέπει νὰ πεις ἐσὺ. Τὸ μόνον πρᾶγμα ποὺ ξέρεις εἶναι πὼς σήμερα τὸ πρωῒ κάναμε λίγες βόλτες μετὰ τὸ ἄλλο — αὐτὸ εἶναι ὅλο.

— Σύμφωνοι, εἶπα ἐγώ.

Προχωρήσαμε γιὰ τὰ σπῖτια μας, ἀφοῦ ὁ Μουράτ πρῶτα ἐκρυψε τὸ ἄλλο σὲ μιὰ παλιά σιταποθήκη.

Δὲν ἦταν εὐκολὸ νὰ μερέψω αὐτὸ τὸ ἄλλο, εἶπε σκεπτικὰ. Στὴν ἀρχὴ ἤθελε νὰ τρέχει ἄσφαλα καὶ νὰ πηδαίει. Ἀλλὰ, ὅπως σοῦ εἶπα, ἔχω ἕνα δικό μου τρόπο γιὰ νὰ συνεννοοῦμαι μετὰ ἄλλοι. Μπορῶ νὰ τὰ πείσω νὰ κάνουν ὅτι θέλω ἐγὼ — τ' ἄλλοι με καταλαβαίνουν.

— Πὼς γίνεται αὐτό; ρώτησα περιέργω.

— Ἔχω μιὰ μυστικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τ' ἄλλοι, μοῦ εἶπε χαμογελώντας παράξενα. Ἐγὼν ἀπλὸ καὶ τίμιο τρόπο ἐπικοινωνίας βέβαια, πρὸςθεσε.

— Ὅθῃθελα νᾶξερα καὶ ἐγὼ, πὼς ν' ἀρχίσω αὐτὴ τὴ μυστικὴ συνεννόηση μετὰ ἄλλοι, τοῦ εἶπα.

Ὁ ποιητὴς στὴ γυναῖκα του:

Δὲν βρίσκω πουθενὰ τὰ χειρόγραφα μου. Μήπως τὰ πέταξε ὁ γιός μας στὴ φωτιά;

Μὴν εἶσαι ὑπερβολικὸς, καὶ μένε! Τὸ παιδί δὲν ξέρει ἀκόμα νὰ διαβάζει...

★

Ὁ φαλακρὸς πελάτης στὸν κουρέα:

Ἐμένα πρέπει νὰ μοῦ κάνετε ἐκπτώση. Ἔχω τόσο λίγα μαλλιά!

Μά, στὴν περιπτωσή σας κύριε, δὲν κάνουμε κόπο γιὰ νὰ κόψουμε τίς τρίχες, ἀλλὰ... γιὰ νὰ τις βρούμε!

— Εἶσαι ἀκόμα πολὺ μικρὸς, μοῦ εἶπε ὁ Μουράτ. Ὅταν θὰ γίνεις 13 χρονῶν, θὰ ξέρεις πᾶς νὰ μιλάς καὶ πὼς ν' ἀκούς ἕνα ἄλλο.

Πήγα σπῖτι καὶ ἔφαγα ἕνα χορταστικὸ πρωῒνο.

★

ΕΚΕΙΝΟ τὸ ἴδιο ἀπόγευμα ὁ θεῖος μου ὁ Χοσρόβ, ἦρθε σπῖτι μας γιὰ καφέ. Κάθησε στὸ παράθυρο, κάπνισε καὶ κουβέντιαζε γιὰ τὰ παλιά, ὅταν ξαφνικὰ, ἕνας ἄλλος ἐπισκέπτης ἦρθε, ἕνας χορικός ποῦ τ' ὄνομά του ἦταν Τζὼν Μπάτσορ καὶ ἦταν Ἀσσύριος. Ἡ μητέρα τοῦ ἔφερε καφέ καὶ τσιγάρα καὶ κεῖνος μόλις τράβηξε τίς πρῶτες ρουφηξιές, εἶπε.

Τὸ ἄσπρο μου ἄλλο ποῦ μοῦ τὸ κλεψαν τὸν περασμένο μῆνα, ἀκόμα νὰ βρεθεῖ.

Ὁ θεῖος Χοσρόβ ἔγινε πολὺ νευρικὸς ξαφνικὰ καὶ ξεφώνισε.

Δὲν εἶναι λόγος ν' ἀσχοληθοῦμε σοβαρὰ μ' αὐτό. Τί εἶναι στὸ τέλος ἕνα ἄλλο; Δὲν χάσαμε ἀκόμα καὶ τὰ σπῖτια μας; Τί εἶναι πάλι τοῦτο ἡ ἀγωνία γιὰ ἕνα ἄλλο;

Αὐτὰ εἶναι πολὺ σωστά, μονάχα γιὰ σένα, εἶπε ὁ Ἀσσύριος. Ἀλλὰ γιὰ μένα; Τί θ' ἀπογίνω ἐγὼ, χωρὶς ἕνα ἄλλο μέσα στὸ χτήμα μου;

Μὴ δίνεις σημασία σ' αὐτά, ξεφώνισε πάλι ὁ θεῖος Χοσρόβ.

Περπάτησα δέκα χιλιόμετρα γιὰ νὰ ῥθω ὡς ἐδῶ, εἶπε πάλι ὁ Ἀσσύριος.

Ἔχεις πόδια, τοῦ φώναξε ἄγρια ὁ θεῖος Χοσρόβ.

Κι' ὅμως, τὸ ἀριστερό μου πόδι πονάει, ξανάει ἦσχα ὁ χωριάτης.

Μὴ δίνεις σημασία σ' αὐτά, φώναξε ἔξαλλος ὁ θεῖος Χοσρόβ.

Αὐτὸ τὸ ἄλλο, μοῦ στοίχισε 60 δολάρια, ἐπέμεινε ὁ Ἀσσύριος.

Ἐγὼ τὰ περιφρονῶ τὰ λεφτά, ἀπάντησε περιφρονητικὰ ὁ θεῖος Χοσρόβ. Σηκώθηκε ἀπότομα καὶ βγήκε ἐξῶ, χτυπώντας δυνατὰ τὴν πόρτα.

Ἡ μητέρα μου, τοῦ ἐξήγησε.

Ἔχει μιὰ πολὺ εὐγενικὴ καρδιά, τοῦ εἶπε. Ἔχει μιὰ νοσταλγία ποὺ τὸν βαραίνει καὶ ἀκόμα εἶναι κάπως ἀπόλυτος στὶς ἐκφράσεις του.

Ὁ χωριάτης ἔφυγε καὶ ἐγὼ ἔτρεξα στὸ σπῖτι τοῦ Μουράτ. Καθότανε κάτω ἀπὸ μιὰν ἀχλαδιὰ καὶ προσπαθοῦσε νὰ γιαιτρέψει τὸ σπαρμένο περὶ ἑνὸς μικροῦ πουλιῦ ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ πετᾷ, καί, κάθε τόσο, μιλοῦσε στὸ πούλι.

Τί εἶναι πάλι; ρώτησε.

Ὁ χωριάτης Τζὼν Μπάτσορ, τοῦ εἶπα λαχανιασμένος ἀκόμα. ἦρθε σπῖτι μας. Γύρεψε τὸ ἄλλο τοῦ. Τοῦ τῶχεις πάρει ἐδῶ καὶ ἕνα μῆνα, ἔτσι δὲν εἶναι; Θέλω νὰ μοῦ ὑποσχεθεῖς, πὼς δὲν θὰ τὸ ξαναβάλεις στὴ θέση του, προτοῦ μάθω καὶ ἐγὼ νὰ τρέχω μ' αὐτὸ μονάχος μου, σύμφωνοι;

Θέλεις ἕνα χρόνο γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, τόνισε ὁ Μουράτ τὰ λόγια του με νόημα.

Μποροῦμε νὰ τὸ κρατήσουμε ἕνα χρόνον, εἶπα ἐγώ.

Ὁ ξάδελφός μου πετάχτηκε πάνω ἔξαλλος.

Τί; ξεφώνισε. Προτείνεις σ' ἕνα μέλος τῆς οἰκογένειάς μας νὰ γίνῃ κλέφτης; Τὸ ἄλλο ποῦ πρέπει νὰ ξαναπαῖ στὴν θέση του, καὶ στὸν ἀληθινὸ του κύριο.

Πότε; ρώτησα μετὰ ἀγωνία.

— Ἀς εἶναι, τουλάχιστον σὲ ἕξι μῆνες, ἀποφάσισε κεῖνος.

Ἐσπρωξε τὸ πληγωμένο πούλι καὶ τὸ βοήθησε νὰ πετάξει. Τὸ παρακολούθησε, ὥσπου χάθηκε ψηλά, στὸν οὐρανό.

★

ΝΩΡΙΣ, κάθε πρωῒ, γιὰ δυὸ δλόκληρες βδομάδες, ἐγὼ καὶ ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ, παίρναμε τὸ ἄλλο ἀπ' τὴν σιταποθήκη ποὺ τῶκαμε κρυμμένο, καὶ κάθε πρωῒ, ὅταν ἐγὼ ἀνέβαινα μονάχος μου πάνω στ' ἄλλο, ἐκεῖνο πηδοῦσε μέσα στὰ κλήματα καὶ τσάνιζε τὰ πιὸ χαμηλά, καί, στὸ τέλος, μετὰ πετοῦσε καὶ μένα χάμω καὶ κεῖνο ἔφηνε μονάχο του. Ὡστόσο, ἐγὼ ἔλπιζα νὰ μάθω μιὰ μέρα νὰ τρέχω ἐλεύθερα μετὰ τὸ ἄλλο, ὅπως ἔκανε καὶ ὁ ξάδελφός μου ὁ Μουράτ.

Ἔνα πρωῒ, καθὼς τρέχαμε μετὰ τὸ ἄσπρο ἄλλο, πέσαμε σχεδὸν ἐπάνω στὸν χωριάτη Τζὼν Μπάτσορ, ποὺ κατέβαινε στὴν πόλη.

— Ἀσε νὰ τὰ κανονίσω ἐγώ, εἶπε ὁ Μουράτ. Ἔχω ἕναν ἰδιαιτέρου τρόπο γιὰ τοὺς χωριάτες.

Καλημέρα Τζὼν Μπάτσορ, εἶπε ὁ Μουράτ στὸν χωριάτη.

Ὁ χωριάτης κῆρυξε τὸ ἄλλο κατάπληκτος.

Καλημέρα σας παιδιὰ τῶν φίλων μου, εἶπε. Πὼς λένε τὸ ἄλλο σ' αὐτὸ;

«Ψυχὴ μου», εἶπε ὁ Μουράτ στὰ Ἀρμένια.

Ἔνα ὄνομα πολὺ ὁμορφο, γιὰ ἕνα ἄλλο ἀκόμα πιὸ ὁμορφο, εἶπε ὁ Τζὼν Μπάτσορ. Μπορῶ νὰ ὀρκισθῶ πὼς εἶναι τὸ δικό μου ἄλλο, ποῦ μοῦ τῶκλεψαν ἐδῶ καὶ ἕνα μῆνα. Μπορῶ νὰ κυτᾶξω μέσα στὸ στόμα του;

Ἀσφαλῶς, εἶπε ὁ Μουράτ.

Ὁ χωριάτης κῆρυξε μέσα στὸ στόμα τοῦ ἄλλου.

Δόντι με δόντι, εἶπε. Μπορῶ νὰ ὀρκισθῶ πὼς εἶναι τὸ δικό μου ἄλλο. Κι' ὁστόσο ξέρω καλὰ τοὺς γονιούς σας καὶ ἡ φήμῃ τῆς φαμίλιας σας γιὰ τὴν τιμιότητά της, εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλους. Τοῦτο τὸ ἄλλο πρέπει νά'ναι τὸ δίδυμο τοῦ δικού μου — δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐξήγησι. Ἔνας καχύποπτος ἄνθρωπος θὰ πῶστε βέβαια πὺ πολλὰ στὰ μάτια του, παρὰ στὴν καρδιά του. Καλὴ σας μέρα, μικροὶ μου φίλοι.

Καλὴ σου μέρα, Τζὼν Μπάτσορ, εἶπε καὶ ὁ Μουράτ.

Νωρὶς τὸ ἄλλο πρωῒ, πήγαμε τὸ ἄλλο καὶ τὸ ἀφήσαμε στὸ χτήμα τοῦ Τζὼν Μπάτσορ. Τὴν τελευταία στιγμὴ, ὁ Μουράτ πλησίασε τὸ πρόσωπό του στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου καὶ ἀγκαλιζόντάς το ἀπ' τὸ λαιμό, πῆσε τὴ μύτη του πάνω στὴ μύτη τοῦ ἄλλου, καὶ ὅστερα, ἔξαφνα, μετὰ πῆρε καὶ φύγαμε.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα, ὁ Τζὼν Μπάτσορ ἦρθε στὸ σπῖτι μας, ἐπάνω στ' ἄλλο τοῦ.

Δὲν ξέρω τί νὰ πῶ, ἔλεγε στὴ μητέρα μου. Τὸ ἄλλο δειχνεῖ πὺ γερὸ ἀπὸ ὅτι ἦτανε πρὶν. Δόξα σοι ὁ Θεός, δόξα σοι ὁ Θεός.

Ὁ θεῖος μου ὁ Χοσρόβ ποὺ στεκόταν στὸ παράθυρο, θύμωσε πολὺ μετὰ τὰ λόγια του καὶ ἄρχισε πάλι, νὰ φωνάζει δυνατὰ:

— Ἡσύχασε, ἄνθρωπέ μου, ἡσύχασε. Τὸ ἄλλο σου ξαναγύρισε. Μὴ δίνεις σημασία, λοιπόν, καμμιὰ σημασία.

ΟΥΓΛΑΛΙΑΜ ΣΑΡΟΓΙΑΝ

ΤΟ ΑΝΑΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Δὲν ὀφείλεται σὲ λόγους διατροφῆς, ἀλλὰ στὴν ἀπουσία μικροβίων

Ἔχει παρατηρηθεῖ ὅτι στὶς καθυστερημένες χώρες τὸ ἀνάστημα τῶν ἀνθρώπων εἶναι μικρό. Ἀντίθετα, στὶς χώρες μετὰ ὑψηλὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο τὸ ἀνάστημα τῶν ἀνθρώπων γίνεται ὅλο καὶ μεγαλύτερο ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ. Ἰδιαίτερα στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες παρατηρεῖται συνεχὴς αὔξησις τοῦ μέσου ἀναστήματος, χρόνον μετὰ τὸν χρόνον.

Μέχρι σήμερα, οἱ ἐπιστήμονες ἀπέδιδαν τὸ φαινόμενο αὐτὸ κυρίως στὶς συνθῆκες διατροφῆς. Τώρα μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ὀφείλεται στὰ μικροβία, ἢ μᾶλλον στὴν ἀπουσία τῶν μικροβίων:

Στὶς προηγμένες χώρες, ἀναφέρεται σὲ μιὰ ἔκθεσις τοῦ Ἰνστιτούτου Ροκφέλλερ, τὰ παιδιὰ ἀναπτύσσονται σ' ἕνα περιβάλλον «ἡμιαποστειρωμένο», δηλαδή μ' ἐλάχιστα μικροβία.

Στὶς ὑποανάπτυκτες χώρες, ἀντίθετα, οἱ συνθῆκες ὑγιεινῆς καὶ καθαριότητος δὲν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητικῆς. Ὅτι αὐτὸ ἐπιδρᾷ στὴν ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν, ἀποδεικνύεται ἀπὸ σχετικὰ πειράματα μετὰ ποντίκια: Τὰ κανονικῆς συνθῆκες διατροφῆς τὰ πειραματόζωα ποὺ ἀναπτύχθηκαν σὲ περιβάλλον ἡμιαποστειρωμένο, ἀπέκτησαν ἀνωμαλὸς μεγάλο ἀνάστημα. Ἀλλὰ καὶ ὅταν συνθῆκες ἐλλειμματικῆς διατροφῆς, ἐξακολούθησαν ν' ἀναπτύσσονται ταχύτερα ἀπὸ τὰ ποντίκια ποὺ ζοῦσαν σὲ περιβάλλον γεμᾶτο μικροβία.

Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι τὸ νερὸ καὶ τὸ σαποῦνι ἔχουν ἐξ ἴσου μεγάλη — ἂν ὄχι μεγαλύτερη — σημασία μετὰ τὴν διατροφή γιὰ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς φυλῆς. Ἀς τὸ ἔχουν αὐτὸ ὅτι ὕψι τους μερικοὶ Ἕλληνες...

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Ὁ Ἕλληνας λογοτέχνης πρέπει νὰ ξεδιψᾷ στὴ δική του πηγὴ, ποὺ εἶναι ἀνεξάντλητη.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 9

λή της καὶ χάνει ἀνεπανόρθωτα τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀγνότητα τῆς ἐμπνεύσεώς της. Κι' εἶναι γνωστὸ ὅτι τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα ποὺ ἐξυπηρετοῦν τὸ κόμμα καὶ προπαγανδίζουν τὶς πολιτικὲς ἀρχές εἶναι τὰ χειρότερα, ἀφοῦ γίνονται κηρύγματα, κοῦφες καὶ ἀσκοπεῖς μπροσούρες, λογοτεχνικὰ φληναφήματα.

Ἡ ἀληθινὴ τέχνη ἐκφράζεται μετὰ πλατεῖα σύνθεσις καὶ καθαρὸ μάτι, χωρὶς μωυκικοὺς προσδιορισμούς, δουλικὴ μίμηση ξένων προτύπων καὶ φιλοσοφικῆς μπουρμπουλήθρας σὲ λογοτεχνικὸ σχῆμα καὶ ποιητικὴ μορφή. Τὸ θέατρο τοῦ Σαίξπηρ, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Δάντης, ὁ Μπαλζάκ, ὁ Ντοστογιέφσκι, ὁ Τολστόγι κλπ., πλάτυναν τοὺς ὀρίζοντες τῆς ψυχογραφικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἐμπειρίας, ἐδῶσαν ἀληθινὸς χαρακτηρισ καὶ ἀνθρώπινα πάθη, ὥπλισαν τὸν ἄνθρωπον μετὰ διπλὴ ψυχικὴ καὶ συναισθηματικὴ ὁρσση καὶ ἔφεραν τὴ μοῖρα μπροστὰ στὴν αἰώνια βούλησις καὶ τὴν παρρησίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Φυσικὰ, γιὰ νὰ γραφεῖ ἕνα ἔργο τέχνης χρειάζεται τὸ ταλέντο, ποὺ εἶναι ἡ μαγία στὸ προζύμι ποὺ θὰ φουσκώσει τὸν λογοτεχνικὸ ἄρτο. Ἀλλὰ τὸ ταλέντο — μαγία δὲν εἶναι ἀρκετό. Χρειάζεται καὶ ἡ εὐαισθησία, τὸ καθαρό καὶ ἀνεπηρέαστο μάτι, ἡ ἀγνή καρδιά, ἡ ἀγάπη στὸν ἄν-

θρώπον. Χωρὶς τὰ ἀπαραίτητα αὐτὰ βοηθήματα τὸ ἔργο τῆς φαντασίας παρουνισιάζεται σὰν ψυχρὸ κατασκεῦασμα, ρετατάτα τοῦ φαρμακείου καὶ λογοτεχνικὸ ἐκτόπλωμα. Ἐχωριστὰ ἐμεῖς στὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ ξεφυγούμε ἀπὸ τὸν χρυσὸ κανὼνα τῆς ἰσορροπίας, τῆς διαύγειας καὶ τοῦ μέτρου. Ὁ Ἕλληνας λογοτέχνης πρέπει νὰ ξεδιψᾷ στὴ δική του πηγὴ, ποὺ εἶναι σχεδὸν ἀνεξάντλητη.

Ἡ Τέχνη καὶ ἂν ἀκόμη περιορίζεται στὰ ἐθνικὰ τῆς πλαίσια, κατέχει τὴ δύναμιν νὰ κερδίζει τόπον καὶ χρόνον σὲ προεκτάσεις καὶ σὲ παγκόσμιον χώρο, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἱστορεῖ, περιγράφει καὶ ψυχαναλύει εἶναι ζωντανοὶ καὶ ἀληθινοὶ μετὰ ὀληθινὸ αἷμα στὶς ἀρτηρίες καὶ στὶς φλέβες τους καὶ ὄχι μετὰ τοπικὸ χαμομήλι καὶ τίλλιο. Τὸ ἀληθινὸ αἷμα ἔχει, ὅπως ξέρετε, τὸ ἴδιο χρῶμα στὶς φλέβες ὅλων τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς, ἀνεξάρτητα ἀπὸ γλώσσα, φυλὴ καὶ θρησκεία. Συνεπῶς, ἕνας ἀληθινὸς Ἕλληνας εἶναι τὸ ἴδιο καὶ Γάλλος καὶ Ἀγγλος καὶ Ἀμερικανός, μετὰ τὴν διαφορὰ πὼς ὁ ρωμιοὺς ρεμβάζει, πονὰ καὶ ἐρωτεύεται κάτω ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ πεύκο ἢ τὸν διάφανον οὐρανὸν μας, ἐνῶ οἱ ξένοι κάτω ἀπὸ τοὺς δικούς τους οὐρανούς καὶ στὰ δικά τους τοπία. Αὐτὲς εἶναι οἱ γνώμες καὶ οἱ ἀπόψεις μου γιὰ τὴν Τέχνη καὶ

ΗΛΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Οι γιατροί συμφωνούν ότι μπορείτε να μαυρίσετε σε μία νύχτα με χρωστική ουσία και χωρίς να διατρέχετε κανένα κίνδυνο.

ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 25

ζοϊμε λιγώτερο καλά. Πρέπει, λοιπόν, να τὸ γνωρίζουμε καὶ νὰ τὸ φροντίζουμε καθημερινά, σὰν κάτι ἐξαιρετικὰ πολύτιμο.

Οι δύο μεγάλες εὐεργεσίες τοῦ "Ἡλίου"

Ο ΗΛΙΟΣ εἶναι τὸ πῦρ σπουδαῖο.. φάρμακο, ποὺ ἡ φύση διαθέτει γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι, ὅμως, — μὴ τὸ ξεχνᾶμε — ἓνα φάρμακο πολὺ δραστηρὸ καὶ στὴ χρήση του ἱσχύουν ἀπόλυτα τὰ ἀρχαῖα ῥητὰ «μηδὲν ἄγαν» καὶ «πάν μέτρον ἄριστον».

Ὁ ἥλιος ἔχει νὰ μᾶς προσφέρει, κατ' ἀρχήν, δύο μεγάλες κ' ἀνεκτίμητες εὐεργεσίες. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, σκοτώνει τὰ μικρόβια. Σ' αὐτὸ τὸν λόγο, παραδείγματος χάριν, δρμεῖται τὸ γεγονός, ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασή του ἐπουλώνονται πληγὲς ποὺ ἀλλοιῶς δὲν ἔκλειναν καὶ θεραπεύονται δερματικές παθήσεις, ποὺ καμμιὰ ἄλλη ἀγωγή δὲν μπορεῖ νὰ τίς θέσει ἐκποδῶν. Ἡ ἀπολυμαντική του δύναμη, ἰδιαίτερα δὲ στὸ νὰ ἀπαλλάσσει τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ μικρόβια, εἶναι τεράστια.

Ἐξ ἄλλου, ἐπιδρᾷ αἰσθητὰ στὸν μεταβολισμό τοῦ σώματος, ὃ ὁποῖος κανονίζεται, ὡς γνωστὸν, τὴν ἀνάπτυξη τῶν ὀστέων κ' ἐξασφαλίζει τὴν ἐπανόρθωση τῶν τυχόν βλαβῶν τῆς. Ἔτσι, ἀρκεῖ μιὰ κοῦρα μὲ βάση τὸν ἥλιο, γιὰ νὰ καλυτερέψει ἡ κατάσταση τῶν ραχιατικῶν παιδιῶν, ποὺ ὁ σκελετὸς ἔχει σταματήσει νὰ μεγαλώνει ἢ ἀκόμα ἔχει τὴν τάση νὰ παραμορφωθεῖ.

Τέλος, ἂν δὲν γίνεται κατάχρηση, ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδραση τοῦ ἥλιου στὶς περσιπώσεις φυματώσεως τῶν ὀστέων, τῶν γαγγλίων ἢ τοῦ περιτοναίου εἶναι ἐξ ἑ-σου μεγάλῃ.

Οι κακές ἐπιδράσεις τοῦ "Ἡλίου"

Ο ΗΛΙΟΣ, ὅμως, ἔχει καὶ κακές ἐπιδράσεις. Κι' αὐτὲς οἱ ἐπιδράσεις εἶναι πῦρ δυνατὲς ἀπὸ τίς εὐεργετικές. Σὲ ὅλων μας τὸ νοῦ ἔρχονται πρόχειρα ἡ ἥλιαση, τὰ ἐγκαύματα, οἱ ἐκπερικνίτιδες. Πρόσφατες ἔρευνες, ὅμως, ἔχουν δεικνύει στὴ διαπίστωση, ὅτι ἡ παράλογη κ' ἀπόσπαστη ἐκθεση στὸν ἥλιο ἐπιφέρει κ' ἄλλες ζημιές, ὅπως ὀρισμένες νευρίτιδες, ταχυσφυγμία, πτώση τῆς ἀρτηριακῆς πίεσεως, ἀλλοιώσεις στοὺς γόνους, ἔμμεσα δὲ συντείνει καὶ στὴν ἐμφάνιση τοῦ καρκίνου τοῦ δέρματος.

— Ἐξ ἄλλου — πρᾶγμα ποὺ εἶναι σὲ ἀρκετοὺς γνωστὸ, — ὁ ἥλιος προκαλεῖ αἰμοπετίσεις σὲ ὅσους πᾶσχουν ἀπὸ

πνευμονικὴ φυματίωση καὶ χειροτερεύει τὴν κατάσταση ὅσων ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν καρδιά ἢ τὰ νεφρὰ τους, ἂν δὲν λάβουν ὀρισμένες προφυλάξεις.

Ἡ ἡλιοθεραπεία κ' ἡ χώνευση

Α ΛΛΑ καὶ γιὰ τὰ ὑγιᾶ ἄτομα, ἡ ἡλιοθεραπεία εἶναι ἐπικίνδυνη ὅταν δὲν ἔχουν ὑπ' ὄψη τους κάποια κακὴ σχέση τῆς μὲ τὴ λειτουργία τοῦ πεπτικῆ συστήματος. Ἡ ἔκθεση στὸν ἥλιο, λοιπόν, ἀπαγορεύεται κατὰ τὴ διάρκεια τῆς χωνεύσεως. Ἄν σὰς ἔχει συμβεῖ καμμιὰ φορὰ νὰ κάνετε ἡλιοθεραπεία μετὰ τὸ φαγητὸ ἢ ἀπλῶς νᾶχετε κολατσοῖς κάπως γερὰ χωρὶς νὰ μείνετε κατόπιν σὲ σκιερὸ μέρος, θὰ παρατηρήσετε χωρὶς ἄλλο ὅτι σὰς ἔπιασε γρήγορα ἓνα εἶδος ἀδιαθεσίας. Ἡ πέψη δυσκολεύεται καὶ τὸ πρῶτο καὶ πῶς συχνὸν προετοιμαστικὸ σημάδι τῆς καστασίας εἶναι αἰφνίδιος κ' ἐπίμονος πονοκέφαλος, ποὺ σὰς θυμίζει ὅτι πρέπει νὰ καταργήσετε στὸν ἴσκιό καὶ στὴ δροσιά. Ἐξ ἄλλου, οἱ πιθανότητες τῆς ἡλιασεως πολλαπλασιάζονται κατὰ τὴ χώνευση, γιὰ τὴν ἡ συσπαστικὴ ἐπίδραση τοῦ ἥλιου προστίθεται στὴν πεπτικὴ συσπαστικότητά. Ἄν ἐξ αἰτίας κάποιας δουλειᾶς ἔχετε ὑποχρέωση νὰ παραμείνετε στὸν ἥλιο εὐθὺς μετὰ τὸ φαγητὸ, μὴ παραλείψετε νὰ ντυθεῖτε ἐλαφρὰ καὶ νὰ φορέσετε καπέλλο.

Ἡ κατάλληλη στάση τοῦ σώματος στὴν ἡλιοθεραπεία

Π ΟΙΟ εἶναι τὸ θέαμα, ποὺ ἀντι-κρίθουμε σὲ κάθε πλάξ; Τὰ πῦρ πολλὰ ἄτομα, ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴ θάλασσα, εἶναι ἑκαπλωμένα μπρούμυτα. Χωρὶς ἄλλο, ἡ στάση αὕτη εἶναι

**Κ Ο Σ Μ Ο Σ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ**

**Ἐγκυκλοπαιδικὴ
Ἑβδομαδιαία Ἐπιθεώρηση**

**Ἐπεθεώρησις ἐκδότης
ΛΟΤΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος Ἀγ. Φιλοθέης 24
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ**

**Ἐπεθεώρησις Τυπογραφείου
ΕΤΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Ὁδὸς Μενεμένης 2
ΝΕΑ ΙΟΝΙΑ**

Ἐμβάσματα καὶ ἐπιταγαὶ ἐπ' ὀνόματι Λουκῆ Ἀχόρτα, ὁδὸς Πατησίων 63β, Ἀθήναι.

πῶς πρακτικὴ γιὰ νὰ διαβάσει κανεὶς ἢ νὰ φλυαρήσει μὲ τὸν διπλῶν του. Ἄλλωστε — πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε — ὅταν εἴμαστε ἑκαπλωμένοι ἀνάσκελα, δὲν μπορούμε νὰ μείνουμε γιὰ πολὺ σ' αὕτη τὴν στάση, γιὰ τὴν οἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου μᾶς καίνε στὰ μάτια. Ἔτσι, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι κοινὸ κ' ἀπαράχατο γιὰ ὅλο τὸν κόσμον: ἡ ῥάχη παίρνει ἓνα θαυμασιὸ μελαχρινὸ χρῶμα, ἐνῶ τὰ πρόσθια μέρη τοῦ σώματος ὑπολείπονται κατὰ πολὺ. Αὐτὸ, ἀπὸ αἰσθητικὴ ἀποψη, εἶναι δυσάρεστο. Ἀλλὰ δὲν εἶναι εὐχάριστο κ' ἀπὸ ἄλλες ἀποψεις.

Πρῶτα — πρῶτα, ὅταν μένετε μπρούμυτα, ἀναπνεύετε ἐλάττωστα. Σ' αὕτη τὴν στάση, ἔχετε σχεδὸν τὴ μύτη χωμένη στὴν ἄμμο. Ὁ ἀέρας εἶναι ὑπερθερμασμένος ἀπὸ τὴν ἀντανάκλαση τοῦ ἡλίου καὶ ἐπὶ πλέον δὲν κυκλοφορεῖ. Ἐπειτα, διατρέχετε τὸν κίνδυνον νὰ πέσετε θύμα τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος, ποὺ προκαλεῖται ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἀντανάκλαση πάνω στὴν ἄμμο.

Πρέπει, λοιπόν, ἀφ' ἐνὸς νὰ διαλέγετε ἓνα μέρος ποὺ νὰ ἔχει λίγο χορτάρι ἢ νὰ χρησιμοποιεῖτε ἓνα ξύλινο πλέγμα, ὅπως εἶναι ὁ πάτος ἀπὸ τὰ καφάσια κ' ἀφ' ἑτέρου νὰ μὴ μένετε διαρκῶς μπρούμυτα, ἀλλὰ νὰ ἀλλάζετε κάθε τόσο στάση, πότε γυρνώντας ἀνάσκελα καὶ πότε στὸ πλευρὸ.

Μπορεῖτε νὰ μαυρίσετε μέσα σὲ μιὰ νύχτα

Τ ΩΡΑ τελευταία γίνεται ἀρκετὸς λόγος γιὰ ὀρισμένα «θαυματουργὰ» παρασκευάσματα, χάριν στὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ ἀποκτήσει κανεὶς ἓνα ὑπέροχο μελαμῶ ἢ σκολατὶ δέρμα, ποὺ θὰ τὸ πετύχαινε μονάχα μὲ ἀρκετὸν ἡμερῶν παραμονὴ κοντὰ στὴ θάλασσα. Ἔτσι, ἀποφεύγεται ἡ στενωχώρα τῶν πρώτων ἡμερῶν μετὰ τὸν διακοπὴν, ποὺ ὀφείλεται στὸ ὅτι ντρεπόμαστε νὰ δεῖξουμε τίς ἄσπρες σάρκες μας ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἡλιοψιμένους παραθεριστές.

Τὰ παρασκευάσματα αὐτὰ περιέχουν κυρίως ἀλκοὸλ (35%) καὶ μιὰ χρωστικὴ οὐσία, τὴν κυταμίν. Πρόκειται, ὅμως, γιὰ μιὰ χρωστικὴ οὐσία ὅπως ἰδιαίτερης ἐπενεργείας. Δὲν δίνει τὸ παρόν τῆς ὡς χρώμα παρὰ ἀπὸ εἰσόδους στὸ ἔσωτερικὸ τοῦ δέρματος μέσα ἀπὸ τοὺς πόρους τοῦ. Δὲν πρόκειται, λοιπόν, γιὰ μιὰ ἀπλὴ βαφή. Δὲν ἐξαλείφεται μὲ τὸ πλύσιμο. Χρωματίζει βαθειὰ τὸ δέρμα καὶ παράλληλα, εἶναι ἐντελῶς ἀκίνδυνον. Οἱ γιατροὶ εἶναι ὅλοι σύμφωνοι πάνω στὸ σημεῖο αὐτό. Δὲν ἐπιρεάζει οὐτε καταπονεῖ τὰ κύτταρα. Ἐλαφρῶς ἐρεθιστικὸ εἶναι μονάχα τὸ ἀλκοὸλ, ποὺ περιέχουν τὰ παρασκευάσματα αὐτὰ, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον δὲν ἐκτεθεῖτε στὸν ἥλιο, τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει σημασία γιὰ τὴν ὑγεία τῆς ἐπιθεωρηθείσας σας.

Ἡ μόνη προφύλαξη, ποὺ πρέπει νὰ πάρετε εἶναι νὰ μὴ περάσετε τὴ «βαφή» αὕτη στὰ μαλλιά, στὰ φρύδια καὶ στὰ τσίνορα, ἰδίως ἂν ἀνέχετε στὸν ξανθὸ τύπο, γιὰ τὴν σκουραίνον. Φυσικὰ, πρέπει ἐπίσης νὰ διαπιστώσετε μήπως ὁ ὀργανισμός σας ἔχει ἀλλογενικὴ εὐπάθεια σ' αὐτὴ τὴν οὐσία. Παρ' ὅλο τὸ εἶναι αὕτη καθ' ἑαυτὴ ἐντελῶς ἀκίνδυνον, μπορεῖ νὰ σημειωθεῖ ἄσχημη ἀντίδραση μέσα σας ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς.

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΥ ΨΕΝ

ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 35

λαγὴ ποὺ ἀνέβασε τὴ θεατρικὴ παραγωγή ἀπὸ τὰ μελὸ τοῦ Σαρδοῦ στὶς τραγωδίες τοῦ Ὁ Νῆλ καὶ στὰ ἐπικά δράματα τοῦ Μπρέχτ. Τὸ θέατρο δὲν εἶναι πιά τὸ ἴδιο μετὰ τὸν Ψεν. Καὶ τὸ ἔργο του, ἂν ἔχασε τὸ κοινωνικὸ περιεχόμενό του, διατηρεῖ ἀτόφια τὴ θεατρικὴ ἀξία του. Πραγματικὰ ἡ μόνιμη, ἡ ἀθάνατη συμβολὴ τοῦ Ψεν στὴ λογοτεχνία — αὕτη ποὺ κάνει τὰ δράματά του μιὰν ἀπὸ τίς μεγάλες στιγμὲς στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρώπινης δημιουργίας — βρίσκεται στὸ γεγονός ὅτι κ' ὅταν ἀκόμα φαίνεται νὰ ἐνδιαφέρεται περισσότερο μὲ τίς μεταβατικές περιπτώσεις καὶ πιέσεις τῆς «μοντέρνας» ζωῆς, ἀσχολεῖται πειστικὰ μὲ αἰώνια καὶ παγκόσμια θέματα: μὲ τὴ σύγκρουση ἀνάμεσα στὸ ἄτομο καὶ στὴν κοινωνία, ἀνάμεσα στὴν πραγματικότητα καὶ τὴν αὐταπάτη, ἀνάμεσα στὸν ἀληθινὸ καὶ τὸν ψεύτικο ἰδεολογισμό. Περισσότερο ἀπ' ὅλα, ἐκεῖνο ποὺ τὸν κάνει μεγάλο εἶναι ὅτι ἀνέλυσε ὅσο ἐλάχιστοι τόσο σωστὰ καὶ τόσο βαθειὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ καὶ τὰ κίνητρα τῶν ἀνθρώπων πρᾶξεων. Εἶναι, χωρὶς ἀντίρρηση, ὁ μεγαλύτερος θεατρικὸς συγγραφέας τῶν νεώτερων χρόνων.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 23

τὸ ἐνστικτο καὶ τὸν πρωτογονισμό τοῦ ἀπαίδευτου.

Στὶς ψυχρογραφίες τῶν τύπων τοῦ ἀνακαλὰ ἓνα τραγικὸ στοιχεῖο ποὺ ὑπάρχει στὰ δικά του βᾶθη. Μοιάζει σὰν νὰ διαπισθᾶναι πίσω ἀπὸ τὴ ζωὴ μιὰ κρυμμένη ἀποκάλυψη. Τὸν ταλαιπωροῦν τὸ δνεῖρο, ἡ ὑστερία, ἡ φαντασία. Ἐνα στοιχεῖο ντοστογιεφσκὸ καὶ ποικὸ εἶναι τὸ Σιάχυτο στὰ γραφὰ του. Εἶναι ἀκριβῶς τὸ στοιχεῖο ποὺ ἔλκει τὸν ἀναγνώστη τοῦ κ' ἔχει ἡ κοσμοθεωρία του, γιὰ τὴν μοιάζει σὰν νὰ μὴ εἶναι ἱκανὸς νὰ δώσει λύση σὲ κανένα πρόβλημα, οὔτε καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσει ἀκόμα. Δυὸ ἀποσπάσματα ἀπὸ δυὸ διαφορετικὰ διηγήματά του, θὰ μᾶς δεῖξουν αὐτὸ τὸ παράδοξο στοιχεῖο ποὺ κυριαρχεῖ μὲ τὴν ὑποβολή του καὶ μᾶς ἀποσπᾷ τὴν προσοχή ἀπὸ τὸ ἀκαλλιέργητο, πρωτόγονο γράψιμό του:

«Μιὰ μέρα ἓνας γάτος τῆς Φορτίνας, ἔτσι λεγόταν ἡ κυρὰ λιθογράφου, τῆς ἔφαγε ἓνα πουλάκι, κ' αὕτη, πάνω στὸ θυμὸ τῆς, τοῦ ἔδωσε μιὰ στὰ μούτρα. Τοῦ γατιοῦ τὸ σαγόνι στράβωσε, ἔγινε σὰν τὴ σελήνη, ποὺ φώτιζε στροβοσκόπου, κείνη τὴ βραδυὰ, καὶ ὅλοι αὐτὸ λέγανε καὶ γελοῦσαν, σιγὰ ὅμως μὴν ἀγριέει ἡ Φορτίνα, ποὺ πέρα λίγο προσπαθοῦσε, ἔχοντας τὸ γάτο στὰ γονατὰ τῆς, νὰ τοῦ σιάξει τὸ σαγόνι...»

«Ἐνα λυχνάρκι ἔκαιε πάνω στὸ τραπέζι καὶ φώτιζε ἓνα ξερὸ κομμάτι ψωμὶ καὶ τρεῖς ἐλιές σάπιες, βαλμένες ἀντὶ σὲ πιάτο σ' ἓνα κίτρινο χαρτί. Μιὰ μυῖγα, ἀγνωστο γιὰ τὴν, ξενυχτοῦσε, καθότανε πάνω στὸ ξεροκόμματο τοῦ ψωμοῦ, συλλογισμένη...»

Ε ΤΣΙ, ξεκομμένον ἀπὸ τὸν κόσμον, περισσότερο ἀπλοῦν κ' ἀπὸ τοὺς μοιραίους ἥρωες τῆς ταβέρνας τῶν διηγημάτων του, τὸν εἶδα δυὸ - τρεῖς φορὲς στὸ σπίτι του, στὰ δύο τελευταῖα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του. Ἄρρωστος, ἐγκαταλειμμένος, δυστυχισμένος, σὰν ἓνα κουρνιασμένο γέρικο, παράλυτο γεράκι, μὲ τὰ πόδια του σκεπασμένα μὲ μιὰ κουδέττα, μοῦ ἐπαναλάμβανε ἀτέλειωτα τὰ ἴδια πράγματα. Ἡ φωνή του ζεσταίνονταν κοντὰ στὴν καλwsύνη καὶ τὴν κατανόηση. Ἄνοιγε τὴν καρδιά του σὰν παιδί ποὺ ἦταν στὸ βάθος. Μὲ τοὺς δυὸ ὀργανοπαίχτες τοῦ «Μεθυσμένου Καρδιοῦ» μοῦ ἔσπινε τὰ χαϊρετικά του καὶ τὸ παράπονό του, ποὺ δὲν μοῦ ῥύχαινε εὐκαιρία νὰ πᾶω νὰ τὸν δῶ.

Οἱ δυὸ ὀργανοπαίχτες πῆγαιναν καὶ τὸν καλημέριζαν κάθε μέρα. Ὅταν πέθανε, ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, τὸ κράτος ἔκαμε τὴν κηδεῖα τοῦ «δημοσίου δαπάνη». Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τὸ ἔμαθε.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΔΥΣΛΗΨΙΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 13

νον ἔγκαιρα καλὴ διάγνωση τῆς καταστάσεως καὶ νὰ προσφύγουν σὲ ὅλα τὰ ἐπιβαλλόμενα μέσα γιὰ τὴ θεραπεία τῆς.

★

Υ ΠΑΡΧΟΤΝ δυὸ λογιῶν δυσληψίας, ἡ πρώτη ἡ ὁποία καὶ θεραπεύεται πολὺ εὐκόλα: πρόκειται ἀπλῶς καὶ μόνο γιὰ μιὰ δυσκολία στὸ νὰ μάθει τὸ παιδί ἀνάγνωση μέσα σ' ἓνα φυσιο-λογικὸ χρονικὸ διάστημα. Ἡ ἄλλη μορφή δυσληψίας ἀπαιτεῖ, ἀντίθετα, λεπτότερα μέσα καὶ ἐιδικὴ τεχνικὴ γιὰ νὰ ἐξουδετερωθεῖ. Πάντως, ὅτι γονεῖς δὲν πρέπει νὰ δείχνουν ἀνησυχία καὶ νευρικότητα, ὅστε τὸ παιδί νὰ ζεῖ σὲ μιὰ γαλήνια ἀτμόσφαιρα καὶ νὰ μὴ θροῦν ἔτσι πέρασμα μέσα του αἰσθήματα κατωτερότητας.

Ἀπὸ τοὺς ἐιδικούς, ἔχουν προταθεῖ καὶ δοκιμασθεῖ διάφοροι τρόποι καὶ μέθοδοι γιὰ τὴν ἐλάττωση καὶ τὴν ἐξάλειψη τῆς ψυχροματικῆς παθήσεως. Οἱ τεχνικὲς αὐτὲς διαδραματίζονται ἀποσκοποῦν στὸ νὰ ὀδηγήσουν τὴν παιδικὴ ἀντίληψη σὲ μιὰ πλήρη ἀφομοίωση τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἀριθμῶν μέσω τῶν εἰκόνων τοῦ ἥχου καὶ τοῦ κατάλληλου ρυθμοῦ ὑπαγο-

— Ὅταν εἶπες στὸν ἀρραβωνιαστικό σου πῶς δὲν ἔχεις διόλου προίκα, ἐκεῖνος τί εἶπε;

— Δὲν ξέρω... Δὲν τὸν ξαναεῖδα!

★

— Μοῦ ἀνέφεραν ὅτι ἔρχεστε στὸ γραφεῖο, κάθε τρεῖς μέρες!..

— Ἐρετε, κύριε προϊστάμενε, θὰ στενοχωριόμουν ἂν δὲν ἐρχόμουν καθόλου!

★

— Τὴν χρυσοῦ καρφίτσα ποὺ θοῆρες στὸν δρόμο, ὥφειλες νὰ τὴν παραδώσεις στὴν Ἀστυνομία. Γιατὶ δὲν τὸ ἔκανες αὐτό;

— Γιατὶ ἔγραφε πίσω: «Δικὴ σου γιὰ πάντας!»

ρεῖσεως, ἐφαρμόζοντας δὲ κυρίως στὸ διάστημα μεταξὺ τῶν 6 καὶ τῶν 8 ἐτῶν.

Πρόκειται γιὰ διάφορα συστήματα ἀσκήσεων, ποὺ εἶναι κατανεμημένα ἀναλόγως μὲ τὸ μέσον ἀπὸ τὸ ὁποῖο κυρίως προσπαθοῦμε νὰ πολεμήσουμε τὴν δυσληψία, δηλαδὴ ἄλλες ἀπ' αὐτὲς τὲς ἀσκήσεις, στήριζονται κυρίως στὶς εἰκόνες, ἄλλες εἶναι φωνητικές, κ' ἄλλες ἔχουν τὸ πλεονέκτημα νὰ συνδυάζουν ἀρμονικὰ κ' ἀποτελεσματικὰ τὴν εἰκόνα καὶ τὸν ἥχο. Γιὰ τὸ ποῖα μέθοδος πρέπει νὰ ἀκολουθηθεῖ κανεὶς, θὰ τὸ κρίνει ὁ ἐιδικὸς παιδαγωγὸς ἢ γιατρὸς ἀφ' οὗ προηγουμένως προβεῖ στὴ σχετικὴ διάγνωση καὶ λάβει ὑπ' ὄψη του ἀπὸ ποῖα ἀποψη κυρίως τὸ παιδί εἶναι δυσληπτικό.

Τὰ ἀποτελέσματα ποὺ ἔχει ἡ εφαρμογὴ τῆς πῦρ κατάλληλης ἀπ' αὐτὲς τὲς μεθόδους γιὰ κάθε περίπτωση, εἶναι φυσικὰ καλύτερα ὅταν ἡ πάθηση ἀντιμετωπίζεται ἔγκαιρα, πρὶν τὸ παιδί ἀποκτήσει πλανεμένες συνήθειες μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ καὶ πρὶν καταρριπωθεῖ ἡ ἀποτελεσιμότητά του μὲ τίς ἀλλεπάλληλες ἀποτυχίες.

Ἡ ἔγκαιρη, συστηματικὴ καὶ προσεχτικὴ θεραπευτικὴ ἀγωγή τῆς δυσληψίας μπορεῖ νὰ μεταμορφώσει τὸ σχολικὸ καὶ ἐπαγγελματικὸ μέλλον τοῦ παιδιοῦ, ἀνοίγοντάς του τὸν δρόμο στὶς ἀνετες ἀναδείξεις τῶν ἱκανοτήτων τῆς ἀντιλήψεως του, ποὺ ἀκριβῶς ἡ δυσληψία τίς δεσμεύει καὶ τίς ναρκώνει.

Ἡ δίσσημη Ἱταλὶδα παιδαγωγὸς Μοντεσσόρι ἔγραψε: «Ἡ δυσληψία, στὶς περισσότερες περιπτώσεις, εἶναι ἓνα ἀπατηλὸ φαινόμενο, ποὺ ὑποβάλλει στοὺς ἀπληροφόρητους γονεῖς κ' ἐκπαιδευτικούς τὴν ἀλέθρια ψευδαίσθηση ὅτι ἔχουν νὰ κάνουν μ' ἓνα παιδί διανοητικὰ καθυστερημένο. Ἡ πραγματικότης συνήθως εἶναι ὅτι ἔχουν νὰ κάνουν μ' ἓνα παιδί στομωμένο διανοητικὰ ἀπὸ καθαρῶς ἐξωτερικοὺς λόγους, ποὺ εἶναι εὐκόλο νὰ παραμερισθοῦν, ὁπότε τὸ παιδί αὐτὸ ἀποδείχεται ἔξυπνο ὅπως καὶ τὰ ἄλλα».

ULRICO AICHELBURG

Η ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 18

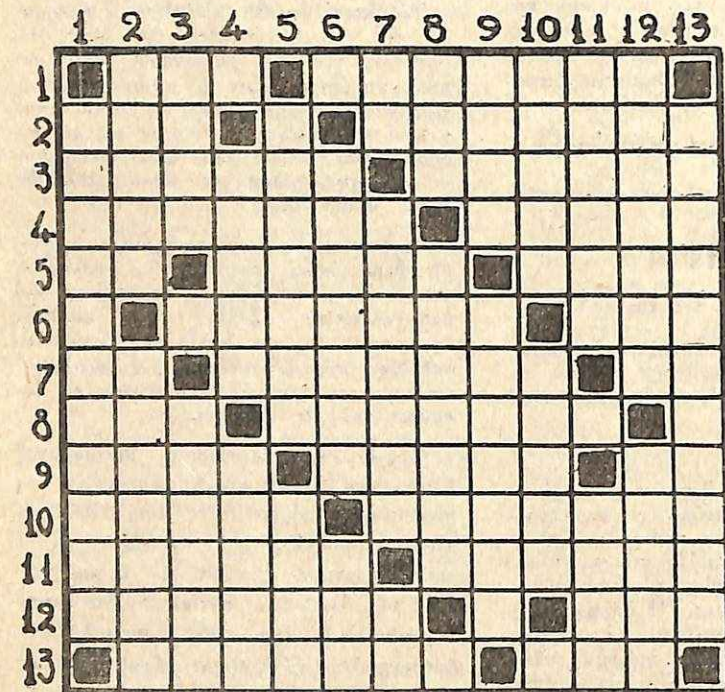
τοῦ Ἰνστιτοῦτου Φυσιολογίας τοῦ Ντόρτμουντ τὰ 50% τῶν ἀνθρώπων ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ τίς διαταραγὲς αὐτὲς παρουσιάζουν ἀτροφία τοῦ μυϊκοῦ συστήματος. Ἡ μυϊκὴ ἀτροφία προκαλεῖται ὅταν οἱ μῦς δὲν ἐξαναλῶν τὸ ἓνα πέμπτον τοῦλάχιστον τῆς δυνάμεως ποὺ διαθέτουν. Γιὰ νὰ προλάβουμε αὕτη τὴν παρακμὴ καὶ τίς συνέπειές τῆς δὲν εἶναι ἀπαραίτητες οἱ ἐπίπονες καὶ μακροχρόνιες γυμναστικὲς ἀσκήσεις. Εἶναι ἀρκετὴ μιὰ ἱσχυρὴ σύσπλη τοῦ μυϊκοῦ συστήματος ἐπὶ ἓνα δευτερόλεπτο κάθε λίγες μέρες.

— Ἀνάμεσα σὲ τόσους κινδύνους ποὺ ἀπειλοῦν τὸν πολιτισμὸ μας, αὐτὸ εἶναι ἓνα ἐπιποδοφόρο μήνυμα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ 1960, γράφει ὁ καθηγητὴς Μύλλερ.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) Όρος των σκακιστών. — Μία από τις Ηνωμένες Πολιτείες.
- 2) Για τους αρχαίους πάντοτε. — Άλλη ονομασία του Σπερχειού.
- 3) Έμπορεύεται κρασιά. — Τό πνεύμα του κακού στη Ζωροαστρική μυθολογία.
- 4) Ποταμός που διέρχεται από ευρωπαϊκή πρωτεύουσα. — Χημικές ενώσεις.
- 5) Λεπτή κλωστή. — Κουινώς λέγεται χαρματιά. —

Θέδες των αρχαίων Αιγυπτίων.

- 6) Τό ύψος του είναι μικρό. — Στρατιωτικό παράγγελμα.
- 7) Αναφορική Άντωνυμία. — Επώνυμον Σουλιωτών αγωνιστών. — Όμοια γράμματα.
- 8) Πόλις και στρατόρχης της Γαλλίας. — Χώρα που απέκτησε τελευταία την ελευθερία της.
- 9) Ξενοδοχείον, ξενικά. — Συνόδευσε τον Απόστολο Παύλο σε πολλά ταξίδια του. — Τό δάμασε ο Δημοσθένης.
- 10) Αδμή ή σκόνη ... γονιμοποιεί — Συνέθεσε πολλές ο Μπετόβεν.

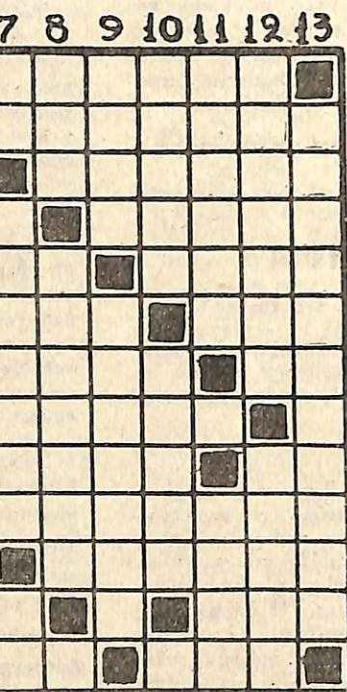
- 11) Φαίνονται. — Στενό δρομάκι.
- 12) Ίωάννης. σύγχρονος Ρώσος βυζαντινολόγος. — Τό εκπέμπουν κινδυνεύοντες.

- 13) Παλιός τύπος τουφεκιοῦ. — Άοχητά γνωστοῦ ἱδρώματος.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1) Φωτογραφίζει τοὺς.. σκελετούς.

- 2) Ποσότης φαγητοῦ. — Τραγοπόδαρος ἀκόλουθος τοῦ Διονύσου.
- 3) Ἀντιστρόφως θυμίζουν τὴν εἰσοδο τοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα. — Κόβει τὴ δίψα.
- 4) Τό μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ νησιά τῶν νοτίων Μολούκων. — Ἰκανοποιεῖται καὶ μὲ τὰ λίγα.
- 5) Νηστήσιμο. — Μπαίνει σὲ παπούτσι.
- 6) Σιωπηλός, ἄπνους. — Γενάρης ἑλληνικῆς φυλῆς.
- 7) Οὐδέτερο.. ἄρθρο. —

Σὰς φέρνει σὺν νοῦ ἱστορικὴ ναυμαχία. — Σάντα... ἀμερικανικὴ πόλις.

- 8) Μπεκρήδικο.. ἐπιφώνημα. — Ὁ κάτοικος τοῦ ὀκτώ δ-οῖοντίως 6'
- 9) Κεφαλὴ ἀγίου. — Θεομὸς ἀνατολικὸς ἄνεμος.
- 10) Τό ῥῆμα τῆς.. γλωσσούς. — Πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας στὴν Κροατία.
- 11) ... Λύς: Ἰταλὶς ἡθοποιὸς τοῦ κινηματογράφου. — Σταχτοδοχείο.
- 12) Ὑπάρχει καὶ ἡ.. μέση. — Καταρρέπτονται δύσκολα.
- 13) Ἡ τῶν εἰκόνων θυμίζει τὴν αὐτοκράτειρα Θεοδώρα.

Α.
ΛΤΣΙΣ
ΤΟΤ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΤ
ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. ΜΠΑΣ — ΚΑΤΑΚΑΘΙ
2. ΠΑΜΙΡ — ΧΤΛΑΙΟΣ 3. ΑΛΑΛΟΣ — ΡΑΜΟΛΙ 4. ΚΟΖΑΚΟΣ — ΜΩΛΟΣ 5. ΑΜΩΣΛΑΜ — ΤΙΣ 6. ΚΑΝ — ΠΟΤΑΠΟΣ 7. ΑΡ — ΚΑΜΙΝΟΣ — ΦΕ 8. ΚΑΣΟΝΙΑ — ΚΑΡ 9. ΠΑΝ — ΣΕΚ

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Ἡ Ἰαπωνία, χώρα ποὺ ἔχει ἀποκτήσει πικρὴ πείρα ἀπὸ τοὺς σεισμούς, ἐγκαινίασε κέντρο διδασκαλίας τῶν μεθόδων ἀντισεισμικῶν κατοικιῶν καὶ δημοσίων ἔργων. Τό κέντρο αὐτό, ποὺ ἔχει ἐγκατασταθεῖ σὺν πανεπιστήμιον τοῦ Τόκιο, πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἰδιαίτερα τίς χώρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ τίς σεισμικὲς ἐκδηλώσεις. Τό διδακτικὸ προσωπικὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ 16 ξένους ἐιδικούς στὴ σεισμολογία καὶ ἀπὸ Ἰάπωνες μηχανικούς. Τὰ μαθήματα διαρκοῦν ἐννέα μῆνες.

Στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖς ἀνεκαλύφθη μιὰ νέα μέθοδος μεταδόσεως γραπτῶν σημάτων ἀπὸ ἐνσώματα καὶ ἀσώματα μέσα. Μὲ τὴ νέα μέθοδο τὸ κόστος τῆς μεταδόσεως εἶναι φθηνότερο κατὰ 60% τοῦ σημερινοῦ. Ἡ μέθοδος συνίσταται στὴ χρησιμοποίηση ἡλεκτρονικῆς συσκευῆς ἣ ὁποία μετατρέπει λέξεις καὶ συνηθισμένες φράσεις σὲ ἀριθμούς. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ περιορίζεται ἡ ἔκταση τοῦ μηνύματος καὶ μειώνεται τὸ κόστος μεταδόσεων.

Ἡ δρ Μπάριπαρ Μούρ, ἡ διάσημη Ἀγγλίδα (ρωσικῆς καταγωγῆς) πεζογράφος, ἔφτασε στὴ Νέα Ὑόρκη ἀφοῦ διέσχισε τὴ βορειοατλαντικὴ ἡπείρου ἀπὸ τίς ἀκτὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ ὡς τίς ἀκτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ χωρὶς νὰ χρησιμοποίησῃ κανένα μεταφορικὸ μέσο. Ἀπὸ τὸν Ἅγιο Φραγκίσκο ὡς τὴ Νέα Ὑόρκη ἐκάλυψε ἀπόσταση 3.200 μιλίων σὲ 85 μέρες.

— ΠΑΝΤ 10 ΜΑΡΕΣ — ΤΙΤΑΝΕΣ 11. ΑΛΩΝΙΑ — ΑΣΤΑΡΙ 12. ΤΙΤΑΝΙΑ — ΙΕΡΟΝ 13. ΑΝΑΣΤΡΟΣ — ΡΙΝΑ

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΜΠΑΚΑΚΑΣ — ΜΑΤΑ 2. ΠΑΛΟΜΑΡ — ΠΑΛΙΝ 3. ΑΜΑΖΩΝ — ΚΑΡΩΤΑ 4. ΣΙΛΑΣ — ΚΑΝΕΝΑΣ 5. ΡΟΚ — ΠΑΣ — ΣΙΝΤ 6. ΣΟΛΟΜΟΣ — ΑΙΡ 7. ΑΧ — ΣΑΤΙΝΕΤ — ΑΟ 8. ΤΤΡ — ΜΑΝΙΚΙΑ 9. ΑΛΑΜ — ΠΟΑ — ΣΕΙ 10. ΚΑΜΩΤΟΣ — ΠΑΤΕΡ 11. ΑΙΟΛΙΣ — ΚΑΝΑΡΙ 12. ΘΟΛΟΣ — ΦΑΝΕΡΟΝ 13. ΙΣΙΣ — ΠΕΡΤΣΙΝΑ.

Σουηδοὶ τεχνικοὶ κατασκεύασαν μιὰ νέα μηχανὴ μὲ τὴν ὁποία τὰ ὑποβρύχια θὰ μποροῦν νὰ κινοῦνται χωρὶς νὰ ἔχουν ἀνάγκη ὀξυγόνου ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα. Ἡ συσκευή θὰ χρησιμοποιηθεῖ σὲ ὑποβρύχιο ποὺ ναυπηγεῖται σὺν Μαλμός. Μὲ τὴ νέα ἐφεύρεση πρόκειται ν' ἀξιεθῇ σημαντικὰ τόσον ἡ ταχύτητα τοῦ ὑποβρυχίου ἐν καταδύσει, ὅσο καὶ ἡ ἀκτὶνὰ τῆς δράσεώς του.

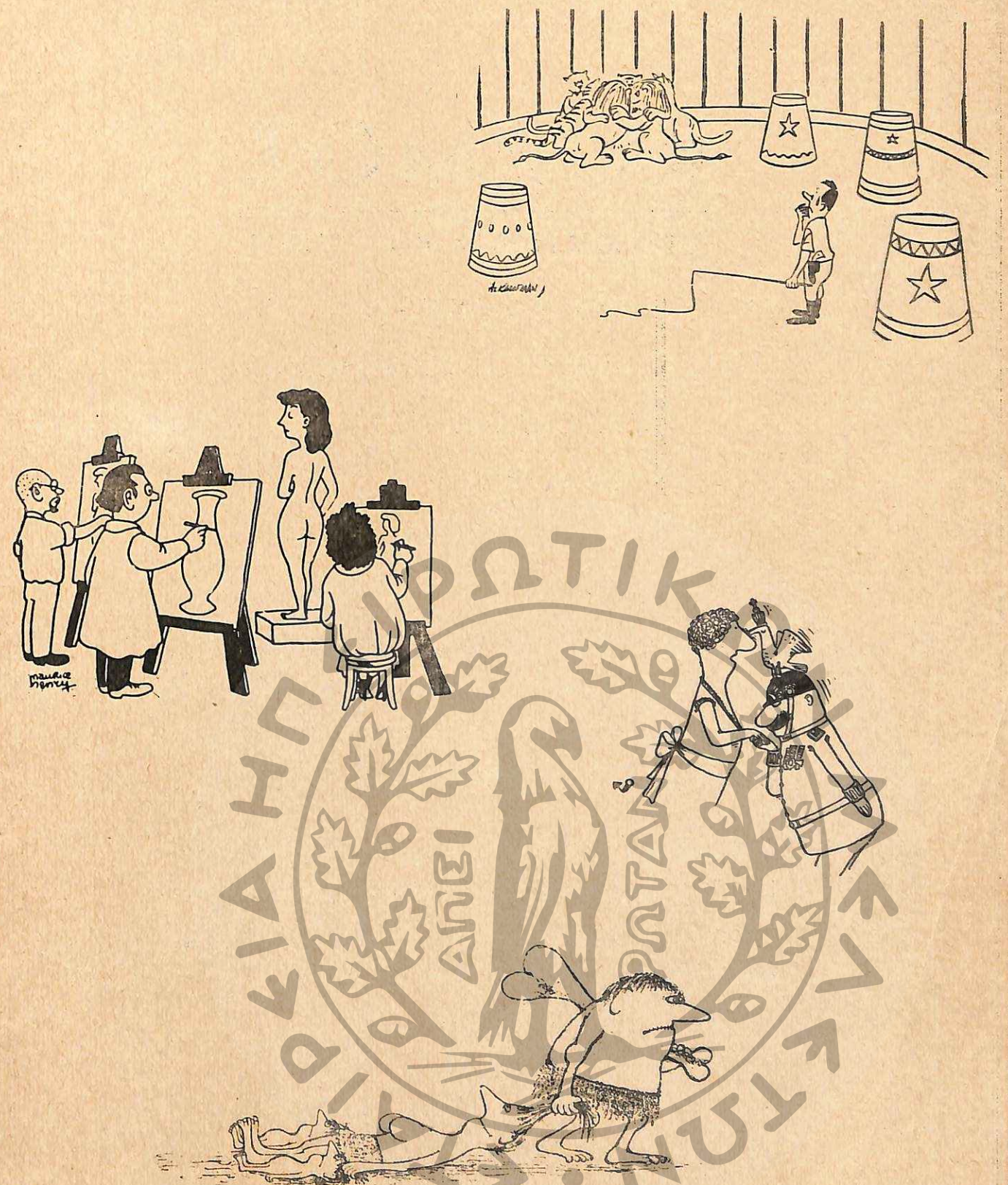
Ἀγγλοὶ ἐπιστήμονες κατασκεύασαν ἕνα νέο εἶδος πενικιλίνης ποὺ ἐξουδετερώνει τὰ ἀνθεκτικὰ σὲ ἄλλα εἶδη ἀντιβιοτικῶν μικρὸβία. Ἡ νέα πενικιλίνη σκοτώνει ἀκόμα καὶ τοὺς ἐπικίνδυνους σταφυλοκόκκους.

Τό κέντρο ἱατρικῶν ἐρευνῶν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Κολοράντο ἀνήγγειλε τὴν ἀνακάλυψη νέου ὁροῦ γιὰ τὴν καταπολέμιση τῆς ἱλαρᾶς. Ἀλλὰ θὰ χρειασθοῦν ἀκόμα δύο χρόνια δοκιμῶν προτοῦ χρησιμοποιηθεῖ ὁ νέος ὁρὸς σὲ μεγάλη κλίμακα.

Ἡ ἐκτόξευση τοῦ ἀμερικανικοῦ δορυφόρου «Ἐξερευνητῆς XII» ποὺ πραγματοποιήθηκε στίς 29 Ἰουνίου, κατέληξε σὲ ἀποτυχία. Ὁ δορυφόρος δὲν μπῆκε στὴν τροχιά του καὶ κατέπεσε κάπου στὴν Εἰρηνικὴ. Δὲν εἶναι γνωστὸ ἂν ἐλειτούργησαν τὰ ὄργανα ποὺ ἦταν προωρισμένα νὰ καταδείξουν τὰ αἰτία τῆς ἀποτυχίας τοῦ πειράματος. Ἡ ἀποτυχία ἀφίεται ἰσως σὺν γεγονόσι ὅτι ὁ πύραυλος φορεὺς δὲν ἀνέπτυξε τὴν προβλεφθεῖσα ταχύτητα. Ὁ δορυφόρος προωριζόταν νὰ λύσει τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιστροφῆς στὴ γῆνι ἀτμόσφαιρα, ἕνα πρόβλημα βασικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τοῦ διαστήματος ἀπὸ δορυφόρους μὲ ἀνθρώπινο πλήρωμα.

Ὁ ἀμερικανικὸς μετεωρολογικὸς δορυφόρος «Τίρος Ι» ἔπαιψε νὰ μεταδίδει τηλεοπτικὲς εἰκόνες τοῦ νεφελώδους στρώματος τῆς Γῆς. Ὑποτίθεται ὅτι κἄνκε μιὰ ἀπὸ τίς ἡλεκτρικὲς φωτογραφικὲς μηχανὲς τοῦ δορυφόρου μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑποστοῦν βλάβη ὅλες οἱ ἄλλες μηχανές. Ὁ «Τίρος Ι» ἀκολουθεῖ σταθερὴ τροχιά σὲ ὕψος 450 μιλίων περίπου. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐκτοξεύσεώς του (1 Ἀπριλίου) ἔχει μεταδώσει πάνω ἀπὸ 20.000 φωτογραφίες.

ΧΙΟΥΜΟΡ

Χωρίς Λόγια

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΤΟ ΠΙΟ ΧΡΗΣΙΜΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τὸ περιοδικὸ « ΚΟΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗ-
ΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ » πρέπει νὰ γίνει ὁ
ἀπαραίτητος σύντροφος κάθε καλ-
λιεργημένου ἀνθρώπου.

Αὕξησις τῆς κυκλοφορίας τοῦ «ΚΟΣ-
ΣΜΟΥ » σημαίνει ἄνοδο τοῦ μορφω-
τικοῦ ἐπιπέδου καὶ ἀνάπτυξη τοῦ
πολιτισμοῦ στὸν τόπο μας.

